epa
Environmental Protection Agency
An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais

2022

AN GHNÍOMHAIREACHT UM CHAOMHNÚ COMHSHAOIL

Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais 2022

© An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 2023

Cé go ndearnadh gach iarracht cruinneas an ábhair atá san fhoilseachán seo a chinntiú, ní féidir cruinneas iomlán a ráthú. Ní ghlacann an Ghníomhaireacht um Chosaint Comhshaoil ná an t-údar/na húdair le freagracht ar bith as caillteanas ná as damáiste a tharla nó a mhaítear a tharla, go páirteach nó ina iomláine, de thoradh ar dhuine ar bith bheith ag gníomhú nó gan bheith ag gníomhú mar gheall ar aon ábhar atá san fhoilseachán seo. Is ceadmhach an foilseachán iomlán seo, nó cuid de a atáirgeadh gan tuilleadh ceada, fad is go n-admhaítear an fhoinse.

Arna fhoilsiú ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, Éire

Arna dhearadh ag Yellowstone

An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil,
Bosca PO 3000,
Eastát Chaisleán Bhaile Sheáin,
Co. Loch Garman,
Éire

Íomhánna le caoinchead fhoireann GCC

Íomhá chlúdaigh - Uisce ar Leaf
Grianghraf le Dr Jonathan Derham

ISBN: 978-1-80009-110-8

Rinneadh struchtúrú agus ailíniú ar leagan amach na tuarascála seo chun Plean Straitéiseach na GCC 2022–2026 a léiriú

Príomhstaitisticí – 2022 i bhFigiúirí

ÚDARUITHE

110
údarú comhshaoil eisithe

61
leasú údaraithe déanta

3
chinneadh ar chritéir um ábhair nach dramhaíl a thuilleadh iad eisithe

122
fógraí fotháirgí próiseáilte

83
údarú radaíochta agus **587** leasú theicniúla eisithe

FORFHEIDHMIÚ

214
cuairt ar láithreáin d'fhuíolluisce uirbeach agus 104 ar láithreáin d'uisce óil

1,582
cuairt ar shaoráidí tionscail, dramhaíola, dumpála san fharraige agus Comhdhúl Orgánach So-ghalaithe

10
ionchúiseamh sa Chúirt Dúiche críochnaithe

14
Threoir um Uisce Óil eisithe d'Uisce Éireann

77
cigireacht ar shealbhóirí ceadúnais raideolaíoch

13
láithreán ar na Láithreáin Náisiúnta Tosaíochta um Fhorfheidhmiú

GEILLEAGAR CIORCLACH

€597k
bronnta ar 7 bhfiontar faoi Fhiontraíocht Ghlas: Nuálaíocht maidir le glaonna ar mhaoiniú do Gheilleagar Ciorclach

73%
de dhaoine fásta a chuala faisnéis ar chur amú bia

MONATÓIREACHT

2,060
Monatóireacht déanta ar 2,060 dobharlach maidir le hanailís bhitheolaíoch agus cheimiceach

105
stáisiún monatóireachta aerchaílíochta thimpeallacha

528
Anailís déanta ar 528 samplaí maidir le radaighníomhaíochta

EOLAS

909,500
cuairt ar **www.epa.ie**

137
iarratas ar fhaisnéis (79 Rochtain ar Fhaisnéis faoin gComhshaol agus 58 Iarratas Saorála Faisnéise)

82,000+
leantóir ar na meáin shóisialta (roinnt de na leantóirí céanna ar chainéil dhifriúla)

8,600+
gearán maidir leis an gcomhshaol tuairiscithe

2,047
fiosrú comhshaoil ón bpobal

409
tacar sonraí na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) uaslódáilte chuig data.gov.ie (90,417 amharc san iomlán)

TAIGHDE

28
Tuarascáil Taighde:
8 gcinn ar an Aeráid,
7 gcinn ar Thimpeallacht Nádúrtha
7 gcinn ar Chomhshaol Sláintiúil agus
6 cinn ar Gheilleagar Ciorclach & Glas

ULLMHAÍOCHT AÍ d'ÉIGEANDÁLAÍ

1
Fhreachnamh Núicléach Náisiúnta inar ghlac 23 Roinn agus Gníomhaireachtaí Rialtais páirt

5
fhreachnamh éigeandála núicléigh/ raideolaíoch idirnáisiúnta

RADÓN

500,000+
amharc ar leathanaigh a bhaineann le radón

Ár gCuspóir

An comhshaol a chosaint, a fheabhsú agus a athchóiriú trí rialúchán, eolas na heolaíochta agus obair le dreamanna eile

Ár bhFís

Mairimid ar bhealach inbhuanaithe i gcomhshaol sláintiúil a n-aithníonn gach duine a luach agus atá faoi chosaint

Ár Luachanna & Ár n-Iompraíochtaí

Gairmiúil

Bíonn ardchaighdeán ag baint lenár gcaidrimh agus lenár gcuid oibre

- Glacaim freagracht as mo chuid oibre agus táim freagrach as mo chuid cinntí
- Éistim le daoine eile agus tá meas agam ar éagsúlacht tuairimí

Iontaofa

Bímid ag gníomhú ar bhealach ionraic mar cheannaire neamhspleách agus cuirimid an comhshaol chun cinnt

- Tá mo chinntí bunaithe ar an bhfianaise agus fíricí is fearr atá ar fáil
- Tá mé ionraic agus trédhearcach i mo chaidreamh le dreamanna eile

Dírithe ar an gCustaiméir agus ar Pháirtithe Leasmhara

Éistimid go gníomhach lenár gcustaiméirí agus páirtithe leasmhara agus tuigimid iad chun seirbhísí iontacha a dhearadh agus a chur ar fáil

- Cuirim dearctha ár gcustaiméirí agus ár bpáirtithe leasmhara san áireamh i ngach rud a dhéanaim
- Oibrím chun luach pobail agus ár bhfís a chur ar fáil

Comhoibríoch

Oibrímid le chéile le dreamanna eile chun ár gcomhshaol agus sláinte a chosaint

- Oibrím le dreamanna eile chun torthaí níos fearr a chur ar fáil
- Roinnim mo chuid ama, acmhainní agus eolais chun tacú le mo chomhghleacaithe

Nuálach

Bímid i mbun nuálaíochta agus téimid i dtaithí ar chúrsaí chun ár bhfís agus straitéis a chur ar fáil

- Bainim triail as smaointe nua chun an bealach a ndéanaim mo chuid oibre a fheabhsú, agus mé eolach nach mbeidh sé i gceart agam i gcónaí
- Tacaím le agus cosnaím nuálaíocht chun ár bhfís a chur chun feidhme

Liosta na ngiorrúchán

AIE	Rochtain ar Fhaisnéis faoin gComhshaol
AMR/FSFM	Frithsheasmhacht Fhrithmhiocróbach/ Antimicrobial Resistance
CÉF/API	Comhéadain Fheidhmchláir/ Application Programming Interfaces
ARC	An Coiste um Iniúchóireacht & Riosca
AQIH	Innéacs Chaighdeán an Aeir don tSláinte
BAT	Na Teicnící is Fearr atá ar Fáil
B2C	Gnó go Tomhaltóir
CAFÉ	An Treoir um Aer Glan don Eoraip
CBT	An Comhbheartas Talmhaíochta
CCMA	Cumann na mBainisteoirí Contae & Cathrach
An CTFTA	An Coinbhinsiún ar Thruailliú Fadraoin Trasteorann an Aeir
CNS	An Coinbhinsiún ar Shábháilteacht Núicléach
RTBM	An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara
RCAC	An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide
RTRÁO	An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta
GEC	An Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil
EIONET	An Gréasán Eorpach um Fhaisnéis agus um Fhaire ar an gComhshaol
GLE	An Ghníomhaireacht Leigheasra Eorpach
CFR	An Coiste Feidhmiúcháin Riosca
ESD	Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill an AE
ESRI	An Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta
EU ETS	Scéim an AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí
F-ghás	Gás fluairínithe
FOI	Saoráil Faisnéise
OGManna	Orgánaigh Ghéinmhodhnaithe
BTS	An Bord Taighde Sláinte
HSA	An tÚdarás Sláinte & Sábháilteachta
FSS (HSE)	Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
ICNIRP	An Coimisiún Idirnáisiúnta um Chosaint Radaíochta Neamh-Ianúcháin
TFC	Teicneolaíocht na Faisnéise & na Cumarsáide
IED	An Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha
IEN	Líonra Comhshaoil na hÉireann
BNÉC	Bord Náisiúnta na hÉireann um Chreidiúnú
IPC	Rialú Comhtháite ar Thruailliú
IPCC	An Painéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide
JAI	Junior Achievement Ireland

JPI	Tionscnaimh Chomh-chláraithe
LAPN	Líonra Coiscthe na nÚdarás Áitiúil
MI	Foras na Mara
MoU	Meabhrán Tuisceana
Coibhéis Mt CO_2	Coibhéis Dé-ocsaíd Charbóin Milliún Tona
IMD	Ionad Meándóchain
NDCA	An t-Idirphlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide
NEC	An Treoir maidir le hUasteorainn Náisiúnta Astaíochtaí
NIEA	Gníomhaireacht Comhshaoil Thuaisceart Éireann
NHEPA	Líonra um Cheannairí na nGníomhaireachtaí um Chaomhnú Comhshaoil
NIECE	An Líonra um Chomhlíonadh agus Forfheidhmiú Comhshaoil na hÉireann
NRCS	An Straitéis Náisiúnta um Rialú Radóin
NWPP	An Clár Náisiúnta um Chosc Dramhaíola
ODS	Substaintí ídithe ózóin
ECFE	An Eagraíocht um Chomhar agus Fhorbairt Eacnamaíochta
OPW	Oifig na nOibreacha Poiblí
POP	Truailleán Orgánach Marthanach
PCB	Défheinilí Polaclóirínithe
PRI	Tionscnamh um Fhreagracht Táirgeoirí
PRTR	An Clár um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán
RAL	Liosta Gníomhaíochta Ceartaithí
RBMP	Plean Bainistíochta Abhantraí
REACH	Na rialacháin maidir le Clárú, Meastóireacht, Údarú agus Srianadh Ceimiceán
RoHS	Srian ar Shubstaintí Guaiseacha
RMO	Oifig um Bainistíocht Bhóithre
SEA	Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta
ÚFIE	Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann
SLA	Comhaontú Seirbhíse
GSF	Giniúint Shealadach Fuinnimh
UNECE	Coimisiún Eacnamaíochta na Náisiún Aontaithe don Eoraip
UNFCCC	Creat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe maidir leis an Athrú Aeráide
WEEE	Dramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach
An CTU	An Chreat-Treoir Uisce
WWTP	Ionad Cóireála Fuíolluisce

CLÁR NA NÁBHAR

1. RÁITEAS AN ARD-STIÚRTHÓRA 1
   - 1.1 Comhshaol atá Sláintiúil agus Faoi Chosaint 1
   - 1.2 Gníomhú ar son na hAeráide 3
   - 1.3 Táirgíocht agus Caitheamh Inbhuanaithe 4
   - 1.4 Tionchar éifeachtach 4
   - 1.5 Cultúr Sármhaitheasa 5
2. COMHSHAOL ATÁ SLÁINTIÚIL AGUS FAOI CHOSAINT 8
   - 2.1 Ceadúnú 8
   - 2.2 Forfheidhmiú 11
   - 2.3 Monatóireacht agus Measúnú 19
3. GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE 30
   - 3.1 Fardail agus Réamh-Mheastacháin 30
   - 3.2 Iompraíocht a Athrú 31
   - 3.3 Eolaíocht Aeráide 32
   - 3.4 Córas Bainistíochta Comhshaoil na GCC 32
4. TÁIRGÍOCHT AGUS CAITHEAMH INBHUANAITHE 36
   - 4.1 Clár an Gheilleagair Chiorclaigh 36
   - 4.2 Rialachán Geilleagar Chiorclaigh 36
   - 4.3 An Geilleagar Ciorclach & Staitisticí Dramhaíola 37
   - 4.4 Geilleagar Ciorclach a Chur i bhFeidhm 38
5. TIONCHAR ÉIFEACHTACH 42
   - 5.1 Comhpháirtíochtaí agus Líonrú 42
   - 5.2 Sonraí agus Faisnéis Thráthúil, Spriocdhírithe 47
   - 5.3 Cumarsáid agus For-rochtain 52
   - 5.4 Taighde 55
6. CULTÚR SÁRMHAITHEASA 60
   - 6.1 Struchtúr na hEagraíochta 60
   - 6.2 Acmhainní Daonna 62
   - 6.3 Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide 63
   - 6.4 Rialachas 64
7. AGUISÍNÍ 68
   - 7.1 An tAcht um Íoc Pras Cuntas, 1997 68
   - 7.2 Sainchomhairleoirí agus Comhairleoirí a Ceapadh 69
   - 7.3 Foilseacháin 2022 na GCC 70
8. RÁITIS AIRGEADAIS 73

1. RÁITEAS AN ARD-STIÚRTHÓRA

Is í fís GCC go mbeimid inár gcónaí ar bhealach inbhuanaithe i dtimpeallacht shláintiúil a bhfuil meas ag gach duine uirthi agus atá á cosaint ag gach duine. Is údar misnigh dom tabhairt faoi deara go measann pobal na hÉireann go mbaineann luach ard le timpeallacht ghlan agus shláintiúil. Ach ní leor díreach ár dtuairimí agus mianta a chur in iúl. Ní mór dúinn gníomhú chun tacú lenár luachanna, ag gach leibhéal – an Rialtas, teaghlaigh agus daoine aonair, agus i ngach gnó, earnáil agus pobal.

I mí Bealtaine, d'fhoilsíomar *Plean Straitéiseach 2022–2026* GCC a bhfuil sé mar aidhm leis cabhrú linn ár bhfís agus cuspóir a chomhlíonadh – dlús a chur le gníomhú maidir leis an aeráid, tacú le hídiú agus táirgeadh inbhuanaithe, agus tréanobair a dhéanamh ar mhaithe le timpeallacht ghlan, shláintiúil a sholáthar. Chun feidhmiú go héifeachtach ar mhaithe le timpeallacht na hÉireann, táimid tiomanta do ról ceannaireachta a ghlacadh agus oibriú le daoine eile ar mhaithe le torthaí níos fearr a chinntiú i ndáil le gach ceist a bhaineann leis an timpeallacht. Leagtar amach thíos, agus go mion sa tuarascáil seo, an dul chun cinn a rinneadh le linn 2022 i dtreo ár bhfís agus ár gcuspóir a bhaint amach.

1.1 Comhshaol atá Sláintiúil agus Faoi Chosaint

Tá dlúthbhaint ag sláinte agus folláine an duine le staid ár dtimpeallachta. Tá sé mar aidhm ag GCC uisce níos glaine, aer níos glaine a chur ar fáil agus neamhchosaint ar radaíocht, torann, ceimiceáin agus pataiginí díobhálacha a laghdú trí rialáil, forfheidhmiú, faireachán agus measúnú

Ceadúnú agus Forfheidhmiú

Príomhfheidhm de chuid GCC ná rialáil an chomhshaoil, lena n-áirítear measúnú, údarú agus forfheidhmiú gníomhaíochtaí i dtionscail éagsúla lena n-áirítear an earnáil dramhaíola, cógaisíochta agus cumhachta. Déanann an GCC bainistiú chomh maith ar Scéim an AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí in Éirinn.

Príomhghníomhaíocht de chuid GCC i rith 2022 ba ea slándáil an tsoláthair leictreachais agus rinneadh rannpháirtíocht shuntasach leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC), leis an gCoimisiún um Rialáil Fóntais, Eirgrid agus leis an earnáil cumhachta. Fuair an GCC trí cinn déag d'iarratais ar cheadúnais d'ionaid sonraí, agus iarratas amháin ar stáisiún cumhachta, in 2022.

I rith 2022, síníodh an Bille um Chomhshaol Uisce (Astógálacha agus Gaibhnithe Gaolmhara) ina dhlí. Réimse oibre suntasach nua don GCC a bheidh anseo nuair a fhoilseofar na Rialacháin. Chomh maith leis sin, in 2022, leag an Coimisiún Eorpach amach tograí le haghaidh beart athbhreithnithe de chuid an Aontais chun aghaidh a thabhairt ar thruailliú ó shuiteálacha móra tionsclaíocha tríd an Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha a nuashonrú.

Forfheidhmiú Ceadúnas

Tá breis is 800 ceadúnas mór tionsclaíoch agus dramhaíola á fhorfheidhmiú ag an GCC faoi láthair. D'úsáid foirne forfheidhmithe an GCC cur chuige rioscabhunaithe maidir le cigireachtaí ar an láthair ina gcuimsítear Measúnuithe Cianlíonta ag tús 2022 ach bhog siad go dtí cigireachtaí pearsanta níos minice de réir mar a cuireadh deireadh le srianta Covid-19.

Ina ról mar mhaoirseoir ar ghníomhaíochtaí comhshaoil na n-údarás áitiúil, d'fhoilsigh an GCC an chéad *tuarascáil feidhmíochta de chuid na nÚdarás Áitiúil* i mí na Samhna 2022, faoi Chreat Feidhmíochta nua na nÚdarás Áitiúil. Is é atá mar aidhm leis an gcreat nua seo ná scóir feidhmíochta a ailíniú níos fearr le torthaí comhshaoil a sheachadadh. Ainneoin gur léiríodh leibhéal ard forfheidhmithe comhshaoil i measc údarás áitiúil, tarraingíodh aird ar roinnt réimsí nach mór tuilleadh gníomhaíochta a chur i gcrích iontu lena n-áirítear leithscaradh dramhaíola, tionchar talmhaíochta ar cháilíocht uisce agus teophointí truaillithe aeir a shainaithint.

Sa chúigiú Clár Gníomhaíochta Níotráití leagadh béim ar an ngá atá le feabhas a chur ar líon agus éifeachtacht chigireachtaí talmhaíochta na n-údarás áitiúil. Chuir an GCC, i gcomhairle leis na húdaráis ábhartha, tús le Clár Náisiúnta Cigireachta Talmhaíochta na nÚdarás Áitiúil a fhorbairt don tréimhse 2023 go dtí 2025 agus é mar aidhm aici cáilíocht an uisce a chosaint ar bhealach níos fearr.

In 2022, leag an GCC béim straitéiseach ar shaincheisteanna áirithe san earnáil dramhaíola, lena n-áirítear: iarchúram agus bainistiú líonadh talún dúnta; fadhbanna leanúnacha bolaidh ag saoráidí próiseála dramhaíola; agus ceanglais bhonneagair agus oibríochtúla ag saoráidí díleá anaeróbach. Chuir GCC lena hiarrachtaí forfheidhmithe a raibh sé mar aidhm leo a chinntiú go raibh na critéir ghlactha dramhaíola á gcomhlíonadh, a chinntiú go raibh cothrom na Féinne á fháil ag saoráidí aisghabhála ithreach agus i ndáil le hacmhainn náisiúnta dramhaíola. Maidir le gníomhaíochtaí dramhaíola mídhleathacha, dhírigh an GCC ar shruthanna dramhaíola ardluacha, trí bheith ag obair i ndlúthchomhar leis An Garda Síochána agus le rialtóirí eile trí ghníomhartha comhbheartaithe ilghníomhaireachta.

Chomh maith leis sin, rialaíonn an GCC faoin úsáid a bhaintear as radaíocht ianúcháin in ospidéil, san earnáil oideachais, i gcleachtais fiaclóireachta agus tréidliachta trí chóras údaraithe agus cigireachta. I mí Lúnasa, d'fhoilsigh an GCC *Treoir chuimsitheach do ghnóthais* maidir le conas cloí leis na Rialacháin um Radaíocht Ianúcháin a nuashonraíodh le déanaí.

Monatóireacht agus Measúnú

Cáilíocht an Aeir

Soláthraíonn Clár Náisiúnta Monatóireachta ar Cháilíocht an Aeir Chomhthimpeallaigh GCC faisnéis fhíor-ama áitiúil maidir le cáilíocht an aeir atá nasctha le comhairle sláinte poiblí. Ó tharla gur bunaíodh ocht stáisiún nua in 2022, tháinig méadú, trí oiread beagnach, ar mhonatóireacht fhíor-ama ar cháilíocht an aeir in Éirinn ó cuireadh tús le cur i bhfeidhm an chláir ag deireadh 2017. Cuirfear an líonra náisiúnta i gcrích go luath in 2023.

Leagadh béim sa *tuarascáil bhliantúil ar cháilíocht an aeir*, a foilsíodh i mí Mheán Fómhair 2022, ar dhá phríomhcheist maidir le cáilíocht an aeir: ábhar cáithníneach ó bhreosla soladach a dhó agus dé-ocsaíd nítrigine ó astaíochtaí tráchta. Forbraíodh tionscadal GCC LIFE Emerald agus leanadh leis an obair a raibh sé mar aidhm léi léarscáil réamhaisnéise náisiúnta a chur ar fáil mar aon le léarscáileanna stairiúla de cháilíocht an aeir.

Uisce óil

Ainneoin go bhfuil *cáilíocht an uisce i soláthairtí poiblí* fós ard, is baol iad moilleanna ar an gcóras uisce phoiblí a fheabhsú do cháilíocht an uisce agus don tsláinte phoiblí. Tá dul chun cinn maith déanta le roinnt blianta anuas ach in 2022 tháinig méadú ar líon na soláthairtí 'i mbaol' ar Liosta Gníomhaíochta Feabhais an GCC i gcomparáid le deireadh 2021. Is fianaise é sin nach bhfuil cóireáil an uisce óil fós chomh láidir is ba cheart de bhrí nach mór a chinntiú go bhfuil an soláthar seasmhach agus sábháilte amach anseo.

Bhí 80 Fógra Fiuchta Uisce (FFU) i bhfeidhm i rith 2022 (suas ó 70 in 2021), fógraí a chuir isteach ar bhreis is 240,000 duine. Is cosúil go bhfuil nasc idir an líon níos mó fógraí agus feasacht níos fearr ag Uisce Éireann ar theagmhais agus tuairisciú teagmhais níos fearr á dhéanamh aige de bhua ghníomhaíochtaí forfheidhmithe méadaithe an GCC. In éagmais cóireáil láidir na soláthairtí uisce óil, tá FFUnna riachtanach chun sláinte an phobail a chosaint nuair a chuirtear soláthairtí uisce óil i mbaol.

Cáilíocht & Cainníocht Uisce

Leagadh béim i *dTuarascáil ar Cháilíocht Uisce in Éirinn 2016-2021* GCC, a foilsíodh i mí Dheireadh Fómhair, ar an meath breise atá tagtha ar cháilíocht an uisce in Éirinn agus, ag an leibhéal reatha dul chun cinn, go dteipfidh ar Éirinn sprioc an AE agus an sprioc náisiúnta a bhaint amach maidir le gach uiscí a athbhunú go stádas maith nó níos airde faoi 2027. Léiríodh sa mheasúnú go bhfuil beagán os cionn leath de na huiscí dromchla (aibhneacha, lochanna, inbhir agus uiscí cósta) i riocht sásúil (is é sin, tá stádas maith nó ard éiceolaíoch á bhaint amach acu agus is féidir leo tacú le héiceachórais shláintiúla d'éisc, feithidí agus plandaí). Tá meath suntasach tagtha ar líon na n-inbhear agus na n-uiscí cósta atá i riocht sásúil, ar feadh chósta oirdheisceart agus chósta an deiscirt den chuid is mó. Tá gá le gníomhaíocht phráinneach spriocdhírithe chun astaíochtaí nítrigine ón talmhaíocht sna ceantair sin a laghdú.

Uisce Snámha

Léiríodh sa *Tuarascáil ar Uisce Snámha*, a foilsíodh i mí na Bealtaine 2022, go raibh cáilíocht uisce den scoth ag 78% de na láithreacha snámha agus go gcomhlíonann 97% an t-íoschaighdeán. Glactar leis go mbaineann an feabhas leanúnach seo ar cháilíocht an uisce snámha le bainistiú feabhsaithe na n-uiscí snámha le blianta fada anuas, mar aon le hinfheistíocht i gcóireáil fuíolluisce uirbigh.

Fuíolluisce Uirbeach

Tá sé ríthábhachtach fuíolluisce a chóireáil chun é a ghlanadh agus chun a chinntiú go bhfuil sé sábháilte chun ár dtimpeallacht agus sláinte phoiblí a chosaint. Tá feabhsuithe ar chóireáil fuíolluisce le tabhairt faoi deara, agus tá líon na réimsí tosaíochta inar gá feabhas a chur ar chóireáil laghdaithe beagnach 40% le cúig bliana anuas. É sin ráite, tá bóthar fada romhainn fós sula mbeidh gach córas cóireála easnamhach ag an gcaighdeán cuí agus sula mbeimid in ann freastal ar cheanglais a bheidh ann amach anseo. Beidh gá le hinfheistíocht luach na mbilliún euro

agus, bunaithe ar na leibhéil infheistíochta atá ann faoi láthair, tógfaidh sé fiche bliain ar a laghad a chinntiú go mbeidh na córais chóireála ar fad ag an gcaighdeán cuí.

Radaíocht

Le linn 2022, rinne an GCC monatóireacht ar an staid sábháilteachta núicléiche atá ag teacht chun cinn ag saoráidí núicléacha san Úcráin. Go háirithe, forghabháil Stáisiúin Cumhachta Núicléiche Zaporizhzhya agus imeachtaí timpeall Chrios Eisiaimh Chornobyl. Chuaigh an GCC i mbun idirchaidrimh le ranna agus gníomhaireachtaí rialtais ábhartha agus roinn sí an t-eolas is déanaí leo maidir le cúrsaí sábháilteachta núicléiche san Úcráin, lena n-áirítear faisnéis a fhaigheann an GCC ó chórais fógartha idirnáisiúnta.

Rinne an GCC dul chun cinn suntasach maidir leis an Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta a uasghrádú i rith 2022 agus úsáideadh ionstraimíocht nua agus cuireadh láithreáin mhonatóireachta bhreise san áireamh.

Foilsíodh *léarscáileanna riosca radóin* nua d'Éirinn i mí na Bealtaine 2022 agus is garsprioc shuntasach í seo chomh fada is a bhaineann le cur i bhfeidhm na Straitéise Náisiúnta um Rialú Radóin. Is ionann iad agus leaganacha nuashonraithe den mheasúnú riosca náisiúnta do radón agus táthar ag tuar anois go mbeidh tiúchan radóin os cionn an leibhéil tagartha náisiúnta in 170,000 teach – méadú 45,000 teach i gcomparáid leis an meastachán a rinneadh in 2002. Tá an GCC fós ag moladh gur cheart do gach úinéir tí a dtithe a thástáil le haghaidh radóin.

1.2 Gníomhú ar son na hAeráide

I measc ról na GCC maidir le dul i ngleic le dúshláin an athraithe aeráide tá fardail agus réamh-mheastacháin gáis cheaptha teasa na hÉireann a ullmhú; astaíochtaí ón earnáil thionsclaíoch a rialú; tacú le taighde ar eolaíocht aeráide agus le hathrú iompraíochta agus an Plé Náisiúnta maidir leis an Athrú Aeráide a éascú.

Léiríodh i *Sonraí sealadacha fardail maidir le gás ceaptha teasa do 2021*, a foilsíodh i mí Iúil 2022, méadú ar astaíochtaí idir 2020 agus 2021. Bhí na hastaíochtaí iomlána os cionn leibhéil 2019 – srianta roimh Covid-19. Léiríodh sna sonraí scála an athraithe a theastaíonn laistigh de agus i ngach earnáil de gheilleagar na hÉireann chun dul chun cinn leanúnach a dhéanamh i ndáil leis an treocht seo a fhreaschur agus chun gealltanais an AE agus Spriocanna náisiúnta an bhuiséid carbóin agus na huasteorainneacha earnála a chomhlíonadh.

Thug an GCC agus Clár Ollscoil Yale ar Chumarsáid maidir leis an Athrú Aeráide faoi thionscadal dar teideal *Climate Change in the Irish Mind*, a foilsíodh i mí na Samhna 2022, chun tuiscint níos fearr a fháil ar thuairimí agus ar dhearcadh mhuintir na hÉireann maidir le hathrú aeráide. Léiríodh sna torthaí go bhfuil formhór mór de phobal na hÉireann (85%) scanraithe nó buartha faoin athrú aeráide. Síleann siad go bhfuil tionchar pearsanta aige orthu agus ba mhaith leo fíor-athrú a fheiceáil. Tá an-tuiscint ag formhór an phobail ar, tá siad eolach ar agus tuigeann siad na himpleachtaí a bhaineann le haeráid atá ag athrú. Tuigtear go bhfuil deiseanna ann do phoist, don nuálaíocht agus don sláinte agus gníomhaíocht ar son haeráide á thógáil.

Thacaigh an GCC le forbairt idirnáisiúnta na heolaíochta aeráide agus rinne sí ionadaíocht ar son na hÉireann ag dhá chruinniú iomlánacha de Phainéal Idir-Rialtasach na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide (IPCC), le linn mhí Feabhra agus mhí an Mhárta 2022, inar cuireadh measúnuithe móra ar oiriúnú agus maolú aeráide i gcrích. B'ionann na measúnuithe sin agus ionchur tábhachtach san obair a bhí á déanamh i rith chruinnithe Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar an Athrú Aeráide (UNFCCC) níos déanaí in 2022. Chuir an GCC, mar bhall den toscaireacht náisiúnta agus d'Fhoireann an AE, tacaíocht shaineolach ar fáil don chaibidlíocht i rith na gcruinnithe sin, lena n-áirítear ag COP27.

Maoiníonn agus comhordaíonn an GCC taighde aeráide in Éirinn agus d'fhoilsigh sí an ceathrú *tuarascáil bhliantúil ar ghníomhaíocht taighde aeráide in Éirinn* in 2022. Tríd is tríd, mhaoinigh an GCC taighde a bhain leis an aeráid, ar bhain luach €7.4 milliún leis, in 2022. Tá measúnú náisiúnta ar thaighde aeráide in Éirinn (Measúnú ar Athrú Aeráide na hÉireann) á ullmhú agus deis a bheidh ann teacht ar thuiscint chuimsitheach, atá dírithe ar Éirinn, úrscothach ar an athrú aeráide, na roghanna chun freagairt dó agus na deiseanna a d'fhéadfadh teacht chun cinn a roinnt.

An GCC a Ghlasú

Tá an GCC tiomanta do cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla agus do bhainistíocht agus cleachtas maith comhshaoil a ionchorprú inár ngníomhaíochtaí laethúla. Rinneadh feabhsuithe ar fheidhmíocht fuinnimh, bainistiú dramhaíola, bithéagsúlacht agus monatóireacht ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa an GCC a chur ar fáil in 2022. Tugadh laghdú 10% ar úsáid fuinnimh faoi deara in 2022 i gcomparáid le srianta roimh Covid in 2019 mar aon le plean rollach trí bliana chun níos mó gníomhartha fós a chur i gcrích.

B'ionann an iomlán astaíochtaí Carbóin, in 2021, a d'eascair as gníomhaíochtaí an GCC agus thart ar leath de na hastaíochtaí a bhí luaite leis an mbonntréimhse (2016 – 2018) agus bhí tionchar láidir ag gníomhaíocht laghdaithe, mar gheall ar shrianta Covid-19, ar na hastaíochtaí seo. Táthar ag súil le méadú ar astaíochtaí in 2022 de bhrí gur tosaíodh in athuair ag filleadh ar leibhéal oibríochta réamhphaindéime san earnáil tógála agus iompair.

1.3 Táirgíocht agus Caitheamh Inbhuanaithe

I ngeilleagar ciorclach, úsáidtear níos lú amhábhar, tá táirgí deartha le haghaidh saolré fada, in-athchúrsáilte, roinnte, a úsáidtear ar feadh tréimhse níos faide, deisithe agus athúsáidte. Déantar ábhar agus táirgí a athchúrsáil a oiread agus is féidir agus ní dhéantar ach an codán nach féidir a athchúrsáil a dhiúscairt.

In 2022, tháinig an tAcht um an nGeilleagar Ciorclach i bhfeidhm, rud a chuir bonn reachtúil faoi Chlár an Gheilleagair Chiorclaigh de chuid na GCC. Tá comhoibriú leis an Rialtas, rialtas áitiúil, tionscal, fiontair ghnó agus shóisialta ríthábhachtach do rath leanúnach chomh fada is a bhaineann leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach ísealcharbóin a chur chun cinn.

Tá freagracht reachtúil ar an GCC as monatóireacht, comhthiomsú agus bailíochtú a dhéanamh ar shonraí maidir le sruthanna dramhaíola a ghineann teaghlaigh, gnólachtaí agus tionscal. Leagadh béim sa *Tuarascáil Náisiúnta ar Staitisticí Dramhaíola do 2020*, a foilsíodh i mí na Nollag 2022, ar threochtaí ar ábhar buartha iad agus léirítear go bhfuil an iomarca dramhaíola á giniúint ag Éirinn. Ainneoin go bhfuil Éire ag leanúint ar aghaidh le go leor dá spriocanna reatha AE a chomhlíonadh, tá dúshlán suntasach ag baint le spriocanna 2025 agus spriocanna atá le comhlíonadh ina dhiaidh sin.

Tá na forálacha reachtúla atá in úsáid chun measúnú a dhéanamh ar cibé acu an féidir nó nach féidir ábhair a dhearbhú mar stádas deireadh dramhaíola nó fotháirge ag cabhrú leis an ngeilleagar ciorclach. Díríodh in 2022 ar chritéir náisiúnta a fhorbairt le haghaidh seachtháirgí (pleanáil bóthair agus ithir agus cloch) agus stádas deireadh dramhaíola (cumascáin athchúrsáilte).

Faoi na Pleananna um Ghníomhú ar son na hAeráide 2019 agus 2021, sanntar príomhfhreagracht don GCC gníomhaíocht Soláthair Phoiblí Ghlais a déanamh ag ranna rialtais a thomhas agus a thuairisciú ar bhonn bliantúil. In Aibreán 2022, foilsíodh an *chéad tuarascáil, don bhliain tagartha 2020*, inar léiríodh nach áiríodh maidir le critéir ghlasa ach céatadán réasúnta beag den chaiteachas iomlán a tuairiscíodh.

1.4 Tionchar éifeachtach

Mar fhoinse iontaofa, neamhspleách agus trédhearcach d'fhianaise agus d'fhaisnéis timpeallachta, déanann an GCC a dícheall an timpeallacht a fheabhsú trí oibriú le daoine eile agus tionchar réamhghníomhach a imirt ar bheartas, reachtaíocht agus athrú iompraíochta.

Comhpháirtíochtaí agus Líonrú

Faoi Chomhaontú Maoirseachta, oibríonn an GCC leis agus trí an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC) agus leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (RTRÁO) chun tacú le beartas agus reachtaíocht chomhshaoil. Le linn 2022, d'fhreastail an GCC ar an gComhchoiste Oireachtais um Thithíocht, Rialtas Áitiúil agus Oidhreacht i dtaca le cáilíocht uisce agus ceisteanna a bhain le soláthar uisce.

Tá an GCC gníomhach i roinnt sainghrúpaí oibre nó coistí comhairliúcháin faoi stiúir rann rialtais nó arna n-éascú ag an GCC. Mar shampla, bhí 13 Líonra agus ceithre Ghrúpa Oibre ag feidhmiú faoi scáth an Líonra um Chomhlíonadh agus Forfheidhmiú Comhshaoil na hÉireann (LCFCÉ) in 2022. Ina theannta sin, chuir an GCC aighneachtaí faoi bhráid roinnt comhairliúchán agus forbairtí beartais eile ó raon leathan comhlachtaí seirbhíse poiblí áitiúla, réigiúnacha, náisiúnta agus idirnáisiúnta.

Lean mé orm ag feidhmiú mar Chathaoirleach ar bhord bainistíochta na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil. Liostáil an GCC saineolaithe náisiúnta le bheith páirteach sa Ghréasán Eorpach um Fhaisnéis agus um Fhaire ar an gComhshaol (Eionet), an gréasán is suntasaí san Eoraip chomh fada is a bhaineann le heolas comhshaoil agus aeráide a bhaineann le beartas.

Tá freagracht ar an GCC oibriú le comhpháirtithe Éireannacha agus idirnáisiúnta chun monatóireacht a dhéanamh ar fhorbairtí a bhaineann le sábháilteacht suiteálacha núicléacha thar lear agus páirtithe leasmhara ábhartha a choinneáil ar an eolas faoina n-impleachtaí d'Éirinn. Sa chomhthéacs seo, in 2022, rinne an GCC monatóireacht ar áitiú Stáisiún Cumhachta Núicléiche Zaporizhzhya agus ar imeachtaí a bhí ag tarlú mórthimpeall ar Chrios Eisiaimh Chornobyl san Úcráin.

Taighde

Cuireann an GCC clár taighde comhshaoil ar fáil chun tacaíocht riachtanach eolaíochta a thabhairt d'fhorbairt beartas comhshaoil, cur i bhfeidhm agus cinnteoireacht ghinearálta. Tá ról níos tábhachtaí atá ag dul i méid ag taighde agus nuálaíocht eolaíoch i ndáil le bonn eolais a chur faoin gcaoi ar féidir le rialtais agus leis an tsochaí freagairt do na dúshláin a bhaineann leis an athrú aeráide agus díghrádú comhshaoil.

In 2022, bronnadh dámhachtainí taighde nua luach €14.4 milliún, chun déileáil leis an athrú aeráide agus le fadhbanna casta comhshaoil eile a bhí ag teacht chun cinn. Tá an GCC ag leanúint ar aghaidh ag obair i gcomhpháirt le roinnt eagraíochtaí chun taighde comhshaoil a chómhaoiniú. Rinneadh dul chun cinn suntasach i ndáil le forbairt ghníomhaíochtaí straitéiseacha Aistrithe Eolais in 2022, a bhí dírithe ar an bhfianaise eolaíoch a ghin taighde arna mhaoiniú ag an GCC a aistriú go córas beartais chun bonn eolais níos fearr a chur faoi fhorbairt agus cur i bhfeidhm beartas comhshaoil. Reáchtáladh seimineár tionscnaimh um Eolaíocht Chomhshaoil go Beartas arna óstáil ag an GCC i mí Dheireadh Fómhair 2022 chun bonn eolais a chur faoi fhorbairt an chláir oibre náisiúnta um fhianaise ar bheartas agus chun tacú leis.

Cumarsáid agus For-rochtain

Is é láithreán gréasáin na GCC an phríomhuirlis cumarsáide chun faisnéis a scaipeadh ar an bpobal agus ar pháirtithe leasmhara agus tugadh breis is 909,500 cuairt ar a suíomh in 2022. Mheall agus chruthaigh an nuálaíocht maidir le húsáid ardáin meán sóisialta le linn 2022 lucht féachana nua chun obair na GCC a roinnt leo.

Thacaigh an GCC le tionscadail eolaíochta saoránach le heagraíochtaí comhpháirtíochta. D'fhoilsigh an tionscadal Clean Air Together, i dteannta le hAonad Oideachais Comhshaoil An Taisce, torthaí ó bhreis agus 1,000 cónaitheoir ar fud Bhaile Átha Cliath a thomhais leibhéil Dé-ocsaíde Nítrigine (NO_2). Bhog an tionscadal go Cathair Chorcaí in 2022 agus rinne eolaithe saoránach tomhais le linn Mhí Dheireadh Fómhair 2022.

Reáchtáladh an séú comórtas 'The Story of Your Stuff' do scoileanna dara leibhéal i mí Aibreáin 2022 nuair a bhuaigh dalta ó Choláiste Cholm Cille i mBaile Átha Cliath an phríomhdhuais, dalta a chruthaigh físeán tráthúil ina ndéantar iniúchadh ar shaolré agus tionchar fíochán ar an timpeallacht.

Trí bheith ag obair le spriocphobal nua agus níos óige, rinne an GCC urraíocht ar ghradam comhshaoil ag comórtas Eolaí Óg BT agus Gradam Iriseoireachta Comhshaoil do Ghradaim Náisiúnta Meán do Mhic Léinn. Chomh maith leis sin, d'oibrigh an GCC i gcomhpháirt le ECO-UNESCO agus Junior Achievement Ireland chun feasacht ar an gcomhshaol a mhéadú.

1.5 Cultúr Sármhaitheasa

Cuireadh athléimneachta ár n-eagraíochta ar a triail i rith phaindéim gan choinne Covid-19 agus d'fhreagraíomar don dúshlán trí nuálaíocht agus trí thairbhe a bhaint as bealaí oibre nua go tapa. Ag foghlaim ón tréimhse uathúil seo, d'aistríomar ar ais go dtí an láthair oibre agus d'fhorbraíomar beartas oibre cumaisc. Cuimsítear sa bheartas seo solúbthacht agus nascacht, agus cinntítear go bhfuil cothromaíocht idir an obair chumaisc agus comhoibriú pearsanta fad is atáthar ag tacú le seachadadh leanúnach ar an obair thábhachtach atá á déanamh ag an GCC.

Agus mé ag feidhmiú mar Ard-Stiúrthóir, is mian liom aitheantas a thabhairt don obair chrua atá déanta ag foireann na GCC in 2022 agus dá dtiomantas don obair sin agus buíochas a ghabháil le mo Chomhstiúrthóirí as a dtiomantas agus as a dtacaíocht d'fhonn a chinntiú go bhfuil ár spriocanna straitéiseacha á mbaint amach againn.

Is mian liom gach rath a ghuí ar na comhghleacaithe seo a leanas ón GCC a chuaigh ar scor i rith 2022, tar éis blianta fada de sheirbhís thiomnaithe: Albert Curran, Larry Kavanagh, Mary Darcy-Monahan, Bernard Browne, Margaret Desmond agus Jonathan Derham. Ar deireadh, is mian liom buíochas a ghabháil leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta as tacú linn go leanúnach.

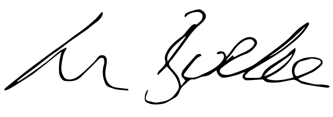

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir an GCC

2 Comhshaol atá Sláintiúil agus Faoi Chosaint

Cuirimid comhshaol atá sláintiúil agus faoi chosaint ar fáil
Cuirimid uisce níos glaine, aer níos glaine ar fáil agus tá nochtadh laghdaithe againn maidir le radaíocht dhíobhálach, torann, ceimiceáin agus pataigin agus rialú, forfheidhmiú, monatóireacht agus measúnú á dhéanamh againn

2. COMHSHAOL ATÁ SLÁINTIÚIL AGUS FAOI CHOSAINT

2.1 Ceadúnú

Tá sainchúram chlár ceadúnaithe comhshaoil (CCC) na GCC leathan agus tá sí freagrach as raon tascanna a bhaineann le húdarú gníomhaíochtaí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar an timpeallacht agus ar shláinte an duine (Tábla 1 agus 2). Áirítear ar an obair oibleagáidí na hÉireann a chur i bhfeidhm faoi Threoracha éagsúla AE, rud a dhéantar nuair a thugtar faoi mheasúnachtaí comhshaoil sula gceadaítear údaruithe nó sula ndiúltaítear dóibh. Cuimsítear san obair Measúnacht Tionchair Timpeallachta agus Measúnacht Chuí.

Údarú Gníomhaíochtaí

Tá athruithe nua agus suntasacha tagtha chun cinn maidir leis an gcaoi ina rialaítear gníomhaíochtaí tionsclaíocha in Éirinn de dheasca na Treorach maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha (IED). Cinnteoidh na hathruithe seo go gcuimsíonn na ceadúnais na bearta ar fad ar gá leo chun leibhéal ard cosanta don timpeallacht a bhaint amach.

Ceanglaíonn an IED ar an GCC athmhachnamh a dhéanamh agus, más gá, coinníollacha a gceadúnas tionsclaíoch a nuashonrú laistigh de cheithre bliana ó am a fhoilsítear conclúidí na dTeicnící is Fearr atá ar Fáil (BAT).

Faoi dheireadh 2022, bhí 20 Cinneadh Cur i bhFeidhm ón gCoimisiún (CIDanna) maidir le conclúidí BAT foilsithe, agus bhain an ceann is déanaí leis na hearnálacha seo a leanas: Próiseáil Miotal Feiriúil, Bainistiú Coiteann Gáis Dramhaíola agus Teicstílí, chomh maith leis na Córais Chóireála san Earnáil Cheimiceach. Tá an obair i dtaca le riachtanais 20 gCinneadh Cur Chun Feidhme an Choimisiúin a chur i bhfeidhm, idir lámha.

Ina theannta sin, i mí Aibreáin 2022, ghlac an Coimisiún Eorpach le tograí le haghaidh beart athbhreithnithe de chuid an Aontais chun aghaidh a thabhairt ar thruailliú ó shuiteálacha móra tionsclaíocha trí an IED a nuashonrú. Is iad príomhaidhmeanna an nuashonraithe sin cur i bhfeidhm iomlán agus comhsheasmhach an IED ar fud na mBallstát, teicneolaíochtaí níos glaine a chur chun cinn, tacú le fás inbhuanaithe, raon feidhme na dTreoracha a leathnú agus trédhearcacht sonraí a fheabhsú. D'oibrigh an GCC i ndlúthpháirt leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide (RCAC) chun aiseolas maidir leis an Treoir nuashonraithe a chur ar fáil.

Príomhghníomhaíocht de chuid na GCC in 2022 ba ea slándáil an tsoláthair leictreachais agus rinneadh rannpháirtíocht shuntasach le RCAC, an Coimisiún um Rialáil Fóntais, Eirgrid, agus le hearnáil na cumhachta. Chuir an GCC ionchur ar fáil maidir le dréachtú athruithe reachtaíochta chun rianú tapa feidhmchlár a bhaineann le fuinneamh a éascú (ionaid sonraí agus Giniúint Shealadach Fuinnimh (TEG) den chuid is mó) agus tá acmhainní leithdháilte acu chun éifeachtúlacht a chinntiú i ndáil le próiseáil feidhmchlár a bhaineann le fuinneamh atá idir lámha agus a bhfuiltear ag súil leo. Fuair an GCC trí cinn déag d'iarratais ar cheadúnas Astaíochtaí Tionsclaíocha ar ionaid sonraí, agus iarratas amháin ar stáisiún cumhachta, in 2022.

Tháinig méadú freisin ar líon na ngineadóirí éigeandála (nua agus reatha) ag ionaid sonraí a rinne iarratas ar chlárú ar Chlár an Ghléasra Dócháin Mheánmhéide (MCP) le linn 2022. Ag deireadh 2022, bhí 95 MCP breise cláraithe - gineadóirí éigeandála ag ionaid sonraí ba ea a bhformhór.

In 2022, d'fhoilsigh an GCC Córas Scórála Tosaíochta Iarratais ina dtugtar breac-chuntas ar chritéir tosaíochta iarratas ceadúnais na GCC le haghaidh suiteálacha IED, IPC agus Ceadúnaithe Dramhaíola. Cuireann na critéir tosaíochta seo ar chumas na bpáirtithe leasmhara go léir na gnéithe de ghníomhaíocht a bhreithnítear le linn chéim phleanála chlár oibre ceadúnaithe na GCC a fheiceáil go soiléir.

I measc chinntí ceadúnaithe agus ceadaithe comhshaoil in 2022 a bhfuil achoimre déanta orthu i dTábla 1 thíos, tá cinntí a bhain le méaduithe i dtaca le saoráidí cáiliúla, roinnt feidhmchlár stairiúil atá bunaithe le fada agus gníomhaíochtaí infheistíochta úrnua a bhain leis na hearnálacha dramhaíola, ceimiceán cógaisíochta agus cumhachta. Ina theannta sin, ba iarratais maidir le hionaid sonraí aon trian de na hiarratais nua ar cheadúnais IE/IPC nó Dramhaíola a fuarthas in 2022.

Tá an GCC ag leanúint ar aghaidh le rialáil a dhéanamh ar mhaithe leis an ngeilleagar ciorclach trí fheidhmchláir Deireadh Dramhaíola agus fógraí Fotháirgí. Leanadh le rolladh amach an chórais fógartha fotháirgí ar líne in 2022, lena n-áirítear Clár Fotháirgí idirghníomhach agus bhí rochtain iomlán ag an bpobal ar na doiciméid ar fad. Anuas air sin, rinneadh dul chun cinn fós in 2022 maidir le hIonaid Stairiúla Líonta Talún agus le heisiúint na dTeastas Údaraithe atá ag teastáil chun obair leasúcháin a dhéanamh ar shean-líonta talún a bhí á bhfeidhmiú ag údaráis áitiúla san am a chuaigh thart.

Bhain ceadanna a eisíodh i ndáil le gníomhaíochtaí Orgánach Géinmhodhnaithe (OGM) le saoráidí taighde den chuid is mó agus níor bhain aon riosca nó is riosca beag a bhain leo. Ina theannta sin, tháinig Alt 5(12) den Acht um Dhumpáil ar Muir 1996, arna leasú, i bhfeidhm maidir le suiteálacha amach ón gcósta ar an 1 Aibreán 2021 nuair a síníodh Ordú (Tosach Feidhme) 2021 an Achta um Dhumpáil ar Muir (Alt 5(12)) (I.R. 92 de 2021). Cuireann sé seo ar chumas na GCC ceadúnas lena n-údaraítear suiteáil amach ón gcósta a dhumpáil, a bhronnadh, nó gan é a bhronnadh, de réir fhorálacha an Achta. In 2022, fuair an GCC trí iarratas ar shuiteálacha amach ón gcósta. Ar an 20 Nollaig 2022, síníodh an Bille um Chomhshaol Uisce (Astógálacha agus Gaibhnithe Gaolmhara) ina dhlí. Córas suntasach nua a bheidh anseo don GCC faoin tráth a fhoilseofar na Rialacháin in 2023.

Lean an GCC ar aghaidh ag tacú lena seirbhís gréasáin chun iarratais ar cheadúnais a dhéanamh go leictreonach agus chun ábhar a phróiseáil agus cumarsáid a dhéanamh go leictreonach le gach páirtí leasmhar. D'éascaigh sé seo seirbhís níos éifeachtúla a chur ar fáil dár gcustaiméirí agus cumasaíonn sé tuairisciú sonraí níos éifeachtúla agus níos cruinne don Choimisiún Eorpach.

Trádáil Astaíochtaí

Is í an GCC Údarás forfheidhmithe agus feidhmithe Chóras an AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí (EU ETS) in Éirinn agus, dá bhrí sin, cuireann sí rialacha an AE i bhfeidhm chun go mbeidh cionroinnt chomhoiriúnaithe saor de liúntais astaíochtaí ann.

In 2022, ceanglaíodh ar 105 suiteáil sheasta (tionscail, stáisiúin chumhachta agus úsáideoirí ardfhuinnimh eile) a n-astaíochtaí CO_2 a thuairisciú don bhliain féilire roimhe sin. Chloígh gach suiteáil leis na spriocdhátaí um thuairisciú agus thabhairt suas. Fianaise ba ea na torthaí ó na suiteálacha atá clúdaithe ag CTA in 2021 go raibh laghdú 15% (2 milliún tona) tagtha ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa ó chuideachtaí Éireannacha.

Tháinig méadú 11% ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa ón earnáil eitlíochta i gcomparáid le 2020, fianaise ar théarnamh áirithe i ndiaidh thionchar Covid-19. Tagann na hastaíochtaí sin ó eitiltí áit ar bith laistigh den Limistéar Eorpach Eacnamaíoch, áit a bhfuil ceadúnas oibriúcháin ó Údarás Eitlíochta na hÉireann laistigh den AE i ndáil le Trádáil Astaíochtaí. Bhí cúig oibreoir aerárthach déag os cionn na tairsí chun tuairisciú d'Éirinn in 2021, de réir sonraí a chuir Eurocontrol ar fáil.

Gníomhaíonn an GCC (mar aon leis an Roinn Iompair agus Údarás Eitlíochta na hÉireann) mar Údarás Inniúil don Scéim Fritháirithe agus Laghdaithe Carbóin don Eitlíocht Idirnáisiúnta (CORSIA). Ba é an 31 Lúnasa 2022 spriocdháta tuairiscithe CORSIA inar ceanglaíodh ar gach Ballstát sonraí iomlána bliantúla comhiomlána CO_2 do gach Oibreoir Aerárthaí sannta a thíolacadh. Rinne an GCC na seiceálacha riachtanacha agus thiomsaigh sí an tuarascáil chomhiomlán sular cuireadh faoi bhráid na Roinne Iompair í lena tíolacadh don Eagraíocht Eitlíochta Sibhialta Idirnáisiúnta (ICAO) trí Chlárlann Lárnach CORSIA.

Cheadaigh an Coimisiún liosta na suiteálacha atá i dteideal roinnt lamháltas carbóin saor in aisce sa tréimhse leithdháilte reatha (an Tábla Náisiúnta Leithdháilte 2021-2025) ar an 29 Meitheamh 2021. Ós rud é gur féidir le leibhéil táirgeachta, agus dá bhrí sin leibhéil astaíochtaí CO_2, a bheith éagsúil ó bhliain go bliain tá na rialacha do Chéim IV (2021-2030) leagtha amach chun ró-leithdháileadh a laghdú i gcás athruithe, mar a ríomhtar iad sa bhunlíne, ar na leibhéil ghníomhaíochta, agus leithdháileadh a mhéadú áit a bhfuil arduithe suntasacha ar an leibhéal gníomhaíochta. Ceanglaítear ar oibreoirí tuarascáil fíoraithe ar athruithe ar leibhéal gníomhaíochta a chur faoi bhráid na GCC gach bliain. Maidir le gach bliain, ní mór don GCC measúnú a dhéanamh ar gach tuarascáil fíoraithe ar athruithe ar leibhéal gníomhaíochta don 67 oibreoir reatha atá liostaithe sa Tábla Leithdháilte Náisiúnta agus breithniú a dhéanamh maidir lenar cheart leithdháileadh na bliana sin a choigeartú. Cuirtear gach coigeartú in iúl don Choimisiún lena bhformheas. Cuireadh cúig thuarascáil is tríocha dá leithéid ar aghaidh in 2022.

Tugtar faoi cheantáil liúntais CTA ar ardán coiteann (Malartán Fuinnimh na hEorpa – EEX) a roinntear i measc 25 Ballstáit an AE. Rianaíonn an GCC cuóta lamháltas na hÉireann gach seachtain agus seiceálann sí go bhfuil an t-ioncam ceart á fháil ag an mBanc Ceannais.

Úsáidtear Clárlann an Aontais mar uirlis chomhlíonta do shuiteálacha rialaithe agus d'oibreoirí faoi Scéim CTA an AE. Tá oibleagáid ar na hoibreoirí seo, Seasta agus Eitlíocht araon, de réir an dlí, cuntas a oscailt ar Chlárlann an Aontais chun a gcuid oibleagáidí comhlíonta maidir le hastaíochtaí carbóin a chomhlíonadh. Lean an GCC ar aghaidh le tairbhe a bhaint as ardleibhéal grinnscrúdaithe maidir le hincháilitheacht cuntas clárlainne a oscailt agus rochtain orthu a choinneáil chomh maith le haon impleachtaí ó Liostaí Smachtbhannaí an AE. Bhain 480 úsáideoir le fearann na hÉireann de Chlárlann an Aontais, atá á bhainistiú ag an GCC, ag deireadh 2022.

Chomh maith leis sin, cuimsítear i gClárlann an Aontais, Cinneadh maidir le Comhroinnt Díchill an AE(ESD). Rialaíonn an ESD spriocanna astaíochtaí ceangailteacha do gach Ballstát le haghaidh astaíochtaí nach bhfuil curtha in CTA AE in 2013-2020, cosúil le hiompar, téamh, talmhaíocht agus bainistíocht dramhaíola. Chothromaigh an GCC, mar Riarthóir Náisiúnta, astaíochtaí na hÉireann do 2019 i gcoinne ár sprice don bhliain sin le linn 2022 trí úsáid a bhaint as cuid de na solúbthachtaí atá ar fáil faoin ESD. Tá níos mó eolais ar fáil ar láithreán gréasáin Choimisiún an AE.

Tá ról gníomhach ag an GCC i Sainghrúpaí agus Tascfhórsaí an AE um Athrú Aeráide atá ríthábhachtach chun cur i bhfeidhm aonfhoirmeach Threoir CTA a chinntiú agus tacú le reachtaíocht.

Tábla 1. An Clár um Cheadúnú Comhshaoil (gníomhaíochtaí ceadúnaithe 2022)

Cineál ceadúnais	Líon iomlán na n-iarratas a fuarthas 2022	Líon iomlán na n-agóidí a fuarthas 2022	Líon iomlán na gCinntí Beartaithe a eisíodh 2022	Líon iomlán na gCinntí Críochnaitheacha a eisíodh 2022	Líon Iomlán na gCinntí a Eisíodh 2022
Ceadúnais TAT/RCT (Dramhaíl AT san áireamh)	38	14	32	32	32
Ceadúnais Dramhaíola	0	1	1	4	4
Ceadúnais Fuíolluisce	17	N/B	N/B	5	5
Deimhnithe Údarúcháin Fuíolluisce	3	N/B	N/B	0	0
Ceadanna OGM (Úsáid shrianta)	25	N/B	N/B	26	26
Ceadanna OGM (Scaoileadh beartaithe)	1	N/B	N/B	1	1
Deimhnithe Ionaid Stairiúla Líonta Talún	10	1	3	4	4
Ceadanna do Dhumpáil ar Farraige	3	N/B	N/B	2	2
Deimhnithe Clárúcháin (Dramhaíl)	34	N/B	N/B	29	29
Ceadanna do Comhdhúile Orgánacha So-Ghalaithe (VOC)	3	N/B	3	3	3
Ceadanna um gháis ceaptha teasa	42	N/B	N/B	5	5
Iomlán	**176**	**16**	**39**	**111**	**111**

N/B, ní bhaineann le hábhar.

Tábla 2. An Clár um Cheadúnú Comhshaoil (gníomhaíochtaí rialála eile 2022)

Tascanna	Iomlán na dtascanna ar a ndearnadh measúnú orthu in 2022
Iarratais faoi Airteagal 11	66
Leasuithe ar Astaíochtaí Tionsclaíocha (IE)/Cosc Comhtháite ar Thruailliú (IPC)	44
Leasuithe IE/IPC (tionscanta ag an GCC)	16
Leasuithe i dtaca le dramhaíl	2
Leasuithe maidir le hIonaid Chóireála Fuíolluisce	15
Fógraí faoi Airteagal 27 (fotháirge)	122
Iarratais faoi Airteagal 28 (deireadh dramhaíola)	3
Aistriú	7
Achomhairc maidir le Truailliú Aeir	4
Comhfhreagras pleanála fiosraithe	65
Gléasraí Dócháin Meánmhéide cláraithe	95
Iomlán	**439**

Údaruithe um Chosaint Radaíochta

Déanann an córas atá i bhfeidhm ar mhaithe le húdaruithe um chosaint radaíochta dhá chineál údaraithe a cheadú: clárú agus ceadúnú. Foirm údaraithe níos simplí atá i gclárú agus tá níos lú dualgas trom riaracháin ag gabháil leis, agus é cuí le haghaidh cleachtas nach bhfuil chomh casta ó thaobh nádúir agus a bhfuil sé cruthaithe go bhfuil siad réasúnta sábháilte. Baineann ceadúnú le cleachtais ardriosca. Léiríonn táillí údaraithe leibhéal an riosca a bhaineann leis na cineálacha cleachtas atáthar ina mbun agus, mar sin, leibhéal na maoirseachta rialála a bhfuil gá leis.

Tábla 3. Údaruithe nua um chosaint Radaíochta, 2022

Ceadúnais	Clárúcháin	Leasuithe ar Cheadúnais	Ceadúnais Dúnta
10	73	464	33

2.2 Forfheidhmiú

Forfheidhmiú Ceadúnas Tionsclaíoch agus Ceadúnas Dramhaíola

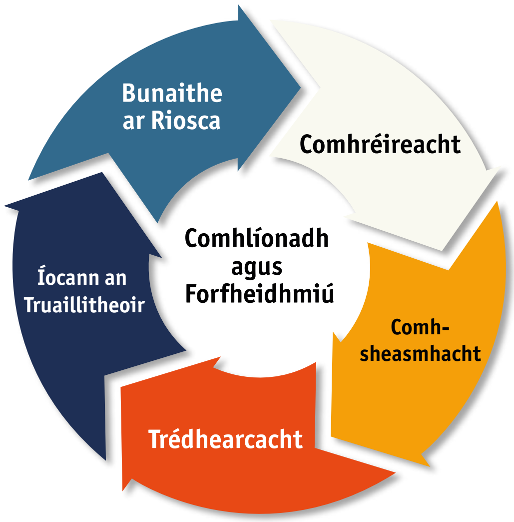

Fíor 1. Prionsabail Forfheidhmithe na GCC

Thug an GCC ceadúnas do agus rinne sí rialáil i dtaca le 859 saoráid tionsclaíoch agus dramhaíola i rith 2022. Is é cuspóir na GCC ná a chinntiú go gcuireann oibreoirí a gcuid gníomhaíochtaí i gcrích i gcomhréir lena gcuid ceadúnas. Déantar na cuspóirí sin a chur chun cinn mar seo a leanas: comhlíonadh, treoir agus cabhair a spreagadh, monatóireacht a dhéanamh ar chomhlíonadh, cigireachtaí agus sampláil, agus gníomhartha forfheidhmithe a ghlacadh nuair is gá. Tá na prionsabail atá foilsithe ina *Beartas Comhlíonta agus Forfheidhmithe* mar bhonn le cur chuige forfheidhmithe na GCC agus sonraithe i bhFíor 1 thíos. Áirítear i dTábla 4 líon na gcigireachtaí a rinneadh maidir le gníomhaíochtaí ceadúnaithe tionsclaíocha agus dramhaíola i rith 2022.

Tugann an GCC tosaíocht don iarracht forfheidhmithe ar na láithreáin a chruthaíonn an riosca is mó don timpeallacht bunaithe ar an gcineál gníomhaíochta atá ceadúnaithe, suíomh na gníomhaíochta (i.e. gaireacht do dhaoine nó limistéir chosanta) agus stair fhorfheidhmithe an láithreáin (i.e. cibé acu ar tharla nó nár tharla neamh-chomhlíonadh ag an láithreán roimhe sin). Le linn 2022, dhírigh an GCC a haird ar na príomhcheisteanna tosaíochta seo a leanas: bainistíocht dramhaíola ag saoráidí bainistíochta dramhaíola, baint neamhúdaraithe móna agus aon áit a raibh tionchar ag gníomhaíochtaí ceadúnaithe ar cháilíocht an uisce.

Baintear úsáid as Liosta Náisiúnta na Láithreán Tosaíochta chun iarracht forfheidhmithe na GCC a spriocdhíriú ar na láithreáin is measa ó thaobh feidhmíochta de chun dlús a chur le feabhsúcháin ar chomhlíonadh comhshaoil. Sa liosta rangaítear láithreáin tionsclaíocha agus dramhaíola in ord tosaíochta forfheidhmithe, bunaithe ar fhachtóirí cosúil le: gearáin (Tábla 5), teagmhais, cigireachtaí comhlíonta agus neamhchomhlíonadh an cheadúnais. Foilsíodh an liosta seo ar bhonn ráithiúil agus cuireadh 13 láithreán ceadúnaithe ar an liosta uair amháin ar a laghad le linn 2022, ar bhain a bhformhór leis na hearnálacha bia agus dí nó dramhaíola. Tá achoimre tugtha ar ghníomhaíochtaí forfheidhmithe san fhísghrafaic i bhFíor 2.

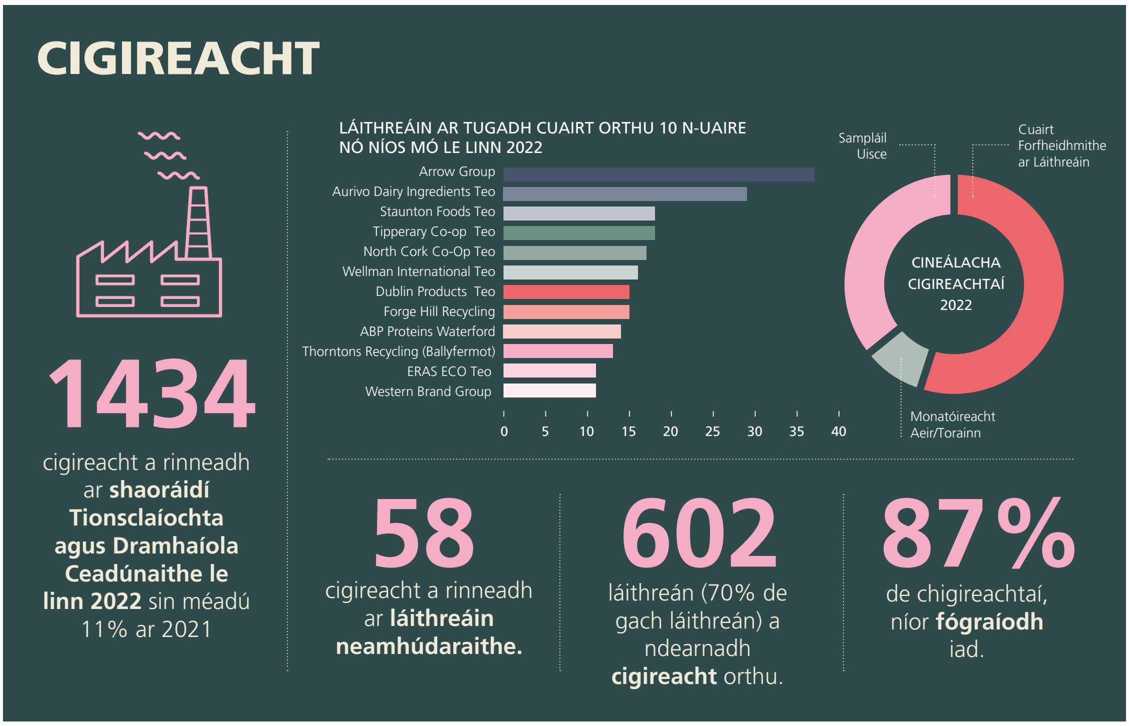

Fíor 2. Achoimre ar ghníomhaíochtaí forfheidhmithe na GCC i ndáil le Ceadúnas Tionsclaíoch agus Dramhaíola

Tábla 4. Líon na gcigireachtaí de réir earnála a rinneadh in 2022.

Gníomhaíocht	Líon na n-iniúchtaí
Ceadúnais Tionsclaíocha agus Dramhaíola	1,434
Ceadúnais um Sceitheadh Fuíolluisce Uirbigh	214
Ionaid cóireála uisce óil	104
Ceadanna do Dhumpáil ar Farraige	8
Ceadanna do Chomhdhúile Orgánacha So-Ghalaithe	6
Faireachán margaidh - ceimiceáin	164
Substaintí a Ídíonn Ózón agus Gáis Fhluairínithe	66

Tábla 5. Líon na ngearán a fuarthas in 2022 agus líon na saoráidí a bhí faoi réir na ngearán sin de réir earnála.

Gníomhaíocht	Líon na nGearán	Líon na saoráidí faoi réir na ngearán sin
Ceadúnais Tionsclaíocha agus Dramhaíola	1,357	106
Fuíolluisce uirbeach	199	55
Uisce óil	41	17
Substaintí a Ídíonn Ózón agus Gáis Fhluairínithe	0	N/B
Líon iomlán na ngearán	**1,597**	

Uisce & Fuíolluisce

Uisce Óil

Tá an líon daoine a bhfuil soláthairtí uisce phoiblí ag freastal orthu ar Liosta Gníomhaíochtaí Ceartaitheacha (LGC) na GCC cothrom le 481,309 duine (58 soláthar) anois i gcomparáid le 374,633 duine (52 soláthar) ag deireadh 2021. Ainneoin gur baineadh go leor soláthairtí den LGC tá níos mó soláthairtí fós curtha leis. Cuireadh iad seo san áireamh go príomha mar gheall ar sháruithe a bhain le Tríhalaimeatáin (THM) nó cóireáil neamhleor do Chripteaspóiridiam.

Le linn 2022, chuir an GCC 104 iniúchadh ar uisce óil i gcrích agus d'eisigh sí 14 Threoir d'Uisce Éireann (UÉ) i gcomparáid le 9 dTreoir in 2021. Bhí deich gcinn de na Treoracha seo le soláthairtí lena bhain teipeanna leanúnacha THM.

Bhí 80 Fógra Fiuchta Uisce (FFU) i bhfeidhm i rith 2022, suas ó 70 in 2021, fógraí a chuir isteach ar bhreis is 240,000 duine (Tábla 6). Is cosúil go bhfuil nasc idir an líon níos mó fógraí agus feasacht níos fearr ag UÉ ar theagmhais agus tuairisciú teagmhais de bhun ghníomhaíochtaí forfheidhmithe méadaithe na GCC. Ainneoin nach bhfuil an GCC ag iarraidh FFUnna a fheiceáil, tá siad ríthábhachtach chun sláinte an phobail a chosaint nuair a chuirtear soláthairtí uisce óil i gcontúirt. Bhí os cionn 8,700 duine buailte ag 10 shampla de shrianta uisce le linn 2022 - i gcomparáid le 26 in 2021 a chuir isteach ar bhreis is 17,000 duine, feabhas a bhfuil fáilte roimhe.

Ábhar imní don GCC an dul chun cinn mall atá á dhéanamh ag UÉ maidir le naisc luaidhe sa líonra poiblí a bhaint. In 2022, d'athsholáthair UÉ os cionn 10,000 nasc luaidhe, rud a chiallaigh go raibh an líon iomlán athsholáthairtí cothrom le 51,600 as thart ar 180,000. Ag an ráta seo, is beag seans go gcomhlíonfaidh Uisce Éireann a ghealltanas deireadh a chur leis an bpíobaire luaidhe ar fad ar thaobh an phobail faoi 2026.

Tábla 6. Srianta Uisce agus Fógraí Fiuchta

Fógraí Comhairliúcháin eisithe ag Uisce Éireann	2021	2022
Fógraí maidir le hUisce a Fhiuchadh	70 fógra a raibh tionchar acu ar 265,898 duine	80 fógra a raibh tionchar acu ar 240,000 duine
Srianta Uisce	26 fógra a raibh tionchar acu ar 17,954 duine.	10 bhFógra a raibh tionchar acu ar 8,700 duine.

Fógraíodh 40 sárú Lotnaidicídí a bhain le 18 soláthar uisce in 2022, i gcomparáid le 48 sárú Lotnaidicídí a fógraíodh a bhain le 31 soláthar uisce in 2021. Tá Uisce Éireann, i gcomhar le páirtithe leasmhara eile, ag féachaint go príomha ar chur chuige dobharcheantair chun na sáruithe lotnaidicídí seo a réiteach.

Tá imeachtaí sáraithe an Choimisiúin Eorpaigh i gcoinne na hÉireann maidir le Tríhalaimeatáin (THM) in uisce óil curtha faoi bhráid Chúirt Bhreithiúnais na hEorpa. Sonraítear i gcás an Choimisiúin gur theip ar Éirinn na bearta riachtanacha a ghlacadh chun comhlíonadh THM a chinntiú maidir le 31 soláthar uisce phoiblí agus 13 ghrúpscéim uisce phríobháideacha. Thacaigh an GCC leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (RTRÁO) chun nuashonruithe a chur ar fáil maidir le comhlíonadh THM mar chuid dá haighneachtaí chuig an gCoimisiún.

Tá an líon soláthairtí ar an LGC a bhaineann le sáruithe THM, suas ó 19 ag deireadh 2021 go dtí 23. Leanfaidh an GCC ar aghaidh ag díriú ar chomhlíonadh THM mar chuid dá ngníomhaíochtaí forfheidhmithe.

Sceitheadh Fhuíolluisce Cathrach

I rith 2022, chuir an GCC 214 cigireacht fuíolluisce ar an láithreán i gcrích, cigireachtaí a dhírigh ar fheidhmíocht gléasra, monatóireacht chomhlíonta ar sceitheadh agus freagairt do ghearáin agus teagmhais.

D'fhoilsigh an GCC tuarascáil maidir le *Cóireáil Fuíolluisce Uirbeach in 2021* inar sainaithníodh na ceisteanna tosaíochta ar gá aghaidh a thabhairt orthu chun an timpeallacht a chosaint ó thionchair dhíobhálacha sceitheadh fuíolluisce.

Leag an Tuarascáil béim ar na feabhsúcháin seo a leanas:

- Laghdú ar líon limistéar tosaíochta ó 148 in 2017 go dtí 91 in 2022 (Fíor 3).
- Chomhlíon gléasraí na Sionainne agus chathair Chorcaí caighdeáin chóireála na Treorach den chéad uair in 2021.
- Nascadh Baile Chaisleáin Bhéarra agus An Cóbh i gContae Chorcaí le hionaid chóireála in 2021, rud a chuir deireadh le scaoileadh séarachais amh ó na ceantair sin.

In ainneoin na bhfeabhsuithe seo, tá imní fós ar an GCC faoi mhoilleanna agus éiginnteacht leanúnach maidir le feabhsuithe criticiúla a bheith á ndéanamh ag Uisce Éireann (UÉ). Níl aon phlean gníomhaíochta ná fráma ama soiléir ag UÉ chun sceitheadh a fheabhsú ó 27 de 38 den limistéar tosaíochta ina bhfuil fuíolluisce ag cur brú suntasach ar dhobharlaigh.

Tógfaidh sé blianta fada agus beidh gá le hinfheistíocht luach ilbhilliún euro d'fhonn a chinntiú go bhfuil na córais chóireála ar fad ag an gcaighdeán cuí. Ós rud é nach féidir déileáil leis na fadhbanna go léir sa ghearrthéarma, ní mór na hacmhainní atá ar fáil a úsáid san áit is mó a bhfuil gá leo d'fhonn a chinntiú go mbeidh an oiread buntáistí agus is féidir luaite leo.

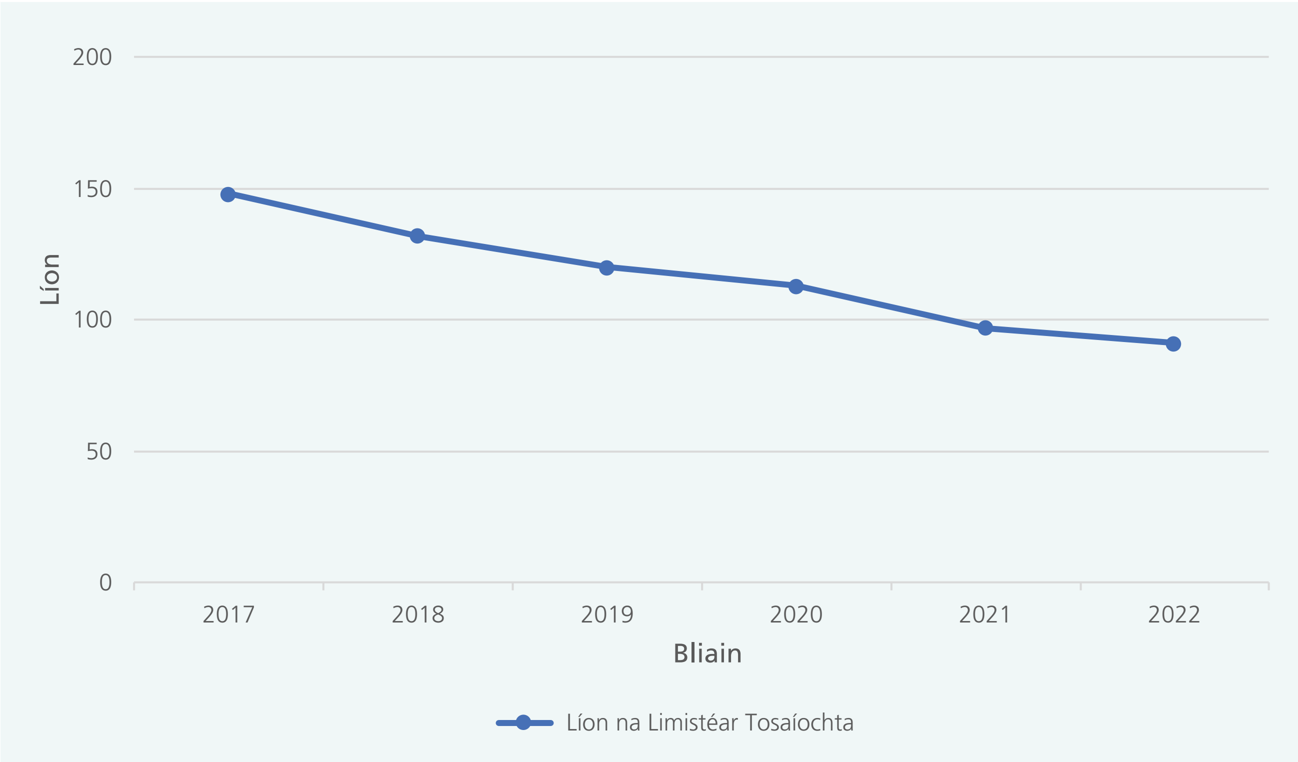

Fíor 3. Laghdú ar líon na réimsí tosaíochta ó 2017 i leith

Córais Chóireála Fuíolluisce Baile (dabhcha séarachais)

D'fhoilsigh an GCC tuarascáil dar teideal *Cigireachtaí 2021 ar an gCóras Cóireála Fuíolluisce Baile (CCFUB)* in 2022. Leagann an tuarascáil béim ar na nithe seo a leanas:

- Bhain teip le 53% de na córais i dtaca leis an gcigireacht.
- Rinneadh trí cheathrú cuid de na córais ar theip orthu i dtaca le cigireacht ó 2013 i leith a dheisiú, ach is ábhar imní fós é nach ndearnadh cásanna níos sine a réiteach.

Is ábhar imní níos mó é nach bhfuil fógraí comhairleacha níos sine réitithe. Léirítear i bhFíor 4 go bhfuil líon na dteipeanna CCFUB atá oscailte le haghaidh níos mó ná dhá bhliain ag méadú bliain i ndiaidh bliana agus go raibh 533 teip ann ag deireadh 2021 agus ní mór do na húdaráis áitiúla ábhartha iad sin a réiteach.

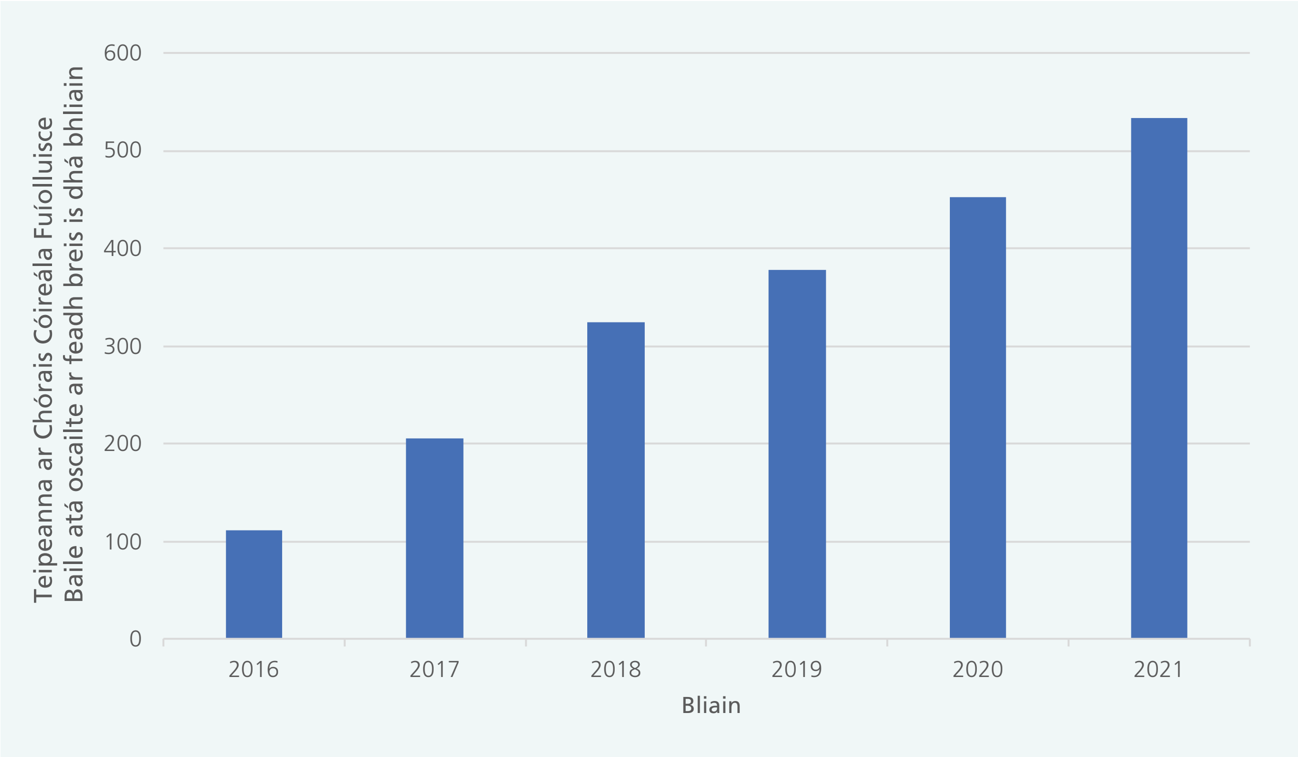

Fíor 4. Teipeanna an Chórais Cóireála Fuíolluisce Baile oscailte níos mó ná dhá bhliain ag deireadh gach bliain, 2016 go dtí 2021

Dochar don Chomhshaol a Chosc

Soláthar Airgeadais do Dhliteanais Chomhshaoil

Ní mór do cheadúnaithe Tosaíochta Tionscail agus Dramhaíola soláthar airgeadais leordhóthanach a chur i bhfeidhm agus a chothabháil ionas gur féidir leo íoc as feabhsúchán nó iarchúram a láithreáin, agus as aon ghlantachán féideartha a d'fhéadfadh a bheith ag teastáil tar éis timpiste nó teagmhais. Le linn 2022, sháraigh méideanna an tSoláthair Airgeadais urraithe ag an GCC €1 bhilliún (Fíor 5) den chéad uair.

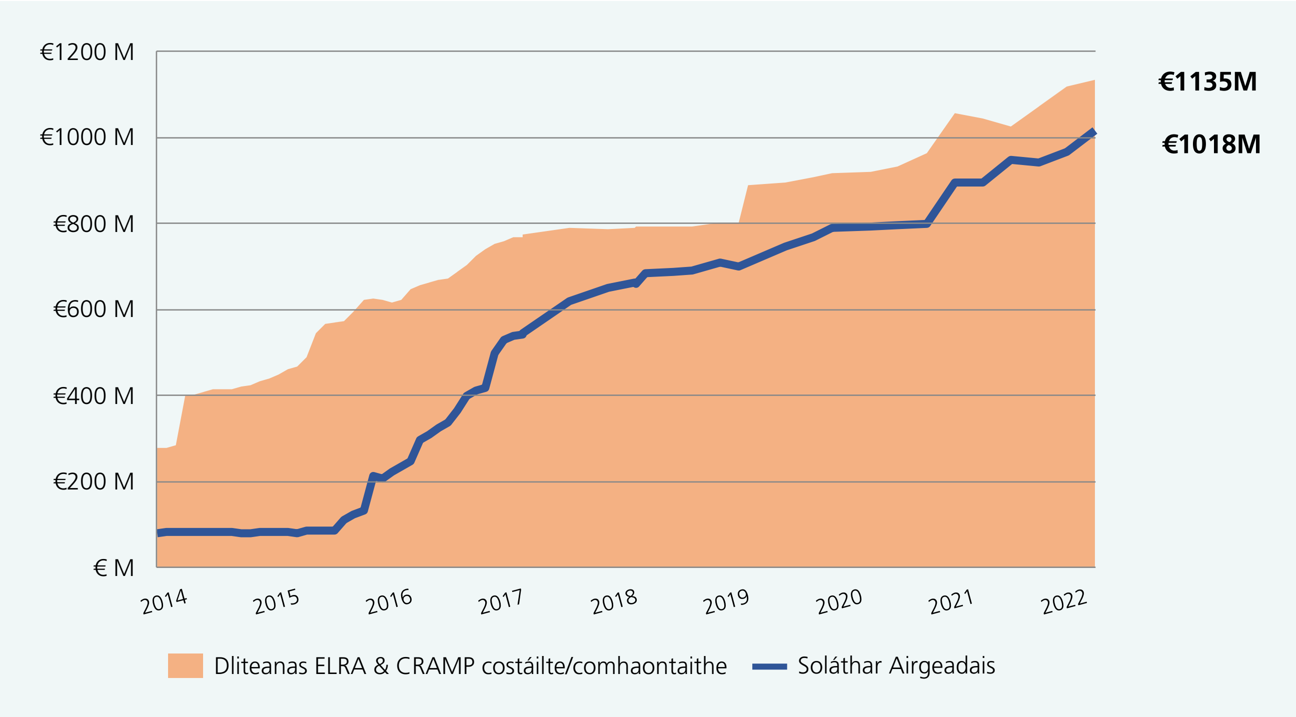

Fíor 5. Soláthar Airgeadais do Láithreáin Tosaíochta

Faireachas Margaidh agus Ceimiceáin sa Chomhshaol

Faireachas Margaidh (Rialacháin um Bhreosla Soladach san áireamh)

Tháinig na Rialacháin athbhreithnithe maidir le Breosla Soladach i bhfeidhm i mí Dheireadh Fómhair 2022 a cheangail ar an GCC clár breosla a choinneáil de tháirgeoirí a tháirgeann, a chóireálann nó a iompórtálann breosla soladach. I mí na Nollag 2022 foilsíodh Caighdeán Éireannach nua do Bhreoslaí Soladacha chun an raon leathnaithe cineálacha breosla a chlúdach, foilseachán a thacóidh le cur i bhfeidhm na rialachán amach anseo.

Ceimiceáin sa Chomhshaol

Tá sainchúram rialála ag an GCC do roinnt réimsí a chlúdaíonn substaintí guaiseacha sa timpeallacht agus táirgí. Áirítear ina measc ceimiceáin cosúil le Truailleáin Orgánacha Mharthanacha (TOManna) agus roinnt substaintí a bhfuil measúnú déanta orthu faoin Rialachán maidir le Clárú, Meastóireacht, Údarú, agus Srianadh Ceimiceán (REACH).

Leagadh príomhbhéim in 2022 ar rianú agus clárú stoc-charn PFOA (aigéad sárfhluarochtánóch) ina bhfuil cúir comhraicthe dóiteáin. Is substaint shrianta é PFOA faoi Choinbhinsiún Stócólm na Náisiún Aontaithe agus faoi rialacháin an AE maidir le Truailleáin Orgánacha Mharthanacha. Ceadaítear na substaintí seo a úsáid i gcúir comhraicthe dóiteáin faoi choinníollacha dochta ach ní féidir cúir ina bhfuil PFOA a úsáid le haghaidh oiliúna. Cuirfear cosc iomlán ar úsáid PFOA i gcúir comhraicthe dóiteáin i bhfeidhm i mí Iúil 2025. Ní mór stoc-chairn cúr ina bhfuil PFOA a thuairisciú don GCC. Bhunaigh an GCC an Fóram Náisiúnta um Thruailleáin Orgánacha Mharthanacha go déanach in 2022, a chlúdaíonn páirtithe leasmhara a oibríonn ar rialacháin TOManna, agus é mar chuspóir aige tacú le cur i bhfeidhm oibleagáidí na hÉireann faoi Choinbhinsiún Stócólm agus faoi Rialachán TOManna an AE. Chomh maith leis sin, tacóidh an fóram leis an GCC Plean Forfheidhmithe Náisiúnta athbhreithnithe a ullmhú agus cur i bhfeidhm an phlean reatha a rianú.

Faireachas margaidh ar cheimiceáin i dtáirgí atá dírithe ar rannpháirtíocht i dTionscadal comhtháite REACH REF-10 an Aontais. Cuireadh an tionscadal seo ar fáil i gcomhar leis an Údarás Sláinte agus Sábháilteachta (HSA) agus leis an gCoimisiún um Iomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí. Bhí samplaí de threalamh agus oiriúintí aclaíochta ag an

GCC a fuarthas agus a tástáladh le haghaidh substaintí atá srianta faoi na Rialacháin TOManna agus REACH. Ainneoin nár braitheadh aon neamhchomhlíonadh do na caighdeáin chomhshaoil, braitheadh líon beag neamhchomhlíontaí a bhaineann le ceimiceáin a chumhdaítear faoi shainchúram an HSA. D'oibrigh an GCC leis an HSA ar obair leantach a bhain leis an neamhchomhlíonadh sin chomh maithe le tuairisciú don Choimisiún Eorpach trí na córais chomhchuibhithe tuairiscithe nua.

Tugann córas mear-rabhaidh Gheata Sábháilteachta an Aontais fógra sa chás go sainaithnítear táirgí nach gcomhlíonann teorainneacha maidir le substaintí guaiseacha áirithe san Aontas Eorpach. D'eagraigh an GCC os cionn 100 cigireacht in áitribh chun a fháil amach an raibh trealamh contúirteach fógartha tríd an gcóras Geata Sábháilteachta ar fáil ar mhargadh na hÉireann. Níor cinneadh go raibh aon cheann de na táirgí stócáilte nó dáilte ag na hoibreoirí a ndearnadh cigireacht orthu.

Freagracht Táirgeoirí

Tá freagrachtaí forfheidhmithe ag an GCC faoi na Rialacháin ar Dhramhthrealamh Leictreach agus Leictreonach (DTLL), Ceallraí agus Boinn agus Táirgí Plaisteacha Aon Úsáide. Tá iarrachtaí forfheidhmithe dírithe ar tháirgeoirí neamhchomhlíontacha. Is comhlachtaí iad táirgeoirí a dhéanann nó a iompórtálann táirgí leictreonacha, ceallraí, boinn nó Táirgí Plaisteacha Aon Úsáide (TPAÚ) agus a chuireann ar díol iad den chéad uair in Éirinn.

Dhírigh iniúchtaí ar tháirgeoirí Gnó go Gnó (B2B) ar tháirgeoirí atá ag tuairisciú nach bhfuil aon ghlacadh ar ais luaite le DTLL. Dhírigh forfheidhmiú Gnó go Custaiméirí (B2C) ar shuíomhanna gréasáin ciandíoltóirí, earnálacha miondíola a bhfuil glacadh íseal DTLLl luaite leo. Bhí teagmháil ann freisin leis an earnáil toitíní leictreonacha/galtoitín. Ghlac an GCC páirt sa ghrúpa oibre nua maidir le forfheidhmiú na rialachán TPAÚ.

Lena chois sin, dhírigh an GCC ar bhainistíocht DTLL B2B ag saoráidí ceadúnaithe ag an GCC. Eisíodh ciorclán chuig 848 saoráid cheadúnaithe a thugann comhairle maidir le bainistíocht a dhéanamh ar a DTLL B2B. Rinne an GCC teagmháil le 55 iompórtálaí carranna athláimhe chun a n-oibleagáidí faoi na rialacháin maidir le boinn agus ceallraí a fhorfheidhmiú.

Tábla 7. Staitisticí achoimre ar na feachtais fhorfheidhmithe um fhreagracht táirgeora i 2020

Tasc	Líon iomlán na ngníomhaíochtaí
Pleananna Bainistíochta Dramhaíola DTLL na dTáirgeoirí Gnó go Gnó athbhreithnithe	287
Tuarascáil Bainistíochta Dramhaíola DTLL Táirgeoirí Gnó go Gnó athbhreithnithe	778
Iniúchadh ar Tháirgeoirí Gnó go Gnó Threalamh Leictreach agus Leictreonach (TLL)	60
Cigireachtaí ar láithreáin ghréasáin de chuid Ciandíoltóirí TLL/Ceallraí Gnó le Tomhaltóir	80
Cigireachtaí miondíola in earnálacha gur bhain aisghabháil íseal stairiúil leo i dtaca le DTLL	40
Litir chomhairleach eisithe chuig saoráidí atá ceadúnaithe ag an GCC chun comhairle maidir le bainistíocht DTLL B2B a roinnt	848
Litir chomhairleach eisithe chuig comhlachtaí ionadaíocha na hearnála toitíní leictreonacha/galtoitín	2
Ríomhphost Treorach/Cumarsáide a eisithe chuig táirgeoirí B2B	5
Scrúduithe ar Thairgeoirí Bonn	30
Neamhchomhlíonadh faoi rialacháin boinn a heisíodh chuig allmhaireoirí cairr	55

Substaint Ídithe Ózóin agus Gás Ceaptha Teasa Fluairínithe

D'eisigh an GCC 97 Réamhfhógra Bliantúil ag údarú teicneoirí seirbhíse Substaintí Ídithe Ózóin & Gás Ceaptha Teasa Fluairínithe chun dramhaíl Substaintí Ídithe Ózóin & Gás Ceaptha Teasa Fluairínithe a iompar.

Le linn 2022, reáchtáil an GCC feachtas forfheidhmithe a dhírigh ar sheiceáil agus ar bhainistiú sceite Substaintí Ídithe Ózóin agus Gás Ceaptha Teasa Fluairínithe agus ag an am céanna feasacht a ardú maidir le ceanglais rialála a bhain le Gás Ceaptha Teasa Fluairínithe agus Substaintí Ídithe Ózóin.

Ar an 30 Meitheamh 2022, d'éirigh leis an GCC ESB Networks DAC a ionchúiseamh i gcás a bhain le Heicseafluairíd sulfair (SF6) a bheith ag sceitheadh ó lascthrealamh leictreach gar do stáisiún giniúna leictreachais Ghob na Muine. Is é an t-ionchúiseamh seo an chéad ionchúiseamh a rinneadh faoi na rialacháin seo in Éirinn agus tacaíonn sé le feachtais feasachta atá i bhfeidhm faoi láthair ag an GCC.

Cuairteanna Cigireachta maidir le Cosaint ar Radaíocht

Tugann an GCC faoi chlár bliantúil cigireachtaí maidir le cosaint ar radaíocht ar mhaithe le measúnú a dhéanamh ar choinníollacha comhlíonta reachtaíochta agus údaruithe. Trí na cigireachtaí sin a dhéanamh, bíonn an GCC in ann caighdeán na cosanta radaíochta a mheas ag na láithreáin, fadhbanna coitianta nó fadhbanna atá ag teacht chun cinn sna láithreáin a aithint agus cultúr cosanta radaíochta láidir a chur chun cinn.

I rith 2022, rinneadh cigireachtaí cosanta radaíochta i roinnt earnálacha (Tábla 8), lena n-áirítear ocht suirbhé slándála a rinneadh le cúnamh ó Aonad Náisiúnta Coiscthe Coireachta an Gharda Síochána.

Tábla 8. Catagóirí ceadúnaithe um chosaint radaíochta agus cigireachtaí a rinneadh i rith 2022

An earnáil ceadúnaithe	Líon na gcigireachtaí a cuireadh i gcrích
Áiseanna ospidéil agus míochaine	24
Tionscal agus tráchtála	30
Slándáil	8
Ceadúnaithe eile (Oideachas & taighde, iompar & dáileadh, tréidlianna, fiaclóirí, cuideachtaí seirbhíse)	15
Iomlán	**77**

I measc na nithe ar dhírigh na cigireachtaí a rinneadh in 2022 orthu bhí cur i bhfeidhm na Rialachán nua maidir le Radaíocht Ianaíoch agus treoir ghaolmhar na GCC (go háirithe na ceanglais a bhaineann le hoiliúint cosanta radaíochta, measúnuithe riosca, agus catagóiriú oibrithe), agus cosaint oibríochtúil radaíochta i raideolaíocht idirghabhála, cairdeolaíocht agus radagrafaíocht thionsclaíoch. Rinneadh suirbhé comhlíontachta ar an earnáil tréidliachta freisin.

Ainneoin gur tugadh feabhas suntasach faoi deara sna measúnuithe riosca, sainaithníodh fadhbanna a bhain le cur i bhfeidhm beart rialaithe aitheanta agus nósanna imeachta sábháilteachta radaíochta i ngach earnáil. Tá fadhbanna luaite le hoiliúint sábháilteachta radaíochta i ngach earnáil fós. San earnáil leighis, bhain dúshláin le cur i bhfeidhm socruithe na nOifigeach Cosanta Radaíochta a chur i bhfeidhm, lena n-áirítear acmhainní neamhleora.

Rinneadh suirbhé comhlíontachta ar 56 tréidlia (34 tréidlia ceadúnaithe agus 22 tréidlia cláraithe) chun sonraí bonnlíne a fháil mar aon le léargas foriomlán ar chomhlíonadh

laistigh den earnáil tréidliachta. Úsáidfear na fadhbanna a aithníodh mar bhonn eolais don fhorfheidhmiú spriocdhírithe agus don rannpháirtíocht leis an earnáil in 2023.

I rith 2022, tugadh fógra don GCC maidir le 31 teagmhas intuairiscithe agus 10 ndáileog intuairiscithe. Ba é an eachtra ba shuntasaí ná goid tomhsaire dlúis taise núicléach (féach an grianghraf thíos) a raibh gníomhachtú ár bplean teagmhas áitiúil mar thoradh air. Tagraíodh don eachtra sna meáin áitiúla agus náisiúnta agus aimsíodh an tomhsaire ceithre seachtaine i ndiaidh na heachtra gadaíochta.

Feidhmíocht Reachtúil na nÚdarás Áitiúil

Tá ról ríthábhachtach ag údaráis áitiúla i gcosaint ár dtimpeallachta agus tá siad freagrach as cuid mhór dár reachtaíocht um chosaint an chomhshaoil a fhorfheidhmiú. Tá Creat Feidhmíochta Údaráis Áitiúil na GCC ríthábhachtach chun cur chuige comhsheasmhach náisiúnta a chinntiú chomh fada is a bhaineann le caighdeáin chomhshaoil a fhorfheidhmiú. Chuir an GCC an chéad mheasúnú i gcrích trí úsáid a bhaint as an gCreat Feidhmíochta Údaráis Áitiúil athbhreithnithe, ina ndéantar measúnú ar éifeachtacht na ngníomhaíochtaí cigireachta chun díriú ar phríomhfhadhbanna comhshaoil. Tá an measúnú bunaithe ar 20 tosaíocht agus tomhaistear ann an tslí a sholáthraíonn údaráis áitiúla torthaí comhshaoil amhail leithscaradh níos fearr dramhaíl tí agus tráchtála, aer níos glaine trí rialuithe ar dhíolacháin breosla sholadaigh agus rioscaí do cháilíocht uisce ó ghníomhaíochtaí feirmeoireachta a íoslaghdú. Níos tábhachtaí fós, leagtar béim ar mheasúnú a dhéanamh ar obair leantach agus ar fhadhbanna braite a réiteach ionas go bhfuil fíor fheabhsuithe comhshaoil le tabhairt faoi deara.

Áirítear i measc phríomhthorthaí "Tuarascáil Feidhmíochta um Fhorfheidhmiú Comhshaoil na nÚdarás Áitiúil" 2021 na GCC.

- Tá cáilíocht an uisce ag dul i laghad agus níl ach riocht sásúil luaite ach le beagán os cionn leath d'uiscí dromchla (aibhneacha, lochanna, inbhir agus uiscí cósta). Glactar leis an earnáil talmhaíochta mar cheann de na hearnálacha a bhfuil tionchar aici ar cháilíocht an uisce agus ba cheart d'údaráis áitiúla díriú ar chigireachtaí a dhéanamh ar dhobharlaigh áit a bhfuil gá le bearta talmhaíochta chun cosc a chur ar chothaithigh, nítrigin agus fosfar san áireamh, a bheith ag sceitheadh inár n-uiscebhealaí. Rachaidh úsáid cheart leasachán agus bainistíocht cheart sciodair chun tairbhe don fheirmeoir agus don timpeallacht araon.
- Tá an leibhéal is ísle d'acmhainní tiomnaithe d'fhorfheidhmiú aeir agus torainn luaite le húdaráis áitiúla fós. Ní mór acmhainní a spriocdhíriú agus a chomhordú ar bhealach níos fearr sa réimse seo ar mhaithe le sláinte an phobail a chosaint.
- Tá scála an fhorfheidhmithe dramhaíola agus bruscair atá á dhéanamh ag údaráis áitiúla suntasach. Mar sin féin, ní mór díriú ar raon leathan tosaíochtaí dramhaíola agus is beag údarás áitiúil ar éirigh leis an raon feidhme iomlán a chumhdach in 2021. Go háirithe, tá gá le hiarrachtaí forfheidhmiúcháin méadaithe chun feabhas a chur ar leithscaradh dramhaíola baile, tráchtála, tógála agus scartála chun athúsáid agus athchúrsáil ábhar a fheabhsú.

Ionchúisimh

Éisteadh cás seanbhunaithe a bhain le himscrúdú a rinne an GCC a bhain le cionta i rith na tréimhse idir 2006 -2008, le linn trialach ceithre seachtaine a reáchtáladh i mí Dheireadh Fómhair/na Samhna 2022 sna Cúirteanna Breithiúnais Coiriúla. Fuarthas Stiúrthóir Nephin Trading Limited ciontach i ngach ceann den trí chúiseamh, ag an ngiúiré. Tá sé beartaithe pianbhreith a ghearradh in 2023.

D'éirigh leis an GCC urghaire Ard-Chúirte a fháil a d'éiligh ar Harte Peat Limited deireadh a chur le baint mhóna i dtailte portaigh i gContae na hIarmhí. Achomharcadh cinneadh na hArd-Chúirte stop a chur le hasbhaint móna agus éisteadh an cás os comhair na Cúirte Achomhairc ag deireadh 2022. Táthar ag súil le breithiúnas maidir leis an achomharc in 2023. Idir an dá linn, tá an urghaire fós i bhfeidhm.

Tugadh deich n-ionchúiseamh chun críche sa Chúirt Dúiche le linn 2022, rud a d'fhág gur ciontaíodh seisear agus gur bhain beirt cheadúnaithe tairbhe as an Acht Promhaidh agus scriosadh amach beirt eile a d'íoc thabhartais charthanúla. Ghearr na Cúirteanna fíneálacha luach €14,650 agus dhámh siad €111,103 ar an GCC.

Baint móna ar scála tionsclaíoch

2.3 Monatóireacht agus Measúnú

Cáilíocht an Aeir

I gcomhar le húdaráis áitiúla agus le comhlachtaí eile, tá an GCC freagrach as bainistíocht agus feidhmíocht an Líonra Náisiúnta Monatóireachta ar Cháilíocht an Aeir Chomhthimpeallaigh (Fíor 6). Cuireadh sonraí ón líonra ar fáil don phobal i rith 2022 trí láithreán gréasáin na GCC agus tugtar tuairisc orthu chun ceanglais na Treorach dar teideal "Aer Glan don Eoraip" (CAFE) agus na 4ú Treorach Ar Leith a chomhlíonadh. Déantar sonraí a mheas i gcomparáid le luachanna teorann dlíthiúil Eorpach athbhreithnithe (2021) agus luachanna threoirlínte na hEagraíochta Domhanda Sláinte (EDS).

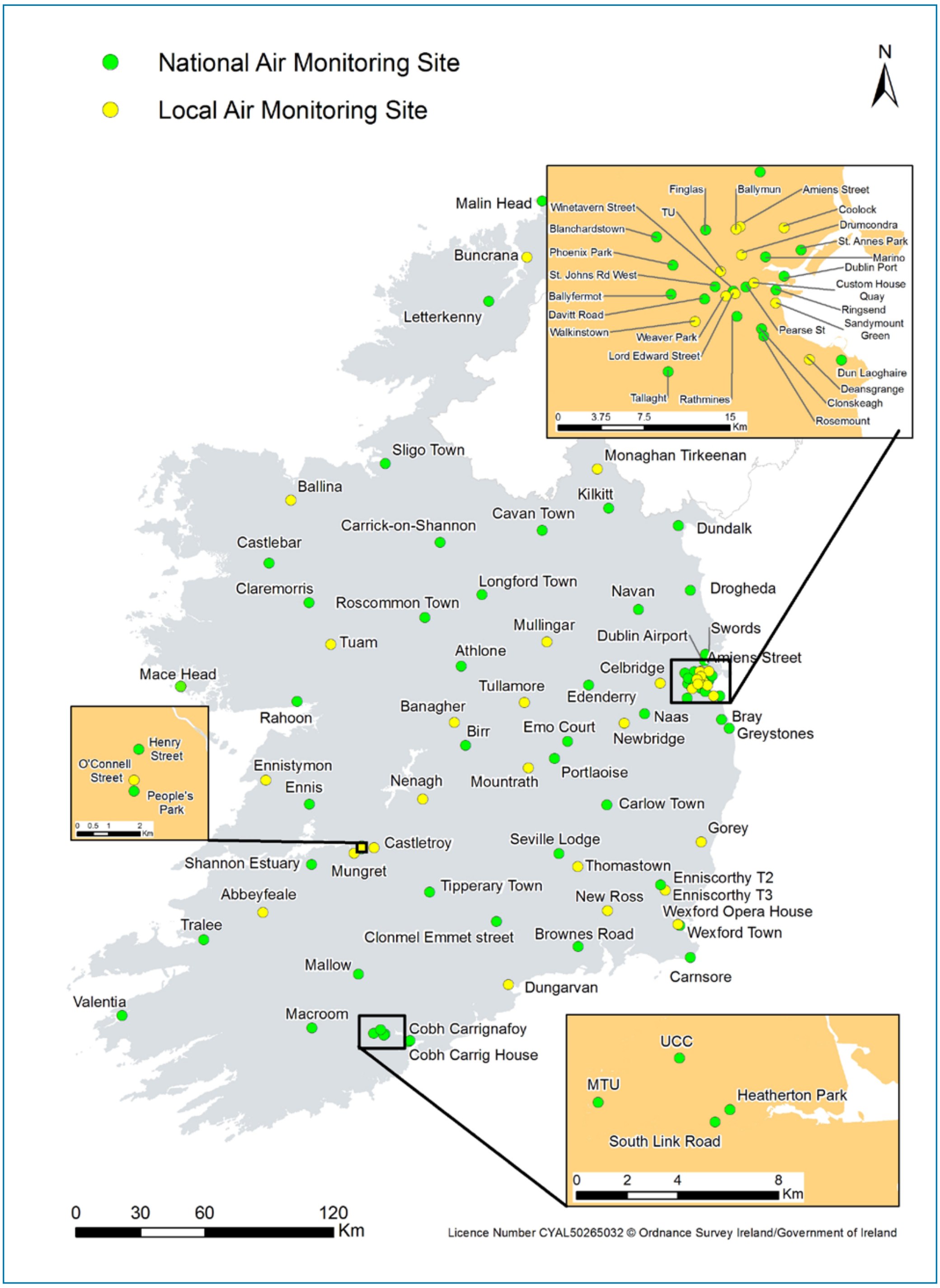

Fíor 6. An Líonra Náisiúnta Monatóireachta ar Chaighdeán an Aeir Chomhthimpeallaigh

I rith 2022, forbraíodh an líonra tuilleadh agus cuireadh ocht stáisiún monatóireachta nua leis i gcomparáid leis an 29 stáisiún a bhí ann in 2017.

I mí Mheán Fómhair, d'fhoilsigh an GCC *Cáilíocht Aeir in Éirinn 2021* i bhformáid nuashonraithe, inrochtana go héasca ar líne. Thángthas ar an gconclúid sa tuarascáil, cé go bhfuil cáilíocht an aeir in Éirinn go maith i gcoitinne agus gur féidir í a chur i gcomparáid go fabhrach le go leor dár gcomharsana Eorpacha, go bhfuil saincheisteanna áitiúla ann a mbíonn droch-cháilíocht aeir mar thoradh orthu. Cé gur chomhlíon Éire teorainneacha dlíthiúla an AE maidir le cáilíocht an aeir, níor chomhlíon sí treoirlínte cáilíochta aeir na hEagraíochta Domhanda Sláinte (EDS) atá bunaithe ar shláinte do roinnt truailleán, lena n-áirítear: ábhar cáithníneach (PM), dé-ocsaíd nítrigine ($N0_2$), dé-ocsaíd sulfair (SO_2) agus ózón (O_3) mar gheall ar dhó breosla sholadaigh inár mbailte agus sráidbhailte agus trácht inár gcathracha.

Bíonn tionchar ag cáilíocht an aeir ar shláinte daoine agus meastar go bhfaigheann 1,300 duine bás roimh am in Éirinn mar gheall ar thruailliú aeir. Thug taighde a rinne Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte i gcomhar leis an GCC le fios go raibh ceangal soiléir idir níos mó daoine a bheith á gcur chuig ospidéil i mBaile Átha Cliath agus stádas dona nó an-dona Innéacs Cháilíocht an Aeir don tSláinte. Ábhar imní atá ag éirí níos práinní ná leibhéil na n-ábhar cáithníneach (cáithníní míne) san aer. Bíonn leibhéil an truailleáin sin ard ach go háirithe i rith mhíonna an gheimhridh, féach Fíor 7, nuair a bhíonn tionchar diúltach ag an úsáid a bhaineann daoine as breoslaí soladacha cosúil le gual, móin agus adhmad fliuch ar cháilíocht an aeir - go háirithe i mbailte beaga agus i sráidbhailte. Má thagann athrú ar na réimsí roghanna maidir le córas teasa tí agus breosla sholadaigh agus aistriú i dtreo mód atá níos glaine (Fíor 8), feabhsófar cáilíocht an aeir. Ar an gcaoi chéanna, is féidir tionchar na n-astaíochtaí iompair ar an tsláinte a mhaolú trí na roghanna cearta iompair a dhéanamh.

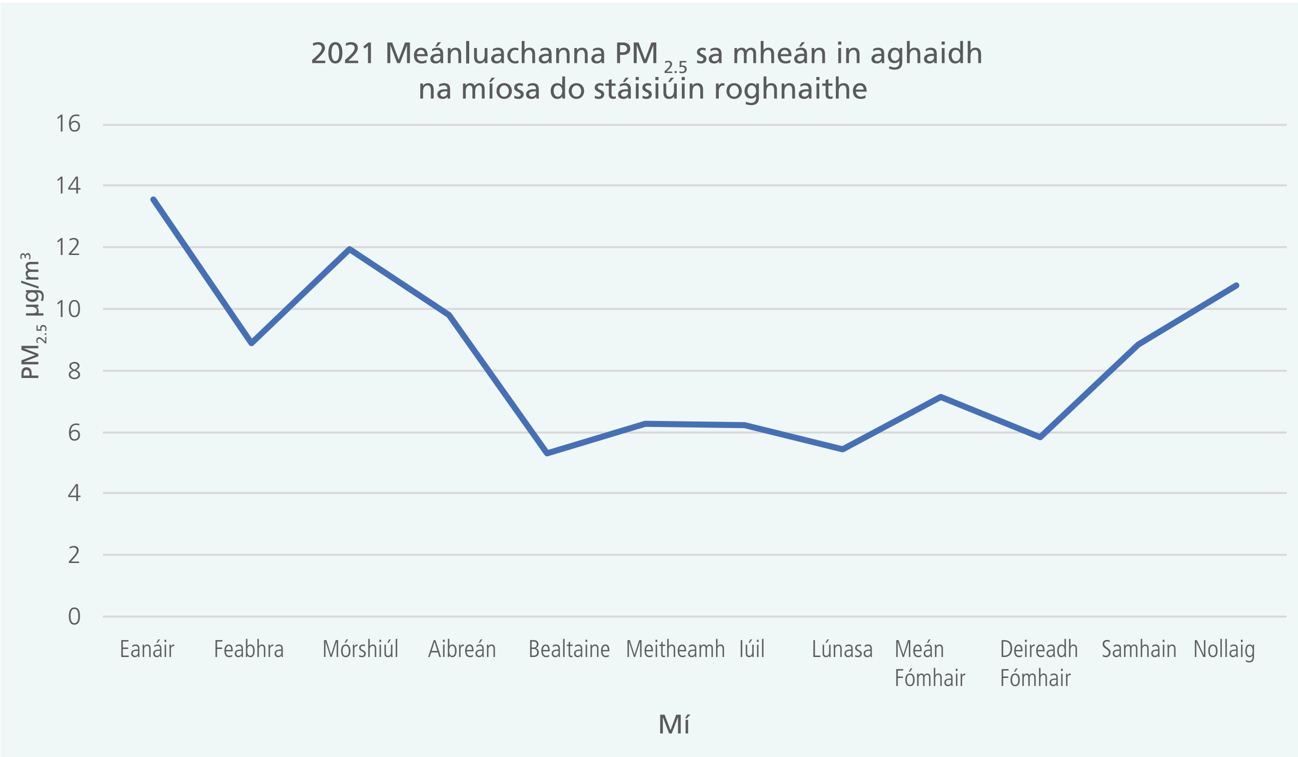

Fíor 7. Meán PM2.5 in aghaidh na míosa do stáisiúin roghnaithe

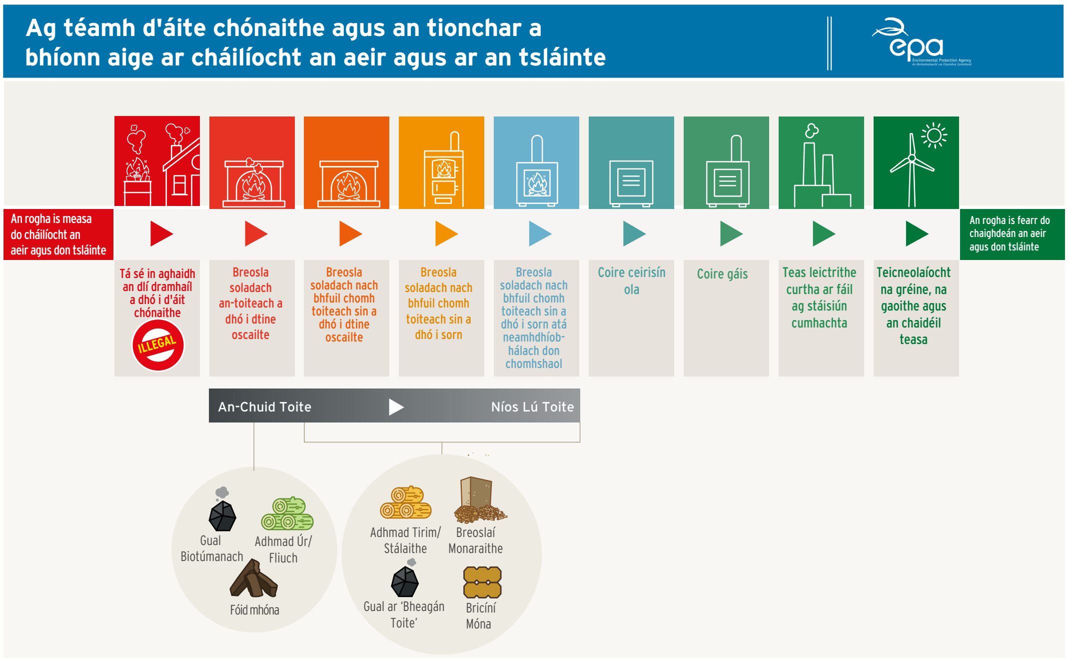

Fíor 8. Grafaic faisnéise maidir le cáilíocht an aeir agus gnéithe sláintiúla a bhaineann le roghanna chun tithe a théamh

Fardail agus Réamh-mheastacháin Astaíochtaí Truailleán Aeir

In 2022, d'fhoilsigh an GCC tuarascáil ar a measúnú ar astaíochtaí cúig phríomhthruailleán aeir – amóinia, comhdhúile so-ghalaithe orgánacha neamh-mheatáin, dé-ocsaíd sulfair, ocsaídí nítrigine agus ábhar mín cáithníneach. Bíonn tionchar ag truailleáin ar cháilíocht an aeir, ar shláinte agus ar an gcomhshaol agus tá siad faoi réir gealltanais laghdaithe faoi Threoir an AE maidir le Gealltanais Laghdaithe Astaíochtaí Náisiúnta (NEC). Ina theannta sin, ullmhaíodh réamh-mheastacháin astaíochtaí do na truailleáin aeir sin go dtí 2040 agus cuireadh faoi bhráid Coimisiún Eacnamaíochta na Náisiún Aontaithe don Eoraip (UNECE) iad, faoin gCoinbhinsiún maidir le hAerthruailliú Trasteorann Fadraoin (CLRTAP).

Léirítear sa tuarascáil seo, cé gur tháinig laghdú beag ar astaíochtaí amóinia in 2020, go raibh siad fós neamhchomhlíontach leis an nGealltanas Laghdaithe Astaíochtaí Náisiúnta. Léiríodh i sonraí 2020 go bhfuil laghdú tagtha ar astaíochtaí amóinia mar thoradh ar úsáid mhéadaithe teicneolaíochtaí laghdaithe. Baineadh úsáid as teicnící scaipthe astaíochtaí ísle chun thart ar 36% de sciodair eallaigh a chur i bhfeidhm in 2020, céatadán níos mó ná mar a bhí réamh-mheasta, rud a sheachain os cionn 5,600 tonna d'astaíochtaí amóinia. Shábháil méadú 62% ar úsáid an leasacháin úiré chosanta os cionn 500 tona d'astaíochtaí amóinia freisin, cé go bhfuil an úsáid fós íseal i gcomparáid le cineálacha leasacháin eile.

Tháinig laghdú 6% ar astaíochtaí ocsaídí nítrigine (NOx) in 2020, agus tháinig laghdú beagnach 16% ar astaíochtaí NOx iompair. Léirigh sé seo an laghdú ar ghníomhaíocht iompair a chonacthas mar thoradh ar shrianta Covid-19 chomh maith le feabhas a chur ar theicneolaíochtaí laghdaithe NOx feithiclí.

In ainneoin 7% d'astaíochtaí níos ísle d'ábhar mín cáithníneach ($PM_{2.5}$) ón earnáil iompair, tháinig méadú ar astaíochtaí foriomlána $PM_{2.5}$ in 2020 mar gheall ar astaíochtaí níos airde ó théamh baile. Tá impleachtaí sláinte daonna ag astaíochtaí NOx agus $PM_{2.5}$ go háirithe i dtimpeallachtaí uirbeacha. In ainneoin gur comhlíonadh gealltanais laghdaithe na Treorach NEC, lean leibhéil ábhair cháithnínigh a taifeadadh ag stáisiúin mhonatóireachta ar cháilíocht aeir chomhthimpeallaigh na GCC in 2020 de bheith ina n-ábhar imní i sráidbhailte, i mbailte agus i gcathracha.

Cáilíocht Uisce

Tá freagracht ar an GCC maidir leis na rudaí seo a leanas: an clár náisiúnta monatóireachta ar cháilíocht an uisce a chomhordú agus a chur i bhfeidhm, tabhairt faoi mheasúnuithe teicniúla agus eolaíochta ar mhaithe le tuiscint a fháil ar na brúnna a imríonn tionchar ar uisce, agus cuidiú le heolas a sholáthar le haghaidh na mbeart nach mór a chur i gcrích chun cáilíocht an uisce a chosaint agus a fheabhsú. Tá an fhaisnéis seo de dhíth chomh maith chun tuairisciú don AE i dtaca leis an gCreat-Treoir Uisce agus le gníomhaíochtaí eile a bhaineann le huisce.

Cuireadh an clár náisiúnta monatóireachta ar uisce dromchla agus screamhuisce i gcrích, go hiomlán beagnach, i rith 2022 agus cuireadh an méid seo a leanas san áireamh:

- Anailís cheimiceach ar 14,861 sampla uisce ó aibhneacha, lochanna agus inbhir
- Suirbhéanna éiceolaíochta agus sampláil cheimiceach ó 2060 dobharlach lena n-áirítear aibhneacha, lochanna, inbhir agus dobharlaigh chósta
- Sampláil agus anailís ar 765 sampla screamhuisce ó thart ar 270 fuarán agus toibreacha

I rith 2022, rinne an GCC athbhreithniú ar an gclár monatóireachta ar cháilíocht uisce. Mar thoradh air sin, tá clár monatóireachta níos aclaí agus níos solúbtha ann ar féidir seasmhacht staitistiúil agus eolaíoch a lua leis.

I mí Dheireadh Fómhair 2022, d'fhoilsigh an GCC tuarascáil dar teideal *Cáilíocht Uisce in Éirinn 2016-2021* ina dtugtar nuashonrú ar cháilíocht an uisce in aibhneacha, lochanna, uiscí idirchreasa agus cósta agus screamhuisce na hÉireann. Tugtar achoimre i bhFíor 9 ar stádas éiceolaíoch ár ndobharlach idir 2016 agus 2021.

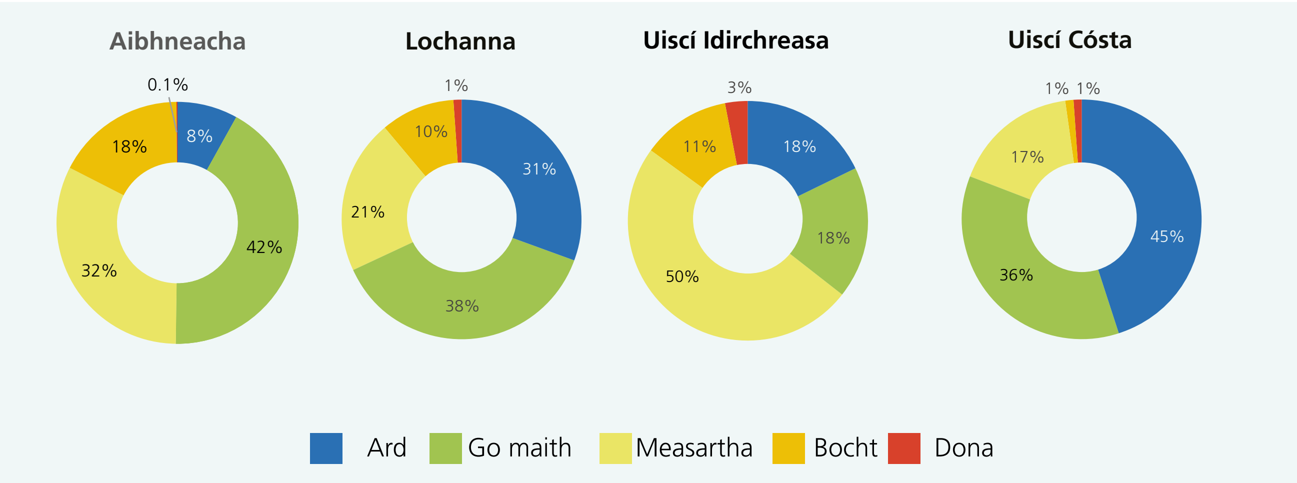

Fíor 9. Céatadán na ndobharlach dromchla i ngach aicme stádais éiceolaíochta 2016 - 2021

Léiríodh sa tuarascáil ar cháilíocht an uisce go bhfuil stádas maith nó ard éiceolaíoch ag os cionn leath (54%) dár n-uiscí dromchla, rud a chiallaíonn go bhfuil beagnach leath (46%) i riocht míshásúil. Tríd is tríd, tá laghdú tagtha ar cháilíocht an uisce. Tá laghdú beagnach 16%, 10% faoi seach, tagtha ar líon na ndobharlach atá i riocht sásúil inár n-inbhir agus inár n-uiscí cósta, i gcomparáid leis an measúnú deireanach (2013-2018). Tá laghdú réasúnta beag tagtha freisin ar cháilíocht uisce ár n-aibhneacha agus ár lochanna.

I measc na láithreán abhann, tá tiúchan ard nítotráite ag 43%, i ndeisceart agus in oirdheisceart na tíre den chuid is mó, agus tá tiúchan fosfair ardaithe ag beagnach aon trian de láithreáin abhann (30%) agus ag aon trian de lochanna (33%). Tá leibhéil fosfair an-ard i lochanna in oirthuaisceart na tíre. Nuair a théann cothaithigh cosúil le nítrigin agus fosfar isteach inár n-uiscebhealaí bíonn siad ina gcúis le méadú ar fhás plandaí agus algaí. Cruthaíonn a leithéid bac inár gcúrsaí uisce, úsáideann sé ocsaigin agus déanann sé dochar do shaol uisceach eile cosúil le feithidí agus iasc. Tugadh le fios sa tuarascáil gurb í an talmhaíocht an brú suntasach is forleithne a mbíonn tionchar aige ar níos mó ná 1,000 dobharlach (féach Fíor 10), agus ina dhiaidh sin hidreamoirfeolaíocht (athruithe fisiciúla) (453 dobharlach a raibh tionchar orthu), foraoiseacht (232 dobharlach a raibh tionchar orthu) agus fuíolluisce uirbeach (214 dobharlach a raibh tionchar orthu).

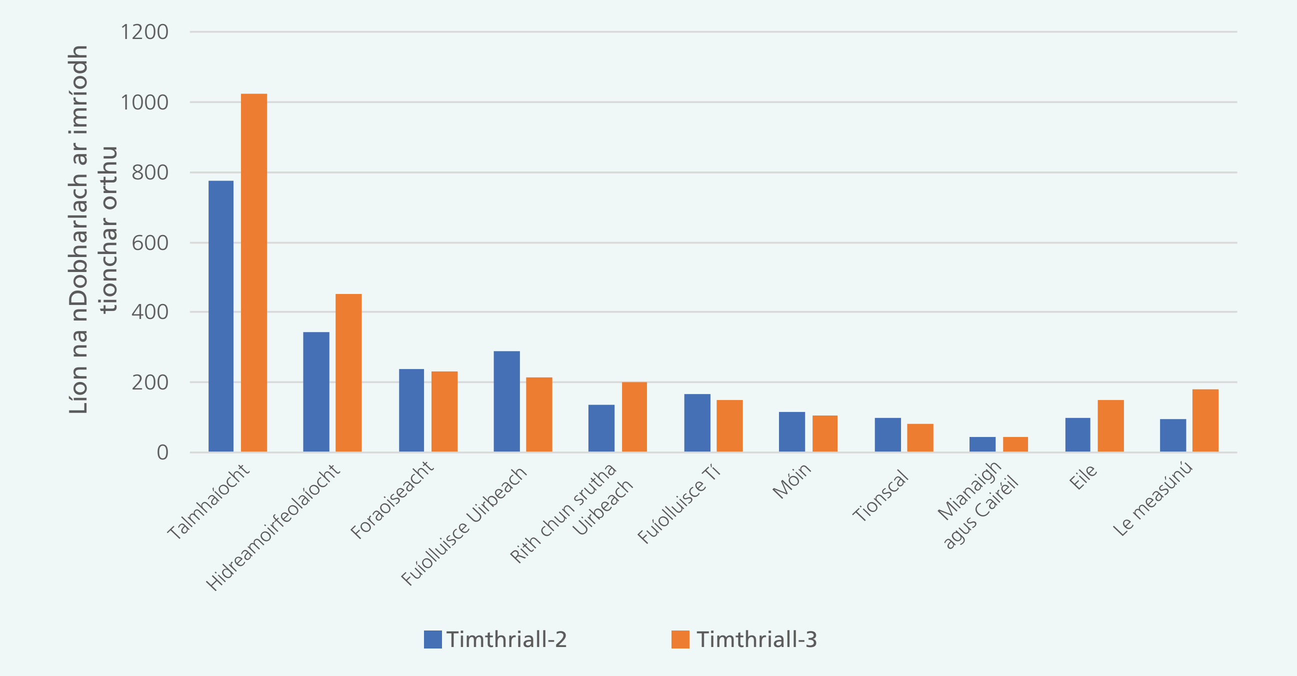

Fíor 10. Comparáid idir brúnna suntasacha Timthriall-2 agus Thimthriall-3

Sháraigh feabhsuithe laistigh de na Réimsí Tosaíochta Gníomhaíochta feabhsuithe lasmuigh de na réimsí sin agus tá tuilleadh oibre ar siúl chun tuiscint a fháil ar cén fáth.

Chomh maith leis sin, in 2022, chomhordaigh agus d'fhoilsigh an GCC an tuarascáil bhliantúil maidir le hastaíochtaí nítrigine agus fosfair san uisce don bhliain 2021. Tacaíonn an obair seo le measúnú a dhéanamh ar thionchar Mhaolú Níotráití na hÉireann ar cháilíocht uisce.

Uirlisí Fianaise agus Measúnaithe

I mí na Bealtaine, chuir an GCC athbhreithniú i gcrích ar dhobharlaigh a bhfuil athrú mór tagtha orthu, lena n-áirítear próiseas comhairliúcháin phoiblí. San iomlán, aimsíodh go raibh modhnú suntasach déanta ar 466 dobharlach, agus bunaithe ar an úsáid atá á baint astu faoi láthair, chomhlíonfadh siad na critéir lena n-ainmniú mar dhobharlaigh a bhfuil modhnú mór déanta orthu. Cuireadh tuarascáil ar an athbhreithniú faoi bhráid an Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta lena breithniú.

Le linn 2022, forbraíodh cur chuige measúnaithe riosca bunaithe ar fhianaise chun feirmeacha a roghnú a ndéanfar cigireacht orthu faoin gclár nua Náisiúnta Cigireachta Talmhaíochta. Díreoidh an cur chuige seo cigireachtaí chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna sonracha maidir le cáilíocht uisce i ngach dobharlach.

Forbraíodh agus cuireadh i bhfeidhm cur chuige samhaltaithe chun stádas éiceolaíoch lochanna agus aibhneacha nach bhfuil monatóireacht á déanamh orthu a mheas. Cuireadh tús leis an obair ar anailís bhearna chun measúnú a dhéanamh ar an méid is dócha a bhainfeadh an clár beart sa dréachtphlean bainistíochta abhantraí amach ó thaobh torthaí de. Déanfar scagadh breise ar an obair sin in 2023. Lean an GCC ar aghaidh ag forbairt uirlisí chun measúnú a dhéanamh ar na rioscaí a bhaineann le tionchair dríodair ar cháilíocht uisce, rud a chabhraíonn leis an mbonn fianaise a sholáthar chun díriú ar bhearta.

An Clár Hidriméadrachta

Leanann an GCC de shonraí hidriméadrachta a chur ar fáil le tacú le hoibleagáidí náisiúnta agus idirnáisiúnta tuairiscithe, le pleanáil agus bainistíocht acmhainní uisce, bainistíocht rioscaí tuilte, dearadh bonneagair agus réimse leathan gníomhaíochtaí eile.

Thug an GCC faoi 1,779 measúnacht ar leibhéil screamhuisce agus ar leibhéil uisce dromchla agus/ nó sreabhadh i láithreáin ar fud na tíre i rith 2022. Sna measúnachtaí sin díríodh go príomha ar líonra láithreán na GCC/na n-údarás áitiúil, ach cuimsíodh tomhais spriocdhírithe ar shreabhadh chomh maith, áit a raibh gá le sonraí ar mhaithe le cuspóirí sonracha. Is féidir na sonraí a íoslódáil trí úsáid a bhaint as *uirlis ghréasáin HydroNet na GCC*.

Tá an GCC ag leanúint leis an Tairseach Chláraithe Náisiúnta d'Astarraingt a chothabháil faoi na rialacháin um chlárú astarraingthe. Ag deireadh 2022, bhí 2,904 pointe aistarraingthe aonair cláraithe leis an GCC.

Tá Éire ina ceannasaí ar thasc chun uirlisí a fhorbairt ar mhaithe le tabhairt faoi mheasúnú ar thionchair an athraithe aeráide ar screamhuisce, tasc atá faoi stiúir Ghrúpa Oibre ar Screamhuisce na Creat-Treorach Uisce de chuid an AE, agus a cuireadh i gcrích in 2022. Cuireadh athbhreithniú ar shonraí agus anailís ar chleachtais na mBallstát i gcrích, agus d'fhoilsigh an Grúpa Oibre a thorthaí agus a mholtaí treorach.

Cáilíocht Uisce Snámha

I mí na Bealtaine 2022, d'fhoilsigh an GCC an tuarascáil bhliantúil ar uisce snámha ina ndearnadh measúnú ar thorthaí le haghaidh shéasúr snámha 2021. Tá achoimre ar shonraí mheasúnuithe 2021 le fáil i bhFíor 11. Tugadh le fios sa tuarascáil gur chomhlíon 97% de na huiscí snámha (144 as 148) na híoschaighdeáin a bhí riachtanach in 2021, nó gur sháraigh siad iad. Is ardú é sin ó 96% i gcomparáid le 2020.

D'oibrigh an GCC leis an Sainghrúpa Uisce Snámha, a bhfuil an RTRÁO i gceannas air, chun cur chuige a fhorbairt chun sláinte snámhóirí a chosaint lasmuigh den séasúr uisce shnámha.

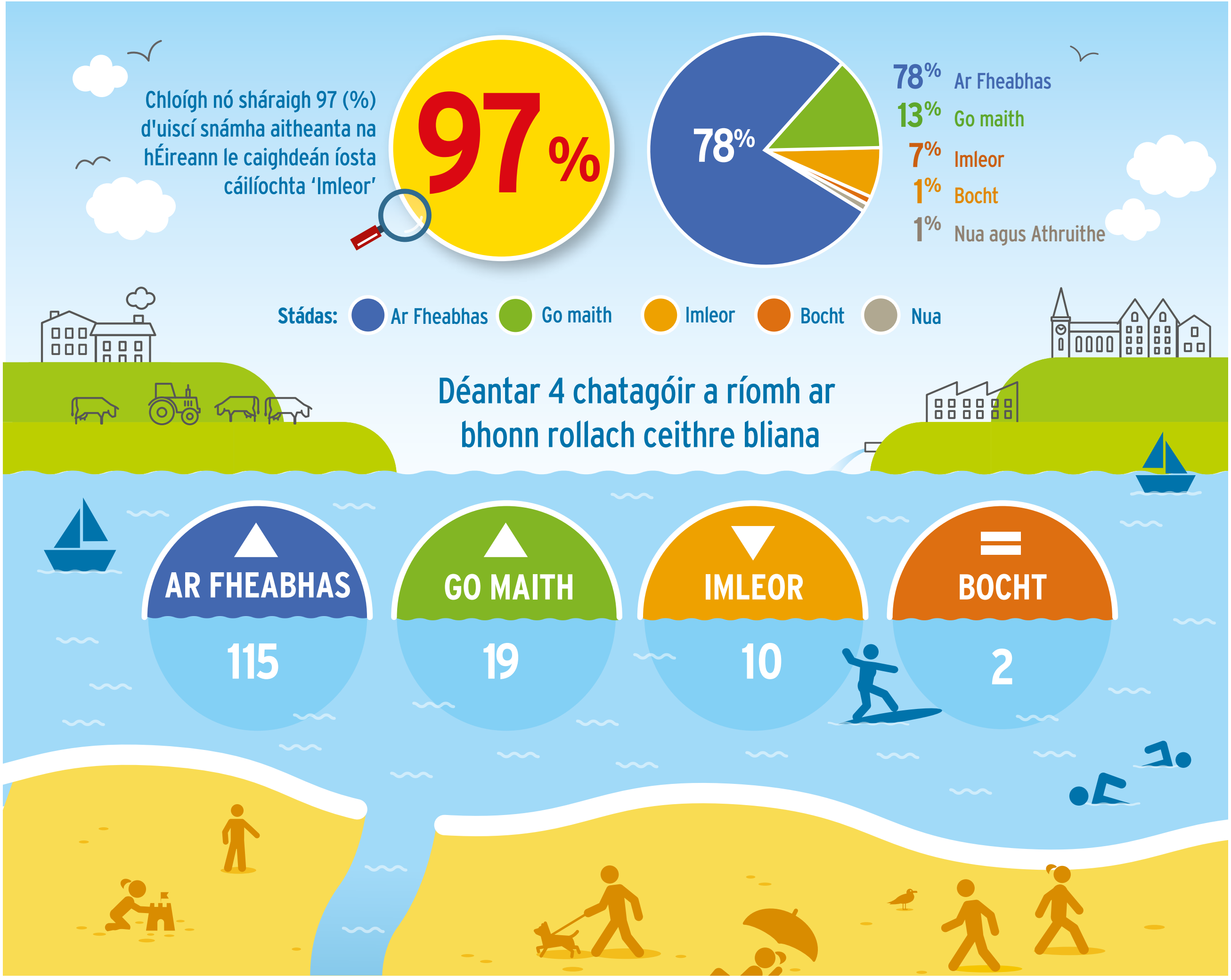

Fíor 11. Grafaic faisnéise maidir le cáilíocht uisce snámha in 2021

An Clár Eorpach um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán

Ceanglaítear ar an GCC sonraí an Chláir Eorpaigh ar Scaoileadh agus Aistriú Truailleán (EPRTR) a chur faoi bhráid an Choimisiúin Eorpaigh gach bliain. Cuireadh tacar sonraí 2021 don EPRTR faoi bhráid an Choimisiúin Eorpaigh roimh spriocdháta an 30 Samhain.

Ceimiceáin sa Chomhshaol

D'ullmhaigh an GCC tuarascálacha le cur faoi bhráid coinbhinsiún idirnáisiúnta a chlúdaíonn truailleáin orgánacha mharthanacha (Coinbhinsiún Stócólm na Náisiún Aontaithe) agus mearcair (Coinbhinsiún Minamata na Náisiún Aontaithe). Tiomsaítear sna tuarascálacha seo faisnéis ó réimsí éagsúla den GCC agus ó eagraíochtaí eile lena n-áirítear Údarás Sábháilteachta Bia na hÉireann, Foras na Mara, Custaim agus HSA. Leanadh le staidéir mhonatóireachta do shubstaintí guaiseacha in 2022 agus tá dhá thionscadal ar siúl chun staidéar a dhéanamh ar leibhéil PFAS sa timpeallacht.

Saotharlann Chomhshaoil

Tugann saotharlanna an GCC i gCaisleán an Bharraigh, i mBaile Átha Cliath, i gCill Chainnigh agus i Muineachán faoi anailís saotharlainne chun tacú le cur i bhfeidhm clár monatóireachta, ceadúnú, forfheidhmiú agus an Chreat-treoir Uisce.

Tugann na saotharlanna seo, mar aon leis an bhfoireann samplála i gCorcaigh, faoi mhonatóireacht, anailís agus tuairisciú ar shamplaí a thógtar chun forfheidhmiú a dhéanamh ag saoráidí ceadúnaithe, chomh maith le

hiniúchadh ag láithreáin chóireála fuíolluisce. Is tionscnaimh iad iniúchadh ag láithreáin chóireála uisce óil agus ag saotharlanna ceadúnaithe a reáchtáladh ar bhonn píolótach in 2022 agus leanfar leo go dtí 2023. Chomh maith leis sin, sna saotharlanna déantar anailís ar shamplaí ó aibhneacha, lochanna, screamhuisce agus uiscí idirchreasa agus cósta faoi Chláir Náisiúnta Mhonatóireachta na Creat-Treorach Uisce. Le linn 2022, rinne na saotharlanna raon anailísí ar 15,626 sampla WFD (14,861 ó aibhneacha, lochanna agus inbhir agus 765 ó screamhuiscí). Tá an figiúr seo beagán níos airde ná figiúr 2021, tráth a ndearnadh anailís ar 15,391 sampla. Tá miondealú ar líon na samplaí a ndearnadh anailís orthu in 2022 le fáil i bhFíor 12.

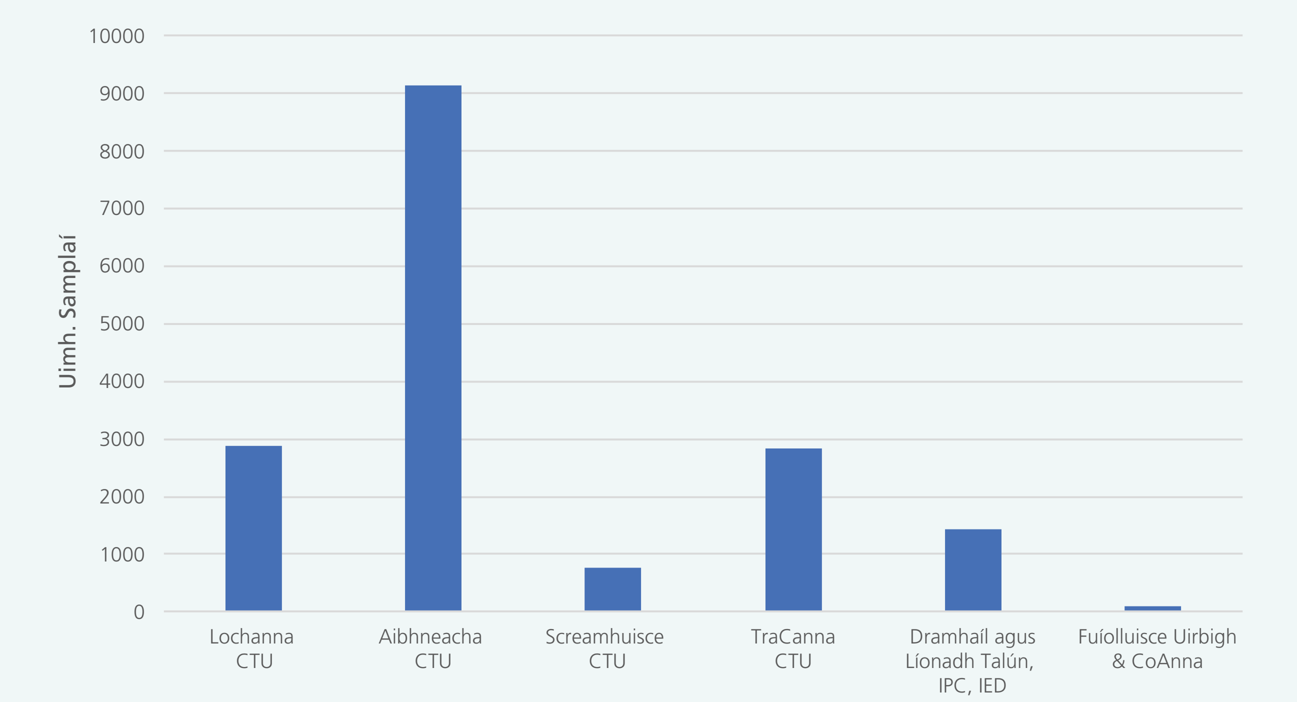

Fíor 12. Líon na samplaí, de réir cineáil, a ndearna saotharlanna uisce na GCC anailís orthu i 2022

I mí Dheireadh Fómhair 2022, rinne Bord Náisiúnta na hÉireann um Chreidiúnú athmheasúnú ar na saotharlanna aeir, radaíochta agus uisce de réir cheanglais an chaighdeán ISO 17025:2017. Tugadh aitheantas san iniúchadh don obair atá déanta ag an GCC i ndáil le forbairt leanúnach, cothú agus tacú leis an gcóras cáilíochta i roinnt láithreán éagsúil.

Lean an Clár um Athrú 'Lean' ag soláthar tairbhí do shaotharlanna na GCC in 2022. San áireamh bhí athbhreithniú ar chlár monatóireachta na Creat-Treorach Uisce d'aibhneacha agus lochanna a bhí dírithe ar mhinicíocht na monatóireachta, amanna slánúcháin le haghaidh anailísí, sainaithint substaintí tosaíochta agus truailleán a bhaineann go sonrach le habhantracha, ullmhú agus foilsiú tuarascálacha. Cuireadh na hathruithe a d'eascair as an athbhreithniú in iúl do gach údarás áitiúil roimh thús a chur le clár monatóireachta 2023.

Monatóireacht ar Radaíocht

Calabrú Ionstraimí

Soláthraíonn Seirbhís Chalabraithe Ionstraimí na GCC seirbhís chreidiúnaithe um chalabrú le haghaidh raon ionstraimí cosanta ar radaíocht, lena n-áirítear méadair shuirbhéireachta, méadair éillithe agus dáileogmhéadair leictreonacha phearsanta. Tacaíonn an tseirbhís seo le sábháilteacht radaíochta agus le monatóireacht a dhéanamh ar leibhéil radaíochta san ionad oibre do cheadúnaithe agus páirtithe leasmhara sna hearnálacha seo a leanas: tionscal, leigheas, cosaint, taighde, rialú agus freagairt éigeandála.

Lean an tseirbhís ar aghaidh ag soláthar calabraithe ar ardchaighdeán do mhonatóirí radaíochta a úsáidtear chun oibrithe agus an pobal a chosaint ar nochtadh seachtrach, agus calabraíodh 242 ionstraim in 2022. Seoladh córas nua áirithinte ar líne trí láithreán gréasáin na GCC do chustaiméirí in 2022.

Radanailíseach

Tomhaiseann an GCC radaighníomhaíocht i réimse leathan bia-ábhar agus samplaí comhshaoil. Tugtar faoin obair mar thacaíocht do chlár an GCC um monatóireacht ar radaighníomhaíocht chomhshaoil agus ar bhonn conartha do chliaint sheachtracha.

Chuimsigh na seirbhísí radanailíseacha ar conradh don bhliain 2022 na gnéithe seo a leanas:

- Táirgí Éireannacha a thástáil maidir le comhlíonadh le riachtanais na dtíortha allmhairiúcháin chomh maith le gráin bhia ainmhithe allmhairithe ó thríú tíortha.
- Tástáil ar uisce óil um chloí le ceanglais Rialacháin na gComhphobal Eorpach.
- Tástáil ar scrúduithe cuimilte ar tugadh fúthu ar fhoinsí radaighníomhacha chun sceitheadh a aithint.
- Tástáil ar shamplaí dreideáilte um chloí le ceanglais an Achta ar Dhumpáil san Fharraige 1996, mar atá leasaithe.

San áireamh i gclár monatóireachta radaíochta 2022 bhí sampláil agus tástáil a dhéanamh i gcomhair radaighníomhaíochta san aer, in uisce óil, san ithir, i sáil, i bhfeamainn, i ndríodair, in éisc, i sliogéisc, i gcothú measctha agus i mbia-ábhair eile, chomh maith le tomhas leanúnach a dhéanamh ar ráta comhthimpeallach na dáileoige gáma i stáisiúin mhonatóireachta seasta ar fud na tíre.

Leanadh ar aghaidh in 2022 le clár faireachais náisiúnta 2017-2022 chun comhlíonadh uisce óil le leibhéil radaighníomhaíochta a leagtar amach sa reachtaíocht a fhíorú.

Rinneadh anailís ar 528 sampla comhshaoil ar fad mar chuid de chláir mhonatóireachta éagsúla i rith na bliana. Léiríodh i dtorthaí na monatóireachta sin, ainneoin go bhfuil leibhéil na radaighníomhaíochta saorga i dtimpeallacht na hÉireann inbhraite fós, go bhfuil na leibhéil íseal agus nach gcruthaíonn siad baol suntasach do shláinte an duine.

Ina theannta sin, tacaíonn an GCC le tionscal bia agus talmhaíochta na hÉireann trí mheasúnú a dhéanamh ar stádas radaighníomhaíochta bia-ábhar Éireannach. Is é an measúnú seo atá mar bhonn le radaighníomhaíocht a dheimhniú i dtáirgí atá le honnmhairiú tar éis thimpiste Chernobyl a tharla sa bhliain 1986. In 2022, eisíodh 2,831 teastas.

An Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta

Tá an Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta á choimeád mar chuid de fhreagrachtaí na GCC faoi Chonradh EURATOM agus faoin bPlean Náisiúnta Éigeandála um Nochtadh Éigeandála Núicléach agus Raideolaíoch. Faoi láthair, cuimsítear sa Líonra cúig stáisiún monatóireachta déag ar fud na tíre a dhéanann monatóireacht leanúnach ar leibhéil radaíochta sa timpeallacht agus a sheolann sonraí beo chuig láithreán gréasáin na GCC agus chuig an gCoimisiún Eorpach. Páirteach sa líonra freisin tá ionstraimí a úsáidtear chun tiúchan radaighníomhaíochta san aer a thomhas. Cuireann cuid acu seo sonraí beo ar fáil don GCC freisin agus tá scagairí aerasóil i gcuid eile acu a bhailítear agus a sheoltar chuig Saotharlann Mhonatóireachta Radaíochta na GCC chun críche anailíse. Anuas air sin, tá deich samplóir uisce báistí ag an Líonra a bhailíonn samplaí go leanúnach le haghaidh anailíse atá á déanamh ag an GCC. Dá dtarlódh timpiste núicléach nó raideolaíoch thar lear, bhraithfeadh an Líonra dá mbeadh aon leibhéil mhéadaithe radaíochta comhthimpeallaí in Éirinn.

In 2022, rinne an GCC dul chun cinn suntasach maidir leis an Líonra a uasghrádú le hionstraimíocht nua (Fíor 13) imlonnaithe agus cuireadh láithreáin mhonatóireachta bhreise san áireamh. Nuair a bheidh na hionstraimí seo ar fáil ar líne, beidh an líon iomlán stáisiún monatóireachta sa líonra méadaithe go dtí 26. Cuirfear an líonra uasghrádaithe i gcrích in 2023.

Fíor 13. Trealamh suiteáilte mar chuid d'uasghrádú an Líonra

An Straitéis Náisiúnta um Rialú Radóin

Is straitéis trasrialtais ceithre bliana í an Straitéis Náisiúnta um Rialú Radóin (NRCS) agus is í aidhm atá leis an straitéis na líon cásanna d'ailsí scamhóige a bhfuil baint acu le radón a laghdú in Éirinn. Príomhghníomhaíocht faoin Straitéis ba ea léarscáileanna 2002 a nuashonrú chun eolas ar gheolaíocht áitiúil a úsáid chun acmhainní a spriocdhíriú ar bhealach níos fearr ar na ceantair sin is mó atá i mbaol ó radón. D'fhoilsigh an GCC léarscáileanna nuashonraithe riosca radóin i mí na Bealtaine ag an bhFóram Náisiúnta Radóin. Tá na léarscáileanna nua bunaithe ar obair a rinneadh i gColáiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath, i Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann agus sa GCC. Tá feabhas tagtha ar inrochtaineacht agus inchuardaitheacht mar thoradh ar fhorbairt na léarscáileanna nua a cheadaíonn an riosca radóin i gceantar a thaispeáint ag leibhéal sráide, feabhas suntasach i gcomparáid leis an léarscáil a bhí ar fáil roimhe seo. Mar thoradh ar fhoilsiú na léarscáileanna tugadh 80,000 cuairt ar an láithreán gréasáin sna laethanta i ndiaidh an tseolta, i gcomparáid le 3,000 cuairt ar an meán in aghaidh na míosa roimhe sin. Breathnaíodh ar leathanaigh a bhaineann le radón níos mó ná 510,000 uair le linn 2022.

Bunaithe ar na léarscáileanna nua, táthar ag tuar anois go bhfuil tiúchan radóin os cionn an leibhéil tagartha náisiúnta braite in 170,000 teach. Is ionann é seo agus méadú de 45,000 teach i gcomparáid leis an meastachán a rinneadh roimhe sin sa bhliain 2002.

Le linn 2022, lean an GCC ar aghaidh ag cur comhairle ar fáil do leathanaigh ghréasáin maidir le tástáil radóin agus feabhsúchán do shealbhóirí tí, do ghnólachtaí agus do ghairmithe tógála. Lena chois sin, tá an GCC freagrach as uimhir shaorghlao ar féidir le daoine glaoch uirthi chun comhairle a fháil faoi radón, 24 uair an chloig sa lá, seacht lá na seachtaine.

Rinne ceiliúradh ar Lá Eorpach an Radóin 2022 ar an 7 Samhain trí fheachtas feasachta radóin a reáchtáil, feachtas a tharraing aird ar an tábhacht a bhaineann le tástáil agus feabhsúchán trí shraith fógraí raidió agus feachtas ar na meáin shóisialta. Tá an GCC fós ag moladh gur cheart do gach úinéir tí a dtithe a thástáil le haghaidh radóin.

Radaíocht Neamhianúcháin

Le linn 2022, chuir an GCC clár monatóireachta náisiúnta i gcrích don Radaíocht Neamh-Ianúcháin (NIR) laistigh den raon minicíochta 0 Hz go 300 GHz. Cuireadh tomhais ag leibhéal sráide i gcrích ag 55 láithreán uirbeach ar fud na tíre. Leagadh an bhéim is mó ar mhinicíochtaí a úsáidtear le haghaidh teileachumarsáide cosúil le fóin phóca, craoladh raidió agus teilifíse, Wi-Fi agus Bluetooth (100 kHz - 300 GHz). Léiríodh sna torthaí go raibh na leibhéil ag gach láithreán uirbeach a tomhaiseadh go maith faoi bhun teorainneacha treoirlíne idirnáisiúnta. Níor léiríodh aon éifeachtaí díobhálacha sláinte ag leibhéil nochta EMF faoi bhun treoirlínte idirnáisiúnta.

Le linn 2022, thug an Coimisiún Eorpach sainordú dá choiste eolaíoch (SCHNEER) athbhreithniú a dhéanamh ar na himpleachtaí a bheadh ag treoirlínte nua idirnáisiúnta 2020 maidir le leibhéil réimsí leictreamaighnéadacha radaimhinicíochta ón gCoimisiún Idirnáisiúnta um Chosaint Radaíochta Neamh-Ianúcháin (ICNIRP) ar reachtaíocht an Aontais. Táthar ag súil go dtabharfaidh SCHNEER a thuairim deiridh in 2023 a bhreithníonn aighneachtaí ón bpobal. Tá monatóireacht á déanamh ag an GCC ar mheastóireacht ar chomhthéacs a ról comhairleach reachtúil agus ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag a leithéid ar Éirinn.

Monatóireacht agus Tuairisciú Éiceachóras

Faoin Treoir athbhreithnithe maidir le Gealltanais Laghdaithe Astaíochtaí Náisiúnta (NEC) (2016/2284), tá líonra á bhunú in Éirinn chun monatóireacht a dhéanamh ar thionchair thruaillithe aeir ar éiceachórais íogaire. Is éard atá sa líonra, ar a dtugtar an Líonra Náisiúnta Monatóireachta Éiceachóras, ná bailiúchán láithreán atá ionadaíoch ar ghnáthóga éagsúla ar fud na tíre. Tá an líonra dírithe go háirithe ar fhianaise a sholáthar ar thionchair sil-leagan nítrigine lena n-áirítear amóinia, ar na gnáthóga seo. Tá an mhonatóireacht ar láithreáin an líonra á seachadadh ag an GCC agus ag eagraíochtaí eile lena n-áirítear an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra, agus tá suirbhéanna éiceolaíochta déanta ag conraitheoirí ar phortaigh ardaithe, féarthailte cailcreacha agus móinéir fhionnáin.

Le linn 2022, rinneadh dul chun cinn maith ar an obair a bhfuil sé mar aidhm léi an líonra a bhunú. Cuireadh céatadán suntasach de na suirbhéanna ar ghnáthóga talún i gcrích, agus bhunaigh an GCC dhá láithreán monatóireachta atmaisféaracha i dtreo dheireadh na bliana. Chuir an GCC tuarascáil faoi bhráid na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil maidir le suíomhanna láithreáin agus maidir leis an monatóireacht atá á déanamh orthu de réir cheanglais na treorach i lár 2022. Tuairisceoidh an GCC na chéad tacair sonraí a bhaineann leis na láithreáin sin i lár 2023.

Torann

Lean an GCC ar aghaidh leis an obair chun mapáil straitéiseach náisiúnta ar thorann comhshaoil ó mhórfhoinsí iompair a chomhordú. Is ceanglas é seo den Treoir maidir le Torann Comhshaoil (END) a chuirtear i bhfeidhm trí Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Comhshaoil), 2018, arna leasú. Tá na léarscáileanna seo deartha chun aird a tharraingt ar limistéir a bhféadfadh údaráis áitiúla aghaidh a thabhairt orthu trína bpleananna gníomhaíochta torainn chun éifeachtaí díobhálacha torainn chomhshaoil a sheachaint, a chosc nó a laghdú.

Sholáthair an GCC treoir léarscáilithe theicniúil agus d'oibrigh sí i ndlúthchomhar leis na comhlachtaí ainmnithe léarscáilithe torainn (Údaráis Áitiúla, Bonneagar Iompair Éireann, Iarnród Éireann agus Údarás Aerfort Bhaile Átha Cliath) chun an ceathrú babhta de Mhapáil Straitéiseach Torainn a chur chun cinn a chlúdaíonn bóithre, iarnród, ceirtleáin agus foinsí aerfoirt. Tá na léarscáileanna sin bunaithe ar shonraí 2021 agus den chéad uair forbraíodh na léarscáileanna torainn trí úsáid a bhaint as cur chuige nua um shamhaltú torainn coiteann de chuid an Aontais.

San áireamh san obair shamhaltaithe a bhain leis na léarscáileanna a ullmhú bhí bailiú sonraí fairsing, comhoibriú agus obair theicniúil sna comhlachtaí léarscáilithe ar fad. Tugadh an chuid is mó de na sonraí a bhaineann le Baile Átha Cliath, Corcaigh agus Luimneach, mar aon leis na príomhbhóithre, chun críche lena gcur faoi bhráid na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil (EEA) faoi dheireadh 2022 ach bhí roinnt míreanna agus tacar sonraí clabhsúir ag leanúint ar aghaidh go dtí 2023. Cuirfidh na comhlachtaí léarscáilithe agus an GCC na léarscáileanna críochnaithe ar fáil ar a suíomhanna gréasáin faoi seach in 2023. Tuairisceoidh an GCC na sonraí seo don Ghníomhaireacht Eorpach Chomhshaoil in am trátha.

Níl sna léarscáileanna ach gné amháin, is iad na pleananna gníomhaíochta torainn an eochair chomh fada is a bhaineann leis na tionchair a eascraíonn ó thorann a laghdú agus limistéir chiúine a chosaint. Ní mór d'údaráis áitiúla dul chun cinn a dhéantar i ndáil lena bpleananna gníomhaíochta a thuairisciú don GCC gach bliain. Rinne an GCC athbhreithniú ar na tuarascálacha ar dhul chun cinn seo agus cuireadh an measúnú san áireamh i gCreat Feidhmíochta Údarás Áitiúil na GCC.

Clúdach talún agus Úsáid talún

Tá *Léarscáil Náisiúnta um Chumhdach Talún* nua forbartha ag an GCC i gcomhar le Rannán Léarscáilithe Náisiúnta Thailte Éireann, Suirbhéireacht Ordanáis Éireann roimhe seo. Ar an léarscáil ardtaifigh seo, taispeántar cineálacha clúdaigh talún i bPoblacht na hÉireann atá léarscáilithe ag féachaint do theorainneacha PRIME2 Thailte Éireann. Tá an léarscáil seo ag cur go mór le cumas léarscáilithe talún agus le hacmhainn mheasúnaithe na hÉireann.

Chuir an Rialtas de chúram ar an GCC in 2020 an ghné den tionscadal a bhain le fianaise a fhorbairt ionas go bhféadfaí cinneadh a dhéanamh maidir le saintréithe na gcineálacha talún atá ar fáil in Éirinn. Cuireadh Céim 1 i gcrích ag deireadh 2022 agus soláthraíonn sí bonn fianaise cuimsitheach faoi phatrúin úsáide talún reatha, beartais, páirtithe leasmhara, stádas comhshaoil agus tosca socheacnamaíocha. Soláthróidh na haschuir bonn eolais don chéad chéim eile den Athbhreithniú ar Úsáid Talún, a chuirfidh leis an bhfianaise atá bailithe.

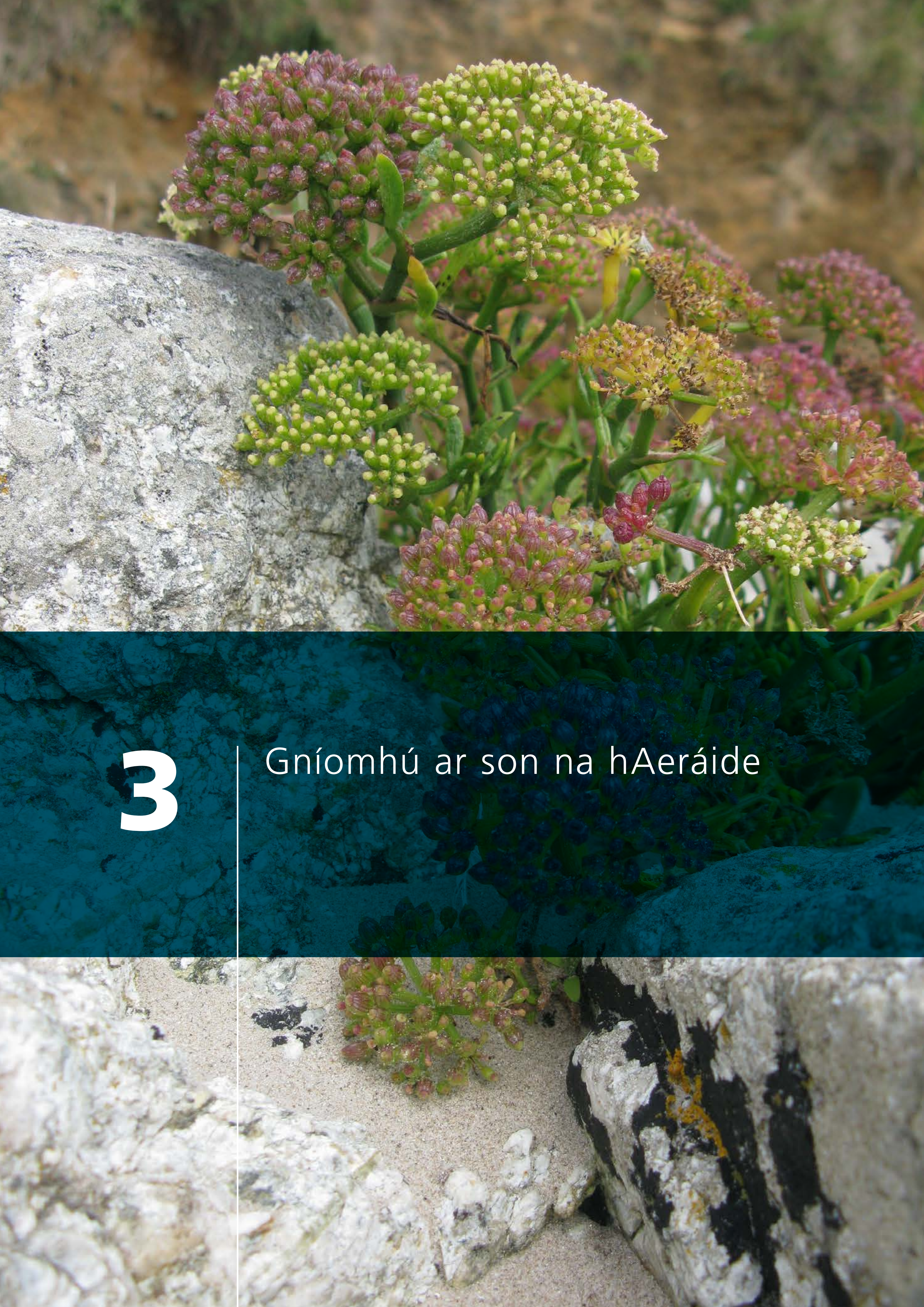

3 Gníomhú ar son na hAeráide

Bainimid úsáid as ár n-eolas chun gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn

Táimid ag tacú leis an aistriú i dtreo na neodrachta agus seasmhachta aeráide trínár bhfianaise agus obair rannpháirtíochta.

Tugaimid ceannaireacht le dea-shampla trínár n-astaíochtaí gás ceaptha teasa a laghdú

3. GNÍOMHÚ AR SON NA HAERÁIDE

I measc ról na GCC maidir le dul i ngleic le dúshláin an athraithe aeráide tá fardail agus réamh-mheastacháin gáis cheaptha teasa na hÉireann a ullmhú; astaíochtaí ón earnáil thionsclaíoch a rialú; tacú le taighde ar eolaíocht aeráide; agus tacaíonn sí le hathrú iompraíochta agus déanann sí éascaíocht ar an bPlé Náisiúnta maidir leis an Athrú Aeráide.

3.1 Fardail agus Réamh-Mheastacháin

Fardail Astaíochta

I mí Iúil 2022 foilsíodh *Fardal Sealadach gáis Cheaptha Teasa do 1990-2021* na GCC. Ina dhiaidh sin, foilsíodh an foilseachán deiridh nuashonraithe i mí Aibreáin 2023. Ba iad na príomhthorthaí ná gur tháinig méadú 5.2% ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa (GCT) foriomlána in 2021, rud a tharla mar gheall ar mhéadú ar ghiniúint leictreachais ghualbhreoslaithe, chomh maith le méaduithe sna príomhearnálacha eile, Talmhaíocht agus Iompar. Ba iad an méadú leanúnach ar tháirgeadh déiríochta agus deireadh a chur le srianta iompair Covid-19 an phríomhchúis a bhí le hastaíochtaí ón earnáil Talmhaíocht agus Iompair.

Is í 2021 an chéad bhliain, as tréimhse deich mbliana, a ndéanfar measúnú uirthi chomh fada is a bhaineann le spriocanna a leagtar síos i Rialachán an Aontais Eorpaigh maidir le Comhroinnt Díchill (ESR - AE 2018/842) a chomhlíonadh. Leagtar síos sa Rialachán seo spriocanna 2030 d'astaíochtaí lasmuigh den Chóras Trádála Astaíochtaí (ar a dtugtar astaíochtaí CTA) agus teorainneacha náisiúnta ceangailteacha bliantúla don tréimhse 2021-2030. Is í sprioc na hÉireann ná astaíochtaí CTA a laghdú 30% faoi 2030 i gcomparáid le leibhéil 2005, agus tá roinnt réiteach solúbtha ar fáil chun cabhrú leis sin.

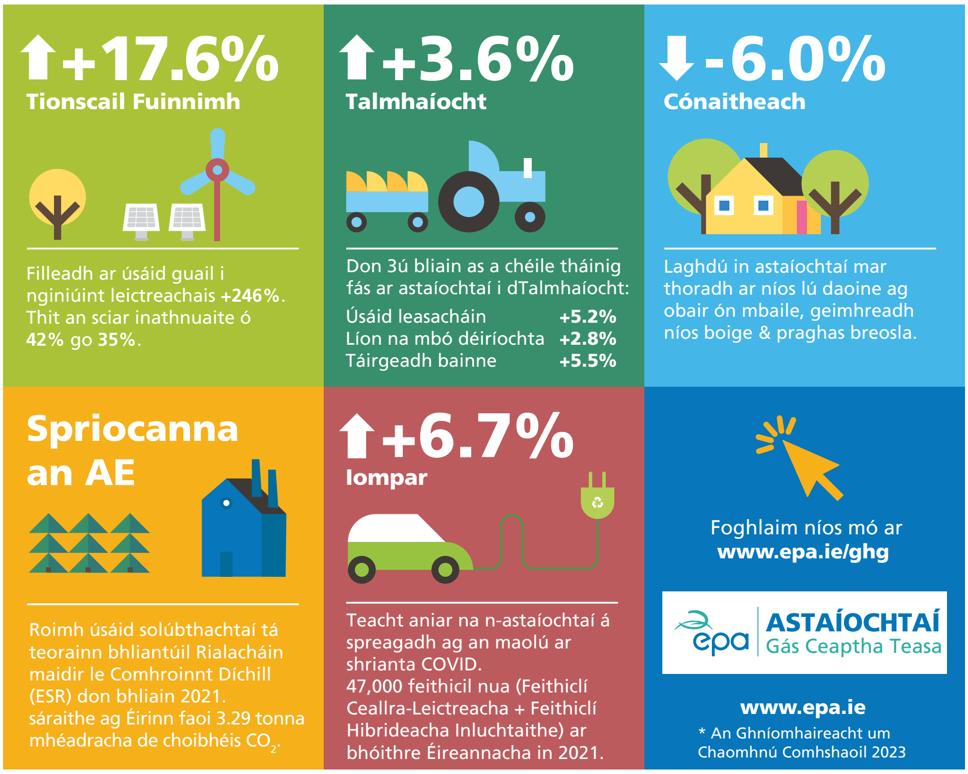

Sháraigh astaíochtaí CTA gáis cheaptha teasa na hÉireann 2021 an leithdháileadh bliantúil astaíochtaí do 2021, leithdháileadh arb ionann é agus 3.29 milliún tona de dhé-ocsaíd carbóin (Mt CO_2eq), fianaise nach mór d'Éirinn úsáid a bhaint as réitigh sholúbtha atá ar fáil, leithdháiltí astaíochtaí a fháil ar iasacht ó bhlianta ina dhiaidh sin agus/nó leithdháiltí astaíochtaí a cheannach ó Bhallstáit eile chun teorainn bhliantúil Rialachán 2021 maidir le Comhroinnt Díchill a chomhlíonadh. Bhí an earnáil Talmhaíochta agus Iompair freagrach as 74% d'astaíochtaí iomlána CTA in 2021.

Réamh-mheastacháin Astaíochtaí

Léiríodh i *Réamh-mheastacháin gáis Cheaptha Teasa 2021-2040* na GCC, a foilsíodh i mí Meithimh 2022, go dtacódh bearta atá curtha i bhfeidhm cheana féin ('atá ann cheana') laghdú 9% ar astaíochtaí in 2030 i gcomparáid le 2018, agus go dtacódh bearta breise atá sonraithe i bPlean Gníomhaíochta Aeráide 2021 le laghdú de 28%. Leagadh béim sa tuarascáil ar an ngá atá le bearta aitheanta a chur i bhfeidhm ar bhealach níos tapúla chomh maith le soiléireacht níos fearr maidir leis an gcaoi a bhfuiltear ag súil go bhfeidhmeoidh na bearta atá beartaithe má táthar chun laghdú 51% ar astaíochtaí gáis cheaptha teasa foriomlána a bhaint amach faoi 2030. Tugadh faoi deara sa tuarascáil, trí thairbhe a bhaint as bearta breise, go bhféadfaí spriocanna reatha an Aontais a bhaint amach, ach táthar ag súil le spriocanna nua níos dúshlánaí mar chuid den phacáiste beart 'oiriúnach do 55' chun dícharbónú níos doimhne a dhéanamh ar an Aontas i bhfianaise na sprice idirnáisiúnta chun ardú teochta domhanda a theorannú go 1.5 céim Celsius.

Tháinig na Buiséid Náisiúnta Charbóin i bhfeidhm go hoifigiúil ar an 5 Aibreán 2022 tar éis do dhá Theach an Oireachtais glacadh leo, agus fógraíodh uasteorainneacha earnála atá ceangailteach ó thaobh dlí níos déanaí sa samhradh. Glacadh le trí bhuiséad Carbóin, do na tréimhsí 2021-2025, 2026-2030 agus 2031-2035 agus socraíodh na buiséid ag 295 Mt CO_2 eq, 200 Mt CO_2 eq agus ag 151 Mt CO_2 eq faoi seach. Chuir tuarascálacha Fardail agus Réamh-Mheastacháin na GCC measúnú ar astaíochtaí/astaíochtaí réamh-mheasta ar fáil i gcomparáid leis na buiséid charbóin seo, agus réamh-mheastar go sárófar an chéad bhuiséad faoi 30-55 Mt CO_2 eq, an dara ceann faoi 77-127 Mt CO_2 eq agus an tríú ceann faoi 94-166 Mt CO_2 eq.

3.2 Iompraíocht a Athrú

Foilsíodh an dara tuarascáil ón tionscadal dar teideal 'Athrú Aeráide i Meon Mhuintir na hÉireann' project '*Ceithre Éire an Athraithe Aeráide: Anailís ar Dheighilt an Lucht Féachana /Éisteachta*' i mí na Samhna 2022. Sainaithníodh sa tuarascáil ceithre ghrúpa den spriocphobal in Éirinn:

- Creideann na Daoine atá Buartha (36% de dhaonra na hÉireann) go láidir gur bagairt dháiríre agus láithreach do ghníomhaíocht an duine an t-athrú aeráide.
- Is iad na Daoine a bhfuil Imní orthu (48% de dhaonra na hÉireann)
- an grúpa is mó sa spriocphobal. Tá siad lánchinnte gur ceist thromchúiseach é an t-athrú aeráide, ach nuair a chuirtear i gcomparáid leis na Daoine atá Buartha iad, is léir nach bhfuil siad chomh buartha céanna agus gur dóigh leo nach bhfuil an bhagairt chomh láithreach sin.
- Creideann na Daoine Airdeallacha (12% de dhaonra na hÉireann) go bhfuil an t-athrú aeráide ag tarlú ach níl siad chomh cinnte céanna faoi na cúiseanna agus tá níos lú seans ann go gcreideann siad go mbeidh tionchar aige orthu go pearsanta.
- Creideann na Daoine Amhrasacha (3% de dhaonra na hÉireann) go bhfuil an t-athrú aeráide ag tarlú, ach níl siad chomh cinnte céanna faoi is atá spriocphobail eile.

Soláthraíonn torthaí an staidéir seo bonn fianaise tábhachtach gur féidir a úsáid chun bonn eolais a chur faoi fhorbairt beartais agus teachtaireachtaí feachtais cumarsáide maidir le tuairimí, braistintí riosca, roghanna beartais agus iompar phobal na hÉireann maidir le hathrú aeráide. Déanfar trí phríomhaischur a chur ar fáil sa tionscadal:

1. Tuarascáil i dtaca le 'hAthrú Aeráide i Meon Mhuintir na hÉireann';
2. tuarascáil deighilte; agus
3. léarscáil idirghníomhach ar líne.

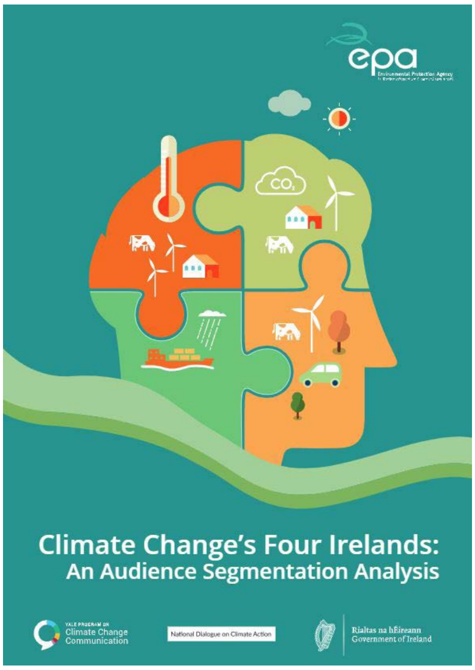

Tá tuarascáil "Ceithre Éire an Athraithe Aeráide: Anailís ar Dheighilt an Lucht Féachana /Éisteachta" bunaithe ar shuirbhé ionadaíoch náisiúnta ar bhreis agus 4,000 duine le linn shamhradh na bliana 2021.

3.3 Eolaíocht Aeráide

Rinne an GCC ionadaíocht thar ceann na hÉireann ag dhá chruinniú iomlánacha den Phainéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC), i rith Feabhra agus Mhárta 2022, a chuir a mórthuarascálacha i gcrích maidir le hoiriúnú don athrú aeráide agus maolú ar an athrú aeráide. Ba ionchuir thábhachtacha iad na tuarascálacha sin d'obair chruinnithe Chreat-Choinbhinsiún na Náisiún Aontaithe ar Athrú Aeráide (UNFCCC) níos déanaí in 2022, lena n-áirítear Stocáireamh Domhanda faoi Chomhaontú Pháras. Chuir an GCC, mar bhaill den toscaireacht náisiúnta agus d'Fhoireann an AE, tacaíocht shaineolach ar fáil don idirbheartaíocht ag an gcruinniú sin; lena n-áirítear ag an 27ú cruinniú de Chomhdháil na bPáirtithe (COP27).

Bhunaigh an GCC an Grúpa Comhordaithe um Thaighde Aeráide (CRCG) chun taighde a bhaineann le hathrú aeráide in Éirinn a chomhordú agus d'fhoilsigh sí a ceathrú *Tuarascáil Bhliantúil ar Ghníomhaíochtaí (2021)* i mí Mheán Fómhair 2022.

Tá an GCC ina cathaoirleach ar an dTionscnamh Comhphleanála (JPI) ar Athrú Aeráide a ghníomhaíonn chun taighde aeráide ar fud an Limistéir Eorpaigh Taighde a ailíniú agus a chomhordú. In 2022, chuir JPI Climate obair thábhachtach chun cinn maidir le hathrú aeráide agus cultúr agus oidhreacht, agus ar anailís uile-Eorpach ar astaíochtaí agus aistrithe a bhaineann le talmhaíocht agus úsáid talún.

Tar éis cinneadh Rialtais, chuaigh Éire isteach go foirmiúil i mBonneagar Taighde Eorpach maidir le Córas Comhtháite Breathnóireachta Carbóin (ICOS), sa bhliain 2022. Gníomhaíonn ICOS chun tomhais astuithe agus aistrithe gáis cheaptha teasa a ailíniú ar fud na hEorpa. Cuirfear príomhshuíomhanna in Éirinn san áireamh sa líonra Eorpach anois. Cumasaíonn na sonraí anailís eolaíoch neamhspleách ar astaíochtaí agus aistrithe GCT agus is féidir leo an anailís oifigiúil a chuirtear ar fáil i bhFardail Náisiúnta a fheabhsú. Nuair a bheidh na hanailísí seo fíoraithe, comhlánóidh siad na sonraí oifigiúla a chuirtear ar fáil i dtuarascálacha Fhardal Náisiúnta na hÉireann. Cuimsíonn líonra ICOS-Éire láithreáin atá faoi úinéireacht agus á mbainistiú ag Teagasc, Met Éireann, an tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra agus Foras na Mara. Úsáidtear na sonraí go gníomhach i dtionscadail taighde náisiúnta agus idirnáisiúnta.

Measúnú na hÉireann ar Athrú Aeráide

Tá an GCC i gceannas ar sholáthar an chéad Mheasúnaithe ar Athrú Aeráide (ICCA) in Éirinn agus tá tacaíocht á fáil aici ó Fhondúireacht Eolaíochta Éireann, Údarás Fuinnimh Inmharthana Éireann agus an Roinn Iompair. Tá an Measúnú deartha chun cur leis an bhfaisnéis is déanaí a chuir an 6ú Tuarascáil Mheasúnaithe ón bPainéal Idir-Rialtasach ar an Athrú Aeráide (IPCC) ar fáil agus í a logánú. Tá sé dírithe ar fhaisnéis agus ar shonraí ó thaighde ar athrú aeráide agus ó thuairimí córasacha in Éirinn. Is ionann struchtúr na tuarascála den chuid is mó agus an struchtúr a d'úsáid an IPCC sa mhéid is gur thug sé aghaidh ar thuiscint eolaíoch ar athrú aeráide agus ar roghanna freagartha trí mhaolú agus oiriúnú. Ina theannta sin, féachann sé freisin ar na deiseanna a eascraíonn as aistriú agus claochlú sóisialta agus eacnamaíoch. Críochnófar é sa bhliain 2023 agus foilseofar é i gceithre imleabhar: 1 Eolaíocht: Éire i ndomhan atá ag athrú; 2 Neodracht Aeráide a bhaint amach faoi 2050; 3 A bheith ullmhaithe d'aeráid na hÉireann amach anseo; agus 4 Tairbhí an aistrithe agus an chlaochlaithe a bhaint amach mar aon le tuarascáil Sintéise a chuireann le chéile agus a nascann an fhaisnéis sna himleabhair a sholáthraíonn anailís údarásach ar na réimsí seo.

3.4 Córas Bainistíochta Comhshaoil na GCC

Tá an GCC tiomanta do cheannaireacht a thabhairt le dea-shampla agus do bhainistíocht agus cleachtas maith comhshaoil a ionchorprú inár ngníomhaíochtaí laethúla. Cuireann an GCC Córas Bainistíochta Comhshaoil, atá deimhnithe de réir chaighdeán idirnáisiúnta ISO 14001:2015, i bhfeidhm. Bhí an EMS seo riachtanach chun éachtaí na GCC go dtí seo a bhaint amach chun tionchar na ngníomhaíochtaí ar an gcomhshaol a íoslaghdú agus feabhas leanúnach ar an gcomhshaol a spreagadh, chun truailliú a chosc, chun astaíochtaí gás ceaptha teasa a thomhas agus a laghdú, chun oiriúnú don athrú aeráide agus chun feasacht chomhshaoil a spreagadh laistigh den eagraíocht. I gcomhréir le Ciorclán 1/2020, rinne an GCC an íocaíocht riachtanach chun ár n-astaíochtaí 2022 de 35.385 Tonna CO_2 a bhaineann le haerthaisteal gnó a fhritháireamh.

Astaíochtaí gás ceaptha teasa

Sa bhliain 2022, d'ullmhaigh an GCC, mar chuid dár dtiomantas laghduithe buana a bhaint amach inár n-úsáid iomlán fuinnimh agus inár n-astaíochtaí GCT, an bhunobair chun ár n-astaíochtaí a thuairisciú go foirmiúil faoi chaighdeán idirnáisiúnta an Phrótacail Gáis Cheaptha Teasa. Glacadh le tréimhse bhonnlíne (meán 2016 go 2018) le nochtadh foirmiúil ag tosú le sonraí 2021. Glacadh raon feidhme tuairiscithe freisin ina raibh astaíochtaí Scóipe 1 (Astaíochtaí díreacha ó dhóchán fosaithe agus soghluaiste), Scóipe 2 (astaíochtaí indíreacha – leictreachas) agus Scóipe 3 (astaíochtaí indíreacha – taisteal gnó, comaitéireacht, úsáid uisce agus diúscairt dramhaíola).

B'ionann iomlán na n-astaíochtaí carbóin a d'eascair as gníomhaíochtaí na GCC in 2021 agus 962.92 tona CO_2eq. Tá sé seo beagán os cionn leath na meán-astaíochtaí bonnlíne (1,828 tCO_2e) agus tá tionchar ag gníomhaíocht laghdaithe air mar gheall ar shrianta Covid-19. Táthar ag

súil le méadú ar astaíochtaí in 2022 mar gheall ar áitíocht mhéadaithe foirgneamh agus méadú ar úsáid iompair le filleadh ar leibhéil oibríochta roimh an bpaindéim.

Úsáid fuinnimh

Tagann éileamh fuinnimh na GCC go príomha ó théamh, soilsiú, cumhacht leictreach, uisce te agus iompar. In 2022, ba é 2,760 meigeavata (MWh) ídiú iomlán fuinnimh na GCC (Fíor 14), a léiríonn méadú 6.4% san iomlán i rith na tréimhse 2021 go dtí 2022. Bhí tionchar ag srianta Covid-19 ar na figiúirí sin. Nuair a chuirtear fuinneamh 2022 i gcomparáid le 2019 (srianta roimh Covid) léiríonn na figiúirí laghdú 12.3%.

Tháinig laghdú 1.8% ar an bhfoinse fuinnimh is mó atá ag an GCC ó 2021 go 2022 agus 13.2% le linn na tréimhse 2019 go 2022. Tá tionscadail laghdaithe fuinnimh amhail uasghráduithe soilsithe LED ag cabhrú leis na laghduithe inbhuanaithe seo a bhaint amach. Tháinig méadú 9% ar éileamh na GCC ar fhuinneamh teirmeach i gcomparáid le 2021 de réir mar a thosaigh an fhoireann ag filleadh ar fhoirgnimh a áitiú. Tá laghdú 4.3% ar an éileamh ar fhuinneamh teirmeach ó 2019, áfach, agus táthar ag súil go dtitfidh sé níos mó de réir mar a théann seachadadh na dtionscadal uasghrádaithe ar fhabraic foirgnimh agus córais téimh chun cinn. D'ardaigh breosla d'Iompar Cabhlaigh freisin ó 2021 go 2022 de réir mar a d'fhill an GCC ar an ngnáthoibriú ach tá laghdú 29.6% á léiriú aige ar an leibhéal a bhí ann roimh Covid-19. Is é is cúis leis an laghdú seo ná meascán de ghníomhaíocht laghdaithe agus bogadh i dtreo leictriú an chabhlaigh.

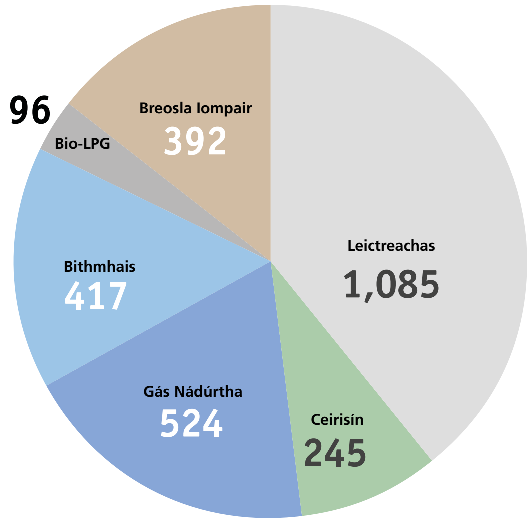

Fíor 14. Úsáid fuinnimh na GCC in uaireanta meigeavata (MW h) 2022

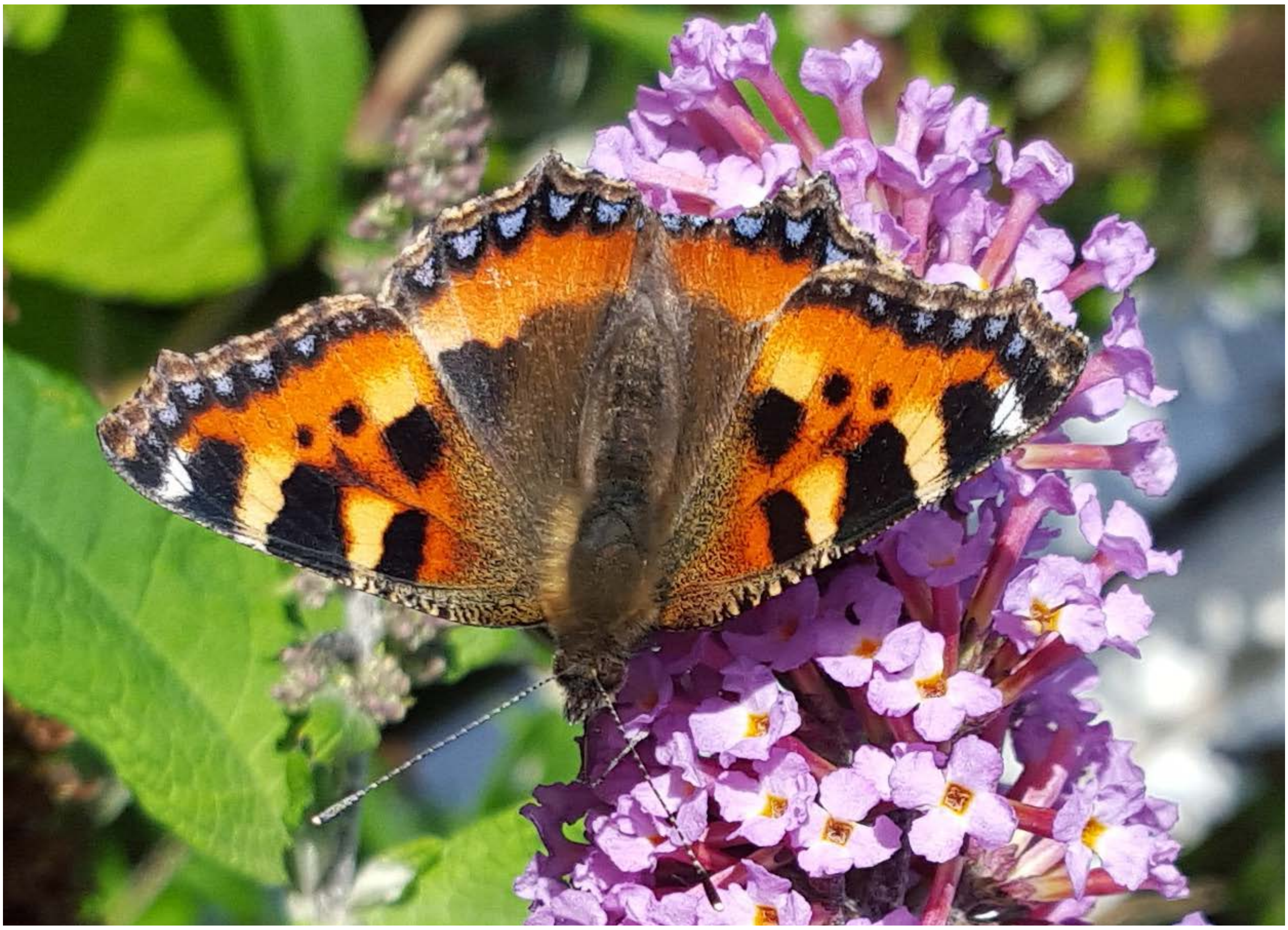

4 Táirgíocht agus Caitheamh Inbhuanaithe

Cuirimid an t-aistriú go táirgeacht agus caitheamh inbhuanaithe chun cinn
Cothaíonn ár bhfianaise, rannpháirtíocht agus gníomhaíochtaí rialála, agus tacaíonn leis an bpobal agus gnólachtaí chun níos lú acmhainní a úsáid agus cinntí níos fearr ar son an chomhshaoil a ghlacadh

4. TÁIRGÍOCHT AGUS CAITHEAMH INBHUANAITHE

I ngeilleagar ciorclach, úsáidtear níos lú amhábhar, tá táirgí deartha le haghaidh saolré fada, in-athchúrsáilte, roinnte, a úsáidtear ar feadh tréimhse níos faide, deisithe agus athúsáidte. Déantar ábhar agus táirgí a athchúrsáil a oiread agus is féidir agus ní dhéantar ach an codán nach féidir a athchúrsáil a dhiúscairt.

4.1 Clár an Gheilleagair Chiorclaigh

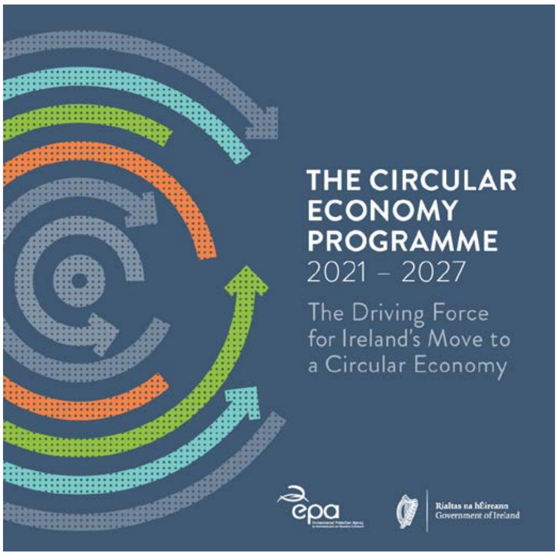

In 2022, tháinig an tAcht um an nGeilleagar Ciorclach i bhfeidhm, rud a chuir bonn reachtúil faoi Chlár an Gheilleagair Chiorclaigh de chuid na GCC. Is í fís an chláir níos lú acmhainní a úsáid, dramhaíl a chosc agus tacú le fás eacnamaíoch inbhuanaithe ag an am céanna. Soláthraíonn an clár raon gníomhaíochtaí a bhaineann leis an ngeilleagar ciorclach agus an dramhaíl a rialáil, a thomhas agus a chur i bhfeidhm. Tá comhoibriú leis an Rialtas, leis an rialtas áitiúil, leis an tionscal, le fiontair ghnó agus shóisialta ríthábhachtach don rath leanúnach a bhaineann leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach ísealcharbóin a chur chun cinn.

4.2 Rialachán Geilleagar Chiorclaigh

Cuidíonn na forálacha rialála chun measúnú a dhéanamh ar cé acu is féidir ábhair a dhearbhú mar dhramhaíl deiridh nó mar sheachtháirge, chun geilleagar ciorclach a bhaint amach trí chead a thabhairt ábhair thánaisteacha a úsáid mar acmhainn nó mar tháirge. Íoslaghdaíonn sé sin eastóscadh acmhainní nádúrtha breise agus seachnaítear giniúint dramhaíola neamhriachtanach. Díríodh sa bhliain 2022 ar chritéir náisiúnta a fhorbairt le haghaidh seachtháirgí (pleanáil bóithre agus ithir agus cloch) agus táirgí nach dramhaíl iad (comhiomláin athchúrsáilte). Bhí measúnú teicniúil, anailís mhargaidh agus gníomhaíochtaí rannpháirtíochta páirtithe leasmhara i gceist le forbairt na gcinntí náisiúnta seo.

Chomh maith le bheith ag obair ar na cinntí náisiúnta, lean an GCC ar aghaidh ag measúnú agus ag eisiúint cinntí maidir le fógraí seachtháirgí aonair agus iarratais deireadh dramhaíola mar a léirítear sna samplaí seo a leanas:

- Ceadaíodh dhá chinneadh shuntasacha seachtháirgí a bhaineann le ceimiceáin tionsclaíocha. Mar thoradh ar na cinntí seo, cuirfear cosc ar chainníochtaí suntasacha dramhaíola guaisí, rud a chuirfidh le gníomhartha sonracha a leagtar amach sa Phlean Náisiúnta um Bainistiú Dramhaíola Guaisí.
- Rinneadh trí chinneadh maidir le hiarratais aonair deireadh dramhaíola le haghaidh comhiomláin agus plaistigh athchúrsáilte.
- D'aithin an GCC critéir agus cinneadh náisiúnta na Fraince maidir le deireadh dramhaíola i ndáil le dramh-olaí a cheadaíonn iompar agus úsáid an táirge in Éirinn gan údaruithe dramhaíola a bheith i bhfeidhm.

Le linn 2022, leanadh ar aghaidh le cur i bhfeidhm agus feidhmiú céimneach an chórais nua feabhsaithe ar líne le haghaidh fógraí seachtháirgí. Tá iarrachtaí fós ar bun chun deireadh a chur le haon neamhéifeachtúlachtaí a aithníodh sa phróiseas. Fuarthas 341 fógra san iomlán in 2022. B'ionann líon iomlán na bhfógraí seachtháirgí a dúnadh in 2022 agus 122 (cinneadh 97 mar sheachtháirge, 20 cinntithe mar dhramhaíl agus cúig cinn tarraingthe siar).

4.3 An Geilleagar Ciorclach & Staitisticí Dramhaíola

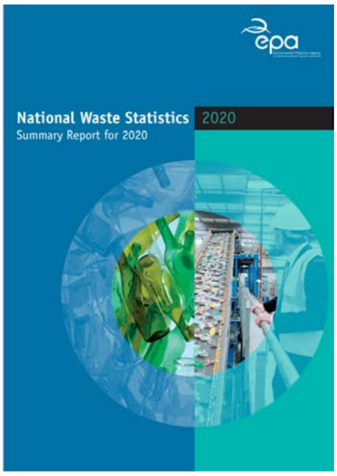

Tá freagracht reachtúil ar an GCC as monatóireacht, comhthiomsú agus bailíochtú a dhéanamh ar shonraí maidir le sruthanna dramhaíola a ghineann teaghlaigh, gnólachtaí agus tionscal. Foilsítear an t-eolas seo gach bliain agus cuirtear tuarascáil achomair ar fáil gach bliain. Trí shonraí dramhaíola a rianú, is féidir leis an GCC leibhéil tomhaltais sa tsochaí a thaifeadadh chomh maith le tuairisciú ar dhul chun cinn i dtreo spriocanna athúsáide, athchúrsála agus aisghabhála a bhaint amach.

Leagadh béim sa *Tuarascáil Náisiúnta um Staitisticí Dramhaíola don bhliain 2020*, a foilsíodh i mí na Nollag, ar threochtaí buartha. Tá an iomarca dramhaíola á ghiniúint ag Éirinn, agus mhéadaigh giniúint dramhaíola foriomlán go 16.2 milliún tona in 2020, méadú ó 12.7 milliún tona in 2012. Baineann leibhéil mhéadaithe na dramhaíola an bonn d'iarrachtaí chun níos mó athchúrsála a dhéanamh agus tá an ráta athchúrsála marbhánta.

Cé go bhfuil go leor dá spriocanna AE reatha á gcomhlíonadh ag Éirinn, tá dúshlán mór ag baint leo siúd do 2025, go háirithe maidir le hathchúrsáil dramhaíola cathrach agus athchúrsáil pacáistiú plaisteach. Cuireadh in iúl sa tuarascáil na gníomhartha atá ag teastáil chun na spriocanna sin a bhaint amach, ar nós:

- táillí éigeantach dreasaithe a thabhairt isteach chun dramhaíl chathrach neamhtheaghlaigh a bhailiú;
- cur i bhfeidhm luathaithe modhnú éicea-tháille chun tacú le pacáistiú plaisteach in-athchúrsáilte d'ardchaighdeáin a tháirgeadh;
- boscaí bruscair donna a chur i bhfeidhm ar bhonn náisiúnta; agus
- feachtais forfheidhmithe spriocdhírithe chun rátaí éillithe sa bhosca bruscair in-athchúrsáilte a ísliú.

COMHLÍONTACHT LE SPRIOCANNA AN AE

Lean Éire uirthi **AG COMHLÍONADH GACH SPRIOC ATHCHÚRSÁLA AGUS AISGHABHÁLA** do dhramhaíl phacáistithe

Ach beidh **FEABHSUITHE SUNTASACHA** ag teastáil i dtaca le hath-chúrsáil bhardasach chun sprioc **55%** a chomhlíonadh

IS ÁBHAR BUARTHA É GO BHFUIL NA RÁTAÍ ATHCHÚRSÁLA FÓS AN-ÍSEAL do phacáistiú plaistigh ag 29% le treocht leanúnach i dtreo **AISGHABHÁIL FUINNIMH** de 71%

29%

71%

Beidh **SPRIOCANNA ATHCHÚRSÁLA PLAISTIGH** amach anseo de

50% faoi **2025** **55%** faoi **2030**

FÍORDHÚSHLÁNACH ar Éirinn a chomhlíonadh

I DTACA LE HATHCHÚRSÁIL AGUS AISGHABHÁIL CHOMHLÍON ÉIRE GACH SPRIOC DO DTLL

Ach **THEIP** ar Éirinn an **SPRIOC NUA BAILIÚCHÁIN DTLL** de 65% **A CHOMHLÍONADH,** is bhain sí ráta bailiúcháin ar leithligh de **60%** amach

65%

Lean Éire uirthi ag **COMHLÍONADH GACH SPRIOCRÁTA ATHÚSÁIDE AGUS ATHCHÚRSÁLA** d'feithiclí deiridh saolré

CHOMHLÍON Éire **AN SPRIOC AISGHABHÁLA 2020** de

70%

do dhramhaíl Tógála agus Scartála, nuair a bhain sí ráta aisghabhála ábhair de 78% amach in 2020

4.4 Geilleagar Ciorclach a Chur i bhFeidhm

Reáchtáladh raon leathan de ghníomhaíochtaí cur chun feidhme an gheilleagair chiorclaigh le linn 2022, lena n-áirítear iad siúd a leagtar amach thíos.

Soláthar Glas Poiblí

Faoi na Pleananna um Ghníomhú ar son na hAeráide 2019 agus 2021, leagtar príomhchúram ar an GCC as gníomhaíocht Soláthair Phoiblí Ghlais (GPP) a dhéanann ranna rialtais a thomhas agus a thuairisciú ar bhonn bliantúil. I mí Aibreáin 2022, foilsíodh *an chéad tuarascáil, don bhliain tagartha 2020*, inar léiríodh – den chaiteachas iomlán tuairiscithe de bhreis agus €322 milliún ar chonarthaí arbh fhiú os cionn €25,000 iad – nach raibh critéir ghlasa san áireamh ach ag 17% (thart ar €53 milliún). D'oibrigh an GCC leis an Oifig um Sholáthar Rialtais chun tacú le Soláthar Poiblí Glas agus lean sí ar aghaidh ag cur oiliúna ar fáil do ranna rialtais agus do chomhlachtaí poiblí.

Fiontraíocht Ghlas

An Fhiontraíocht Ghlas: Tacaíonn glao maoinithe um Nuálaíochta le haghaidh Geilleagar Ciorclach leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach éifeachtach. In 2022, bronnadh cúnamh deontais €597,000 san iomlán ar sheacht gcinn de thograí chun tionscadail phíolótacha/taispeántais a chur i gcrích.

Saotharlanna Maireachtála an Champais

Faoin gcomhpháirtíocht Saotharlanna Maireachtála an Champais le Cumann Ollscoileanna Éireann, tugadh tacaíocht do dhaonraí an champais chun roghanna níos fearr a dhéanamh maidir le dramhaíl a chosc agus a athchúrsáil. Bhí na gníomhaíochtaí seo a leanas ar siúl in 2022:

- An Cluiche Dramhaíola, idirghabháil iompraíochta atá bunaithe ar eolaíocht, a chur i bhfeidhm i gceithre ollscoil.
- Tugadh tacaíocht do thrí champas chun Conair Dramhbhia na GCC don Earnáil Fáilteachais a phíolótú.
- Chuir an tIonad Athfhionnachtana ceardlanna ar fáil maidir le deisiú rothar i gceithre champas agus scileanna deisithe fuála i dtrí champas.
- Chuir Líonra Acmhainní Pobail Éireann ceardlanna ar fáil do bhaill foirne ag dhá champas maidir le hathúsáid earraí toirtiúla agus an fhéidearthacht go ndéanfaí iad a athúsáid/a dheisiú.

Sraith Léargas Ciorclach

Cuireann an tSraith Léargas Ciorclach fianaise agus léargais ar fáil chun bonn eolais a chur faoi bheartas agus chun tacú le cur i bhfeidhm an gheilleagair chiorclaigh. Foilsíodh dhá pháipéar in 2022.

Dhírigh an chéad pháipéar ar earnáil dhigiteach na hÉireann. Tá sonraí agus réitigh atá cumasaithe go digiteach á ngiaráil cheana féin chun ciorclaíocht a fheabhsú ar fud na ngeilleagar agus tá scóip shuntasach ann fós chun an t-aistriú seo a neartú ar fud an domhain. Chuir an rannpháirtíocht agus an taighde a rinneadh don pháipéar seo bonn eolais faoi fhorbairt sraith deiseanna molta don earnáil phoiblí agus phríobháideach chun dlús a chur le geilleagar ciorclach atá cumasaithe go digiteach in Éirinn.

Dhírigh an dara páipéar ar idirghabhálacha rialtais chun tacú leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach agus sainaithníodh bacainní ar ghlacadh le geilleagar ciorclach. Tugadh faoi rannpháirtíocht páirtithe leasmhara agus taighde fairsing deascbhunaithe chun deiseanna a aithint d'idirghabhálacha rialtais spriocdhírithe chun na bacainní a shárú agus an chiorclaíocht a leabú ar fud gheilleagar na hÉireann.

Cur Amú Bia

Is fadhb mhór ar fud na tíre agus an AE é an Cur Amú Bia – i dtéarmaí cosc ar dhramhaíl agus athrú aeráide araon. An GCC atá i gceannas ar iarrachtaí na hÉireann maidir le cosc ar chur amú bia, agus bíonn sí ag díriú ar ghealltanas na hÉireann a chomhlíonadh chun an cur amú bia a laghdú 50% faoi 2030.

In 2022, d'oibrigh an GCC leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide chun Treochlár Náisiúnta na hÉireann um Chosc ar Chur Amú Bia 2023-2025 a fhorbairt, a foilsíodh i mí na Samhna 2022. Leagtar amach sa treochlár roinnt gníomhaíochtaí tosaíochta chun díriú ar chosc ar dhramhaíl bia ar fud na bpríomhearnálacha i slabhra an tsoláthair bia. Tá dul i ngleic le caillteanas bia agus cur amú bia ar cheann de na príomhchéimeanna is féidir linn a dhéanamh chun inbhuanaitheacht a bhaint amach, chun cabhrú le dul i ngleic leis an athrú aeráide agus chun tacú le haistriú na hÉireann chuig geilleagar ciorclach.

Lean feachtas cumarsáide Stop ag Cur Amú Bia na GCC ar aghaidh ag plé le lucht féachana agus éisteachta lena thionscnamh #PlanToSave a bhí ar siúl i mí na Samhna a shroich 1.3 milliún duine.

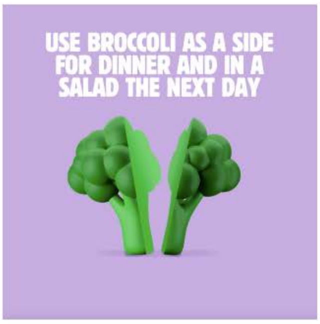

Ár nDearcadh agus Ár nIompraíochtaí i leith Plaistigh a Thuiscint

Is réimse tosaíochta é plaistigh do Chlár an Gheilleagair Chiorclaigh. Ceann de na bealaí a n-oibríonn an clár ná trí shonraí agus fianaise a chur ar fáil, eolas a fhorbairt agus bonn eolais a chur faoi bheartas. Chun faisnéis bhunlíne a sholáthar maidir le hiompar agus dearcadh phobal na hÉireann i leith plaisteach agus dramhaíl phlaisteach, choimisiúnaigh an GCC suirbhé ar líne ar shamplaí ionadaíocha náisiúnta de dhaoine fásta agus thuairiscigh sí na torthaí.

Fuarthas amach sa suirbhé gurb iad na príomhcheisteanna a bhí ina n-ábhar imní ná bruscar agus dumpáil mhídhleathach plaisteach, tionchair ar shláinte na n-aigéan agus ar shaol na mara, pacáistiú plaisteach neamhriachtanach nó iomarcach agus dramhaíl phlaisteach nach féidir a athchúrsáil go héasca. Fuarthas amach freisin go gcreideann os cionn leath den daonra go dtáirgeann siad an chuid is mó dá ndramhaíl phlaisteach sa bhaile, agus meastar gurb é pacáistiú bia plaisteach ó ollmhargaí an phríomhfhoinse.

5 Tionchar Éifeachtach

Is tionchar éifeachtach muid ar son chomhshaol na hÉireann
Cuirtear muinín ionainn mar fhoinse neamhspleách agus thrédhearcach d'fhianaise agus eolas comhshaoil.
Déanaimid iarracht an comhshaol a fheabhsú agus muid ag obair le dreamanna eile agus ag dul i gcion go réamhghníomhach ar bheartas, reachtaíocht agus athrú iompraíochta.

5. TIONCHAR ÉIFEACHTACH

5.1 Comhpháirtíochtaí agus Líonrú

Coistí Oireachtais

Cuireann an GCC fáilte roimh an deis teagmháil a dhéanamh le Comhchoistí agus Roghchoistí an Oireachtais agus faisnéis a thabhairt dóibh maidir lena bhfeidhmeanna maoirseachta reachtúla agus riaracháin. Le linn 2022, d'fhreastail an GCC ar an gComhchoiste Oireachtais um Thithíocht, Rialtas Áitiúil agus Oidhreacht i dtaca le cáilíocht uisce agus ceisteanna a bhain le soláthar uisce.

An Comhaontú Maoirseachta

I gcomhréir leis na ceanglais sa Chód Cleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit, tá Comhaontú Maoirseachta a thugann sainmhíniú soiléir ar an gcaidreamh idir an Mháthair-Roinn agus an GCC i bhfeidhm leis an Roinn Cumarsáide, Gníomhaithe ar son na hAeráide agus Comhshaoil (DCCAE). Tugtar aitheantas sa Chomhaontú Maoirseachta go bhfuil freagracht ar an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta (DHPLG) as roinnt mhaith réimsí a bhfuil baint dhíreach acu le sainchúram an GCC, agus tugtar sainmhíniú ann ar chaidreamh an GCC leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta.

Tá Comhaontú Seirbhíse Feidhmiúcháin ina chuid den Chomhaontú Maoirseachta agus díríonn sé ar phríomhthosaíochtaí agus aidhmeanna na GCC. Tugtar sainmhíniú sa chomhaontú ar úinéireacht agus cuntasacht seirbhísí shoiléir i ndáil le róil agus freagrachtaí gach comhpháirtí lena chinntiú go ndéanfar feidhmeanna reachtúla na GCC a chomhlíonadh ar bhealach éifeachtach éifeachtúil.

Meabhráin Tuisceana/Comhaontuithe Seirbhíse

Tá an GCC tar éis glacadh le Meabhráin Tuisceana agus Comhaontuithe Seirbhíse le heagraíochtaí éagsúla a bhfuil baint acu le cúrsaí a bhaineann leis an gcomhshaol, nó atá páirteach sna cúrsaí sin. Foilsítear Meabhráin Tuisceana ar shuíomh gréasáin na GCC nuair a dhéantar comhaontú faoi seo leis an bpáirtí eile.

An Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil

Soláthraíonn an Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil (EEA) faisnéis thráthúil, spriocdhírithe, ábhartha agus iontaofa do ghníomhairí ceaptha beartas agus don phobal maidir le réimse leathan topaicí a bhaineann leis an gcomhshaol. Is é a líonra tíre, ar a dtugtar an Gréasán Eorpach um Fhaisnéis agus um Fhaire ar an gComhshaol (Eionet), príomhlíonra na hEorpa d'eolas comhshaoil agus aeráide a bhaineann le beartas.

In 2022, d'oibrigh an GCC chun saineolaithe náisiúnta a aithint agus a liostáil le bheith páirteach in Eionet. Liostáladh os cionn 100 saineolaí Éireannach ó 20 eagraíocht le haghaidh na 13 ghrúpa Eionet, lena n-áirítear iad siúd a bhaineann leis an aeráid, leis an ngeilleagar ciorclach agus leis an mbithéagsúlacht. Oibreoidh na grúpaí Eionet seo le príomhshaineolaithe Eorpacha ar thosaíochtaí comhroinnte comhshaoil agus aeráide.

Lean Laura Burke, Ard-Stiúrthóir na GCC, de bheith ina Cathaoirleach ar Bhord Bainistíochta na gníomhaireachta.

Eolaíocht Saoránach

Lean an GCC ar aghaidh ag obair le heagraíochtaí comhpháirtíochta ar thionscadail éagsúla a bhain leis an eolaíocht saoránach. Lean Clár GLOBE - i gcomhpháirtíocht le hAonad Oideachais Comhshaoil an Taisce, lena fheachtais monatóireachta aeir dé-ocsaíde nítrigine (NO_2) i scoileanna ar fud na tíre. In 2022, chláraigh 368 scoil ar fud na tíre chun páirt a ghlacadh i bhfeachtais ar chaighdeán an aeir, agus ghlac 40 scoil páirt sa dá fheachtas i mí an Mhárta agus i mí Dheireadh Fómhair (i.e. 328 rannpháirtí scoile ar leith). Ghlac 178 scoil páirt san fheachtas i mí Dheireadh Fómhair.

In 2022 leanadh leis an tionscadal mórscála monatóireachta dé-ocsaíde nítrigine atá bunaithe ar shaoránaigh 'Aer Glan le Chéile'. Ghlac os cionn 1,700 eolaí saoránach páirt sa chéad dá chéim den tionscadal i mBaile Átha Cliath agus i gcathair Chorcaí, agus fuarthas os cionn 3,000 léiriú spéise ón dá fheachtas. Soláthraíonn na tionscadail saoránach-bhunaithe seo sonraí i go leor réimsí nach féidir monatóireacht a dhéanamh orthu faoi láthair agus

úsáidfear iad chun samhlacha a fhorbairt chun cáilíocht an aeir a thuar níos fearr i mBaile Átha Cliath agus i gCorcaigh. Tá an tríú céim den tionscadal beartaithe do chathair na Gaillimhe ag deireadh 2023 tar éis fhoilsiú chéim chathair Chorcaí go luath in 2023.

Lean an GCC ar aghaidh ag obair i gcomhpháirtíocht leis an Ionad Náisiúnta le Sonraí Bithéagsúlachta (NBDC) ar thionscadal Dragonfly Ireland (2019–2024) agus tháinig méadú 18% ar thaifid na snáthaidí móra agus na béchuile in 2021. Bhí beagnach 4,000 taifead de shnáthaidí móra agus béchuileanna curtha isteach faoin 4 Nollaig agus tá taifid faighte anois ó bheagnach 80% d'achar talún na hÉireann agus tá an limistéar atá fágtha mar thosaíocht do 2023.

D'oibrigh an GCC i gcomhpháirtíocht leis an Ionad Náisiúnta le Sonraí Bithéagsúlachta freisin ar an suirbhé 'Explore Your Shore' (Taiscéalaíocht Trá), agus é mar chuspóir sa suirbhé cumhacht agus tacaíocht a thabhairt d'eolaithe deonacha saoránaigh suirbhéireacht a dhéanamh ar speicis mhara idirthaoideacha agus chósta, agus taifead a dhéanamh díobh. Faoi dheireadh 2022, bhí 5,249 taifead de 645 speiceas muirí curtha faoi bhráid NDBC.

Leanadh den chomhpháirtíocht rathúil le Leabharlanna Loch Garman in 2022 agus cuireadh monatóirí digiteacha radóin ar fáil ar iasacht do bhaill leabharlainne Loch Garman. Bhí an comhoibriú seo ríthábhachtach i seachadadh obair na GCC faoi thionscadal an AE RadoNorm Tionscadal Eolaíochta Saoránach. Is éard a bhí i gceist leis an tionscadal seo ná Eolaithe Saoránach a bhfuil leibhéil radóin os cionn leibhéil tagartha an AE ina dteaghlaigh, cabhrú le huirlisí a chomhdhearadh a thaispeánann do dhaoine a bhfuil leibhéil arda radóin acu conas obair a dhéanamh chun na leibhéil sin a laghdú ar bhonn 'Déan-Féin-É'.

Reáchtáladh dhá cheardlann phearsanta i leabharlann Ros Mhic Thriúin i mí an Mheithimh agus i mí Dheireadh Fómhair, rud a d'fhág go raibh saoránaigh páirteach i gcomhchruthú fhoireann uirlisí feabhsúcháin DFÉ radóin. Beidh físeán teagaisc chomh maith leis an trealamh atá de dhíth don fheabhsúchán i dteannta na foirne uirlisí.

Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta

Déanann an GCC rannpháirtíocht earnála a chur chun cinn maidir le Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA) agus dea-chleachtas i leith SEAnna a chur i bhfeidhm i ngach údarás poiblí.

Rinne an GCC 141 aighneacht chuig fógraí a bhain le SEA sa bhliain 2022. I measc na bpríomh-aighneachtaí a rinneadh sa bhliain 2022 bhí aighneachtaí maidir le: Cúigiú Clár Gníomhaíochta Níotráití na hÉireann, an tríú Timthriall den Phlean Bainistíochta Abhantraí, Ráiteas Beartais um Fhuinneamh Geoiteirmeach do Gheilleagar Ciorclach, agus Plean Forfheidhmithe Straitéis Foraoise na hÉireann. Foilsítear iad seo ar an *rannán aighneachtaí de shuíomh Gréasáin na GCC.*

D'fhoilsigh an GCC *Treoir Dea-Chleachtais maidir le Measúnú Straitéiseach Timpeallachta san Earnáil Uisce* i mí Mheán Fómhair 2022, ag cur leis an tsraith nótaí treorach earnála SEA atá ag an GCC cheana féin.

Lean an GCC ar aghaidh ag comhordú agus ag cur tacaíocht rúnaíochta ar fáil d'Fhóram Náisiúnta SEA, a éascaíonn comhroinnt faisnéise agus comhoibriú idir údaráis náisiúnta SEA.

Comhairliúcháin Mheasúnaithe ar Bheartas Comhshaoil

Bainistíonn réimse oibre Measúnaithe agus Comhordú Beartais Comhshaoil (EPAC) na GCC ullmhú aighneachtaí do chomhairliúcháin. I measc na bpríomh-aighneachtaí a rinneadh in 2022 bhí, *inter alia*, aighneachtaí maidir leis na nithe seo a leanas: An Dréacht-Treochlár Náisiúnta um Chosc ar Dhramhaíl Bhia, Straitéis Aeir Ghlain d'Éirinn, An Straitéis Foraoise agus an Clár Foraoiseachta, Athbhreithniú ar an gCreat Náisiúnta um Oiriúnú, an Straitéis Náisiúnta Gairneoireachta, Foinsiú na Comhairle Eolaíochta, an Straitéis Hidrigine d'Éirinn, agus an Clár Athchóirithe um Rialáil Níos Fearr Bia in Éirinn. Tá na haighneachtaí seo ar an *rannán aighneachtaí de shuíomh Gréasáin na GCC*.

NIECE

Cuireann an Líonra um Chomhlíonadh agus Fhorfheidhmiú Comhshaoil na hÉireann fóram ar fáil a thugann spreagadh agus tacaíocht d'eagraíochtaí agus do dhaoine aonair obair le chéile le feabhsúcháin a chur i bhfeidhm i réimsí comhshaoil tosaíochta. I measc bhaill an líonra tá, den chuid is mó, údaráis áitiúla, gníomhaireachtaí stáit

agus ranna rialtais, a bhfuil baint acu le reachtaíocht chomhshaoil a fhorfheidhmiú agus a chur chun cinn, agus le rannpháirtíocht maidir leis an reachtaíocht sin.

Bhí an líonra NEACHT an-ghníomhach i rith 2022 agus bhog go leor de na gníomhaíochtaí chuig imeachtaí pearsanta agus hibrideacha. D’fheidhmigh 13 Líonra agus cúig Ghrúpa Oibre faoi scáth NEACHT in 2022. Chlúdaigh siad seo téamaí i bhforfheidhmiú dramhaíola, uisce agus aeir. Bunaíodh grúpa oibre iniúchta talmhaíochta nua. D'oibrigh na comhaltaí agus na grúpaí chun na Tosaíochtaí Forfheidhmithe Náisiúnta do 2022 a chur i bhfeidhm agus níos déanaí sa bhliain, cuireadh na Tosaíochtaí do 2023 i bhfeidhm. Leanadh ar aghaidh le cumarsáid agus líonrú, agus cruinnithe pearsanta, hibrideacha agus fíorúla, ceardlanna, imeachtaí oiliúna, ullmhúchán treorach agus tairseach ar líne Líonra um Chomhlíonadh agus Fhorfheidhmiú Comhshaoil na hÉireann á reáchtáil. Bhí foireann oibre na n-údarás áitiúil rannpháirteach chomh maith sna comhdhálacha i dtaca le hAer Náisiúnta, an Geilleagar Ciorclach agus Uisce Náisiúnta.

Líonra Comhshaoil na hÉireann

Is líonra é Líonra Comhshaoil na hÉireann d'Eagraíochtaí Aonair comhshaoil Neamh-Rialtais (ENRanna) a oibríonn le chéile chun tuairimí earnáil chomhshaoil na hÉireann a léiriú. Buaileann an GCC leis an Líonra uair sa bhliain ar a laghad agus bhuail sí le roinnt ball i Mí an Mheithimh 2022. I measc na n-ábhar a pléadh bhí: an Chreat-Treoir Uisce, an Treoir maidir le Dliteanas Comhshaoil, athchóiriú tailte portaigh agus cóireáil fuíolluisce.

Plean Gníomhaíochta Náisiúnta na hÉireann um Fhrithsheasmhacht in Aghaidh Ábhar Frithmhiocróbach 2021-2025

Lean an GCC lena rannpháirtíocht sa Choiste Forfheidhmithe Náisiúnta um Fhrithsheasmhacht in aghaidh Ábhair Fhrithmhiocróbacha (AMR) trí fhreastal ar chruinnithe idir-rannacha agus idirghníomhaireachta. Leanadh den mhonatóireacht ar antaibheathaigh in uisce faoi mhonatóireacht liosta faire na Creat-Treorach Uisce. Lean an GCC ar aghaidh ag tacú le gníomhaíocht ar fhrithsheasmhacht in aghaidh ábhair fhrithmhiocróbacha trí ghlaonna ar thionscadail taighde ar AMR mar chuid dá glao in 2022.

Cáilíocht Uisce

Déanann an GCC bainistiú, measúnú agus tuairisciú ar na sonraí anailíseacha a ghintear ón gclár monatóireachta ar Cháilíocht Uisce. Bunaithe ar an bhfaisnéis sin, d'fhoilsigh an GCC an tuarascáil dar teideal *Cáilíocht Uisce in Éirinn 2016-2021*, ina leagtar amach an measúnú is déanaí ar aibhneacha, lochanna, canálacha, screamhuiscí, uiscí idirthréimhseacha (inbhir) agus uiscí cósta na hÉireann.

Úsáidtear na sonraí seo freisin chun tuairisciú bliantúil a dhéanamh ar WISE (Córas Faisnéise Uisce don Eoraip) de chuid na Gníomhaireachta Eorpaí Comhshaoil a sholáthraíonn faisnéis a bhaineann le huisce ó uiscí intíre go muirí ar fud na hEorpa, agus le haghaidh gníomhaíochtaí eile a bhaineann le huisce.

Tá an GCC gníomhach i roinnt sainghrúpaí oibre faoi stiúir na Roinne Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta. Tacaíonn an GCC leis an Grúpa Saineolaithe ar Uisce Snámha chun cur chuige a fhorbairt chun sláinte na snámhóirí a chosaint lasmuigh den séasúr uisce snámha. Tacaíonn an Sainghrúpa ar Uisce Óil leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta chun an Treoir athmhúnlaithe maidir le hUisce Óil a chur i bhfeidhm. Le tacaíocht ó chomhairleoirí seachtracha agus ón sainghrúpa, d'fhorbair an GCC cur chuige chun cáilíocht an uisce óil a chosaint sa dobharcheantar atá comhtháite leis na struchtúir reatha cosanta uisce óil agus cáilíochta uisce in Éirinn.

Bhí an GCC rannpháirteach le Coiste Comhairliúcháin Chomhbheartas Talmhaíochta (CAP) na Roinne Talmhaíochta, Bia agus Mara (RTBM) agus le sainghrúpa Níotráite na Roinne agus leanann sí ag obair ar bhealach dearfach leis an Roinn tríothu sin agus trí mheicníochtaí eile. Príomhtheachtaireacht na GCC ná go gcaithfear astaíochtaí a théann isteach san uisce ón talmhaíocht a laghdú agus go gcaithfear bearta a chomhtháthú i gcur chuige pleanála uile-fheirme, chun spriocanna cáilíochta uisce, bithéagsúlachta, aeráide, aeir agus comhshaoil eile a bhaint amach. Baintear úsáid as bonn fianaise na GCC chun bonn eolais a chur faoi na gníomhartha faoin gClár Gníomhaíochta Níotráití, agus faoi bhearta nua na Scéime Agra-Chomhshaoil agus Aeráide (Acraí) faoi CBT. Bíonn cruinnithe ag an GCC le Gníomhaireacht Comhshaoil Thuaisceart Éireann le faisnéis a phlé agus a chomhroinnt maidir le monatóireacht, aicmiú agus tuairisciú i ndáil leis an gCreat-Treoir Uisce, lena n-áirítear stádas na ndobharlach uisce trasteorann agus tionscadail taighde comhleasa.

Cáilíocht an Aeir

Bhí an GCC mar chathaoirleach ar an nGrúpa Oibre Faisnéise Sláinte ar Cháilíocht Aeir agus rinne sí éascaíocht air le linn 2022, grúpa oibre a chuir fóram ar fáil ar mhaithe le tacaíocht a sholáthar: do chur ar fáil feabhsaithe na faisnéise inrochtana san fhíor-am i dtaca le samhaltú cháilíocht agus sláinte an aeir – agus baint aige le fairsingiú an líonra monatóireachta, lena n-áirítear LIFE Emerald; gníomhaíochtaí eolaíochta saoránach lena n-áirítear Aer Glan le Chéile. Tá páirtithe leasmhara i réimsí an chomhshaoil agus na sláinte sa ghrúpa seo, ar nós Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte, grúpa a chumasaíonn plé ar thopaicí sláinte a bhaineann le cáilíocht an aeir.

Sábháilteacht núicléach

Déanann an GCC monatóireacht ar fhorbairtí a bhaineann le sábháilteacht núicléach thar lear agus chun eagraíochtaí stáit ábhartha a choinneáil ar an eolas faoi aon impleachtaí d'Éirinn. Glacann an GCC ról gníomhach freisin i gcoistí náisiúnta agus idirnáisiúnta um shábháilteacht núicléach. Le linn 2022, rinne an GCC monatóireacht ar an staid sábháilteachta núicléiche atá ag teacht chun cinn ag saoráidí núicléacha san Úcráin. Go háirithe, forghabháil Stáisiúin Cumhachta Núicléiche Zaporizhzhya agus imeachtaí timpeall Chrios Eisiaimh Chornobyl. Chuaigh an GCC i dteagmháil le ranna agus gníomhaireachtaí rialtais ábhartha agus lean sí uirthi á gcoinneáil ar an eolas faoi chúrsaí sábháilteachta núicléiche san Úcráin, lena n-áirítear aon fhaisnéis a thagann chuig an GCC ó chórais fógartha idirnáisiúnta.

Cuireadh deireadh le hathphróiseáil dramhaíola núicléiche ag saoráid núicléach Sellafield sa Ríocht Aontaithe in 2022. Thug ionadaithe ón GCC agus ó DECC cuairt ar an suíomh i mí Iúil agus bhuail siad le hOifig na Ríochta Aontaithe um Rialáil Núicléach chun tuiscint níos fearr a fháil ar an suíomh.

Ceannairí na nÚdarás Inniúil Eorpach um Chosaint ar Radaíocht

Is cumann de na húdaráis sábháilteachta radaíochta san Eoraip é Ceannairí na nÚdarás Inniúil Eorpach um Chosaint ar Radaíocht (HERCA) a dhíríonn ar fhuascailtí praiticiúla comhoiriúnaithe a éascú i gcás fadhbanna tábhachtacha rialúcháin a bhaineann leis an gcosaint ar radaíocht. Tugann HERCA fóram tábhachtach d'údaráis náisiúnta inar féidir leo eolas agus taithí a roinnt maidir le reachtaíocht Eorpach agus caighdeán idirnáisiúnta a chur i bhfeidhm. Le linn 2022, bhí ról gníomhach ag an GCC san obair seo, agus tá ionadaithe aici ar Bhord Ceannairí d'Údaráis Inniúla na hEorpa um Chosaint Raideolaíoch, mar aon leis na Grúpaí Oibre ar radaighníomhaíocht nádúrtha, éigeandálaí, feidhmeanna leighis, foinsí & cleachtais neamhliachta, agus oideachas & oiliúint.

Grúpa Rialtóirí Sábháilteachta Núicléiche na hEorpa

Glacann an GCC páirt ghníomhach i nGrúpa Rialtóirí na hEorpa um Shábháilteacht Núicléach, agus sna grúpaí oibre bainteacha ar Shábháilteacht Núicléach & Comhar Idirnáisiúnta agus Trédhearcacht & Cumarsáid. Le linn 2022, chomh maith leis na cruinnithe iomlánacha rialta de chuid ENSREG a bhí beartaithe, d'fhreastail an GCC ar roinnt cruinnithe iomlánacha urghnácha a tionóladh mar thoradh ar an gcogadh san Úcráin agus ar shábháilteacht saoráidí núicléacha sa tír sin. Ghlac an GCC páirt i ngrúpaí oibre ENSREG chun athbhreithniú ar chosaint dóiteáin ag suiteálacha núicléacha a fhorbairt.

Cruinnithe déthaobhacha leis an Ríocht Aontaithe agus leis an bhFrainc maidir le saincheisteanna raideolaíocha agus núicléacha

Le linn 2022, d'óstáil an GCC an Grúpa Teagmhála idir an Ríocht Aontaithe agus Éire maidir le Cúrsaí Raideolaíocha i mBaile Átha Cliath. Áiríodh ar na cainteanna beartas fuinnimh na RA, an fhaisnéis is déanaí faoi ghléasra nua núicléach a thógáil ag Hinkley point C sa RA, díchoimisiúnú ar shaoráidí núicléacha na RA agus diúscairt gheolaíochta ar dhramhaíl núicléach.

Bhí cruinnithe ag an GCC leis an nGníomhaireacht Comhshaoil agus an Oifig um Rialú Núicléach na RA chun ceisteanna raideolaíocha agus núicléacha a phlé. Dhírigh an plé sin ar an ngléasra cumhachta núicléiche nua atá á thógáil ag Pointe Hinkley C, gníomhaíochtaí ag Sellafield, forbairt gléasraí nua cumhachta núicléiche eile (gléasraí cumhachta núicléiche ar mhórscála agus imoibreoirí modúlacha beaga araon), agus forbairt Saoráide Diúscartha Geolaíochta.

I mí Mheán Fómhair 2022, tháinig GCC agus Rialtóir Núicléach na Fraince, ASN, le chéile go fíorúil chun plé a dhéanamh ar rialáil na radaíochta ianúcháin sa dá thír, ar éigeandálaí núicléacha, ar an staid san Úcráin agus ar dheiseanna malartaithe amach anseo idir an dá eagraíocht.

Dualgais idirnáisiúnta maidir le Sábháilteacht Núicléach agus Bainistíocht Dramhaíola Radaighníomhaí

Tá an Comhchoinbhinsiún maidir le Sábháilteacht Breosla Núicléach Spíonta agus maidir le Sábháilteacht Na Bainistíochta Dramhaíola Radaighníomhaí dírithe ar ardleibhéal sábháilteachta a bhaint amach agus a chothabháil i mbainistiú breosla spíonta agus dramhaíola radaighníomhaí trí phróiseas athbhreithnithe piaraí, a tharlaíonn gach trí bliana. Baineann an Comhchoinbhinsiún le tíortha a bhfuil cláir chumhachta núicléacha acu agus le tíortha, cosúil le hÉirinn, nach bhfuil cumhacht núicléach acu ach a úsáideann foinsí radaíochta sa mhíochaine, sa tionscal, san earnáil tríú leibhéal, srl. Ní mór d'Éirinn comhlíonadh an Choinbhinsiúin a léiriú agus athbhreithniú piaraí a dhéanamh ag na páirtithe conarthacha eile.

D'fhreastail ionadaithe ón GCC agus ó DECC ar an seachtú cruinniú athbhreithnithe de pháirtithe conarthacha a tionóladh go pearsanta i bhfoirgnimh IAEA i Vín. Chuir an GCC tuarascáil náisiúnta na hÉireann i láthair ag an gcruinniú ina raibh nuashonruithe ó cuireadh an tuarascáil náisiúnta isteach agus tionchar phaindéim Covid-19. I dtuarascáil achomair na Rapóirtéirí ar dhul chun cinn na hÉireann, sainaithníodh buaicphointí, dúshláin, bearta pleanáilte chun sábháilteacht a fheabhsú, réimsí dea-fheidhmíochta agus thángthas ar an gconclúid go bhfuil dul chun cinn déanta ag Éirinn ón 6ú cruinniú athbhreithnithe.

Is coinbhinsiún idirnáisiúnta eile é an Coinbhinsiún um Shábháilteacht Núicléach a bhaineann le sábháilteacht gléasraí cumhachta núicléiche sibhialta ar leibhéal idirnáisiúnta. Tá sé mar aidhm ag an gCoinbhinsiún é sin a bhaint amach trí bhunphrionsabail sábháilteachta a bhunú don tsábháilteacht núicléach agus trí phróiseas athbhreithnithe piaraí a dhéanamh. Ní mór do na tíortha ar fad a shínigh an Coinbhinsiún, Éire san áireamh, a thaispeáint go bhfuil an coinbhinsiún á chomhlíonadh acu, agus ní mór dóibh dul faoi athbhreithniú piaraí arna chur i bhfeidhm ag na páirtithe eile a shínigh an conradh. Cuireadh an t-ochtú cruinniú athbhreithnithe den Choinbhinsiún seo ar athló in 2020 mar gheall ar phaindéim Covid-19 agus tá an t-ochtú agus an naoú cruinniú athbhreithnithe beartaithe do 2023. In 2022, d'ullmhaigh an GCC tuarascáil náisiúnta na hÉireann le cur faoi bhráid an chruinnithe a bhí beartaithe do 2023 agus rinne sí athbhreithniú ar roinnt tuarascálacha náisiúnta maidir le comhlíonadh oibleagáidí an Choinbhinsiúin, lena n-áirítear iad siúd ón Ríocht Aontaithe, ón bhFrainc agus ón mBeilg.

Pleanáil Éigeandála

In 2022, d'eagraigh agus d'éascaigh an GCC cleachtadh éigeandála núicléach náisiúnta chun Plean Náisiúnta na hÉireann um Nochtadh Éigeandála Núicléach agus Raideolaíoch a thástáil. Bhí an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ina cathaoirleach ar an gcleachtadh agus ghlac os cionn fiche roinn rialtais agus comhlacht poiblí páirt ann chomh maith le breathnóirí ón Ríocht Aontaithe agus ó Thuaisceart Éireann. Mar thoradh ar an gcleachtadh bhí teagmháil dhearfach agus leanúnach le roinnt ranna agus gníomhaireachtaí rialtais lena n-áirítear an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara, an Roinn Sláinte agus an Roinn Gnóthaí Eachtracha. De bhun an chleachtaidh, bhunaigh an GCC foghrúpa maidir le héigeandálaí núicléacha agus raideolaíocha chun cabhrú le dul i ngleic le príomh-mholtaí ón gCleachtadh Éigeandála Núicléiche Náisiúnta. Cuirfidh an obair seo bonn eolais faoin athbhreithniú a dhéanfaidh an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar an bplean náisiúnta amach anseo. D'úsáid an GCC an cleachtadh náisiúnta freisin mar dheis chun na socruithe fógartha a thástáil do chomhaontú déthaobhach na Ríochta Aontaithe agus na hÉireann maidir le fógra luath a thabhairt faoi thionóisc núicléach nó faoi theagmhas a bhfuil tábhacht raideolaíoch ag baint leis.

Ghlac an GCC páirt freisin i roinnt cleachtaí éigeandála idirnáisiúnta a d'eagraigh an Coimisiún Eorpach agus an Ghníomhaireacht Idirnáisiúnta d'Fhuinneamh Adamhach.

Lean an GCC de bheith rannpháirteach sa Tascfhórsa Rialtais ar Phleanáil Éigeandála agus i bhfoghrúpaí an tascfhórsa. Lean an GCC ag tacú leis an Gníomhaireacht um Fuinneamh Núicléach agus leis an nGníomhaireacht Idirnáisiúnta do Fhuinneamh Adamhach agus í comhpháirteach i ngrúpaí oibre teicniúla, cruinnithe comhairleoireachta agus ag glacadh páirte i gcomhdhálacha.

5.2 Sonraí agus Faisnéis Thráthúil, Spriocdhírithe

Cuireann an GCC faisnéis neamhspleách ar fáil atá bunaithe ar thaighde, agus déanann siad amhlaidh ar bhealach oscailte follasach, a chuireann bonn eolais faoin gcinnteoireacht a dhéanann réimse leathan páirtithe leasmhara, lena n-áirítear an rialtas, eagraíochtaí neamhrialtasacha, gníomhaireachtaí stáit, earnáil na tionsclaíochta, agus an pobal. Cuirtear sonraí agus faisnéis ar fáil ar bhealach tráthúil agus inrochtana, ag úsáid áiseanna ar líne den chuid is mó.

Comhshaol na hÉireann

Rinneadh *acmhainn gréasáin Chomhshaol na hÉireann* a nuashonrú go rialta le linn 2022 le sonraí nua thar raon téamaí comhshaoil lena n-áirítear aeráid, aer, uisce, dramhaíl, talamh agus ithir, comhshaol agus folláine.

D'fhoilsigh an GCC *Timpeallacht na hÉireann: Léarscáileanna agus Cairteacha* i mí Aibreáin 2022 mar fhorlíonadh ar an tuarascáil is déanaí ar Staid an Chomhshaoil Timpeallacht na hÉireann: Measúnú Comhtháite 2020 i Samhain 2020.

Rinneadh nuashonrú agus athfhorbairt freisin ar uirlis gréasáin *Mo Thimpeallacht Áitiúil* de chuid na GCC in 2022 le dearadh nua, rochtain níos fearr ar ghléasanna móibíleacha agus sonraí nua a chur leis. Tugann an uirlis gréasáin rochtain don phobal ar fhaisnéis faoin gcomhshaol ó chomhthéacs áitiúil inar féidir le húsáideoirí cuardach a dhéanamh trí Éirchód nó seoladh a úsáid agus tá an fhaisnéis a thugtar dírithe ar an suíomh sin. Treoraíonn sé úsáideoirí freisin chun tuilleadh eolais a fháil ar shuíomh gréasáin na GCC chun níos mó a fhoghlaim faoi na hábhair éagsúla a chuirtear i láthair.

Cáilíocht an Aeir

In 2022, ba acmhainn luachmhar don phobal iad *leathanaigh ghréasáin na GCC maidir le cáilíocht an aeir*, agus cheadaigh a bhfeidhmiúlacht optamaithe rochtain éasca ar fhaisnéis fíor-ama maidir le cáilíocht an aeir ón líonra monatóireachta náisiúnta atá leathnaithe go mór. Soláthraíonn an acmhainn gréasáin seo Innéacs um Cháilíocht Aeir don tSláinte (AQIH) stáisiún-bhunaithe a aistríonn sonraí tomhaiste go scála dathchódaithe ó ghlas (Go Maith) go corcra (Go Dona) a léiríonn cé chomh maith, olc nó go dona is atá cáilíocht an aeir. Tá an scála nasctha le comhairle sláinte don phobal (Fíor 15) agus dóibh siúd atá leochaileach maidir le droch-cháilíocht aeir.

		Teachtaireachtaí sláinte atá in éineacht do ghrúpaí atá i mbaol agus don phobal i gcoitinne	
Grúpa	**Innéacs**	**Daoine atá i mBaol**	**An Pobal i gCoitinne**
Go maith	1 2 3	Bain sult as do ghnáthghníomhaíochtaí lasmuigh.	Bain sult as do ghnáthghníomhaíochtaí lasmuigh.
Measartha	4 5 6	Ba chóir do dhaoine fásta agus do leanaí a bhfuil fadhbanna scamhóige acu, agus do dhaoine fásta a bhfuil fadhbanna croí acu, a bhfuil siomptóim orthu, smaoineamh ar ghníomhaíocht fhisiciúil dhian a laghdú, go háirithe lasmuigh.	Bain sult as do ghnáthghníomhaíochtaí lasmuigh.
Bocht	7 8 9	Ba chóir do dhaoine fásta agus do leanaí a bhfuil fadhbanna scamhóige acu, agus do dhaoine fásta a bhfuil fadhbanna croí acu, gníomhaíocht fhisiciúil dhian a laghdú, go háirithe lasmuigh, agus go háirithe má tá siomptóim orthu. Seans go mbeidh ar dhaoine a bhfuil plúchadh orthu a n-análóir faoisimh a úsáid níos minice. Ba cheart do dhaoine aosta aclaíocht fhisiciúil a laghdú freisin.	Ba chóir d'aon duine a bhfuil míchompord orthu ar nós súile tinn, casacht nó scornach tinn smaoineamh ar ghníomhaíocht a laghdú, go háirithe lasmuigh.
An-Dona	10	Ba chóir do dhaoine fásta agus do leanaí a bhfuil fadhbanna scamhóige acu, daoine fásta a bhfuil fadhbanna croí acu, agus daoine aosta, gníomhaíocht fhisiciúil dhian a sheachaint. Seans go mbeidh ar dhaoine a bhfuil plúchadh orthu a n-análóir faoisimh a úsáid níos minice.	Laghdaigh an méid aclaíochta, go háirithe lasmuigh, go mór mór má bhíonn comharthaí cosúil le casacht nó scornach tinn ort.

Fíor 15. An AQIH agus a chomhairle sláinte nasctha

Anuas ar an suíomh gréasáin, chuir fotha twitter @ EPAAirQuality faisnéis suas chun dáta ar fáil don phobal go leanúnach maidir le cáilíocht an aeir ina réigiún Innéacs Cháilíocht an Aeir don tSláinte.

Leanadh de shonraí fíor-ama a chur ar fáil le haghaidh truailleáin aeir roghnaithe don Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil (EEA) lena dtaispeáint ar léarscáileanna cáilíochta aeir na hEorpa.

Fardail agus meastacháin ar astaíochtaí

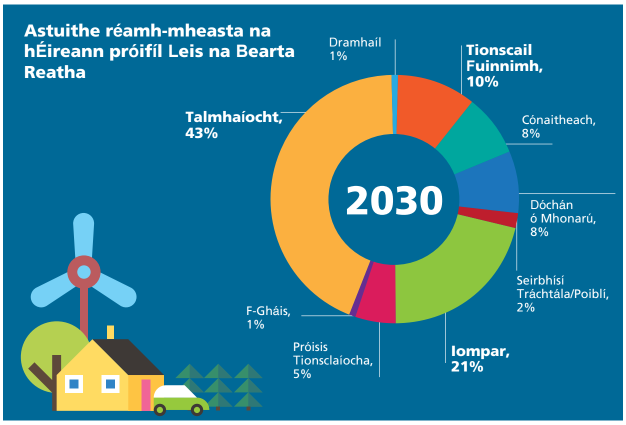

Cuirtear sonraí maidir le *hastaíochtaí truailleán gáis cheaptha teasa agus aeir* ar fáil ar láithreán gréasáin na GCC. Chomh maith le tuarascálacha mionsonraithe, graif agus táblaí, tá gearrthóga beochana ann a sholáthraíonn buaicphointí agus teachtaireachtaí tábhachtacha mar aon le grafaicí faisnéise chun teachtaireachtaí soiléire a chur in iúl faoi fheidhmíocht na tíre maidir le gníomhú ar son na haeráide.

Staitisticí Náisiúnta Dramhaíola

Leanann *acmhainn gréasáin Staitisticí Dramhaíola Náisiúnta* na GCC de na sonraí dramhaíola is déanaí atá ar fáil a chur ar fáil d'Éirinn le féachaint orthu agus iad a íoslódáil. Le linn 2022, foilsíodh eisiúintí sonraí ar líne le haghaidh réimse sruthanna dramhaíola, lena n-áirítear dramhaíl bhardais, dramhaíl tí, pacáistíocht, dramhaíl ghuaiseach, dramhaíl mhúirínithe, dramhthrealamh leictreach agus leictreonach (DTLL), feithiclí a bhfuil a ré caite, boinn agus dramhaíl tógála agus scartála.

Radón

Is í an GCC go príomha a thugann faisnéis agus treoir do pháirtithe leasmhara maidir le gás radóin. I mí na Bealtaine 2022, d'fhoilsigh GCC léarscáil nua riosca radóin ar an *acmhainn gréasáin radóin.* Is é seo an chéad nuashonrú ar an léarscáil seo ó 2002. Baineann an léarscáil, bunaithe ar obair a rinne Coláiste na Tríonóide, Baile Átha Cliath, Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann agus an GCC, úsáid as sonraí maidir le geolaíocht áitiúil agus torthaí monatóireachta radóin chun limistéir atá i mbaol radón ard a aithint ar bhealach níos fearr. Cuireann na leathanaigh ghréasáin radóin comhairle ar fáil maidir le tástáil radóin agus feabhsúchán do shealbhóirí tí, do ghnólachtaí agus do ghairmithe tógála. Breathnaíodh ar leathanaigh a bhaineann le radón níos mó ná 510,000 uair le linn 2022. Leanann an GCC ar aghaidh ag cur uimhir chomhairle radóin saorghlao ar fáil 24 uair sa lá, seacht lá na seachtaine.

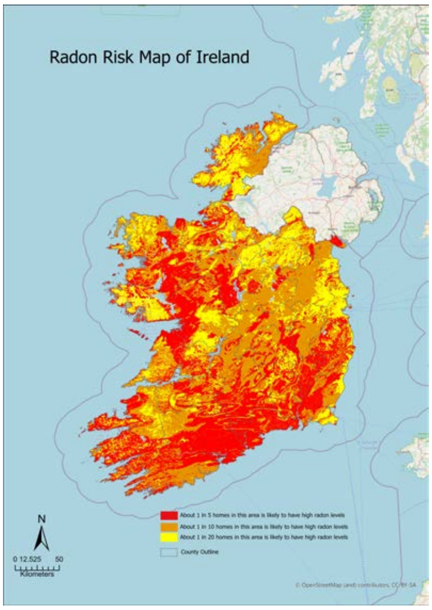

Cáilíocht Uisce

Tá sonraí maidir le cáilíocht an uisce agus faisnéis faoi bhainistíocht dobharlach in Éirinn á gcur ar fáil fós ar an suíomh gréasáin roinnte poiblí a bhaineann leis an gCreat-Treoir Uisce (*www.catchments.ie*). Tá teacht go poiblí ar léarscáileanna, scáileáin eolais, treochtaí agus cairteacha le haghaidh beagnach 5,000 dobharlach, chomh maith le tuarascálacha, measúnuithe agus scéalta i dtaca le gníomhartha a tugadh chun críche ag grúpaí pobail áitiúla. Tá na sonraí is déanaí faoi cháilíocht an uisce fós á soláthar ag an GCC, lena n-áirítear cáilíocht an screamhuisce in Éirinn. Is féidir na sonraí a íoslódáil trí *Geothairseach na GCC*.

Seolann an GCC an nuachtlitir ‘Catchments Newsletter’ chomh maith chuig breis agus 3,000 síntiúsóir ríomhphoist, grúpaí áitiúla agus daoine aonair. Cuirtear ailt on Nuachtlitir chun cinn freisin trí chainéil mheán sóisialta na GCC.

Leibhéil agus Sreabhadh Uisce

Soláthraíonn an GCC sonraí hidriméadrachta maidir le sreabhadh abhann agus leibhéil locha agus screamhuisce chun tacú le bainistíocht acmhainní uisce agus riosca tuilte agus roinnt gníomhaíochtaí eile. Tá na sonraí ar fáil le léamh agus le híoslódáil ar *leathanaigh ghréasáin HydroNet na GCC*.

Tá an GCC ag leanúint d'*Fheasacháin Náisiúnta Hidriméadrachta* mhíosúla a fhoilsiú. Is achoimre fhíorasach é an feasachán ar shreafaí aibhneacha, leibhéil lochanna agus leibhéil screamhuisce le haghaidh sampla de stáisiúin hidriméadrachta uisce dromchla agus screamhuisce ar fud na hÉireann. Tá léarscáileanna san fheasachán freisin ina léirítear comparáid idir sreafaí agus leibhéil na stáisiún ar fud na tíre agus na meánluachanna don mhí.

Uisce Óil

Is éard atá i *Liosta na mBeart Ceartaitheach* de chuid na GCC ná liosta de na soláthairtí uisce phoiblí a mbaineann na fadhbanna is measa leo. Ní mór gníomhaíocht a dhéanamh ag na soláthairtí chun an baol a d'fhéadfadh a bheith ann ar cháilíocht an uisce a laghdú. Déantar nuashonrú ar an liosta seo dhá uair sa bhliain, agus luaitear láthair gach soláthair, lena n-áirítear an fáth a bhfuil an soláthar ábhartha ar an liosta agus dáta críochnaithe measta na n-oibreacha maolaithe atá le cur i bhfeidhm.

Dramhuisce

Is é atá i Liosta na gCeantar Uirbeach Tosaíochta de chuid na GCC ná liosta na gceantar ina bhfuil bearta ag teastáil chun an timpeallacht agus an tsláinte phoiblí a chosaint ar iarmhairtí díobhálacha an sceite fuíolluisce. Tá faisnéis faoi Liosta na gCeantar Uirbeach Tosaíochta ar fáil ar *Léarscáileanna Cóireála Camrais* na GCC.

Tránna

Soláthraíonn suíomh gréasáin Beaches.ie (*www.beaches.ie*) faisnéis faoi cháilíocht uisce snámha ag tránna agus lochanna na hÉireann, lena n-áirítear an caighdeán uisce ag gach trá le déanaí, aon srianta snámha atá i bhfeidhm, faisnéis aimsire agus taoide. Tá próifíl uisce snámha ar fáil chomh maith le haghaidh gach trá a thugann le fios na háiseanna, na brúnna aitheanta agus aon phleananna bainistíochta atá i bhfeidhm. Foilsíonn an suíomh gréasáin sonraí monatóireachta lasmuigh den séasúr freisin a bhailíonn roinnt údarás áitiúil go deonach. Déantar nuashonrú go rialta ar an suíomh le linn an tsamhraidh de réir mar a chuirtear torthaí monatóireachta ó údaráis áitiúla ar fáil. Cuirtear mionsonraí ar theagmhais thruaillithe agus bearta leasúcháin ar fáil chomh maith ar fhotha tiomnaithe Twitter (@EPABeaches).

An Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta

Feidhmíonn an GCC Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta ina bhfuil trealamh, atá lonnaithe ar fud na tíre, a dhéanann monatóireacht leanúnach ar leibhéil radaíochta comhthimpeallacha agus ar féidir leo radaighníomhaíocht a bhrath in Éirinn, más ann dó, tar éis mórtheagmhas ag saoráid núicléach thar lear. Níor breathnaíodh aon leibhéil mhéadaithe den ráta dáileoige gáma comhthimpeallach os cionn na ngnáth-luaineachtaí sna leibhéil chúlra i rith na bliana. Tá sonraí beo (Fíor 16) ar fáil go poiblí ar shuíomhanna gréasáin na GCC, na hEorpa agus na Gníomhaireachta Idirnáisiúnta d'Fhuinneamh Adamhach.

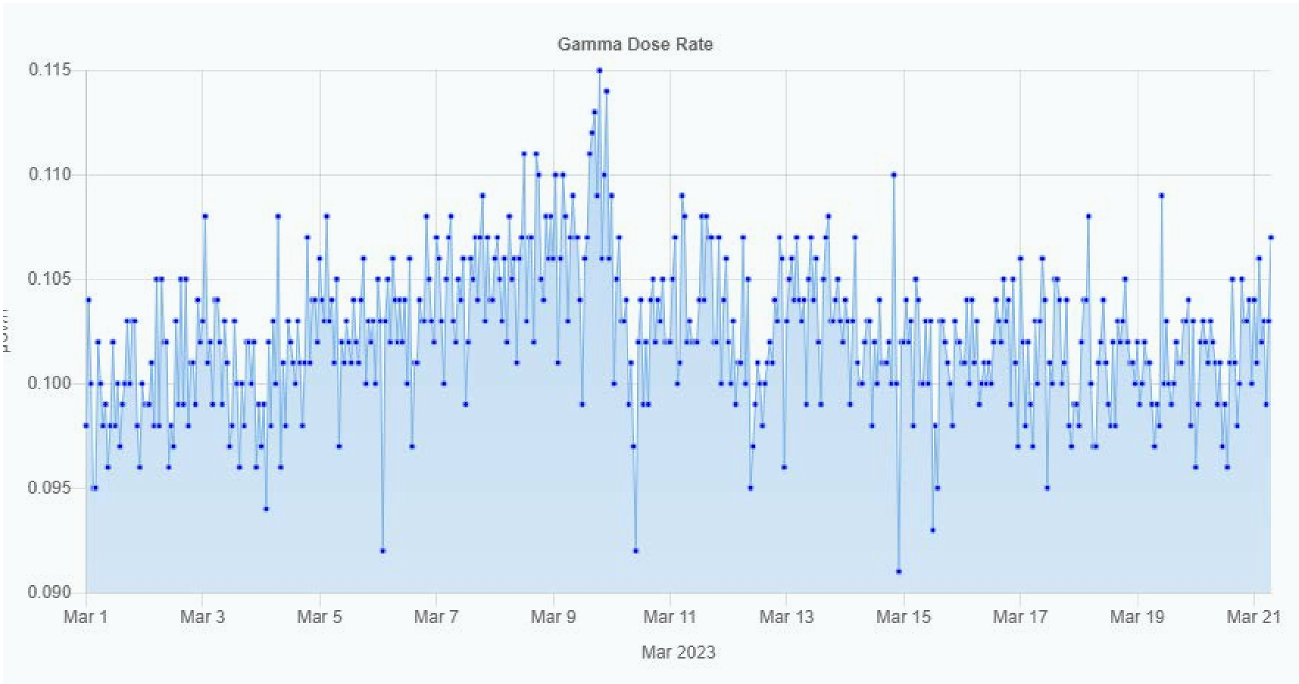

Fíor 16. Monatóireacht ar an Ráta Dáileoige Gáma Comhthimpeallach ag Dún Dealgan, Co. Lú

Radaíocht neamhianúcháin

In 2022, chuir an GCC a chlár monatóireachta i gcrích maidir le tomhais réimse leictreamaighnéadach minicíochta raidió (EMF) i 55 ceantar uirbeach. Rinneadh an mhonatóireacht seo chun neamhchosaint na saoránach ón radaíocht neamh-ianúcháin seo a chinneadh. I ngach cás, bhí leibhéil EMF a tomhaiseadh go mór faoi bhun na dtreoirlínte idirnáisiúnta. Tá sé ráite ag EDS nach mbeidh tionchar ag EMF ar an tsláinte faoi bhun na luachanna treoirlíne seo. Choinnigh an *GCC a hábhar gréasáin* EMF freisin mar fhreagra ar fhiosruithe poiblí maidir le teicneolaíocht 5G agus gléasanna láimhe fón póca. Lean an GCC ag freagairt do fhiosrúcháin ón bpobal i dtaca le Réimsí Leictreamaighnéadacha le linn 2022.

Sonraí Oscailte

Is treoir an AE í an Treoir maidir le Sonraí Oscailte a spreagann ballstáit an AE an méid faisnéise is gur féidir leo ón earnáil phoiblí a chur ar fáil ar mhaithe athúsáide i bhformáid Sonraí Oscailte. Is sonraí gur féidir a úsáid gan srianta, a athúsáid agus a athdháileadh ag aon duine, formáid na sonraí oscailte – faoi réir amháin, den chuid is mó, an riachtanais chreidiúna agus roinnte araon. Cuireann an Treoir an coincheap maidir le tacair sonraí ardluacha i láthair, a shainítear mar dhoiciméid lena mbaineann sochair riachtanacha don tsochaí agus don gheilleagar lena n-athúsáid. Faoin Treoir, leanfaidh an GCC de roinnt tacar sonraí a thuairisciú don Eoraip faoi thrí cinn de na sé chatagóir théamacha tacar sonraí ardluacha de gheospásúil, de bhreathnóireacht na cruinne agus den chomhshaol.

Faoin Treoir seo, is féidir le haon duine aonair nó eintiteas a iarraidh go soláthrófar sonraí GCC i bhformáid Sonraí Oscailte. Fuair an GCC dhá iarratas dá leithéid in 2022, an chéad iarratas a rinneadh chuig comhlacht poiblí in Éirinn faoin reachtaíocht nua seo, cé nár ceadaíodh ceachtar iarratas.

Tairseacha Sonraí

Foilsíonn an GCC faisnéis ar bhonn gnáthaimh ar thairseach an *Chórais Faisnéise Geografaí*, ag féachaint do phrionsabail na hoscailteachta, na trédhearcachta, na hidir-inoibritheachta, formáidí saor in aisce agus in-athúsáidte, a chuirtear ar fáil ansin ar *Thairseach Sonraí Oscailte Comhshaoil na GCC* agus ar *Thairseach Sonraí Oscailte na hÉireann*. Tá tairseach Sonraí Oscailte na GCC beartaithe go príomha mar acmhainn d'fhorbróirí bogearraí ar mian leo feidhmchláir a scríobh ag baint úsáide as APInna REST Sonraí Oscailte na GCC. Faoi láthair, tá sé APInna ar fáil ar an tairseach ó Uisce Snámha go Monatóireacht Radaíochta.

Go dtí seo, chuir an GCC 409 tacar sonraí ar fáil ar Thairseach Sonraí Oscailte na hÉireann, agus foilsíodh 198 díobh sin in 2022. I dteannta a chéile tá breis agus 92,900 radharc faighte acu go dtí seo.

INSPIRE (Spreagadh)

D'oibrigh an GCC go dlúth leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta i rith 2022 chun riachtanais na Treorach INSPIRE a chur i bhfeidhm - bonneagar a bhunú d'fhaisnéis spásúil san Eoraip chun tacú le beartais chomhshaoil an Phobail, agus beartais nó gníomhaíochtaí a bhféadfadh tionchar a bheith acu ar an gcomhshaol. Baineadh comhlíonadh iomlán amach i mí na Nollag 2022 do gach ceann de na 37 tacar sonraí aitheanta atá i seilbh na GCC.

An Clár um Scaoileadh agus Aistriú Truailleán

Soláthraíonn *Clár Scaoilte agus Aistrithe Truailleán na hÉireann* (PRTR) bunachar sonraí atá inrochtana go poiblí agus inchuardaithe ar féidir leis an bpobal é a úsáid chun saoráidí a chuardach ina ndéantar gníomhaíochtaí tionsclaíocha sonraithe agus ina bhfuil siad ag scaoileadh truailleán nó ag aistriú dramhaíola níos mó ná tairseacha sonracha. Déanann an clár riachtanais Choinbhinsiún Aarhus a chomhlíonadh chomh maith, mar gur bealach simplí atá ann chun faisnéis a chur ar fáil maidir le hastaíochtaí agus aistrithe comhshaoil.

Ceadúnú agus Ceadú

Mar chuid de pholasaí na GCC i leith na hoscailteachta agus na follasachta, agus i gcomhréir leis an Rochtain ar Fhaisnéis maidir leis na Rialacháin Chomhshaoil agus rialacháin éagsúla cheadúnaithe/cheada, tá comhaid cheadúnaithe ar fáil don phobal ar mhaithe lena n-iniúchadh. D'fhonn rochtain níos fearr a chur ar fáil do na páirtithe leasmhara ar fad, cuireann an GCC comhaid iarratais agus doiciméid ábhartha ar taispeáint gur féidir leis an bpobal féachaint orthu.

Tá *eolas ar iarratais ar Astaíochtaí Tionsclaíocha (IE) agus ar Rialú Comhtháite Truaillithe (IPC),* a fuarthas ó mhí na Nollag 2004, agus ar gach tuarascáil agus ceadúnas Cigirí a eisíodh go dtí seo ar fáil. Ó Nollaig 2017 ar aghaidh, glactar leis na hiarratais ar fad ar líne agus déantar mórchuid den idirghníomhú leis na hiarratasóirí agus leis an bpobal go leictreonach, agus foilsítear ar shuíomh gréasáin na GCC é, admháil na n-aighneachtaí agus na n-agóidí san áireamh.

Le linn 2022, bhí os cionn 320,000 amharc leathanaigh uathúil ar na leathanaigh ghréasáin um chuardach ceadúnas Rialaithe Chomhtháite ar Thruailliú agus Astaíochtaí Tionsclaíocha. Faoi dheireadh 2022 bhí 5,417 aighneacht faighte ón bpobal inar baineadh úsáid as an gcomhéadan úsáideora.

Faisnéis ar fhorfheidhmiú

In 2022, lean an GCC le rochtain an phobail ar fhaisnéis fhorfheidhmithe a sholáthar, agus chuige sin, d'fhoilsigh an GCC achoimre ar na príomhshonraí forfheidhmithe le haghaidh láithreán le ceadúnais thionsclaíocha agus dramhaíola ar shuíomh gréasáin na GCC, agus rinne sí liosta na Láithreán Náisiúnta Tosaíochta le forfheidhmiú a nuashonrú. Déantar an fhaisnéis sin a nuashonrú gach ráithe. Sainaithnítear sa liosta Láithreán Náisiúnta Tosaíochta na láithreáin tionsclaíochta agus dramhaíola cheadúnaithe a raibh na taifid comhlíonta is measa acu le sé mhí anuas. Soláthraíonn na sonraí forfheidhmithe achoimre ar chuairteanna láithreáin, gearáin, cigireachtaí comhlíonta, forálacha airgeadais, neamhchomhlíonadh agus teagmhais. Leanadh ar aghaidh na príomhcháipéisí forfheidhmithe a fhoilsiú, cosúil le tuarascálacha iniúchta agus monatóireachta do láithreáin cheadúnaithe.

5.3 Cumarsáid agus For-rochtain

Ár bpríomhtheachtaireachtaí a chur in iúl

Na meáin dhigiteacha

Is é suíomh gréasáin na GCC ár bpríomhuirlis chumarsáide chun faisnéis a scaipeadh ar an bpobal, agus breis is 909,500 cuairt tugtha air in 2022. Tharla buaiceanna gníomhaíochta le linn na bliana a bhí ag teacht le clúdach sna meáin ar shaincheisteanna comhshaoil agus le foilsiú tuarascálacha. Tugadh go leor cuairteanna ar an suíomh gréasáin i ndáil le haisghabháil faisnéise ar láithreáin arna gceadúnú ag an GCC; foilseacháin a íoslódáil; teacht ar eolas faoi cheadúnú agus forfheidhmiú; gairmeacha beatha sa GCC agus teacht ar eolas faoi réimsí téamacha comhshaoil lena n-áirítear radón, an t-athrú aeráide, aer, uisce, dramhaíl, srl.

In 2022, tháinig fás agus nuálaíocht leanúnach ar an gcaoi a léirítear obair na GCC ar fud ardáin na meán sóisialta. Cuirtear ábhar ar fáil anois i roinnt formáidí nua lena n-áirítear 'ríleanna' agus físeáin bheo, forbraíodh ábhar níos tarraingtí chun lucht féachana nua a mhealladh agus a thógáil. Chuaigh leathanach Facebook na GCC beo in 2022 agus cruthaíodh láithreacht ar Mastodon.

Caidreamh leis na meáin

Cuireann an GCC seirbhís 24 uair an chloig ar fáil do na meáin agus i rith 2022, rinne sí 753 fiosrú ó na meáin a láimhseáil agus 38 preaseisiúint a fhógairt. Bhí scéalta nuachta i réimse an chomhshaoil a bhain leis an GCC le feiceáil i mbreis agus 3,570 alt nuachtáin i rith na bliana.

Gníomhaíochtaí for-rochtana

Tá ról tábhachtach ag an GCC i gcónaí maidir le leibhéil feasachta a ardú agus tacaíocht a thabhairt do thionscnaimh a dhéanann rannpháirtíocht an phobail le cúrsaí comhshaoil a mhéadú, go háirithe tionscnaimh atá dírithe ar phobal níos óige.

Spreagann Seachtain na hEolaíochta daoine de gach aois agus ó gach cineál saoil a bheith ar an eolas, spreagtha agus páirteach in imeachtaí ETIM agus ghlac an GCC páirt in imeachtaí éagsúla in 2022, ag seachadadh ceacht athrú aeráide na GCC arís mar chuid dár gcomhpháirtíocht le Junior Achievement Ireland. D'óstáil an GCC an Comórtas 'Story of Your Stuff' arís, a raibh sé mar aidhm aige daoine óga a chumhachtú agus feasacht ar an gcomhshaol a ardú.

In 2022, thacaigh an GCC arís leis an tsraith teilifíse “10 Things to Know About…”, a craoladh ar RTÉ. Sraith sé chlár a bhí san ochtú séasúr ina leagtar béim ar chuid den obair iontach atá á déanamh ag taighdeoirí eolaíochta na hÉireann i réimse disciplíní lena n-áirítear Feithidí, Eolaíocht Spóirt, Cnáib, Geilleagar Ciorclach, Teas agus Meabhairshláinte.

Mar pháirt de ghealltanais urraíochta corparáidí na GCC, tugadh tacaíocht do go leor tionscnamh áitiúla a ardaíonn feasacht ar shaincheisteanna comhshaoil nó ar obair na GCC. Chuaigh an GCC i gcomhpháirtíocht agus thacaigh sí le roinnt tionscnamh for-rochtana éagsúla eile lena n-áirítear:

- Comhpháirtíocht le hInnealtóirí Éireann ar a gclár STEPS a bhfuil sé mar aidhm aige scileanna ETIM a fhorbairt in Éirinn
- Arís, ag tacú leis an tsraith cainteoirí 'Athléimneacht Chomhshaoil' arna hóstáil ag an Institiúid um Ghnóthaí Idirnáisiúnta agus Eorpacha'
- Arís, i gcomhpháirtíocht le ECO UNESCO, ag tacú le Gradaim na nGníomhaithe Timpeallachta Óga agus le tionscnaimh eile.
- Urraíocht a dhéanamh ar an ngradam comhshaoil ag comórtas Eolaí Óg BT
- Urraíocht a dhéanamh ar an nGradam Iriseoireachta Comhshaoil do Ghradaim Náisiúnta na Meán do Mhic Léinn.

Scéal maidir le do chuid Rudaí

Reáchtáladh searmanas bronnta an séú comórtas ‘Story of Your Stuff’ (Scéal do Stuif) do mheánscoileanna i mí Aibreáin 2022. Fuair an comórtas 210 iontráil agus daltaí ag insint a gcuid scéalta go cruthaitheach, trí na meáin amhairc, faoin tionchar a bhíonn ag míreanna nó gníomhaíochtaí laethúla ar an gcomhshaol. Bhuaigh mac léinn ó Choláiste Cholmcille i mBaile Átha Cliath an phríomhdhuais le físeán tráthúil ina ndéantar iniúchadh ar shaolré agus an tionchar a bhíonn ag ciarsúir ar an gcomhshaol. Bhuaigh Coláiste Naomh Adhamhnáin, Co. Dhún na nGall an duais don ábhar aeráide as a n-iontráil ‘The Story of Beef’. Bhuaigh Gaelcholáiste Charraig Uí Leighin, Co. Chorcaí duais na Gaeilge as a n-iontráil, 'Scéal Certíní' a d'fhéach ar cheirtíní tais. Tá eolas faoi na hiontrálacha ar fad a bhuaigh, lena n-áirítear an duais ar ábhar aeráide agus duais na Gaeilge le fáil ar an suíomh gréasáin.*Scéal do Stuif*.

Clár Junior Achievement Ireland

Don séú bliain lean an GCC lena comhpháirtíocht le Junior Achievement Ireland (JAI) in 2022, agus chuir 28 ball foirne rogha clár JAI ar fáil do 989 mac léinn i 32 scoil.

Don tríú bliain, cuireadh ceacht athrú aeráide na GCC ar fáil le linn Sheachtain na hEolaíochta i mí na Samhna. Chuir sé oibrí deonach is fiche de chuid na GCC an cheardlann ar fáil do 747 dalta ó 24 scoil ar fud 11 chontae. Chomh maith leis sin, rinne oibrithe deonacha ó eagraíochtaí eile, le 21 oibrí deonach gnó, ó 12 eagraíocht éagsúla ceacht athraithe aeráide na GCC a sheachadadh

chuig 575 mac léinn. Chuaigh an GCC i dteagmháil go díreach le níos mó ná 1,564 mac léinn ar fud na hÉireann mar chuid den chomhpháirtíocht seo, ag seachadadh príomhtheachtaireachtaí agus eolas comhshaoil chomh maith le teachtaireachtaí faoi luach an oideachais a threisiú.

Ceisteanna comhshaoil

Soláthraíonn an GCC Seirbhís Fiosrúcháin Timpeallachta dá páirtithe leasmhara lena n-áirítear an pobal, mic léinn, údaráis áitiúla agus ranna rialtais. Feidhmíonn an tseirbhís i gcomhréir leis na gealltanais atá leagtha amach i gCairt Custaiméirí na GCC. Láimhseáil an tseirbhís 2,047 ceist le linn 2022. Bhí imní ar an bpobal faoi na rudaí seo a leanas den chuid is mó: Dramhaíl, Fuíolluisce, Aer, Athrú Aeráide agus Cáilíocht Uisce Óil.

Comhdhálacha agus taispeántais

Thacaigh GCC le roinnt imeachtaí rannpháirtíochta poiblí le linn 2022. I measc na n-imeachtaí náisiúnta agus áitiúla bhí Taispeántas na nEolaithe Óga agus na Teicneolaíochta BT (áit ar bhronn an GCC Gradam Comhshaoil Speisialta), an 90ú Comórtas Náisiúnta Treabhdóireachta agus Féilte Eolaíochta réigiúnacha. Thug na himeachtaí seo deis iontach chun feasacht a ardú ar shaincheisteanna comhshaoil agus chun aird an phobail a dhíriú orthu.

Seo thíos roinnt de na comhdhálacha agus imeachtaí ba thábhachtaí a bhí ar siúl le linn 2022.

Comhdháil Náisiúnta Aeráide GCC

Tionóladh Comhdháil Náisiúnta Aeráide na GCC i bPáirc an Chrócaigh ar an 1 Meitheamh, 2022 agus rinneadh í a bheoshruthú mar ócáid hibrideach. "Todhchaí Aeráide na hÉireann a Chruthú" an teideal a bhí ar an gcomhdháil. Rinneadh sonraí na GCC maidir le Réamh-Mheastacháin Astaíochtaí Gás Ceaptha Teasa a sholáthar mar chuid den ócáid. Leag an chomhdháil amach an fhís d'Éirinn atá neodrach ó thaobh na haeráide de agus athléimneach ó thaobh na haeráide de faoi 2050 agus conas a bhainfear an fhís sin amach i dtéarmaí pleanála straitéiseacha, timpeallachtaí tógtha agus nádúrtha. Dhírigh sí freisin ar an gcaoi a ndéanaimid cur chun feidhme na ngníomhartha aeráide a mhéadú agus a bhrostú. Ba iad Eamon Ryan TD, an tAire Iompair agus an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide a d'oscail an ócáid agus chuimsigh sé príomhchainteoirí ar nós an Dr Debra Roberts, comhúdar thuarascáil WGII an IPCC, Paddy Hayes, Príomhfheidhmeannach Grúpa BSL agus Paul Hogan ó DHLGH. Is féidir taifead den Chomhdháil Aeráide a fheiceáil ar chainéal YouTube na GCC *Comhdháil Aeráide a fheiceáil ar chainéal YouTube na GCC*

Sraith léachtaí ar an athrú aeráide

Cuireadh na léachtaí ar Athrú Aeráide ar fáil mar imeachtaí hibrideacha in 2022. Thug an Dr. Anthony Leiserowitz, bunaitheoir agus Stiúrthóir Chlár Yale ar Chumarsáid ar Athrú Aeráide, an chéad léacht an 27 Aibreán 2022 san Ionad Epic, a chuaigh i gcomhpháirtíocht leis an GCC ar an Staidéar ar Athrú Aeráide i Meon na hÉireann. Dhírigh an léacht ar ról na cumarsáide maidir le gníomhaíocht aeráide a thiomáint. Ba é an Dr John Bowman a thug faoi mhodhnóireacht ar an léacht. Is féidir taifead *den chéad léacht ar chomhdháil aeráide a fheiceáil ar chainéal YouTube na GCC*

Tionóladh an dara léacht ar an 26 Deireadh Fómhair 2022 i Halla na Cathrach, Corcaigh, i gcomhpháirtíocht le Comhairle Cathrach Chorcaí agus ba é an tOllamh Neil Adger, Ollamh le Tíreolaíocht Dhaonna in Ollscoil Exeter, a thug an léacht. Labhair an tOllamh Adger faoin gcaoi ar féidir linn a bheith níos sona agus níos sláintiúla agus sinn ag dul i dtaithí ar rioscaí aeráide, ag díriú go sonrach ar athléimneacht tuilte i gcomhthéacs na ndúshlán atá roimh Chathair Chorcaí. Bhí an ócáid modhnaithe ag Ella McSweeney. Is féidir taifead den *dara léacht ar athrú aeráide a fheiceáil ar chainéal YouTube na GCC*

Comhdháil ar Gheilleagar Ciorclach

Reáchtáladh Comhdháil bhliantúil Chlár an Gheilleagair Chiorclaigh mar imeacht hibrideach (Aviva/ar líne) an 22 Meán Fómhair 2022. Bhí ceithre sheisiún ag an imeacht lae iomlán seo: fócas beartais; rialachán maidir le ciorclaíocht; staitisticí/táscairí; cur i bhfeidhm (réitigh ciorclach).

Comhdháil na GCC ar Uisce

Reáchtáil an GCC a Comhdháil Uisce Náisiúnta Bhliantúil i mí na Bealtaine mar imeacht hibrideach i mBóthar na Trá, Gaillimh agus d'fhreastail breis agus 800 uirthi. Roinn na cainteoirí a gcuid eolais ar conas cáilíocht uisce a chosaint agus a fheabhsú agus leag siad béim ar chás-staidéir ar fud na hÉireann. Áiríodh leis na hábhair is déanaí maidir le beartas, talmhaíocht, athruithe fisiceacha ar dhobharlaigh, seirbhísí sláinte agus uisce, agus bearta agus réitigh áitiúla i ngníomh. *Tá léirithe ón gcomhdháil ar fáil ar chainéal YouTube na GCC*.

Ócáid Náisiúnta Aeir

Reáchtáladh Ócáid Aeir Náisiúnta an GCC, 'Labhraímis faoi Aer Glan', i gCill Chainnigh ar 23 Samhain 2022. Deis a bhí san imeacht seo go pearsanta agus ar líne dóibh siúd a bhfuil suim acu i cáilíocht aeir tuilleadh a fhoghlaim, ó raon cainteoirí, faoi fhorbairtí le déanaí, fianaise atá ag teacht chun cinn maidir le tionchair sláinte agus na bearta atá á ndéanamh chun cáilíocht an aeir a fheabhsú. I measc na gcainteoirí bhí Eamon Ryan TD, an tAire Iompair agus an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, chomh maith le hoifigigh ó DECC agus ionadaithe ón GCC, an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte agus údaráis áitiúla, i measc grúpaí eile. *Tá cur i láthair ón imeacht aeir ar fáil ar chainéal YouTube na GCC*

An Chomhdháil um Sláinte agus Folláine Comhshaoil

Bainistiú Rioscaí inár dtimpeallacht athraitheach a bhí mar théama ag comhdháil na bliana seo, a tionóladh i gcomhar le Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (FSS) agus leis an Institiúid Taighde Eacnamaíochta agus Sóisialta (ESRI). Tá an chomhdháil dírithe ar lucht déanta beartas, ar eagraíochtaí neamhrialtasacha agus ar acadóirí.

Rinneadh cur síos ag an gcomhdháil faoi bhainistiú a dhéanamh ar raon leathan de rioscaí agus de dhúshláin chomhshaoil agus sláinte a bhfuil ag Éirinn dul i ngleic leo, i dtimpeallacht atá ag athrú a dteastaíonn freagairt chomhordaithe agus chomhtháite orthu. Scrúdaigh an chomhdháil conas is féidir le hÉirinn freagairt do na géarchéimeanna coinbhéirseacha seo agus cad atá á dhéanamh chun timpeallacht agus sochaí shláintiúil a chruthú. Scrúdaigh sé freisin, ar leibhéal áitiúil, conas is féidir dul i ngleic le rioscaí comhshaoil agus sláinte. *Tá léirithe ón gcomhdháil ar fáil ar chainéal YouTube na GCC*.

Comhdháil Comhshaoil agus Dlí, 2022

Reáchtáladh an chomhdháil ar 30 Samhain 2022 in Óstaí an Rí, Baile Átha Cliath, a thionóil Ionad na hÉireann um Dhlí Comhshaoil agus an GCC. Thug Laura Burke, Ard-Stiúrthóir na GCC agus Margaret Gray SC KC, na ráitis tosaigh. Bhreithnigh saineolaithe dlí roinnt téamaí comhaimseartha a bhaineann le forghníomhú an dlí comhshaoil lena n-áirítear an comhshaol nádúrtha a chosaint, saincheisteanna forfheidhmithe reatha agus ábhair atá ag teacht chun cinn i dtaighde ar an dlí comhshaoil, dúshláin maidir le rochtain ar cheartas agus dlíthíocht uisce agus aeráide.

Sraith Léachtaí GCC/IIEA

D'oibrigh an GCC i gcomhar leis an Institiúid Gnóthaí Idirnáisiúnta agus Eorpacha (IIEA) ar shraith léachtaí nua dar teideal 'Teacht Aniar Chomhshaoil'. Bhí an tsraith seo ina hóstach ar léachtaí ó shaineolaithe idirnáisiúnta, chun aghaidh a thabhairt ar na saincheisteanna comhshaoil is tábhachtaí dár gcuid lena n-áirítear: dul i ngleic le truailliú aeir, dearadh gan dramhaíl, gníomh aeráide a shlógadh, agus eacnamaíocht éiceolaíoch.

5.4 Taighde

Bainistíonn an GCC clár taighde comhshaoil a sheachadann tacaíocht eolaíoch riachtanach d'fhorbairt, cur i bhfeidhm beartais chomhshaoil agus cinnteoireacht níos leithne. Tá raon an taighde atá maoinithe ag an GCC bunaithe ar a ábharthacht do bheartas agus a ailíniú le príomhghníomhaíochtaí na GCC. Léiríonn sé seo an fhís atá ag Taighde GCC 2030 maidir le 'eolaíocht agus nuálaíocht a chur i gceartlár chosaint an chomhshaoil in Éirinn trí fhorbairt agus aistriú réamhghníomhach eolais'.

Cuirtear taighde GCC ar fáil le struchtúr téamach ina bhfuil ceithre mhol idirnasctha, eadhon:

- Aghaidh a thabhairt ar riachtanais fianaise maidir le hathrú aeráide.
- Geilleagar Ciorclach agus Glas a Éascú.
- Comhshaol sláintiúil a sheachadadh.
- Ár gcomhshaol nádúrtha a chosaint agus a athchóiriú.

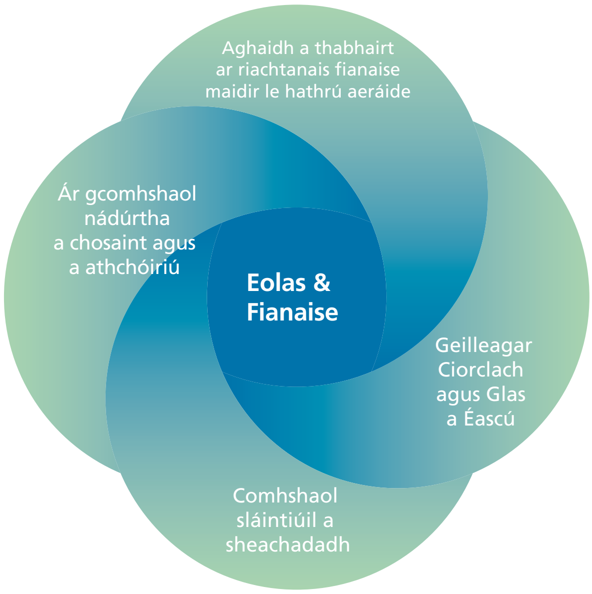

Bainistíocht Taighde

Ag deireadh 2022, bhí an GCC ag bainistiú 247 tionscadal Taighde & Comhoibritheach de chuid na GCC, chomh maith le 84 dámhachtain eile ó chomhpháirtíochtaí straitéiseacha agus scéimeanna tacaíochta imeachtaí a riar. Foilsíodh Plean Gníomhaíochta Taighde 2030 GCC do 2022 i mí an Mhárta 2022 agus áirítear ann bearta ar na Príomhspriocanna agus Táscairí Feidhmíochta.

Dámhachtainí Nua in 2022

Le linn 2022, bronnadh 94 dámhachtain san iomlán:

- 42 dámhachtain (tiomantas €10.75 milliún) faoi Ghlao Taighde 2022 na GCC.
- Seacht ndámhachtain (tiomantas €0.6 milliún) faoi Ghlao Nuálaíochta agus Taispeána 2022.
- 14 dámhachtain (tiomantas €0.04 milliún) faoin scéim Tacaíochta Imeachtaí.
- 31 dámhachtain (tiomantas €3 mhilliún) faoi chomhpháirtíocht straitéiseach náisiúnta agus idirnáisiúnta.

Tá tuilleadh sonraí ar dhámhachtainí taighde na GCC 2022 ar fáil ar shuíomh Gréasáin na GCC.

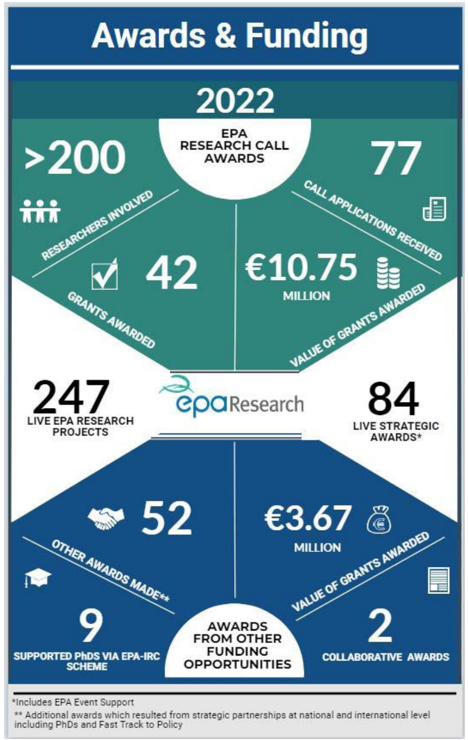

Comhpháirtíochtaí Straitéiseacha náisiúnta na GCC

Bronnadh dhá dhámhachtain i 2022 mar chuid de dhámhachtainí Fullbright-GCC 2021/2022.

Bronnadh naoi scoláireacht i mí an Mheithimh 2022 faoi Scéim Iarchéime 2021/2022 an GCC-Comhairle Taighde na hÉireann (IRC).

Sheol clár trí-ghníomhaireachta Comhaltachta Taighde DOROTHY (lena n-áirítear an IRC, an Bord Taighde Sláinte agus an GCC, arna chómhaoiniú ag an gCoimisiún Eorpach) a chéad ghlao comhpháirteach ar ghéarchéimeanna sláinte poiblí, agus moladh ocht dtogra le haghaidh maoinithe.

Chuir an GCC tús le comhpháirtíocht straitéiseach nua le Fondúireacht Eolaíochta Éireann (FEE) mar chuid de Chlár Conairí FEE-IRC. Clár Cosáin, ag tacú le taighdeoirí luathchéime.

I measc na gcomhpháirtíochtaí straitéiseacha leanúnacha eile bhí Creat Taighde GCC-ESRI agus an Creat Taighde GCC-IPA.

Comhpháirtíochtaí Straitéiseacha idirnáisiúnta na GCC

Faoin gclár Fís Eorpach, tá baint ag an GCC leis mar phointe teagmhála náisiúnta do *Cnuasach 6: Bia, Bithgheilleagar, Acmhainní Nádúrtha, Talmhaíocht agus Comhshaol*, ag obair go dlúth leis na pointí teagmhála eile (Fiontraíocht Éireann, Foras na Mara, An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara). Faoi Ghlao 2022 ar Chnuasach 6, ghnóthaigh pobal Taighde na hÉireann €26.5 milliún le 36 togra ar éirigh leo, seacht gcinn acu (€3.68 milliún) a bhfuil an comhshaol mar phríomhfhócas acu.

Tá an chéad Ghlao Comhpháirteach Trasnáisiúnta faoin *gComhpháirtíocht Eorpach Uisce do chách* ag leanacht ar aghaidh agus díríonn sé ar acmhainní uisce a bhainistiú ar mhaithe le hathléimneacht mhéadaithe, oiriúnú agus maolú ar imeachtaí foircneacha hidreaeráide.

Dhírigh an chéad Ghlao Trasnáisiúnta Comhpháirteach faoin *gComhpháirtíocht Eorpach Biodiversa+* ar "thacú le cosaint na bithéagsúlachta agus na n-éiceachóras ar fud na talún agus na farraige". Tá an GCC ag maoiniú dhá thionscadal gaolmhar le comhpháirtithe Éireannacha, le comh-mhaoiniú ón Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara, ón tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra agus ón gCoimisiún Eorpach. Tá an dara Glao Trasnáisiúnta Comhpháirteach ar fhaireachán bithéagsúlachta ar siúl faoi láthair.

Tá an GCC ina chomhpháirtí freisin sa *Chomhpháirtíocht Eorpach PianoForte*, ar comhpháirtíocht í le haghaidh taighde ar chosaint radaíochta.

Lean an GCC de bheith ina cathaoirleach ar an gComhthionscnamh Clársceidealaithe Aeráide agus ghlac sí páirt rathúil i dtogra MAGIA Fís Eorpach mar chomhpháirtí.

In 2022, chuir an GCC tús le plé leis an gcomhpháirtíocht PARC *gcomhpháirtíocht PARC* (Comhpháirtíocht chun Rioscaí ó Cheimiceáin a Mheasúnú) maidir le dul isteach sa chuibhreannas.

Ceangail Taighde

Glacann an GCC páirt sa Ghrúpa Forfheidhmithe um 'Thionchar 2030', an Straitéis Náisiúnta Taighde agus Nuálaíochta nua a foilsíodh in 2022. Lean an GCC lena cuid rannpháirtíochta san Fhóram Náisiúnta um Ionracas Taighde; an Fóram Náisiúnta um Thaighde Oscailte; agus sna fóraim taighde a bhaineann le hInscne agus Gafa. D'fhormhuinigh an GCC *Plean Gníomhaíochta Náisiúnta na hÉireann um Thaighde Oscailte 2022-2030*, a seoladh i mí na Samhna 2022.

Comhordú taighde

Tháinig an *Grúpa Náisiúnta Comhordaithe um Thaighde Comhshaoil* (NERCG) faoi stiúir an GCC le chéile faoi dhó in 2022. Chuaigh Seirbhís Leabharlainne agus Taighde Thithe an Oireachtais isteach sa NERCG in 2022.

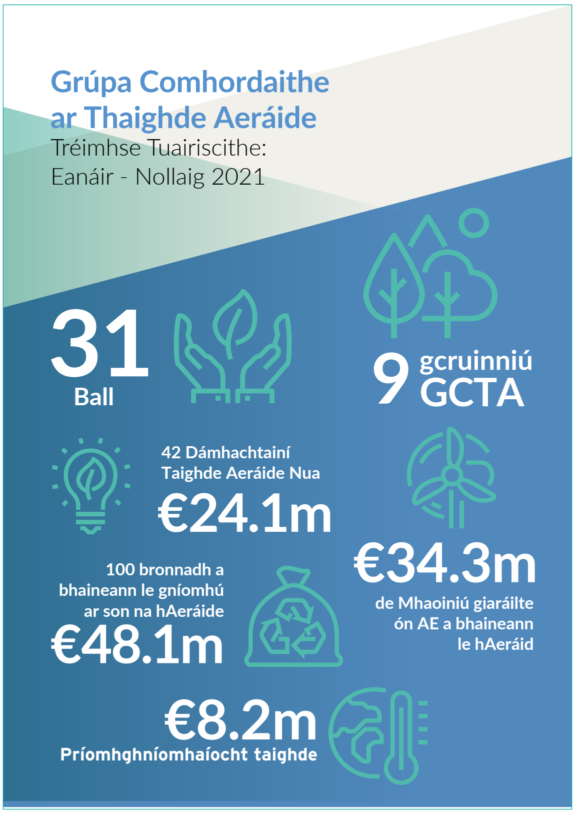

Tháinig an Grúpa Comhordaithe um Thaighde Aeráide (CRCG) faoi stiúir an GCC le chéile ceithre huaire in 2022. Foilsíodh an *ceathrú Tuarascáil Bhliantúil ar Ghníomhaíochtaí (2021)* i Meán Fómhair 2022. Tá obair ag dul ar aghaidh maidir le meadracht a aithint le haghaidh taighde aeráide.

Tá an chéad mheasúnú cúig bliana ar thaighde aeráide á ullmhú agus le foilsiú in 2023.

Cumarsáid Taighde & Aistriú Eolais

D'fhoilsigh an GCC 27 tuarascáil taighde nua agus 19 bhFíseán Buaicphointí Tionscadail le linn 2022. Tá siad seo ar fáil ar *rannán na bhFoilseachán Taighde ar shuíomh gréasáin na GCC*.

Ina theannta sin, foilsíodh an chéad Tuarascáil Sintéise Fianaise ó Scéim Mhaoinithe Mear-Riain chuig Beartais an GCC i mí an Mheithimh 2022: *Comhartha Sóirt do Bheartas Ithreach in Éirinn* (comh-mhaoinithe ag Suirbhéireacht Gheolaíochta Éireann).

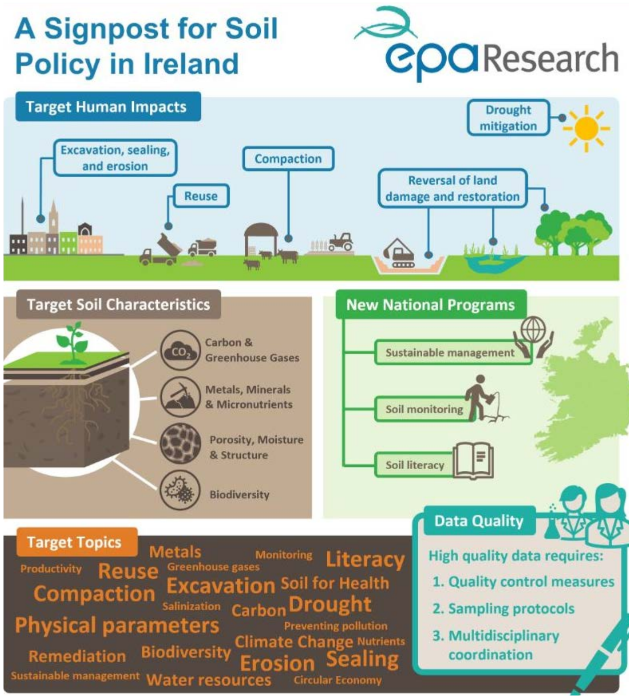

Rinne an GCC cur chuige nua a phíolótú chun glao taighde na GCC a phoibliú in 2022, lena n-áirítear fógrán réamhfhógartha agus seimineár gréasáin d'iarratasóirí.

Rinneadh dul chun cinn suntasach maidir le gníomhaíochtaí straitéiseacha Aistrithe Eolais a fhorbairt do thaighde arna mhaoiniú ag an GCC in 2022, le tacaíocht ó ERINN Innovation Ltd. Tá na gníomhaíochtaí Aistrithe Eolais seo dírithe ar an bhfianaise eolaíoch arna ghiniúint ag taighde arna mhaoiniú ag an GCC a aistriú isteach sa chóras beartais in Éirinn, chun eolas níos fearr a thabhairt d'fhorbairt agus do chur i bhfeidhm beartais chomhshaoil. Cuireadh thart ar 70 tionscadal taighde a fuair maoiniú ón GCC san áireamh sa chéad chéim den chur i bhfeidhm. Cuireadh oiliúint i bhfeidhm do thaighdeoirí agus don GCC araon maidir le hAistriú Eolais in 2022, a ceapadh chun tacú leis an GCC taighde tionchair a chuir ar fáil atá inúsáidte go héasca ag úsáideoirí deiridh.

6 Cultúr Sármhaitheasa

Cruthaímid cultúr sármhaitheasa, áit a dtacaítear le daoine agus ar féidir leo a ndícheall a dhéanamh

Maireann ár luachanna agus iompar in áit oibre atá tacúil, ionchuimsitheach agus solúbtha chun luach pobail agus ár bhfís a chur ar fáil

6. CULTÚR SÁRMHAITHEASA

6.1 Struchtúr na hEagraíochta

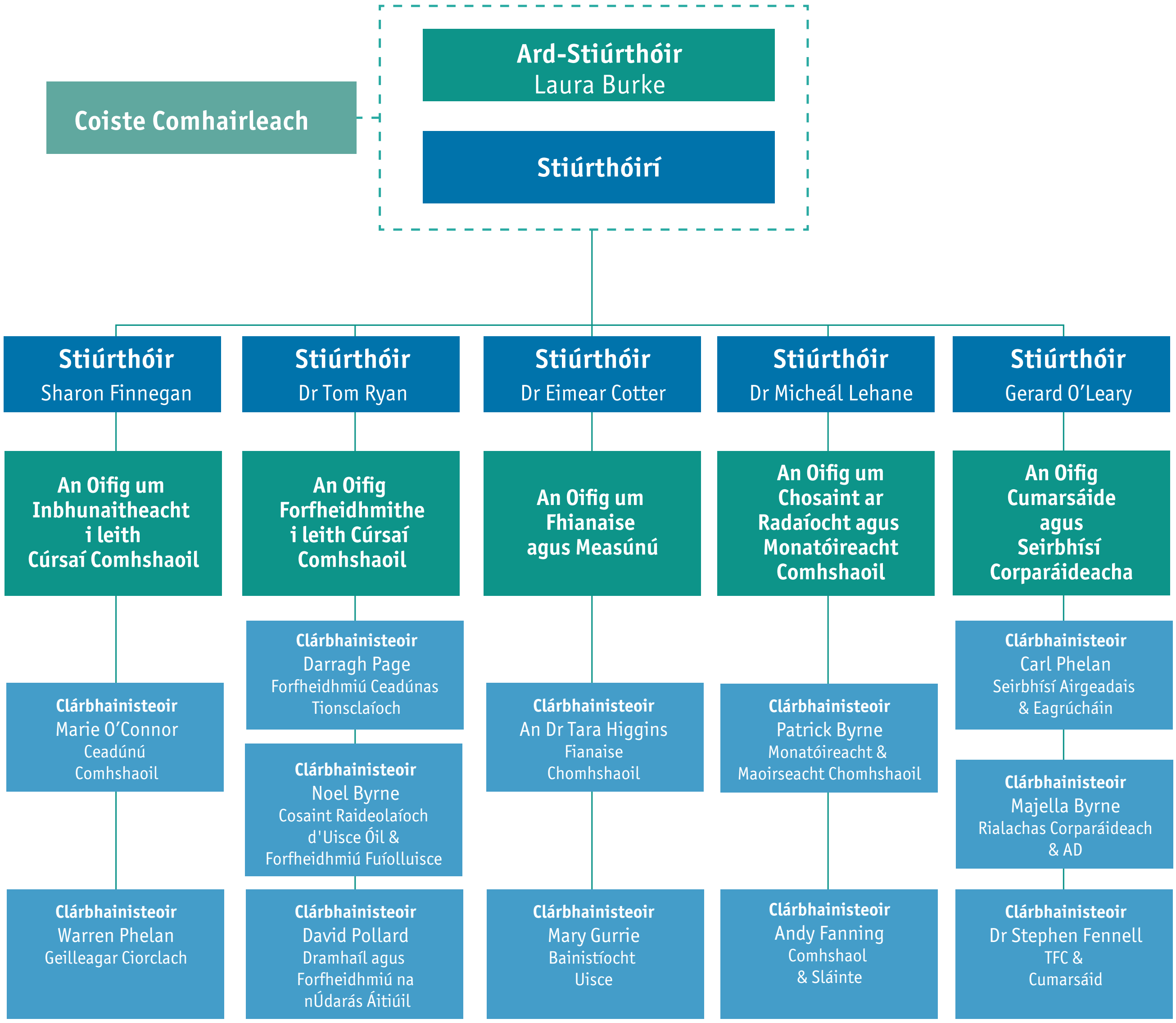

Bord Stiúrthóirí

Sa phictiúr (ó chlé go deas). An Dr Micheál Lehane (Stiúrthóir, An Oifig um Chosaint Radaíochta agus Monatóireacht Comhshaoil), an Dr Eimear Cotter (Stiúrthóir, An Oifig Fianaise agus Measúnaithe), an Dr Tom Ryan (Stiúrthóir, An Oifig um Fhorfheidhmiú Comhshaoil), Laura Burke Uasal (Ard-Stiúrthóir), an tUasal Gerard O'Leary (Leas-Stiúrthóir agus Stiúrthóir, An Oifig Cumarsáide agus Seirbhísí Corparáideacha), agus Sharon Finegan Uasal (Stiúrthóir, An Oifig um Inbhuanaitheacht Comhshaoil).

Cruinnithe boird

Tá seisear Stiúrthóirí Feidhmiúcháin lánaimseartha ar Bhord na GCC. Tionóladh 50 cruinniú den Bhord in 2022 ar an iomlán: 14 chruinniú ginearálta, ag ar déileáladh le saincheisteanna beartais chorparáidigh, rialachais, straitéise, airgeadais agus pleanála, agus 36 cruinniú teicniúil, inar déileáladh le hiarratais ar cheadúnais, le hionchúisimh agus le saincheisteanna oibriúcháin.

Coiste Comhairleach na GCC

Cabhraíonn Coiste Comhairleach leis an GCC, ag a bhfuil téarma oifige trí bliana. Ainmníonn eagraíochtaí forordaithe an 12 chomhalta agus ceapann an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide iad. Tá réimse leathan feidhmeanna comhairleacha ag an gCoiste Comhairleach, lena n-áirítear moltaí a dhéanamh don GCC agus/nó don Aire. Tá Ard-Stiúrthóir na GCC, ex officio, ina chomhalta agus ina Chathaoirleach ar an gCoiste. Athcheapadh Aebhín Cawley ar an 1 Iúil 2022 ar feadh tréimhse trí bliana eile.

Comhaltaí ceaptha ó chomhlachtaí forordaithe

Sadhbh O'Neill Uasal (ainmnithe ag Líonra Comhshaoil na hÉireann)
An tOllamh John Wenger (ainmnithe ag Institiúid Ceimice na hÉireann)
An tOllamh Frances Lucy (ainmnithe ag Cumann Eolaíochtaí Comhshaoil na hÉireann)
Elaine Mahon Uasal (ainmnithe ag The Wheel
An Dr Brendan Dunford (ainmnithe ag Oidhreacht Éireann)
An tUasal Thomas Cooney (ainmnithe ag Feirmeoirí Aontaithe na hÉireann)

Baill Ceaptha ag an Aire

An tOllamh Aoife Foley
Aebhín Cawley Uasal
Ms Yvonne Mullooly
Ms Elaine Nevin
Dr Niamh Lynam Lennon

Cathaoirleach

Ms Laura Burke, Ard-Stiúrthóir, GCC

6.2 Acmhainní Daonna

Earcaíocht

Le linn 2022, fuair an GCC ceadú le haghaidh sé phost breise, rud a d'fhág go raibh líon foirne faofa na GCC ar an 31 Nollaig 2022 ardaithe go dtí 454. Tá 182 ball foirne ag an GCC lonnaithe ina ceanncheathrú i Loch Garman, agus tá an chuid eile lonnaithe go straitéiseach sna cúig Chigireacht Réigiúnacha agus in dhá Oifig Hidriméadrachta ar fud na tíre.

Baill foirne an GCC ar Lá na Gníomhaireachta, 2022

Intéirneachtaí agus Socrúcháin

Lean an GCC de bheith ag plé le raon leathan d'institiúidí oideachais tríú leibhéal faoin gClár Intéirneachta chun a chinntiú go bhfuil líon na mac léinn den chaighdeán is airde agus go dtugtar deis do mhic léinn oibriú in eagraíocht seirbhíse poiblí atá thar a bheith éifeachtach agus casta. Cuireadh ar fáil agus líonadh 20 intéirneacht íoctha le linn 2022 ar an iomlán. Ina theannta sin, leanadh leis an gclár socrúcháin samhraidh do mhic léinn i 2022 agus tugadh deis do 20 mac léinn tríú leibhéal an teoiric agus na scileanna a d'fhoghlaim siad ina n-obair chúrsa a chur i bhfeidhm agus a fheabhsú i suíomh oibre cuí, agus luach a chur leis an eagraíocht ag an am céanna.

Ceannaireacht láidir

Tá an Líonra Bainistíochta Sinsearaí (LBS) comhdhéanta de Stiúrthóirí, Bainisteoirí Clár agus Bainisteoirí Réigiúnacha i bhfeidhm ó 2014 agus buaileann sé le chéile cúig huaire in aghaidh na bliana ar a laghad. Soláthraíonn an LBS ról maoirsithe maidir le seachadadh Thorthaí Straitéiseacha na GCC agus treoraíonn sé trí eiseamláir trí léiriú gníomhach a dhéanamh ar an gcaoi a n-éiríonn léi luachanna agus iompraíochtaí cultúrtha na GCC a chomhlíonadh, is iad sin Gairmiúil, Iontaofa, Dírithe ar Chustaiméirí & Pháirtithe Leasmhara, Comhoibríoch agus Nuálach. Le linn an chéad leath de 2022, dhírigh obair an LBS ar thabhairt chun críche an Phlean Straitéisigh Chorparáidigh nua cúig bliana. Ina theannta sin, ghlac an LBS páirt in athbhreithniú ar thorthaí Shuirbhé Rannpháirtíochta Fostaithe 2021 na GCC; bhreithnigh siad ról na meán sóisialta san earnáil phoiblí agus conas a d'fhéadfadh sé leas a bhaint as an GCC chun teacht ar lucht féachana nua; forbairt na gclár oibre bliantúil chun tacú le cur i bhfeidhm an Phlean Straitéisigh nua; chomh maith le leanúint ag forbairt agus ag tacú le ceannaireacht bainistíochta sinsearaí ar fud na GCC.

Comhpháirtíocht

Lean Meitheal, Coiste Comhpháirtíochta na GCC, le linn 2022, ag cinntiú go raibh cur chuige comhoibríoch ann ar mhaithe le hionad oibre níos táirgiúla agus níos nuálaí a chruthú. Tá ríthábhacht ag baint le cultúr atá comhoibríoch ar mhaithe le cuspóirí na GCC a bhaint amach, .i. ionad oibre atá dírithe ar chustaiméirí, a fhreagraíonn do riachtanais fostaithe agus atá éagsúil go réamhghníomhach.

Sábháilteacht, sláinte agus leas ag an Obair

Tuigeann an GCC go bhfuil sábháilteacht, sláinte agus leas ina riachtanais bhunúsacha ina cuid oibríochtaí. I ndáil leis sin, is é polasaí an GCC a ghnó a dhéanamh ar bhealach a dhéanann sábháilteacht, sláinte agus leas a chosaint do bhaill foirne, cuairteoirí, conraitheoirí agus baill den phobal a mbeadh baint acu le gníomhaíochtaí an GCC. Soláthraíonn an GCC áit oibre shábháilte agus córas oibre sábháilte dá cuid ball foirne, chomh fada agus is féidir go praiticiúil, i gcomhréir leis an Acht um Shábháilteacht, Sláinte agus Leas ag an Obair, 2005 agus na rialacháin ghaolmhara.

6.3 Teicneolaíocht Faisnéise agus Cumarsáide

Úsáideann an GCC a seirbhísí Teicneolaíochta Faisnéise agus Cumarsáide (TFC) chun tacú le hathchóiriú agus nuálaíocht ar fud na heagraíochta. Tá ríthábhacht ag baint leis na seirbhísí seo agus sonraí tráthúla agus spriocdhírithe agus faisnéis a chur ar fáil chun freastail ar a riachtanais ar son pháirtithe leasmhara, mar atá leagtha amach ina straitéis corparáide. Maoirsíonn fochoiste an Bhoird rialáil agus treoir straitéiseach an athraithe TFC a chumasaíonn TFC. Ó thaobh infheistíocht TFC de, tá tús áite ag réimsí amhail soláthar faisnéise, bainistíocht sonraí, seirbhísí ar líne agus comhroinnte, slándáil, teicneolaíochtaí ar thús cadhnaíochta, agus cumais TFC inmheánacha a fhorbairt.

Slándáil faisnéise

Is príomhshócmhainn de chuid na GCC í an fhaisnéis agus tá sé ríthábhachtach faisnéis, teicneolaíochtaí agus feidhmchláir na GCC a chosaint lena chinntiú gur féidir leis an GCC leanúint dá cuid feidhmeanna a chomhlíonadh. Taobh istigh den GCC, clúdaíonn cleachtais um shlándáil faisnéise trí phríomhchuid: rúndacht, ionracas agus infhaighteacht. Dá réir sin, tá beartais agus teicneolaíochtaí tugtha isteach ag an GCC le blianta beaga anuas chun cabhrú le cosaint a sócmhainní, agus chun freastal ar na héilimh mhéadaitheacha sa spás slándála faisnéise a ndéantar athbhreithniú orthu go tréimhsiúil.

I 2022, chuir an GCC tús le measúnú i gcoinne na gCaighdeán Bunlíne don Lárionad Náisiúnta Cibearshlándála, ar sraith caighdeán iad a bhfuil sé mar aidhm acu athléimneacht agus slándáil chórais TFC na hearnála poiblí a fheabhsú.

Cuireadh cur chuige nua chun feasacht a ardú ar chibearshlándáil i bhfeidhm in 2022, don fhoireann agus d’aon duine a úsáideann córais an GCC, agus rinneadh cleachtaí fioscaireachta rialta agus oiliúint slándála.

Arís in 2022, d’éirigh go hiontach le cibearionsaithe laistigh d’Éirinn agus ar fud an domhain. D’oibrigh an GCC go dlúth leis an Lárionad Náisiúnta Cibearshlándála (LNC) i rith na bliana chun a cosaintí a neartú agus chuir sí treoir NCSC i bhfeidhm go rathúil maidir le mórtheagmhais agus foláirimh i rith na bliana, lena n-áirítear nótaí treorach iolracha maidir leis an staid leanúnach san Úcráin.

Córais agus teicneolaíochtaí nua TFC

Tá athrú agus feabhas ag teacht ar theicneolaíochtaí faisnéise agus cumarsáide an t-am ar fad. Déanann an GCC iarracht a bheith cothrom le dáta leis an gcleachtas is fearr in TFC; le cinntiú go roghnófar na roghanna teicniúla is fearr, leis an leas is mó a bhaint as an teicneolaíocht nua, agus le cinntiú go mbainfear luach ar airgead amach in infheistíochtaí TFC.

Leanadh le hobair shuntasach in 2022 chun tacú leis an bhfoireann le linn an phíolótaigh ar shocruithe oibre cumaisc trí thimpeallachtaí TFC comhchosúla a sholáthar dóibh agus a mbeidís ag obair san oifig.

Le linn na bliana dhírigh an GCC freisin ar obair ullmhúcháin chun tús a chur le feidhmchláir intí a fhorbairt sa ‘Cloud’, lena n-áirítear na socruithe riachtanacha rialachais agus maoirseachta a chur i bhfeidhm. De réir mar a bhogfaidh an GCC níos mó dá feidhmchláir chuig an Néal sna blianta atá le teacht, beidh sé in ann seirbhísí feabhsaithe, níos sláine agus níos athléimní a thairiscint d’fhoirne ar fud na heagraíochta.

6.4 Rialachas

Rialachas corparáideach

Tá rialachas corparáideach ríthábhachtach don GCC chun a sainchúram reachtúil a chomhlíonadh go héifeachtach. Cinntíonn sé go bhfuil creatlach struchtúr agus próiseas ann a fhágann gur féidir le baill an Bhoird measúnú a dhéanamh ar an mbainistíocht agus ar fheidhmíocht chorparáideach, agus san am céanna a chinntiú go gcomhlíonann na baill a gcuid freagrachtaí rialachais féin go hoibiachtúil agus go héifeachtach. Is é beartas an GCC ná cloí go hiomlán le hoibleagáidí rialachais agus cuntasachta agus dea-chleachtas a leanúint agus é sin á dhéanamh.

Tá an Cód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú 2016 (an Cód) riachtanach do gach comhlacht Stáit agus tháinig sé i bhfeidhm ar an 1 Meán Fómhair 2016. I rith 2022, lean an GCC ar aghaidh ag cur ceanglais rialachais i bhfeidhm agus choinnigh sí comhlíonadh de réir an Chóid. Tá Aonad um Rialachas Corparáideach i bhfeidhm a bhfuil freagracht air as maoirsiú agus tuairisciú a dhéanamh ar chur i bhfeidhm agus ar chomhlíonadh an Chóid.

De réir na riachtanas a eascraíonn as Iarscríbhinn an Chóid maidir le Cothromaíocht Inscne, Éagsúlacht agus Ionchuimsiú, moltar go léireofaí ionadaíocht 40% de mhná agus fhir ar Bhoird Stáit. Ar an 31 Nollaig 2022, bhí cothromaíocht inscne de 50% baineann agus 50% fireann ar Bhord na GCC.

Bainistíocht Riosca

Tá an GCC tiomanta dá rioscaí a bhainistiú agus tá creat bainistíochta ar rioscaí i bhfeidhm a dhéanann na forálacha atá sa Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú a chomhlíonadh.

Tá Coiste Feidhmiúcháin Riosca ann (a ndéanann an Príomhoifigeach Riosca cathaoirleacht air) ar a bhfuil beirt Stiúrthóirí agus cúigear Clárbhainisteoirí. Chomh maith leis sin, tá Coiste Iniúchóireachta agus Riosca (ARC) ann ar a bhfuil seisear comhaltaí seachtracha agus bainisteoir sinsearach amháin ón GCC. Tá freagracht ar an gCoiste Feidhmiúcháin Riosca agus ar an gCoiste Iniúchóireachta agus Riosca, i dteannta a chéile, as dearbhú a thabhairt do Bhord na GCC agus comhairle a chur air faoi bhainistíocht riosca (féach Fíor 17). Tagann an ERC le chéile ar bhonn rialta agus tháinig sé le chéile ceithre huaire in 2022. Bíonn cruinnithe rialta ag an gCoiste Iniúchóireachta agus Riosca agus tháinig na baill le chéile cúig huaire in 2022. Is mír sheasta í Bainistíocht Riosca ag cruinnithe an ARC.

Críochnaíodh athbhreithniú cuimsitheach ar Phróisis Bhainistíochta Riosca an GCC in 2022, rud a chríochnaigh le beartas nua bainistíochta riosca. Tá Clár Riosca Corparáideach athbhreithnithe (CRC) agus Cláir Riosca Oifige (CRO) i bhfeidhm anois a fhreastalaíonn ar riachtanais na heagraíochta ar bhealach níos fearr. Tá an Clár Riosca Corparáideach níos dinimiciúla agus aithníonn sé na príomhrioscaí atá roimh an GCC. Déanann an Coiste Feidhmiúcháin Riosca monatóireacht, cothabháil agus tuairisciú ar an gClár Rioscaí Corparáideacha, déanann an Coiste Iniúchóireachta agus Riosca é a athbhreithniú agus cuirtear faoi bhráid Bhord na GCC é lena fhaomhadh.

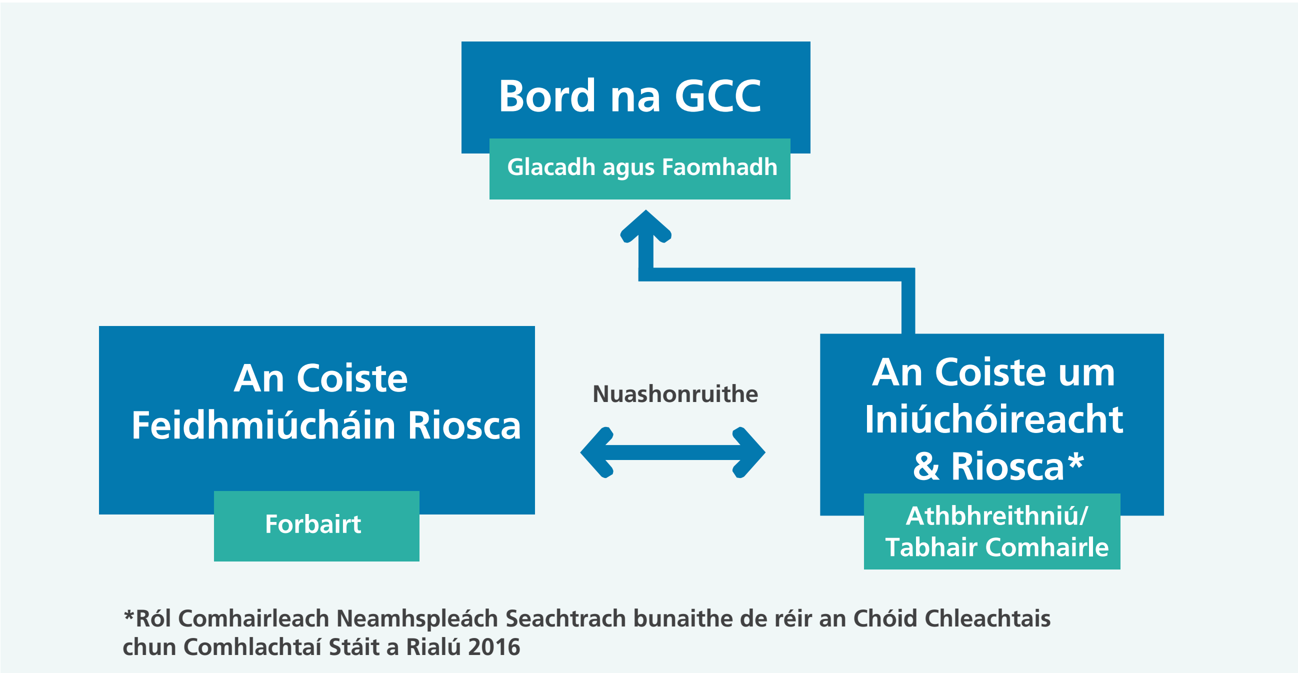

Fíor 17. Caidreamh idir an Coiste Riosca Feidhmiúcháin, an Coiste Iniúchta & Riosca agus Bord na GCC.

Rinne an GCC measúnú ar rioscaí na GCC trí úsáid a bhaint as na próisis atá leagtha amach sa Pholasaí Bainistíochta Riosca. Déantar achoimre ar na príomhrioscaí a ndearna an GCC bainistíocht orthu in 2022 sa Tábla thíos:

Líon.	Rioscaí Bainistithe	Freagra
1	Riosca gortaithe tromchúiseacha do bha(i)ll foirne mar gheall ar oibriú i dtimpeallachtaí ardriosca.	Lean an GCC ag neadú agus ag athbhreithniú an Chórais Bainistíochta Sláinte agus Sábháilteachta ar fud na heagraíochta in 2022 agus lean Fochoiste Boird ag déanamh monatóireachta ar chur i bhfeidhm an Chórais Bainistíochta Sláinte agus Sábháilteachta. Leanadh ar aghaidh le comhoibriú leanúnach leis an Údarás Sláinte agus Sábháilteachta chun feabhsuithe ar shaincheisteanna sláinte agus sábháilteachta ag láithreáin samplála agus iniúchtaí údaráis áitiúil agus tionsclaíochta a aithint. Lean an GCC ar aghaidh ag cuir an Chóras Bainistíochta Sábháilteachta ar fáil agus lean sí ag bainistiú an aistrithe foirne ar ais go dtí an Oifig i gcomhthéacs na héiginnteachta maidir le Covid-19.
2	Riosca go gcaillfear córais TFC nó sonraí criticiúla mar gheall ar theagmhais a bhaineann le cibearshlándáil (lena n-áirítear earráid dhaonna).	Tá Beartais agus Nósanna Imeachta Slándála TFC i bhfeidhm ag an GCC agus reáchtáil sí oiliúint feasachta ar Shlándáil TFC go rialta don fhoireann ar fad. Bhí rialuithe i bhfeidhm in 2022 chun bagairtí a mhaolú, ar thacaigh an Lárionad Náisiúnta Cibearshlándála leo in DECC. Tá Oifigeach Slándála Faisnéise tiomnaithe ag an GCC agus rinne sí tástáil rialta ar shlándáil faisnéise, lena n-áirítear measúnuithe leochaileachta agus tástálacha treá in 2022.
3.	An riosca go dteipfidh ar fhreagairt chuí a thabhairt do Theagmhas Núicléach idirnáisiúnta.	Thug an GCC nuashonrú ar Phlean GCC ar Éigeandálaí Núicléacha in 2022 agus chuir sí oiliúint ar phearsanra na GCC maidir lena róil faoin bPlean. Ina theannta sin, d’eagraigh an GCC, i gcomhar le DECC, Cleachtadh Náisiúnta sceidealta faoi Phlean Náisiúnta an Rialtais um Nochtadh Éigeandála Núicléach agus Raideolaíoch i Meán Fómhair 2022. Áiríodh leis an gcleachtadh seo rannpháirtíocht ranna agus gníomhaireachtaí rialtais chun soiléire a fheabhsú ar róil agus freagrachtaí eagraíochtúla faoin bPlean. Rinne an GCC dul chun cinn freisin maidir le hathfhorbairt an Líonra Náisiúnta Monatóireachta Radaíochta, ar cuireadh tús leis in 2020 agus a chuirfear i gcrích in 2023. Feabhsóidh an líonra cumas na GCC chun teacht isteach nó neamh- theacht radaighníomhaíochta a bhaineann le haon sceitheadh radaighníomhach a bhrath.

Iniúchóireacht Inmheánach

Le linn 2022, cuireadh an clár iniúchta inmheánaigh chun cinn go gníomhach agus cuireadh moltaí ó hiniúchtaí roimhe seo i bhfeidhm. I gcomhréir leis an gCód, rinneadh athbhreithniú ar éifeachtacht an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca in 2022.

Plean Straitéiseach

I mí na Bealtaine 2022, d’fhoilsigh an GCC Plean Straitéiseach nua cúig bliana 2022-2026 a leagann amach cad atá beartaithe aici a bhaint amach thar na cúig bliana amach romhainn chun a sainordú a sheachadadh agus a cuspóir chun comhshaol na hÉireann a chosaint, a fheabhsú agus a athchóiriú trí rialáil, eolas eolaíoch agus ag obair le daoine eile. Aithníonn an Plean cúig Thoradh Straitéiseacha a bheidh mar bhonn eolais do chláir oibre na GCC sna blianta amach romhainn:

- Is tionchar éifeachtach muid ar son chomhshaol na hÉireann
- Bainimid úsáid as ár n-eolas chun gníomhú ar son na haeráide a chur chun cinn
- Cuirimid comhshaol atá sláintiúil agus faoi chosaint ar fáil
- Cuirimid an t-aistriú go táirgeacht agus caitheamh inbhuanaithe chun cinn
- Cruthaímid cultúr sármhaitheasa, áit a dtacaítear le daoine agus ar féidir leo a ndícheall a dhéanamh

Soláthraíonn an Líonra Bainistíochta Sinsearaí, ar a bhfuil Stiúrthóirí na GCC, Bainisteoirí Cláir agus Bainisteoirí Réigiúnacha, maoirseacht ar chur i bhfeidhm an Phlean ar bhonn leanúnach.

Rochtain ar eolas

Tá an GCC tiomanta do bheith ina heagraíocht oscailte agus inrochtana. Is dhá mhodh iad an tAcht um Shaoráil Faisnéise (TSF), 2014, arna leasú, agus na Rialacháin um Rochtain ar Fhaisnéis faoin gComhshaol (RFC) chun rochtain a fháil ar fhaisnéis do na baill sin den phobal nach raibh in ann rochtain a fháil ar an bhfaisnéis a theastaíonn uathu faoi bhealaí malartacha. Foilsíonn an GCC an oiread faisnéise agus is féidir léi ar bhealach oscailte inrochtana ar bhonn rialta lasmuigh de Shaoráil Faisnéise, ag féachaint do phrionsabail na hoscailteachta, na trédhearcachta agus na cuntasachta. Dá réir sin, ceadaítear taifid a fhoilsiú nó a thabhairt lasmuigh den phróiseas saorála faisnéise chomh fada is nach bhfuil cosc air sin de réir dlí ar fhoilseachán nó ar bhronnadh rochtana.

Le linn 2022, fuair an GCC 58 iarratas SF agus bhí trí cinn eile a tugadh anonn ó 2021. Faoi na Rialacháin AIE, fuair an GCC 79 iarratas agus tugadh naoi gcinn eile anonn ó 2021. I bhFíor 18, léirítear na Cinntí a eisíodh bunaithe ar na hiarratais a próiseáladh le linn 2022. I gcás gur diúltaíodh d'iarratais, bhí an fhaisnéis a diúltaíodh di de thoradh ceann nó dhó acu seo: pearsanta; gan a bheith ina faisnéis chomhshaoil; curtha le chéile ar bhealach róghinearálta; gan a bheith i seilbh na GCC; ina faisnéis a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh d'ionchúiseamh; in easnamh; nó go raibh na hiarratais iomarcach nó míréasúnta go follasach.

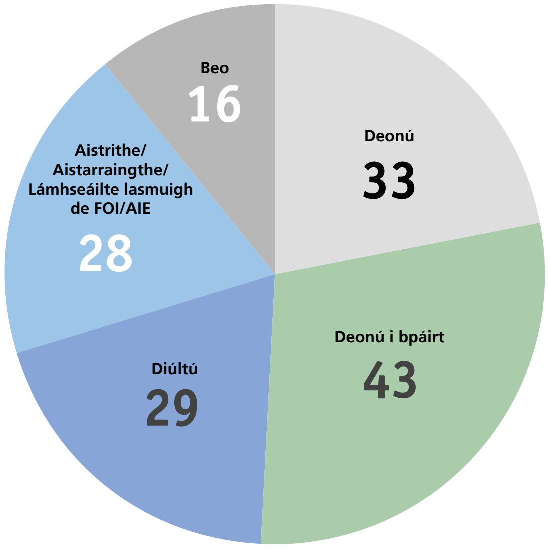

Fíor 18. Cinntí SF & AIE, Eanáir go Nollaig, 2022

Nochtuithe cosanta

Ceanglaítear le hAlt 22 den Acht um Nochtadh Cosanta 2014 go bhfoilseofar Tuarascáil Bhliantúil gach bliain a bhaineann le líon na nochtadh cosanta a rinneadh sa bhliain roimhe sin agus aon ghníomhartha a rinneadh mar fhreagra ar nochtadh den sórt sin.

Deimhníonn an GCC nach ndearnadh aon nochtadh don GCC mar fhostóir, faoi Alt 6 den Acht in 2022.

Fuair Ard-Stiúrthóir na GCC, i gcomhthéacs a róil mar Dhuine Forordaithe i ndáil le nochtadh éagóra ábhartha ar gach ábhar a bhaineann le cosaint an chomhshaoil sa Stát, ceithre nochtadh ó pháirtí lasmuigh den GCC le linn na bliana.

7 Aguisíní

7. AGUISÍNÍ

7.1 An tAcht um Íoc Pras Cuntas, 1997

Tagann an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil faoi shainchúram an Achta um Íoc Pras Cuntas, 1997 agus Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Íocaíocht Dhéanach in Idirbhearta Tráchtála) 2002.

Is é polasaí na GCC ná a chinntiú go n-íoctar gach sonrasc go pras. Tá córais agus nósanna imeachta sonracha curtha i bhfeidhm le gur féidir sonraisc a rianú agus lena chinntiú go ndéantar íocaíochtaí roimh an dáta dlite.

Tá na rialuithe seo deartha chun cinnteacht réasúnta, ach ní dearbhú iomlán, a sholáthar i gcoinne neamhchomhlíonadh ábhartha an Achta agus na Rialachán.

Ní raibh aon íocaíocht mhall in 2022, a raibh luach níos mó ná €317 aici.

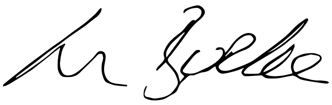

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir an GCC

27 Meitheamh 2023

7.2 Sainchomhairleoirí agus Comhairleoirí a Ceapadh

Acustica Ltd	Halloran HR Resolutions Teo
AECOM Éire Teo	Hendrik W van der Kamp
CDM Smith	Inhouse Technologies Teo
RPS Group	Réitigh Comhtháite Riosca
APEM	Keith Faulkner
Wallingford Hydro Solutions	Seirbhísí Comhairliúcháin KM
Compass Informatics	Land Use Consultants (LUC) Teo.
River Crossing Business Solutions	Levett-Therivel
Botanical, Environmental & Conservation (BEC) Consultants Teo	Mason Hayes & Curran
ByrneWallace	Mazars
Camp Dresser & McKee (Éire) Teo	MRA Consulting Teo.
Carr Communications Ltd	ReidyBrophy Teo.
An Lárionad Éiceolaíochta agus Hidreolaíochta, Ríocht Aontaithe	Pat Horton
CERC (GBP)	Synergy Environmental Teo t/a Enviroguide Consulting
Deimhniú Eorpach Teo	Innealtóirí Comhairleach Ryan Hanley
Christoper Hone	Rivercrossing Business Solutions Teo
Compass Informatics	Sweco Éire Teo
Cpl Occupational Healthcare	Think HR
eir evo	VITO (An Institiúid Phléimeannach um Thaighde Teicneolaíochta)
Gartner Éire Teo.	Wallingford Hydrosolutions Teo
Geosyntec Consultants Teo	

7.3 Foilseacháin 2022 na GCC

Aer

Tá na tuarascálacha aeir seo a leanas foilsithe ar láithreán gréasáin na GCC:

- *Cáilíocht an Aeir in Éirinn 2021*
- *Bullaitín Bliantúil um Cháilíocht an Aeir 2021*

Corparáideach

Tá na tuarascálacha corparáideacha seo a leanas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Plean Straitéiseach GCC, 2022–2026*
- *Tuarascáil Bhliantúil & Cuntais na GCC, 2021*
- *Tuarascáil Bhliantúil agus Cuntais 2021*
- *EPA Year in Review 2021*
- *Athbhreithniú ar 2021*
- *Scéim Teanga GCC 2022-2025*
- *Tuarascáil GCC ar Fheidhmíocht Chomhshaoil 2017-2020*
- *Creat Rialachais Chorparáidigh GCC*
- *Cód Iompair GCC*

Radón

Tá na tuarascálacha radóin seo a leanas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Radón in Ionaid Oibre*
- *Radón i dTithe Cónaithe*

Údarás Poiblí

Tá an tuarascáil seo a leanas ón Údarás Poiblí foilsithe ar shuíomh gréasáin na GCC:

- *Focus on Local Authority Environmental Enforcement Activity report 2021*

Dramhaíl

Tá na tuarascálacha dramhaíola seo a leanas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Tuarascáil Achoimre ar Staidreamh Náisiúnta Dramhaíola don bhliain 2020*
- *Treoir Gharáiste Cliste*
- *Bileog eolais faoi Dhramhaíl atá de thoradh Pacáistíochta in Éirinn 2020*

Geilleagar Ciorclach

Tá na tuarascálacha seo a leanas ar gheilleagar ciorclach foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Idirghabhálacha rialtais chun tacú leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach*
- *Ról earnáil dhigiteach na hÉireann maidir le dlús a chur leis an aistriú chuig geilleagar ciorclach*

Cáilíocht uisce

Tá na tuarascálacha seo a leanas ar cháilíocht uisce foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Cáilíocht Uisce in Éirinn 2016– 2021*
- *Cáilíocht Uisce in Éirinn 2016– 2021 Tuarascáil Achoimre*
- *Stádas WFD a shannadh do Dhobharlaigh Neamh-mhonaraithe i dTuarascáil 2013-2018*
- *Tuarascáil Monatóireachta ar Cháilíocht Uisce ar Thiúchan Nítrigine agus Fosfair in Uiscí na hÉireann in 2021*
- *Conas a Dhéanaimid Measúnú ar Cháilíocht Uisce - bileog fíricí*
- *Cáilíocht an Uisce Snámha in Éirinn 2021*
- *Ainmniú na ndobharlach a bhfuil bunathrú orthu don tríú Plean Bainistíochta Abhantraí*
- *Clár Monatóireachta Hidriméadrachta Náisiúnta 2022–2027*
- *12 fhoilseachán míosúla den 'Bullaitín Achoimre Hidreolaíochta' (Nollaig 2021 go Samhain 2022)*

Uisce óil

Tá na tuarascálacha seo a leanas ar uisce óil foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Cáilíocht Uisce Óil i nGrúpscéimeanna Príobháideacha agus i Soláthairtí Beaga Príobháideacha 2021*
- *Cáilíocht Uisce Óil i Soláthairtí Poiblí 2021*

Dramhuisce

Tá na tuarascálacha seo a leanas ar fhuíolluisce foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Cigireachtaí ar Chórais Chóireála Fuíolluisce Tí (CCCFT) 2021*
- *Cóireáil Fuíolluisce Uirbigh in 2021*

Measúnú

Tá na tuarascálacha measúnaithe seo a leanas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC:

- *Nóta Dea-Chleachtais ar SEA don Earnáil Uisce*
- *Dréacht-threoirlínte faoin bhFaisnéis atá le bheith i dTuarascálacha faoi Mheasúnacht Tionchair Timpeallachta (MTT)*
- *Comhshaol na hÉireann: Léarscáileanna agus Cairteacha*

Tuarascálacha ar thaighde comhshaoil

Tá *na tuarascálacha taighde seo a leanas foilsithe ar shuíomh Gréasáin na GCC*:

Aghaidh a thabhairt ar riachtanais fianaise maidir le hathrú aeráide

- An Ceathrú Tuarascáil ar Ghníomhaíochtaí: *Grúpa Comhordaithe ar Thaighde Aeráide: An Ceathrú Tuarascáil ar Ghníomhaíochtaí: Eanáir – Nollaig 2021*
- Taighde 401: *Airíonna Tailte Móna a Imríonn Tionchar ar Astaíochtaí agus Baint Gás Ceaptha Teasa*
- Taighde 402: *Oiriúnú don Athrú Aeráide: Rioscaí agus Deiseanna do Ghnólachtaí Éireannacha*
- Taighde 404: *Fean-Aeráid: Tionchar an athraithe aeráide ar fheineolaíocht in Éirinn*
- Taighde 415: *Treochlár le haghaidh Rannpháirtíochtaí Breithniúcháin Áitiúla maidir le hAistrithe chuig Neodracht Carbóin agus Athléimneacht Aeráide*
- Taighde 418: *Timpeallacht Thógtha Athléimneacht agus Oiriúnú Aeráide*
- Taighde 419: *Comhtháthú Rioscaí Tubaiste agus Oiriúnú d'Athrú Aeráide i bPleanáil Éigeandála na hÉireann a Fheabhsú*
- Taighde 422: *Mapáil ar Charbón Orgánach Ithreach agus ar Úsáid Talún (MCOIUT))*
- Taighde 425: *Daoine a Nascadh le Gníomh um Athrú Aeráide: Bonn Eolais a chuir faoi Chreatlacha Rannpháirteacha don Idirphlé Náisiúnta ar Ghníomhú ar son na hAeráide (C-CHANGE)*

Comhshaol sláintiúil a sheachadadh

- *Taighde 407: Úsáid Breosla Sholadaigh Chónaithe in Éirinn agus an tAistriú ó Bhreoslaí Soladacha*
- *Taighde 412: Astaíochtaí ó Fheithiclí Easbhóthair agus Innealra Eile agus Ídiú Breosla a Bhaineann leo*
- *Taighde 416: Forbairt agus Feidhmiú Múnlaí Monte Carlo do Speictriméadracht Gáma Gearmáiniam Ard-íonachta*
- *Taighde 417: Measúnú ar na Tionchair Chomhshaoil agus Sláinte a eascraíonn as Ábhair Aisiríocha Fiaclóireachta saor ó Mhearcair*
- *Taighde 420: Monatóireacht agus Samhaltú Pailine (POMMEL)*
- Taighde 423: *Torann agus Sláinte Iompar Comhshaoil: Fianaise ó Éirinn (Torann-Sláinte)*
- Taighde 427: *Líonra Monatóireachta Fungais agus Algartam*

Geilleagar Ciorclach agus Glas a Éascú

- Taighde 405: *An Earnáil Athúsáide a Cháiliú agus a Chainníochtú in Éirinn*
- Taighde 408: *Táirgíocht agus Caitheamh Inbhuanaithe: Tionchar na Noirm Shóisialta*
- Taighde 409: *Comhdhearadh le haghaidh Athléimneacht i bhForbairt Tuaithe trí Líonraí Foghlama Piaraí go piaraí agus Idirghabhálacha Foghlama Áitbhunaithe STEAM*
- Taighde 410: *Caillteanas Bia agus Dramhaíl ó Fheirmeoireacht, Iascaireacht agus Dobharshaothrú in Éirinn*
- Taighde 411: *Luacháil Nualaíoch ar Fhuíolluisce Próiseála Déiríochta ag Úsáid Cur Chuige Geilleagair Chiorclaigh (Cothaitheach)*
- Taighde 426: *Staitisticí maidir le Dramhaíl ó Phacáistíocht, Inspreagthaí Táirgeoirí agus Iompar Tomhaltóirí*

Ár gcomhshaol nádúrtha a chosaint agus a athchóiriú

- Tuarascáil Sintéise Fianaise 1: *Comhartha Sóirt do Bheartas Ithreach in Éirinn MUCKISOILS (Mapáil Tuisceana agus Eolas Reatha ar Ithreacha na hÉireann)*
- Taighde 403: *Éicea-mhéadracht – Coinníollacha Tacaíochta Comhshaoil le haghaidh Éiceachórais Talún atá spléach ar Screamhuisce*
- Taighde 406: *Ceachtanna Foghlamtha ó Rialachas Uisce a Roinnt*
- Taighde 413: *Éagsúlacht agus Athléimneacht Éiceachóras na Ceilpe in Éirinn*
- Taighde 414: *Plandaí Coimhthíocha Ionracha a Bhainistiú in Éirinn*
- Taighde 421: *Measúnú ar Mhéid agus Tionchar na mBacainní ar Hidreamoirfeolaíocht Fionnuisce agus Nascacht in Éirinn (Athcheangail)*
- Taighde 424: *ESDecide: Ó Chreat Seirbhísí Éiceachórais go Feidhmchlár ar Bhainistíocht Chomhtháite Acmhainní Fionnuisce*

8 Ráitis Airgeadais

8. RÁITIS AIRGEADAIS

8.1 RÁITEAS RIALACHAIS AGUS TUARASCÁIL NA STIÚRTHÓIRÍ 2022

Rialachas

Bunaíodh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (an Ghníomhaireacht/GCC) faoin Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, arna leasú (an tAcht). De réir Alt 19 den Acht tá an Ghníomhaireacht comhdhéanta d'ArdStiúrthóir agus de chúigear Stiúrthóirí.

Ceaptar an tArd-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí eile ag an Rialtas i gcomhréir le hAilt 21 agus 24 den Acht. Tá feidhmeanna GCC leagtha amach i gCuid III den Acht. Tá an tArd-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí freagrach don Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus don Aire Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta. Tá an tArd-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí freagrach as dea-rialachas a chinntiú agus comhlíonann siad an cúram sin trí chuspóirí agus spriocanna straitéiseacha a shocrú agus cinntí straitéiseacha a ghlacadh maidir le gach príomh-shaincheist gnó. Tá an tArd-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí freagrach as bainistiú agus rialú rialta laethúil an GCC.

Ní bhaintear úsáid as an téarma 'Bord' san Acht chun comhlacht rialaithe na heagraíochta a ainmniú; seachas sin, tagraítear don 'Ghníomhaireacht' san Acht agus do 'Stiúrthóirí na Gníomhaireachta' mar atá ainmnithe. Feidhmíonn an tArd-Stiúrthóir mar Chathaoirleach an Bhoird Fheidhmiúcháin agus mar phríomhfheidhmeannach oibriúcháin na GCC, agus róil rialachais agus bhainistíochta araon á gcomhlíonadh, agus é freagrach as an nGníomhaireacht a reáchtáil. Tá an tArd-Stiúrthóir freagrach don Oireachtas tríd an gCoiste um Chuntais Phoiblí.

Tugtar 'Baill an Bhoird Fheidhmiúcháin' ar Stiúrthóirí na Gníomhaireachta agus tugtar 'an Bord' ar chomhlacht rialachais na Gníomhaireachta. Comhlíonann an Bord róil bhainistíochta agus rialachais araon agus tá a chuid gníomhaíochtaí eagraithe i gcúig Oifig, agus freagracht oibríochtúil ag gach Stiúrthóir as Oifig.

Freagrachtaí an Bhoird

Tá raon leathan cumhachtaí agus dualgas deonaithe don GCC faoin Acht don Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, mar atá leasaithe agus reachtaíocht ábhartha eile i leith an chomhshaoil agus chosaint radaíochta.

Is é ról an Bhoird i gcomhlacht poiblí ná ceannaireacht straitéiseach, stiúradh, tacaíocht agus treoir a thabhairt don chomhlacht agus tiomantas dá chuid luachanna, beartais agus cuspóirí lárnacha a chur chun cinn. I dteannta le freagrachtaí speisialta an Bhoird atá leagtha amach sa Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (an Cód) agus san Acht, tá freagrachtaí sonracha rialachais agus bainistíochta ar Bhord Feidhmiúcháin na GCC mar Bhord Comhlachta Stáit, lena n-áirítear:

- déanamh cinnte go gcomhlíonann an comhlacht a chuid freagrachtaí mar atá leagtha amach le reacht nó in ord aireachta
- ceannaireacht, fís agus treoir a thabhairt don chomhlacht
- misean an chomhlachta a shainiú, cinneadh ar a chuspóirí straitéiseacha agus na beartais a fhorbairt a theastaíonn chun na spriocanna sin a bhaint amach
- dea-bhainistíocht a chinntiú, monatóireacht a dhéanamh ar éachtaí na bainistíochta agus déanamh cinnte go mbaintear amach cothrom ceart idir ról an bhoird agus ról na bainistíochta faoi seach
- spriocanna feidhmíochta a shocrú, lena n-áirítear príomhspriocanna airgeadais agus, go háirithe, aontú ar an mbuiséad agus dlúthmhonatóireacht a dhéanamh air
- déanamh cinnte go n-iompraíonn an comhlacht é féin go heiticiúil agus ar bhealach a réitíonn le luachanna lárnacha an chomhlachta
- ról an chomhlachta sa phobal a shainiú agus a chur chun cinn trí mheicníochtaí a fhorbairt chun tuairimí custaiméirí agus páirtithe leasmhara a bhailiú agus trí dhaoine a choimeád ar an eolas ar bhealach oscailte, cuntasach agus freagrach.

Ó thaobh na reachtaíochta de, tá freagracht ar an mBord as bainistíocht na GCC, ach le haghaidh cuspóirí praiticiúla tá cumhacht aige freagracht a tharmligean do bhaill foirne eile le haghaidh cuspóirí oibriúcháin. Forálann Alt 25(6) den Acht, go bhféadfaidh an Ghníomhaireacht aon cheann dá feidhmeanna a chomhlíonadh nó a fheidhmiú trí aon stiúrthóir nó trí aon duine eile nó aon chomhlacht a bheidh údaraithe go cuí ag an nGníomhaireacht chun na críche sin.

Ó bunaíodh an GCC, tá cumhachtaí roghnacha tarmligthe ag an mBord do leibhéil éagsúla sa GCC. Leantar tarmligean na gcumhachtaí ar aghaidh ag méadú agus an Ghníomhaireacht ag sealbhú feidhmeanna reachtaíochta breise le himeacht ama.

Foilsíodh Plean Straitéiseach an GCC i Mí na Bealtaine 2022 agus leagann sé amach na gníomhartha tosaíochta a ghlacfaidh an GCC chun ár misean a chomhlíonadh i dtaca lenár gcomhshaol a chosaint, a fheabhsú agus a athchóiriú.

Tá obair agus freagrachtaí GCC leagtha amach: i bPlean Straitéiseach an GCC; i gClár Oibre an GCC; agus sa Chomhaontú Maoirseachta leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus leis an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta.

Gach mí, bíonn cruinniú tiomnaithe ag an mBord Feidhmiúcháin faoi cheisteanna rialachais agus bainistíochta a chuimsíonn, ach nach bhfuil teoranta do na rudaí seo a leanas:

- Leasanna a dhearbhú
- Tuarascálacha um dhul chun cinn ar shaincheisteanna oibriúcháin ó Oifigí aonair
- Bainistíocht airgeadais
- Pleanáil straitéiseach
- Bainistíocht cumarsáide
- Saincheisteanna rialachais chorparáidigh (iniúchadh inmheánach san áireamh)
- Acmhainní daonna agus saincheisteanna soláthair foirne
- Bainistíocht Riosca

Ceanglaítear le hAlt 50 den Acht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, arna leasú, go gcoimeádfaidh an GCC, i gcíbe foirm a cheadódh an tAire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide le cead ón Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, na cuntais go léir is cuí agus is gnách ar an airgead a gheobhaidh agus a chaithfidh an GCC.

Agus an GCC ag ullmhú na ráiteas airgeadais sin, ní foláir dó:

- beartais oiriúnacha chuntasaíochta a roghnú agus iad a chur i bhfeidhm go seasta;
- breithiúnais a thabhairt agus meastacháin a dhéanamh atá réasúnta agus ciallmhar;
- na ráitis airgeadais a ullmhú ar bhonn ghnóthais leantaigh mura bhfuil sé mí-oiriúnach a cheapadh go leanfaidh sé ar aghaidh ag oibriú;
- dearbhú gur leanadh nó nár leanadh caighdeáin chuntasaíochta infheidhme, faoi réir aon neamhchomhlíonta ábhartha a nochtadh agus a míníodh sna ráitis airgeadais.

Tá an GCC freagrach as taifid chuntasaíochta leordhóthanacha a choinneáil a nochtann, le cruinneas réasúnta ag am ar bith, a staid airgeadais agus a ligeann dó a chinntiú go gcloíonn na ráitis airgeadais le hAlt 50 den Acht. Baineann an fhreagracht i dtaca le cothabháil agus iomláine na faisnéise corparáide agus airgeadais leis an Ard-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí.

Tá freagracht ar an mBord as an bplean bliantúil agus an buiséad a cheadú. Déantar monatóireacht ar bhonn míosúil ar fheidhmíocht na GCC trí thuairiscí ar an dul chun cinn maidir le hEochairtháscairí Feidhmíochta na GCC a chur faoi bhráid an Bhoird. Rinneadh meastóireacht ag deireadh na bliana ar Ghníomhaíochtaí Cláir Oibre an GCC in 2022 agus cuireadh an Tuairisc deiridh bliana ar Bhainistiú Airgeadais 2022 faoi bhráid an Bhoird i Mí Feabhra 2023.

Tá an GCC freagrach freisin as a chuid sócmhainní a chosaint agus céimeanna réasúnta a ghlacadh le calaois agus mírialtachtaí eile a chosc agus a bhrath.

Is í tuairim an Bhoird go dtugtar léargas fíor agus cóir ar fheidhmíocht agus staid airgeadais an GCC ar an 31 Nollaig 2022 i ráitis airgeadais na GCC.

Struchtúr an Bhoird

Tá an Bord Feidhmiúcháin comhdhéanta d'Ard-Stiúrthóir agus cúigear Stiúrthóirí eile, duine amháin díobh a ghníomhaíonn mar Leas-Ardstiúrthóir, agus iad go léir ceaptha ag an Rialtas. Ceaptar an tArd-Stiúrthóir ar feadh tréimhse seacht mbliana agus ceaptar na Stiúrthóirí eile ar feadh tréimhse cúig bliana. Féadfar an tArd-Stiúrthóir agus na Stiúrthóirí faoi seach a athcheapadh ag an Rialtas ar feadh dara tréimhse oifige nó tréimhse oifige eile ina dhiaidh sin.

Leis na ceanglais a eascraíonn as an Iarscríbhinn a ghabhann le Cód Cleachtais um Rialachas Comhlachtaí Stáit 2016, ar Chothromaíocht Inscne, Éagsúlacht agus Cuimsiú, moltar go ndéanfaidh Boird Stáit ionadaíocht 40% idir mná agus fir a bhaint amach ar Bhoird Stáit. Leagtar amach in Ailt 21 agus 24 den Acht GCC faoi seach na nósanna imeachta a bhaineann le ArdStiúrthóir agus le Stiúrthóirí an GCC a cheapadh. Roghnaíonn coiste, de réir mar atá forordaithe in Acht GCC, Ard-Stiúrthóir agus Stiúrthóirí an GCC agus ceapann an Rialtas iad trí phróiseas earcaíochta oscailte. Agus na hiarrthóirí á roghnú, cuireann an coiste eolas agus taithí san áireamh, lena n-áirítear taithí ábhartha maidir le hábhair chomhshaoil agus raideolaíocha. Amhail an 31 Nollaig 2022, bhí cothromaíocht inscne ag an mBord: mná ab ea 50% de bhaill an Bhoird, fir ab ea an 50% eile.

Tháinig an Bord le chéile le haghaidh cruinnithe Ginearálta Boird dhá uair déag in 2022. Tugtar mionsonraí sa tábla thíos maidir leis an dáta ar ceapadh baill a bhí ar an mBord le linn 2022:

Ball den Bhord	Ról	Dáta Ceaptha
Laura Burke	Ard-Stiúrthóir	8 Samhain 2011*
Gerard O'Leary	Leas-Ardstiúrthóir	8 Bealtaine 2012**
Micheál Lehane	Stiúrthóir	1 Bealtaine 2016*
Eimear Cotter	Stiúrthóir	1 Meán Fómhair 2017*
Tom Ryan	Stiúrthóir	25 Lúnasa 2018
Sharon Finegan	Stiúrthóir	19 Aibreán 2021

* Dara téarma

** An tríú téarma

An Coiste Iniúchóireachta agus Riosca

Tá Coiste Iniúchóireachta agus Riosca (CIR) bunaithe ag an GCC ar a bhfuil seisear comhaltaí seachtracha agus aon chomhalta amháin ó Bhainistíocht Shinsearach GCC. Ról an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca ná tacaíocht a thabhairt don Bhord maidir lena chuid freagrachtaí as ceisteanna riosca, rialaithe agus rialachais, agus an chinnteacht a bhaineann leo. Tá an Coiste Iniúchóireachta agus Riosca neamhspleách ó bhainistíocht airgeadais na heagraíochta. Go sonrach, cinntíonn an Coiste Iniúchóireachta agus Riosca go ndéantar monatóireacht ghníomhach agus neamhspleách ar chórais rialaithe inmheánacha, gníomhaíochtaí iniúchóireachta san áireamh. Bíonn cruinnithe rialta ag Cathaoirleach an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca agus an tArd-Stiúrthóir agus tugann an Cathaoirleach tuairisc don Bhord ar fheidhmíocht an choiste uair amháin sa bhliain ar a laghad.

Bhí cúig chruinniú ag an CIR in 2022. Bhunaigh an GCC an CIR ar bhonn buan ar an 25 Eanáir 2022. Tá ballraíocht an CIR ag deireadh 2022 leagtha amach sa tábla seo a leanas:

Ball CIR	Athrú ar Théarma le linn 2022
Tom Barry (Cathaoirleach)	Gan Athrú
Caroline Bocquel	Gan Athrú
Áine Ryall	Gan Athrú
Raymond Smith	Gan Athrú
Philomena Poole	Gan Athrú
Harvey Bradshaw	Ceaptha Mí an Mhárta 2022
David Owens	Ceaptha Mí na Nollag 2022

Fochoistí an Bhoird

Tá dhá Fhochoiste Boird bunaithe ag an mBord.

1. **Fochoiste TFC an Bhoird:** ar a bhfuil triúr baill den Bhord agus a fhaigheann tacaíocht ó Chlárbhainisteoirí sinsearacha, an fhoireann shinsearach TFC agus ionadaí ón bhFoireann shinsearach anailísíochta. Is iad baill an Bhoird den choiste seo ná: an Dr Micheál Lehane (Cathaoirleach), an Dr Eimear Cotter agus an tUas. Gerard O'Leary. Bhí 8 gcruinniú ag Fochoiste an Bhoird TFC in 2022.
2. **Fochoiste an Bhoird ar Shábháilteacht, Sláinte agus Leas (SSL):** ar a bhfuil triúr baill den Bhord ag deireadh 2022. Is iad baill an choiste seo ná: An tUas. Gerard O'Leary (Cathaoirleach), An Dr Micheál Lehane agus an Dr Tom Ryan. Bhí cúig chruinniú ag Fochoiste an Bhoird ar Shábháilteacht, Sláinte agus Leas in 2022.

D'fhaomh an Bord na Téarmaí Tagartha d'Fhochoiste nua ar Dhaoine agus Cultúr in 2022. Cuirfear tús leis an gCoiste seo in 2023.

Coistí Comhairleacha/Comhairliúcháin Seachtracha

Chomh maith leis sin, cuirtear comhairle ar an mBord ag na coistí seachtracha lárnacha seo a leanas, ar bunaíodh gach ceann díobh faoi reachtaíocht:

- Coiste Comhairleach na GCC
- An Coiste Comhairleach um Dhumpáil ar Muir
- An Coiste Comhairleach ar Orgánaigh Ghéinmhodhnaithe (OGM)
- An Coiste Comhairleach um Shláinte
- An Coiste Comhairleach um Chosaint Raideolaíoch

Sceideal an Fhreastail, na dTáillí agus na Speansas

Tionóladh 14 chruinniú den Bhord Ginearálta in 2022. Leagtar amach thíos sceideal an fhreastail ar chruinnithe den Bhord Ginearálta do 2022. Tionóladh 10 as na 14 chruinniú den Bhord Ginearálta i gCeanncheathrú GCC agus tionóladh 4 cruinniú eile i gCigireacht na GCC, Baile Átha Cliath:

Líon na gcruinnithe	An Bord: I láthair/ As a d'fhéadfadh bheith i láthair	Táillí 2022 €	Costais 2022 €
Laura Burke	14/14	0	420
Gerard O'Leary	14/14	0	0
Micheál Lehane	14/14	0	0
Eimear Cotter	12/14	0	0
Tom Ryan	14/14	0	0
Sharon Finegan	12/14	0	0
Iomlán		**0**	**420**

Leagtar amach thíos sceideal an fhreastail ar chruinnithe an CIR do 2022, agus na táillí agus na speansais a fuair gach comhalta:

Líon na gcruinnithe	An Coiste um Iniúchóireacht & Riosca I láthair/as a d'fhéadfadh bheith i láthair	Táillí 2022 €	Speansais 2022 €
Tom Barry (Cathaoirleach)	5/5	4,916	864
Nuala Bannon	3/3	0	102
Caroline Bocquel	5/5	0	318
John Maher	4/4	0	213
Áine Ryall	4/5	0	0
Raymond Smith	5/5	0	0
Allan Reid	2/2	0	0
Philomena Poole	3/5	0	140
Harvey Bradshaw	2/2	0	974
Iomlán		**4,916**	**2,611**

Nochtuithe a éilíonn an Cód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016)

Tá an Bord freagrach as a chinntiú gur chomhlíon an GCC riachtanais uile an Chóid, mar a d'fhoilsigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe i mí Lúnasa 2016. Éilíonn an Cód na nochtuithe seo a leanas:

Mionsonrú ar Shochair na bhFostaithe Gearrthéarmacha

Tá sochair ghearrthéarmacha fostaithe a sháraíonn €60,000 leagtha amach i Nóta 8 (c) leis na ráitis airgeadais.

Costais Sainchomhairliúcháin

Cuimsíonn costais chomhairliúcháin costas na comhairle eachtraí a thugtar don bhainistíocht ach ní chuimsíonn siad feidhmeanna 'gnó mar is gnách', oiliúint foirne agus soláthraithe forbartha.

	2022 €	2021 €
Comhairle Dlí, Soláthar Airgeadais Gníomhaíochtaí Ceadúnaithe san áireamh.	1,228,728	1,049,287
Luacháil Achtúireach ar Scéim na bPinsean	4,859	5,843
Comhairleachtaí Acmhainní Daonna	8,856	50,411
Caidrimh Phoiblí	82,923	79,412
Iniúchadh Inmheánach & Rialachas Corparáideach	73,099	78,845
Comhairleacht agus Comhairle maidir le Soláthar	21,181	56,208
Forbairt agus Cur i bhfeidhm Straitéise	58,794	69,264
Costais Chomhairliúcháin Iomlána	**1,478,440**	**1,389,270**

Costais Dlíthiúla agus Socruithe

Tugann an tábla thíos mionsonrú ar na méideanna a aithnítear mar chaiteachas sa tréimhse thuairiscithe maidir le costais dhlíthiúla, socraíochtaí agus nósanna imeachta idir-réitigh agus eadrána a bhaineann le conarthaí le tríú páirtithe. Ní chuimsíonn sé seo speansais a thabhaítear maidir le comhairle dlíthiúil ghinearálta a fuair an GCC a nochtar sna costais Shainchomhairleoireachta thuas.

	2022 €	2021 €
Táillí dlí – imeachtaí dlí	557,774	369,606
Íocaíochtaí idir-réitigh agus eadrána	0	0
Socraíochtaí	0	0
Iomlán	**557,774**	**369,606**

Caiteachas Taistil agus Cothabhála

Déantar caiteachas taistil agus cothabhála a aicmiú mar seo a leanas:

	2022 €	2021 €
Intíre		
– Bord	59,853	23,091
- Fostaithe	913,928	330,005
Idirnáisiúnta		
– Bord	16,889	0
- Fostaithe	142,148	12,758
Iomlán	**1,132,818**	**365,854**

Caiteachas Fáilteachais

Cuimsítear sa Chuntas Ioncaim agus Caiteachais an caiteachas fáilteachais seo a leanas:

	2022 €	2021 €
Fáilteachas foirne*	15,799	17,429
Fáilteachas eile	0	0
Iomlán	**15,799**	**17,429**

* Áirítear ann Clár Cúnaimh d'Fhostaithe agus ranníocaíochtaí le clubanna Spóirt agus Sóisialta foirne.

Ráiteas Comhlíontachta

Ghlac an Bord leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú (2016), agus tá nósanna imeachta curtha i bhfeidhm aige chun a chinntiú go gcomhlíontar an Cód. Chloígh an GCC leis an gCód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú le haghaidh 2022.

Sínithe thar ceann an Bhoird.

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir

Dáta sínithe: 27 Meitheamh 2023

8.2 RÁITEAS AR RIALÚ INMHEÁNACH 2022

1. Scóip na Freagrachta

Thar ceann Stiúrthóirí na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (GCC), aithním an chomhfhreagracht atá ar na Stiúrthóirí as a chinntiú go gcoinnítear agus go bhfeidhmítear go hinmheánach córas éifeachtach rialaithe inmheánaigh maidir le cuntais GCC a ullmhú agus gach dualgas reachtúil a bhaineann leis an GCC a chomhlíonadh. Cuireann an fhreagracht seo san áireamh riachtanais Chóid Chleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú a chomhlíonadh (2016).

2. Cuspóir an Chórais Rialaithe Inmheánaigh

Tá an córas rialaithe inmheánaigh deartha chun riosca a bhainistiú ag leibhéal inghlactha seachas fáil réidh leis. Mar sin, ní féidir leis an gcóras ach dearbhú réasúnach seachas dearbhú iomlán a thabhairt go bhfuil sócmhainní á gcosaint agus idirbhearta á n-údarú agus á dtaifeadadh i gceart agus go seachnaítear earráidí ábhartha nó neamhrialtachtaí nó go mbraitear iad go tráthúil. Cé gur féidir leis an gcóras rialaithe inmheánaigh athrú le himeacht ama, déanann an GCC athbhreithniú agus uasdátú ar na córais sin mar is gá.

Tá an córas rialaithe inmheánaigh, atá ag teacht le treoirlínte a d'eisigh an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, i bhfeidhm sa GCC don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 agus suas go dtí an dáta a rinneadh na ráitis airgeadais a fhaomhadh.

3. Príomhnósanna Imeachta Rialaithe chun Rialú Inmheánach Éifeachtach a Sholáthar

i) Athbhreithniú Bliantúil ar Éifeachtacht an Rialaithe

Rinne an Bord Feidhmiúcháin (an Bord) athbhreithniú bliantúil ar éifeachtúlacht na rialuithe inmheánacha a tháinig chun críche i bhFeabhra 2023. Agus iad ag tabhairt faoin athbhreithniú seo rinne na Stiúrthóirí an méid seo a leanas a phlé:

- Sonraí maidir leis an gcóras rialaithe inmheánacha in 2022, lena n-áirítear Bainistiú Riosca, Bainistíú Airgeadais, Iniúchóireacht Inmheánach, Eitic, Córais Faisnéise, Pleanáil agus Tuairisciú Gnó,
- Tuairisc ar an Athbhreithniú ar Éifeachtacht na Rialuithe Airgeadais Inmheánacha 2022
- Tuairisc ón Oifigeach um Chomhlíonadh 2022,
- Tuairisc ar Chomhlíontacht TF 2022,
- Tuairisc Bhliantúil ar Chomhlíontacht le Reachtaíocht Chorparáideach
- Tuairisc ar Shábháilteacht, Sláinte agus Leas 2022, agus
- Ráitis Dhearbhaithe ar Bhainistíocht Riosca 2022

Síníodh Ráitis Bhliantúla Urrúis maidir le Freagrachtaí Buiséadacha 2022 agus cuireadh faoi bhráid an Ard Stiúrthóra iad, i gcomhréir le forálacha Lámhleabhar Airgeadais na GCC. Tháinig athrú suntasach ar an mbealach inar oibrigh an GCC mar thoradh ar phaindéim COVID-19. Le linn 2022, lean an GCC air ag cur feabhais ar chleachtais oibre, agus ag an deireadh d'fhaomh Bord na GCC Beartas Oibre Cumaisc i Mí na Nollag. Cuireann an múnla a glacadh an deis ar fáil chun obair na GCC amach anseo a threorú agus a mhúnlú ar bhealach a mbaineann an buntáiste is mó as an modh nua oibre seo.

ii) Sáruithe maidir le Rialú

Níor tuairiscíodh aon sáruithe ar rialú in 2022.

iii) Caillteanais Ábhartha nó Calaois

D'fhulaing an GCC ionsaí fioscaireachta i Mí Meán Fómhair 2022. Chuir an GCC suim €21,060 isteach i gcuntas bainc a bhí faoi smacht calaoiseora. I ndiaidh dul i mbun gnímh go pras, tugadh an t-airgead ar ais don GCC. Mar chuid dár bhfreagairt don teagmhas, chuaigh an GCC i dteagmháil leis na comhlachtaí cuí, An Garda Síochána agus an Lárionad Náisiúnta Cibearshlándála san áireamh. Rinne an GCC athbhreithniú ar rialuithe inmheánacha i ndiaidh an teagmhais, agus neartaigh sé iad.

iv) Athbhreithniú ar an Ráiteas ar Rialú Inmheánach

Rinne Iniúchóirí Inmheánacha na GCC, Coiste Iniúchóireachta agus Riosca na GCC agus na Stiúrthóirí athbhreithniú ar an Ráiteas ar Rialú Inmheánach 2022 i Mí Feabhra 2023 lena chinntiú go dtugtar léargas cruinn ar an gcóras rialaithe le linn 2022 ann.

v) Céimeanna tógtha chun timpeallacht chuí rialaithe a chinntiú

Tá bearta glactha ag Stiúrthóirí an GCC chun an timpeallacht rialaithe chuí a chinntiú taobh istigh den GCC:

- Plean Straitéiseach GCC 2022 –2026 a fhorbairt agus a fhoilsiú. Sa straitéis seo, an séú ceann de chuid na GCC, a foilsíodh i Mí na Bealtaine 2022, leagtar amach an méid atá beartaithe againn a bhaint amach sna cúig bliana atá amach romhainn chun ár sainordú agus ár gcuspóir a chur chun feidhme

maidir leis an gcomhshaol a chosaint, a fheabhsú agus a athchóiriú trí rialúchán, eolas eolaíochta agus obair le dreamanna eile.

- Cur chun feidhme na moltaí a bhí in athbhreithniú ECFE ar leagan amach institiúideach agus eagraíochtúil GCC. Rinneadh scrúdú san athbhreithniú ar struchtúir, cuntasacht, próisis ghnó, tuairisciú agus bainistíocht feidhmíochta na GCC chomh maith le soiléireacht róil, caidrimh agus dáileadh cumhachtaí agus freagrachtaí le comhlachtaí rialtais agus neamhrialtais eile. Ba é toradh iomlán an athbhreithnithe ná gur "bhunaigh an GCC í féin mar ghníomhaireacht iontaofa a bhfuil ardmheas uirthi maidir le cosaint an chomhshaoil agus cosaint raideolaíoch agus aithnítear í don sláine eolaíochta"
- Clár oibre mionsonraithe a chomhaontú gach bliain agus monatóireacht agus meastóireacht a dhéanamh go míosúil ar dhul chun cinn in aghaidh an chláir oibre sin.
- Cruinnithe Boird a reáchtáil go rialta, lena n-áirítear cruinnithe bainistíochta míosúla ina mbíonn ceisteanna straitéiseacha ar an gClár Oibre, amhail Rialachas Corparáideach, Bainistíocht Airgeadais, Straitéis Chorparáideach agus gnóthaí foirne.
- Lámhleabhar Airgeadais na GCC a ghlacadh chomh maith le sraith de bheartais agus de nósanna imeachta airgeadais chun na gnéithe airgeadais tábhachtacha de ghnó na GCC a rialú.
- Lámhleabhar ar Rialachas Corparáideach a ghlacadh chun achoimre shoiléir chuimsitheach a thabhairt ar na príomhghnéithe de rialachas corparáideach le haghaidh na Stiúrthóirí agus na mbainisteoirí sinsearacha.
- Sceideal cuimsitheach ar shocruithe árachais a choimeád chun leasanna an GCC a chosaint.
- Coiste Iniúchóireachta agus Riosca a bhunú agus a chothabháil. (Féach ar Chuid 3(ix) Monatóireacht ar Éifeachtacht an Chórais um Rialú Inmheánach)
- Beartas agus Creat Bainistíochta Riosca a athbhreithniú agus a fheidhmiú, Coiste Feidhmiúcháin Riosca (CFR) agus Príomhoifigeach Riosca a cheapadh. (Féach ar Chuid 3(vi) Creat Riosca agus Rialaithe)
- Monatóireacht agus measúnú a dhéanamh ar chloí le reachtaíocht chorparáideach i gcomhréir le Beartas GCC.
- Freagrachtaí bainistíochta a shainmhíniú, feidhmeanna oiriúnacha a tharmligean, agus polasaithe agus nósanna imeachta uile GCC a athbhreithniú agus a fhaomhadh.
- Cód Iompraíochta Gnó maidir le Stiúrthóirí agus Baill Foirne a ghlacadh de réir na gceanglas sa Chód Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú.
- Cinntiú go gcomhlíontar ceanglais na nAchtanna um Eitic in Oifig Phoiblí agus Ailt 37 agus 38 d'Acht an GCC, 1992, a bhaineann le Leasanna a Dhearbhú agus a Nochtadh.
- Meicníochtaí a bhunú lena háirithiú go bhfuil sláine na gcóras GCC um theicneolaíocht na faisnéise agus na cumarsáide (TFC) leordhóthanach, lena n-áirítear
  - bunú beartas cuí agus nósanna imeachta cuí um rialú,
  - struchtúir eagraíochtúla éifeachtacha lena n-áirítear dealú cúraimí
  - freagracht as athbhreithnithe agus measúnachtaí sonracha ar chórais TFC a tharmligean chuig an aonad iniúchta inmheánaigh trí phróiseas na bPleananna Bliantúla um Iniúchadh Inmheánach.

Ó thaobh na reachtaíochta, tá freagracht ar an mBord as bainistíocht GCC, ach tá cumhacht aige freagracht a tharmligean do chomhaltaí foirne eile le haghaidh cuspóirí oibriúcháin. Faoi réir alt 25(6) den Acht GCC féadfaidh an Ghníomhaireacht aon cheann dá feidhmeanna a chomhlíonadh nó a fheidhmiú trí aon stiúrthóir nó trí aon duine eile nó aon chomhlacht a bheidh údaraithe go cuí ag an GCC chun na críche sin. Tarmligtear freagracht oibriúcháin as obair GCC a dhéanamh ar na Bainisteoirí Cláir atá i gceannas ar fheidhmeanna éagsúla.

Ó bunaíodh an GCC, tá cumhachtaí roghnacha tarmligthe ag Bord na nGníomhaireachta do leibhéil éagsúla sa GCC. Tá fás leanúnach ag teacht ar tharmligean cumhachtaí de réir is a shanntar tuilleadh freagrachtaí reachtúla don GCC le himeacht ama. Coimeádann an GCC clár cuimsitheach de reachtaíocht chomhshaoil ábhartha, clár de chumhachtaí tarmligthe ag an mBord agus Feidhmeanna Forchoimeádta an Bhoird. Déanann an Bord athbhreithniú agus formheas ar na cláir seo de réir mar is gá.

vi) Creat Riosca agus Rialaithe

Tá córas bainistíochta riosca curtha i bhfeidhm ag an GCC a aithníonn agus a thugann tuairisc ar phríomhrioscaí agus ar na gníomhaíochtaí bainistíochta atá á ghlacadh chun déileáil leo agus, a oiread agus is féidir, na rioscaí sin a mhaolú.

In 2022, d'fhoilsigh an GCC a Dréachtbheartas Bainistíochta Riosca i ndiaidh athbhreithniú a dhéanamh ar a próisis bainistíochta riosca. Mar thoradh ar phróiseas an athbhreithnithe, rinneadh leasuithe ar na Cláir Rioscaí Oifige agus ar an gClár Riosca Chorparáidigh, agus

anois tá próiseas bainistíochta riosca againn atá níos dinimiciúla agus níos fearr ag freastal ar riachtanais na GCC.

I mBeartas Bainistíochta Riosca na GCC, leagtar amach an méid riosca a nglacann sí leis agus an próiseas bainistíochta riosca atá i bhfeidhm, agus ina dtugtar mionsonraí faoi róil agus freagrachtaí na foirne maidir le riosca. Tá Beartas agus Struchtúir Bainistíochta Riosca GCC fós ag comhlíonadh an Chóid Cleachtais chun Comhlachtaí Stáit a Rialú 2016.

Aithnítear sa Chlár Rioscaí Corparáideacha na rioscaí lárnacha atá os comhair na GCC agus tugtar sonraí ann faoi na rialuithe agus na gníomhartha atá riachtanach chun rioscaí a mhaolú, chomh maith leis an bhfreagracht as oibriú rialuithe a shanntar do bhaill foirne shonracha. Déantar an Clár Rioscaí Corparáideacha a fhorbairt agus a bhainistiú ag an gCoiste Feidhmiúcháin Riosca agus a athbhreithniú ag an gCoiste Iniúchóireachta agus Riosca, agus cuirtear i láthair do Bhord na GCC é lena cheadú. Chomh maith leis sin, rinneadh measúnú riosca ar sheirbhísí criticiúla mar chuid de Thionscadal um Leanúnachas Gnó.

Cuireann gach Stiúrthóir ráitis urrúis leathbhliantúla ar fáil don Bhord ina nglactar le freagracht as nuashonrú, monatóireacht agus athbhreithniú leanúnach ar an gClár Rioscaí dá nOifig féin agus as a chinntiú go gcuirtear an Beartas Bainistíochta Riosca i bhfeidhm.

Dearbhaím go bhfuil timpeallacht smacht ag coinneáil na heilimintí seo a leanas i bhfeidhm:

- tá taifead déanta ar nósanna imeachta um próisis ghnó lárnacha,
- tá freagrachtaí airgeadais tar éis a bheith ceaptha ag leibhéal na bainistíochta le cuntasacht chomhfhreagrach,
- tá córas buiséadaithe iomchuí ann le buiséad bliantúil atá coinnithe faoi athbhreithniú ag bainistíocht shinsearach,
- tá córais ann a bhfuil mar aidhm acu slándáil chórais theicneolaíocht na faisnéise agus na cumarsáide a chinntiú,
- tá córais i bhfeidhm chun cosaint a thabhairt do na sócmhainní, agus
- córas um rialú ar chaiteachas clár lena n-áirítear nósanna imeachta um cheadú agus íocaíocht deontas agus próisis chun monatóireacht a dhéanamh ar an dul chun cinn maidir leis na cuspóirí a bhaint amach.

vii) Faisnéis Airgeadais & Bhuiséadach

Tá córas na rialuithe inmheánacha airgeadais bunaithe ar chreat oibre d'fhaisnéis bainistíochta rialta, ar chóras tarmligin agus cuntasachta, agus ar thacar nósanna imeachta airgeadais agus riaracháin lena n-áirítear deighilt na ndualgas. Áirítear leis go háirithe:

- Córas buiséadaithe cuimsitheach ina bhfuil buiséad bliantúil, a dhéanann an Bord é a athbhreithniú agus a cheadú. Cuimsítear sa chóras buiséadaithe freisin dhá bhuiséad athbhreithnithe foirmiúla a ullmhú i mí an Mheithimh agus mí Mheán Fómhair, is cuirtear an dá cheann acu faoi bhráid an Bhoird le faomhadh.
- Buiséid agus údarás buiséadach agus freagracht as feidhmeanna sonracha a shannadh do bhainisteoirí áirithe.
- Socruithe chun an ceannach ar fad a bheith déanta agus rialaithe trí chóras agus nósanna imeachta bainistíochta airgeadais GCC.
- Athbhreithnithe míosúla ag an mBord ar thuarascálacha bainistíochta airgeadais.
- Glacadh le Plean Soláthair Chorparáidigh bliantúil agus Oifigeach Soláthair a cheapadh.

Lean rialuithe ionsuite laistigh de na Córais Airgeadais ag feidhmiú mar is gnáth le linn 2022 agus ní raibh gá le haon nósanna imeachta ná Príomhrialaithe a shárú chun gach rud a choimeád mar a bhí.

viii) Nósanna imeachta chun aghaidh a thabhairt ar na himpleachtaí airgeadais a bhaineann le rioscaí móra gnó

Rinneadh staidéar ar na himpleachtaí airgeadais a bhaineann le rioscaí gnó tríd an bpróiseas foirmiúil chun measúnú a dhéanamh ar rioscaí gnó agus maidir le Pleananna Iniúchóireachta Inmheánaí GCC a ullmhú. Déantar iad seo a iniúchadh agus a mheasúnú a thuilleadh le cur i bhfeidhm céimnithe Phlean Iniúchóireachta Inmheánaí na GCC.

ix) Monatóireacht ar éifeachtacht an Chórais um Rialú Inmheánach

Bhunaigh agus choimeád an GCC Coiste Iniúchóireachta agus Riosca, atá comhdhéanta de sheisear baill sheachtracha, duine amháin díobh atá ina Chathaoirleach, agus bainisteoir sinsearach GCC amháin, mar chuid den athbhreithniú córasach leanúnach ar an timpeallacht rialaithe agus ar nósanna imeachta rialachais laistigh den GCC. Rinneadh é sin chun maoirseacht a dhéanamh ar fheidhm na hiniúchóireachta inmheánaí agus chun comhairle a thabhairt don Bhord maidir le feidhmiú agus forbairt na feidhme sin.

Tá feidhm iniúchóireachta inmheánaí bunaithe ag an GCC ag a bhfuil dóthain acmhainní agus a chuireann clár oibre i gcrích a n-aontaítear air leis an CIR. Fostaíonn an GCC saineolaithe seachtracha chun iniúchtaí inmheánacha a dhéanamh.

Cuireadh Plean Iniúchóireachta Inmheánaí 2022-2023 de chuid na GCC i bhfeidhm i rith na bliana agus rinneadh athbhreithniú go tréimhsiúil ar an dul chun cinn maidir le cur i bhfeidhm na ngníomhartha a theastaíonn de thoradh gach iniúchta, agus tugadh tuairisc don Choiste Iniúchóireachta agus Riosca ag gach ceann de chruinnithe CIR agus don Bhord maidir leis sin.

Rinneadh an Plean Iniúchóireachta Inmheánaí 2023-2024 a fhorbairt le linn 2022 agus tugann sé léargas ar na rioscaí corparáideacha a shainaithin an Coiste Feidhmiúcháin Riosca don GCC, ar na hiniúchtaí a shainaithin Bainistíocht na GCC agus an Coiste Iniúchóireachta agus Riosca, agus ar na forbairtí agus na ceisteanna i dtaca le Rialachas Corparáideach atá tagtha chun cinn san Earnáil Phoiblí go ginearálta. Rinne an Coiste Iniúchóireachta agus Riosca athbhreithniú ar an bPlean Iniúchóireachta Inmheánaí agus rinne Bord na GCC an plean a cheadú i nDeireadh Fómhair 2022.

4. Soláthar

Deimhním go bhfuil nósanna imeachta curtha i bhfeidhm ag an GCC chun déanamh cinnte go gcloítear le rialacha agus treoirlínte reatha i leith an tsoláthair. Ní raibh aon chásanna ann a bhí bainteach le soláthar neamhchomhlíontach in 2022.

5. Maoiniú Taighde

I gCiorclán 13/2014 ón Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe, Bainistíocht agus Cuntasacht i leith Deontas ó Fhoinsí Státchiste (an Ciorclán), leagtar amach na prionsabail phoiblí, na nósanna imeachta agus na ceanglais tuairiscithe bhreise um bhainistíocht airgeadais atá le comhlíonadh agus maidir le maoiniú deontais a sholáthraítear ó airgead poiblí á bhainistiú.

Tá nósanna imeachta ag an GCC um cheadú agus íocaíocht deontas agus tá próisis aici chun monatóireacht a dhéanamh ar an dul chun cinn maidir le cuspóirí taighde a bhaint amach.

Gach bliain, cuireann an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide in iúl don GCC gur féidir leanúint leis na socruithe réamh-mhaoinithe a bhí ann cheana faoi Chlár Taighde GCC, ag brath ar fhormheas foirmiúil a fháil ón Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe.

6. Athbhreithniú ar Éifeachtúlacht

Dearbhaím go bhfuil nósanna imeachta curtha i bhfeidhm ag an GCC chun monatóireacht a dhéanamh ar éifeachtúlacht a nósanna imeachta bainistíochta riosca agus rialaithe. Le monatóireacht agus athbhreithniú GCC ar éifeachtúlacht chóras an rialaithe inmheánaigh cuirtear san áireamh obair na n-iniúchóirí inmheánacha agus seachtracha, an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca agus na hardbhainistíochta sinsearaí sa GCC atá freagrach as forbairt agus cothabháil chreat an rialaithe inmheánaigh.

Deimhním go ndearna na Stiúrthóirí athbhreithniú bliantúil ar éifeachtacht na rialuithe inmheánacha do 2022 in Eanáir agus i bhFeabhra 2023 araon, agus go bhfuil siad sásta go bhfuil an córas rialaithe inmheánaigh iontaofa.

Tugadh faoi Iniúchadh Inmheánach ar an Athbhreithniú ar Éifeachtacht na Rialuithe Airgeadais Inmheánacha i Mí na Samhna 2022 agus in Eanáir 2023 i gcomhréir leis an bPlean Iniuchóireachta Inmheánaí 2022/2023. Léiríonn torthaí ón Iniúchadh Inmheánach gur féidir cinnteacht réasúnta a chur ar leordhóthanacht agus éifeachtacht oibriúcháin na rialuithe chun rioscaí airgeadais a mhaolú agus/nó a bhainistiú.

7. Saincheisteanna maidir le Rialú Inmheánach

Seachas an fhadhb a aithníodh i Rannóg 3 níor aithníodh aon sáruithe ar rialuithe inmheánacha maidir le 2022 a bhfuil gá iad a nochtadh sna ráitis airgeadais.

Sínithe thar ceann an Bhoird.

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir

Dáta sínithe: 27 Meitheamh 2023

8.3 TUARASCÁIL AN ARD-REACHTAIRE CUNTAS AGUS CISTE LENA CUR FAOI BHRÁID THITHE AN OIREACHTAIS

Tuairim maidir leis na ráitis airgeadais

Tá iniúchadh déanta agam ar ráitis airgeadais na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 de réir mar a cheanglaítear faoi fhorálacha alt 50 den Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992. Cuimsíonn na ráitis airgeadais

- an ráiteas ar ioncam agus caiteachas agus ar chúlchistí ioncaim coinnithe
- an ráiteas ar ioncam cuimsitheach
- an ráiteas faoi staid airgeadais
- an ráiteas ar shreabhadh airgid agus
- na nótaí gaolmhara lena n-áirítear achoimre ar bheartais chuntasaíochta thábhachtacha.

I mo thuairimse, tugtar léargas fíor agus cruinn sna ráitis airgeadais ar shócmhainní, ar dhliteanais agus ar staid airgeadais na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil amhail an 31 Nollaig 2022 agus ar a hioncam agus a caiteachas le haghaidh 2022 i gcomhréir leis an gCaighdeán Tuairiscithe Airgeadais (CTA) 102 – *An Caighdeán Tuairiscithe Airgeadais infheidhme sa RA agus i bPoblacht na hÉireann.*

Bunús na tuairime

Rinne mé m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais i gcomhréir leis na Caighdeáin Idirnáisiúnta ar Iniúchadh (CIInna) mar a chuirtear i bhfeidhm ag an International Organisation of Supreme Audit Institutions. Cuirtear síos san aguisín leis an tuarascáil seo mo chuid freagrachtaí de réir na gcaighdeán sin. Táim neamhspleách ón nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil agus tá mo chuid freagrachtaí eiticiúla eile comhlíonta agam i gcomhréir leis na caighdeáin.

Creidim gur leor agus gur cuí an fhianaise iniúchóireachta atá faighte agam le bheith mar bhonn do mo thuairim.

Tuairisc ar Fhaisnéis eile seachas na ráitis airgeadais, agus ar ábhair eile

Tá faisnéis áirithe eile curtha i láthair ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil i dteannta leis na ráitis airgeadais. Cuimsíonn an fhaisnéis sin an tuarascáil bhliantúil, an ráiteas rialachais agus tuarascáil na Stiúrthóirí agus an ráiteas ar rialú inmheánach. Cuirtear síos ar mo chuid freagrachtaí as tuairiscí i leith na faisnéise sin, agus ar ábhair áirithe eile a dtugaim tuairisc orthu trí heisceacht, san aguisín leis an tuarascáil seo.

Níl aon ní le tuairisciú agam chuige sin.

Andrew Harkness

Le haghaidh agus thar ceann an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

28 Meitheamh 2023

8.4 AGUISÍN A GHABHANN LEIS AN TUARASCÁIL

Freagrachtaí na Stiúrthóirí

Mar a shonraítear sa ráiteas rialachais agus i dtuarascáil na Stiúrthóirí, tá na Stiúrthóirí freagrach as

- na ráitis airgeadais a ullmhú san fhoirm atá forordaithe faoi alt 50 den Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992
- déanamh cinnte go dtugann na ráitis airgeadais léargas fíor agus cóir i gcomhréir le CTA 102
- rialtacht na n-idirbheart a chinntiú
- measúnú a dhéanamh ar cibé acu an cuí bonn cuntasaíochta an ghnóthais leantaigh a úsáid, agus
- pé rialú inmheánach a mheasann siad gur cuí é le go mbeidh siad in ann ráitis airgeadais a ullmhú atá saor ó mhíráiteas ábhartha, cibé acu de thoradh calaoise nó earráide.

Freagrachtaí an Ard-Reachtaire Cuntas agus Ciste

Ceanglaítear orm faoi alt 50 den Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992 iniúchadh a dhéanamh ar ráitis airgeadais na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil agus tuairisciú air sin do Thithe an Oireachtais.

Is é an cuspóir atá agam agus an t-iniúchadh á dhéanamh ná dearbhú réasúnta a fháil maidir le cibé acu an bhfuil na ráitis airgeadais ina n-iomlán saor ó mhíráiteas airgeadais de thoradh calaoise nó earráide. Leibhéal ard dearbhaithe atá i gceist le dearbhú réasúnta, ach ní hionann é agus gealltanas go mbraithfear i gcónaí míráiteas ábhartha más ann dó in iniúchadh arna dhéanamh i gcomhréir leis na CIInna. Féadann míráitis teacht chun cinn de thoradh calaoise nó earráide agus meastar gur míráitis ábhartha iad más féidir a bheith ag súil go réasúnta go mbeadh tionchar acu, ina n-aonar nó le chéile, ar chinntí eacnamaíocha úsáideoirí arna nglacadh ar bhonn na ráiteas airgeadais sin.

Mar chuid d'iniúchadh i gcomhréir le CIInna, feidhmím breithiúnas gairmiúil agus coimeádaim amhras gairmiúil le linn an iniúchta. Agus é sin á dhéanamh,

- Aithním agus déanaim measúnú ar rioscaí an mhíráitis ábhartha maidir leis na ráitis airgeadais cibé acu de thoradh calaoise nó earráide iad; déanaim nósanna imeachta iniúchóireachta a dhearadh agus a fheidhmiú mar fhreagra ar na rioscaí sin; agus faighim fianaise iniúchta ar leor agus ar cuí í chun bonn a sholáthar do mo thuairim. Is airde an baol nach mbraithfí míráiteas ábhartha de thoradh calaoise seachas míráiteas de thoradh earráide, mar d'fhéadfadh claonpháirteachas, brionnú, easnaimh d'aon turas, mífhaisnéis, nó sárú ar rialú inmheánach a bheith i gceist le calaois.
- Faighim tuiscint ar rialú inmheánach atá ábhartha don iniúchadh chun nósanna imeachta iniúchta a cheapadh atá cuí sna cúinsí, ach ní dhéantar é chun críocha tuairim a chur in iúl faoi éifeachtacht na rialuithe inmheánacha.
- Déanaim measúnú ar oiriúnacht na mbeartas cuntasaíochta arna n-úsáid agus ar réasúntacht na meastachán cuntasaíochta agus na nochtuithe gaolmhara.
- Tugaim conclúid faoi oiriúnacht úsáid bhonn cuntasaíochta an ghnóthais leantaigh agus, bunaithe ar an bhfianaise cuntasaíochta arna fáil, faoi cibé acu gurb ann d'éiginnteacht ábhartha maidir le himeachtaí nó coinníollacha a d'fhéadfadh amhras suntasach a chaitheamh ar chumas na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil leanúint ar aghaidh mar ghnóthas leantach. Má thagaim ar an gconclúid gurb ann d'éiginnteacht ábhartha, ceanglaítear orm aird a tharraingt i mo thuarascáil ar na nochtuithe bainteacha sna ráitis airgeadais nó, murar leor na nochtuithe sin, mo thuairim a leasú. Tá mo chuid conclúidí bunaithe ar an bhfianaise iniúchta arna fáil suas go dtí dáta mo thuarascála. D'fhéadfadh, mar gheall ar imeachtaí nó ar choinníollacha sa todhchaí, áfach, go stadfadh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil de bheith ina gnóthas leantach.
- Déanaim measúnú ar chur i láthair, struchtúr agus ábhar na ráiteas airgeadais, lena n-áirítear na nochtuithe agus cibé acu an léirítear na hidirbhearta agus na himeachtaí bunúsacha sna ráitis airgeadais ar bhealach ina mbaintear amach cur i láthair cóir.

Déanaim cumarsáid leo siúd a bhfuil cúram leagtha orthu as rialachas maidir le, i measc ábhar eile, scóip agus tráthú beartaithe an iniúchta agus fionnachtana tábhachtacha an iniúchta, lena n-áirítear aon easnaimh mhóra sa rialú inmheánach a aithním le linn m'iniúchta.

Tugaim tuairisc trí eisceacht más rud é, i mo thuairim,

- nach bhfuair mé an fhaisnéis agus na míniúcháin go léir a theastaigh uaim do m'iniúchadh, nó
- nárbh leor na taifid chuntasaíochta le go bhféadfaí na ráitis airgeadais a iniúchadh go héasca agus i gceart, nó
- mura réitíonn na ráitis airgeadais leis na taifid chuntasaíochta.

Faisnéis eile seachas na ráitis airgeadais

Ní chuimsíonn mo thuairim an fhaisnéis eile arna cur i láthair in éineacht leis sna ráitis sin, agus ní thugaim aon chonclúid dhearbhaithe maidir leis sin.

Maidir le m'iniúchadh ar na ráitis airgeadais, ceanglaítear orm faoi CIInna an fhaisnéis eile a léamh atá curtha i láthair agus, é sin á dhéanamh agam, a mheas cibé acu an bhfuil neamhréir ábhartha idir an fhaisnéis eile agus na ráitis airgeadais nó le faisnéis arna fáil le linn iniúchta, nó má tá cuma air ar bhealach eile go bhfuil sí míshonraithe go hábhartha. Má thagaim ar an gconclúid, bunaithe ar an obair a rinne mé, go bhfuil an fhaisnéis eile sin míshonraithe go hábhartha, ceanglaítear orm an fhíric sin a thuairisciú.

Tuairisciú ar ábhair eile

Déantar m'iniúchadh agus aird á tabhairt ar na comaoineacha speisialta a ghabhann le comhlachtaí Stáit maidir lena mbainistiú agus a bhfeidhmiú. Tugaim tuairisc má aithním ábhair ábhartha maidir leis an mbealach ina ndearnadh gnó poiblí.

Féachaim chuig fianaise a fháil faoi rialtacht idirbheart airgeadais le linn an iniúchta. Tugaim tuairisc má aithním aon chás ábhartha, áit nár cuireadh airgead poiblí i bhfeidhm do na cuspóirí dá raibh sé beartaithe nó áit nár chloígh idirbhearta leis na húdaráis a rialaíonn iad.

8.5 CUNTAS IONCAIM AGUS CAITEACHAIS AGUS CÚLCHISTÍ IONCAIM COINNITHE DON BHLIAIN DAR CRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2022

		2022	2021
Ioncam	**Nóta**	**€'000**	**€'000**
Deontais Oireachtais – DECC	2(a)	51,480	48,636
Deontais Oireachtais – DHLGH	2(b)	6,094	6,352
Costais Aisghafa maidir le Trádáil ina Astúcháin	3	1,579	1,542
Ioncam ó Ghníomhaíochtaí Raideolaíocha	4	772	764
Gníomhaíochtaí Ceadúnaithe	5	599	674
Gníomhaíochtaí Forfheidhmithe	6	9,777	10,133
Fáltais Ilghnéitheacha	7	503	698
Glan Chistiú Shochair Iarchurtha	23(c)	10,648	7,942
Ioncam Iomlán		**81,452**	**76,741**
Caiteachas			
Luach Saothair	8	30,287	27,373
Costais Sochair Scoir	23(a)	13,795	11,052
Speansais Taistil	9	1,261	466
Costais Saotharlainne agus Allamuigh	10	1,785	1,494
Costais Chóiríochta	11	2,280	1,916
Costais Riaracháin	12	10,199	8,826
Sainchomhairleoirí	13	380	285
Deontais, Conraitheoirí agus Soláthraithe Seirbhíse Seachtracha	14	8,465	9,673
Íocaíochtaí maidir leis an gClár Taighde Comhshaoil	15	9,090	8,784
Dímheas	16	5,552	5,762
Caiteachas Iomlán		**83,094**	**75,631**
Barrachas/(easnamh) don bhliain roimh leithghabhálacha		**(1,642)**	**1,110**
Aistriú go dtí/(ó) an Cuntas Caipitil	17	142	145
Barrachas / (Easnamh) ar Dhiúscairt Sócmhainní Seasta		7	(16)
Barrachas/(easnamh) don bhliain tar éis leithghabhálacha		**(1,493)**	**1,239**
Barrachas amhail an 1 Eanáir		4,735	3,496
Barrachas amhail an 31 Nollaig		**3,242**	**4,735**

Baineann an t-ioncam agus an caiteachas ar fad don bhliain le gníomhaíochtaí leanúnacha ag an dáta tuairiscithe.
Is cuid de na ráitis airgeadais seo iad an Ráiteas ar Shreabhadh Airgid agus na nótaí 1 go 27.
Thar ceann Bhord na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil:

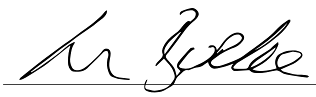

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir

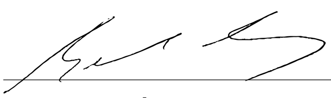

Gerard O'Leary
Leas-Ardstiúrthóir

Dáta sínithe: 27 Meitheamhí 2023

8.6 RÁITEAS MAIDIR LE HIONCAM CUIMSITHEACH DON BHLIAIN DAR CRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2022

	Nóta	2022 €'000	2021 €'000
Barrachas/(easnamh) tar éis leithghabhálacha		**(1,493)**	**1,239**
Gnóthachain / (caillteanais) ar oibleagáidí sochair scoir	23(d)	(5,489)	3,143
Athruithe ar an mbonn tuisceana maidir le luach reatha oibleagáidí sochar scoir		117,105	(23,421)
(Caillteanas)/Gnóthachan Achtúireach le linn na bliana		**111,616**	**(20,278)**
Coigeartú ar Mhaoiniú Sochar Scoir Iarchurtha		**(111,616)**	**20,278**
Ioncam Cuimsitheach Eile don Bhliain		**(1,493)**	**1,239**

Is cuid de na ráitis airgeadais seo iad an Ráiteas ar Shreabhadh Airgid agus na nótaí 1 go 27.

Thar ceann Bhord na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil:

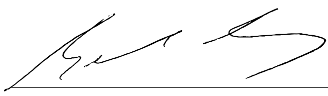

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir

Gerard O'Leary
Leas-Ardstiúrthóir

Dáta sínithe: 27 Meitheamh 2023

8.7 RÁITEAS FAOIN STAID AIRGEADAIS AMHAIL AN 31 NOLLAIG 2022

	Nóta	2022 €'000	2021 €'000
Sócmhainní Seasta – Réadmhaoin, Gléasra agus Trealamh	19	**37,740**	**37,882**
Sócmhainní Reatha			
Infháltais	20	3,683	3,252
Airgead tirim agus coibhéisí airgid tirim	21	8,462	10,350
		12,145	**13,602**
Dliteanais Reatha (Méideanna dlite laistigh de bhliain amháin)			
Suimeanna iníoctha	22	**(8,909)**	**(8,873)**
Glansócmhainní Reatha		**3,236**	**4,729**
Sócmhainní Iomlána lúide Dliteanais Reatha roimh Shochair Scoir		**40,976**	**42,611**
Sochair Scoir			
Oibleagáidí sochar scoir	23(b)	**(233,839)**	**(334,807)**
Sócmhainní maoinithe sochar scoir iarchurtha	23(c)	**233,839**	**334,807**
		0	**0**
Glansócmhainní Iomlána		**40,976**	**42,611**
Lena léirítear			
Cuntas caipitil	17	**37,734**	**37,876**
Cúlchistí ioncaim coinnithe		**3,242**	**4,735**
		40,976	**42,611**

Is cuid de na ráitis airgeadais seo iad an Ráiteas ar Shreabhadh Airgid agus na nótaí 1 go 27.

Thar ceann Bhord na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil:

Laura Burke
Ard-Stiúrthóir

Gerard O'Leary
Leas-Ardstiúrthóir

Dáta sínithe: 27 Meitheamh 2023

8.8 RÁITEAS AR SHREAFAÍ AIRGID DON BHLIAIN DAR CRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2022

	2022	2021
	€'000	€'000
Glansreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Oibriúcháin		
(Easnamh) / Barrachas d'Ioncam thar Chaiteachas	(1,493)	1,239
Dímheas agus Bearnúchán ar Shócmhainní Seasta	5,552	5,762
(Méadú) ar Infháltais	(431)	(27)
Ardú / (Laghdú) i Suimeanna iníoctha	36	(307)
Ús Íoctha	52	64
(Easnamh)/Barrachas ar Dhiúscairt Sócmhainní Seasta	(7)	16
Aistriú (ón) / chuig an gCuntas Caipitil	(142)	(145)
Glan-insreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Oibriúcháin	**3,567**	**6,602**
Sreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Infheistíochta		
Íocaíochtaí chun Réadmhaoin, Gléasra agus Trealamh a fháil	(5,410)	(5,633)
Fáltais ó dhiúscairt sócmhainní seasta	7	0
Glansreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Infheistíochta	**(5,403)**	**(5,633)**
Sreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Airgeadais		
Ús Bainc Íoctha	(52)	(64)
Glansreabhadh Airgid ó Ghníomhaíochtaí Airgeadais	**(52)**	**(64)**
Glan ardú / (Laghdú) in Airgead Tirim agus Coibhéisí Airgid Tirim	**(1,888)**	**905**
Airgead tirim agus coibhéisí airgid thirim ar an 1 Eanáir	10,350	9,445
Airgead tirim agus coibhéisí airgid tirim ar 31 Nollaig	**8,462**	**10,350**

8.9 NÓTAÍ A GHABHANN LEIS NA RÁITIS AIRGEADAIS DON BHLIAIN DAR CRÍOCH AN 31 NOLLAIG 2022

1 Beartais Chuntasaíochta

Tá na boinn cuntasaíochta agus na bearta suntasacha cuntasaíochta a ghlacann an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil chuici féin leagtha amach thíos. Cuireadh i bhfeidhm iad ar fad go seasta i rith na bliana agus don bhliain roimhe seo.

a) Eolas Ginearálta

Bunaíodh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil faoin Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, lena cheanncheathrú ag Eastát Chaisleán Bhaile Sheonach, Co. Loch Garman.

Príomhchuspóirí - tá cur síos ar oibríochtaí agus ar phríomhghníomhaíochtaí GCC leagtha amach sa Tuarascáil Bhliantúil atá leis na Ráitis Airgeadais seo.

Is Aonán Sochair Poiblí (ASB) í an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil.

b) Ráiteas Comhlíontachta

Ullmhaíodh ráitis airgeadais na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil don bhliain dar críoch an 31 Nollaig 2022 de réir FRS 102, an caighdeán tuairiscithe airgeadais atá infheidhme sa RA agus in Éirinn, arna eisiúint ag an gComhairle Tuairiscithe Airgeadais (CTA).

c) Bunús an Ullmhúcháin

Ullmhaíodh na ráitis airgeadais faoi choinbhinsiún an chostais stairiúil agus ar an mbealach atá ceadaithe ag an Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, le comhthoiliú an Aire Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe faoi Alt 50 den Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992. Cuireadh na beartais chuntasaíochta seo a leanas i bhfeidhm go seasta nuair a bhíothas ag déileáil le míreanna a cheaptar a bheith ábhartha.

d) Ioncam

Deontais Stáit

Aithnítear ioncam go ginearálta ar bhonn fabhraithe; eisceacht amháin air seo is ea Deontais Stáit, a aithnítear ar bhonn fháltais airgid thirim.

Ioncam Gníomhaíochta Ceadúnais

Ceanglaítear ar iarratasóirí ar cheadúnais chomhshaoil táille iomlán an iarratais ar cheadúnas a íoc nuair a dhéantar an t-iarratas. Cionroinntear na suimeanna a fhaightear don Chuntas Ioncaim agus Caiteachais agus do Chúlchistí Ioncaim Choinnithe nuair a thugtar na céimeanna seo a leanas den phróiseas ceadúnaithe chun críche:

An Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha, Ceadúnais um Chosc agus Rialú Comhtháite ar Thruailliú agus Ceadúnas Bainistithe Dramhaíola:

Iarratas	30%
Cinneadh Beartaithe	50%
Eisiúint Ceadúnais	20%

Ceadúnais um Scaradh Dramhuisce:

Iarratas	10%
Admháil an iarratais iomláin	40%
Cinneadh a Eisiúint faoi Cheadúnas	50%

Ioncam eile

Aithnítear ioncam eile ar bhonn fabhraithe.

e) An tAonad Trádála in Astúcháin

Bunaíodh Aonad Trádála Astaíochtaí (ATA) laistigh den Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil in 2003. Déanann an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide na costais a bhaineann leis an scéim trádála astaíochtaí a riaradh a aisíoc le GCC, ó fháltais díol lamháltas a íoctar go díreach leis an Roinn.

f) Íocaíochtaí um Dheontais Taighde

Glacann an GCC gealltanais ar láimh maidir le tionscadail taighde dá ndéantar maoiniú a bhronnadh. Gearrtar caiteachas i leith na dtionscadal taighde seo sna ráitis airgeadais ar bhonn na n-íocaíochtaí tosaigh a rinneadh ar shíniú dhámhachtain an deontais, ar bhonn na n-íocaíochtaí eatramhacha a d'fhéadfadh a bheith faoi réir ag feidhmíocht shásúil agus ar bhonn íocaíochtaí breise arna n-eisiúint ar ghlacadh agus ar fhíorú éileamh maidir le hobair a críochnaíodh. Gearrtar costais a thabhaíonn an GCC i bhfeidhmiú na gclár taighde sna ráitis airgeadais de réir mar a thabhaítear iad.

g) Réadmhaoin, Gléasra agus Trealamh

Déantar réadmhaoin, gléasra agus trealamh a shonrú ag costas lúide dímheas carntha, agus é coigeartaithe d'aon fhoráil le haghaidh bearnúcháin. Soláthraítear dímheas ar gach réadmhaoin, gléasra agus trealamh ag rátaí a mheastar go nglanfaidh siad na costais lúide an luach iarmharach measta ar gach sócmhainn ar bhonn líne dhíreach thar a saol úsáideach measta, mar seo a leanas:

Foirgnimh	2% in aghaidh na bliana
Troscán agus Feistis	10% in aghaidh na bliana
Trealamh Saotharlainne agus Allamuigh	15% in aghaidh na bliana
Trealamh	20% in aghaidh na bliana
Trealamh TF agus Ríomhaireachta	25% in aghaidh na bliana
Mótarfheithiclí	20% in aghaidh na bliana

Déantar dímheas ar fheabhsuithe léasacha i rith shaol an léasa.

Is ionann an luach iarmharach agus an méid measta a d'fheadfaí a fháil faoi láthair ó dhiúscairt na sócmhainne, tar éis costais mheasta a bhaint as, á mbeadh an tsócmhainn ar an aois agus sa staid a mbeifí ag súil leis ag deireadh a shaoil úsáideach.

h) Caipitliú Bogearraí arna bhForbairt go hInmheánach

Déantar caipitliú ar chostais sheachtracha na mbogearraí a fhorbraíonn an Ghníomhaireacht, áit ar féidir iad a aithint go leithleach mar bhogearraí ar féidir leis an GCC úsáid a bhaint astu agus áit a bhfuil súil go mbeidh buntáistí gnó ag eascairt astu ar feadh roinnt blianta amach anseo. Déantar costais tuarastail foirne fhorbairt an bhogearra a chaipitliú freisin.

i) Maoiniú Caipitil

Comhlíontar sócmhainní seasta an EPA agus céimeanna chun cinn chun obair atá ar siúl, agus ceannachán sócmhainní, a mhaoiniú ó theaglaim de dheontais chaipitil, iasachtaí ceadaithe agus leithroinntí as ioncam reatha. Aistrítear maoiniú a thagann ó dheontais (lena n-áirítear iad sin a úsáidtear le hiasachtaí a aisíoc) chuig cuntas caipitil a amúchtar de réir dímheas na sócmhainní gaolmhara.

j) Fardal

Díscríobhtar iomlán na bhfardal, lena n-áirítear stoic inchaite, sa bhliain ina gceannaítear iad.

k) Infháltais

Déantar suimeanna infhaighte a thomhas ar phraghas idirbhirt ar dtús agus ansin tugtar anonn iad ag an méid sin, lúide soláthar d’aon fhiacha amhrasacha. Bunaítear soláthar d’fhiacha amhrasacha nuair atá fianaise oibiachtúil ann nach mbeidh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil in ann na méideanna go léir atá ag dul di a bhailiú. Aithnítear sa Ráiteas ar Ioncam agus Caiteachas agus ar Chúlchistí Ioncaim Choinnithe na gluaiseachtaí go léir ar sholáthar d'fhiacha amhrasacha.

l) Léasanna Oibríochta

Aithnítear caiteachas cíosa faoi léasanna oibriúcháin sa Ráiteas ar Ioncam agus Caiteachas agus ar Chúlchistí Coinnithe Ioncaim thar shaolré an léasa. Aithnítear caiteachas ar bhonn líne dhíreach thar thréimhse an léasa, ach amháin nuair atá arduithe léasa ceangailte le ráta ionchais boilscithe, sa chás sin aithnítear na harduithe sin nuair a thabhaítear iad. Aithnítear aon dreasacht léasa a fhaightear thar shaolré an léasa.

m) Sochair Fhostaí

Sochair Gearrthéarma

Aithnítear sochair gearrthéarma ar nós pá saoire tríd an bhliain, agus cuimsítear sochair atá fabhraithe ag deireadh na bliana i bhfigiúr na Suimeanna iníoctha sa Ráiteas Staid Airgeadais.

Sochair Scoir

Bhunaigh an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil a cuid scéimeanna pinsin féin le sochar sainithe roimhe seo, scéimeanna a mhaoinítear go bliantúil ar bhonn 'íoc mar a thuillir' ó shuimeanna airgid atá ar fáil di, lena n-áirítear airgead arna sholáthar ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, agus ó ranníocaíochtaí a bhaintear de thuarastail foirne agus comhaltaí. Oibríonn an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil Scéim Pinsin Aonair na Seirbhísí Poiblí ("Scéim Aonair"), ar scéim le sochar sainithe é d'fhostaithe inphinsin sa tseirbhís phoiblí a ceapadh ar an 1 Eanáir 2013 nó ina dhiaidh sin. Íoctar ranníocaíochtaí bhaill na Scéime Aonair leis an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe (RCPA).

Léiríonn costais phinsin sochair phinsin a bhíonn tuillte ag fostaithe agus taispeántar iad mar ghlanmhéid ranníocaíochtaí pinsin foirne i gcás fostaithe a gcoinníonn an Ghníomhaireacht a ranníocaíochtaí. Glactar le méid a chomhfhreagraíonn don táille pinsin mar ioncam sa mhéid is gur féidir é a aisghabháil, agus go ndéanann deontais a fhaightear i rith na bliana é a fhritháireamh sa chaoi gur féidir íocaíochtaí pinsin a urscaoileadh.

Léirítear gnóthachain nó caillteanais achtúireacha a eascraíonn as dliteanais scéime sa Ráiteas ar Ioncam Cuimsitheach, agus aithnítear coigeartú comhfhreagrach sa mhéid in-aisghabhála ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide.

Léiríonn na ráitis airgeadais, ag luach cóir, na sócmhainní agus na dliteanais is toradh ar oibleagáidí pinsin na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil agus aon mhaoiniú gaolmhar, agus aithníonn siad na costais a bhaineann le sochair phinsin a chur ar fáil sna tréimhsí cuntasaíochta ina saothraíonn na fostaithe iad. Déantar dliteanais na Scéime Pinsean a thomhas ar bhonn achtúireach agus modh na n-aonad réamh-mheasta creidmheasa á úsáid.

Is ionann na dliteanais phinsin agus luach láithreach na n-íocaíochtaí pinsin todhchaí atá tuillte ag baill foirne go dtí seo. Is éard atá i maoiniú pinsin iarchurtha ná an tsócmhainn chomhfhreagrach a dhéanfar a aisghabháil amach anseo ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide.

n) Breithiúnais agus Meastacháin Chuntasaíochta Chriticiúla

Ceanglaíonn ullmhúchán na ráiteas airgeadais ar an lucht bainistíochta breithiúnais, meastacháin agus toimhdí a dhéanamh a mbeidh tionchar acu ar na méideanna a tuairiscíodh mar shócmhainní agus dliteanais amhail dáta an Ráitis ar an Staid Airgeadais agus na méideanna a tuairiscíodh mar ioncam agus speansais le linn na bliana. Mar sin féin, is é an nádúr atá le meastacháin go bhféadfadh an toradh iarbhír a bheith difriúil ó na meastacháin. Tá an toradh is suntasaí ag na breithiúnais seo a leanas ar na méideanna a aithnítear sna ráitis airgeadais.

Oibleagáid sochair scoir

Déantar nuashonrú go bliantúil ar na boinn tuisceana atá mar bhunús ag na luachanna achtúireacha trína gcinntítear na méideanna a aithnítear sna ráitis airgeadais (ar a n-áirítear rátaí lascaine, rátaí ardaithe i leibhéil cúitimh amach anseo, rátaí báis agus treocht sa ráta costais chúram sláinte) bunaithe ar thosca eacnamaíocha reatha, agus ar aon athrú cuí ar théarmaí agus ar choinníollacha an phinsin agus ar phleananna iar-scoir.

D'fhéadfadh tionchar a bheith acu seo a leanas ar na boinn tuisceana:

(i) an ráta lascaine, athruithe ar an ráta brabúis ar bhannaí ardchaighdeáin corparáideacha.

(ii) leibhéil chúitimh sa todhchaí, tosca mhargadh an lucht oibre sa todhchaí.

2 Deontais Stáit

			2022	2021
			€'000	**€'000**
Deontais ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide:				
(a) Deontas Oireachtais – Deontais ó Vóta na Roinne:				
	Reatha	Fotheideal – E3	35,167	32,603
	Caipiteal	Fotheideal – E3	15,537	15,521
	Cláir Eile	Fotheideal – E3	776	512
	Deontais Iomlána Oireachtais ón Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide		**51,480**	**48,636**

Tá an Deontas reatha atá léirithe glan ar ranníocaíochtaí fostaithe sa scéim aonair de €420K (2021: €307K) a íocadh leis an RCPA.

Deontais ón Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta:				
(c) Deontas Oireachtais – Deontais ó Vóta na Roinne:				
	Reatha	Fo-cheannteideal - B3	5,358	5,655
	Caipiteal	Fo-cheannteideal - B3	736	697
	Deontais Iomlána Oireachtais ón Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta		**6,094**	**6,352**
Iomlán na nDeontas ón Stát			**57,574**	**54,988**

Maoiniú Taighde de €10.3M (2021: €10.0M) arna chur ar fáil ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide mar leithdháileadh speisialta chun freastal ar chostas taighde comhshaoil.
Caitheadh €11.404M ar na gníomhaíochtaí taighde seo in 2022 (2021: €11.110M). Féach Nóta 15.

3 Gníomhaíochtaí Ionad Trádála Astaíochtaí

	2022	2021
	€'000	€'000
Costais an Aonaid Trádála in Astaíochtaí a aisghabhadh ó Chistí Ceantála, etc.	1,579	1,542
Maoiniú Iomlán Chostais an ETU	**1,579**	**1,542**

4 Ioncam ó Ghníomhaíochtaí Raideolaíocha

	2022	2021
	€'000	€'000
Seirbhís Chalabrúcháin	26	28
Seirbhís Mhonatóireachta ar Radaíocht	212	227
Ceadúnú agus Forfheidhmiú Raideolaíoch	512	497
Ilghnéitheach	22	12
Ioncam Iomlán ó Ghníomhaíochtaí Raideolaíocha	**772**	**764**

5 Gníomhaíochtaí Ceadúnaithe - Ceadúnú maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha, Rialú Comhtháite ar Thruailliú, Dramhaíl agus Sceitheadh Fuíolluisce

	2022	2021
	€'000	€'000
Táillí Ceadúnais réamhíoctha amhail an 1 Eanáir	1,441	1,412
Táillí a Fuarthas	965	831
Lúide Aisíocaíochtaí Íoctha	(42)	(128)
Táillí Ceadúnais réamhíoctha ar an 31 Nollaig (féach Nóta 22)	(1,765)	(1,441)
An tsuim a cuireadh chun sochair don Ráiteas ar Ioncam agus Caiteachas agus do na Cúlchistí Ioncaim Coinnithe	**599**	**674**

Ceadúnú: An Treoir maidir le hAstaíochtaí Tionsclaíocha (TAT), Cosc Comhtháite ar Thruailliú (CCT) agus Dramhaíl

Faoi Alt 83 den Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992 tá an EPA freagrach as ceadúnú a dhéanamh ar phróisis thionsclaíocha mhóra/chasta nó eile a bhféadfadh truailliú mór tarlú dá mbarr. Faoi Alt 40 den Acht um Bainistiú Dramhaíola, 1996 tá an EPA freagrach as ceadúnú a dhéanamh ar gach mórghníomhaíocht aisghabhála dramhaíola agus diúscartha atá á bhfeidhmiú ag na húdaráis áitiúla agus ag fiontair phríobháideacha.

Ceadúnú: Scaradh Dramhuisce (WWD)

Déantar foráil sna Rialacháin um Sceitheadh Fuíolluisce (Údarú) 2007 chun sceitheadh fuíolluisce uirbigh a cheadúnú. Ní mór ceadúnas a fháil ón GCC i gcás sceitheadh i gceantair a fhreastalaíonn ar choibhéis daonra de bhreis is 500. Ní mór do cheantair a fhreastalaíonn ar choibhéis daonra de níos lú ná 500 a bheith deimhnithe ag an GCC. Is as táillí a ghearrtar maidir le próiseáil iarratas ar cheadúnais den sórt sin a fhaigheann an GCC a hioncam ceadúnaithe.

6 Gníomhaíochtaí Forfheidhmiúcháin - Astaíochtaí Tionsclaíocha, Rialú Comhtháite ar Thruailliú, Dramhaíl, Sceitheadh Fuíolluisce agus Uisce Óil

	2022	2021
	€'000	€'000
Muirir Fhorfheidhmithe ar gearradh sonrasc orthu	9,591	9,907
Ioncam Forfheidhmithe ó Ionchúisimh	186	226
Ioncam Iomlán ó Ghníomhaíochtaí Forfheidhmithe	**9,777**	**10,133**

Faoi Alt 96 d'Acht na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, tá an GCC freagrach as rialú a dhéanamh ar phróisis tionsclaíocha mhóra/chasta nó eile a bhféadfadh mórthruailliú tarlú dá mbarr. Faoi Alt 15 den Acht um Bainistiú Dramhaíola, 1996, tá an GCC freagrach as rialú a dhéanamh ar gach mórghníomhaíocht aisghabhála dramhaíola agus diúscartha a bhíonn ar siúl ag na húdaráis áitiúla agus ag fiontair phríobháideacha. Faoi na Rialacháin um Sceitheadh Fuíolluisce (Údarú) 2007, tá an GCC freagrach as sceitheadh fuíolluisce a rialú. Faoi rialacháin (Uisce Óil) an Aontais Eorpaigh 2014, is féidir leis an GCC táille a ghearradh as monatóireacht a dhéanann sé ar cháilíocht sholáthair uisce óil an phobail. Is as táillí a ghearrtar maidir leis an obair fhorfheidhmithe seo a bhfaigheann an GCC a ioncam forfheidhmithe.

7 Fáltais Ilghnéitheacha

	2022	2021
	€'000	€'000
Ilghnéitheach	503	698
	503	**698**

8 Luach Saothair

(a) Sochair Chomhiomlána Fostaí

	2022	2021
	€'000	€'000
Sochair ghearrthéarmacha do bhaill foirne	27,681	25,039
Sochair foirceanta	0	0
Ranníocaíocht an fhostóra le leas sóisialta ÁSPC	2,680	2,396
Costais Iomlána Tuarastal	**30,361**	**27,435**
Costais Tuarastail Fhorbairt TF caipitlithe	(74)	(62)
Gearrtar Costais Tuarastail ar an Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais agus ar na Cúlchistí Ioncaim Coinnithe	**30,287**	**27,373**

Áirítear le costas iomlán an tuarastail €30.4M fabhrú de €958,000 (2021: €934,000) maidir le teidlíochtaí carntha i dtaca le saoire bhliantúil foirne. €420,000 (2021: €307,000) de ranníocaíochtaí pinsin bhaill na Scéime aonair a rinneadh a bhaint agus a íoc leis an Roinn Caiteachais Phoiblí agus Athchóirithe. Ba é líon iomlán na mball den Scéim Aonair ag deireadh na bliana ná 184 (2021: 151).

In 2022, €1,066,000 de Ranníocaíocht Aoisliúntais Bhreise (2021: €943,000) a asbhaineadh de bhaill foirne agus a íocadh leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide.

(b) Anailís foirne de réir láthair:

	2022	2021
Ceanncheathrú	183	183
Cigireacht Réigiúnach Caisleán an Bharraigh	27	28
Cigireacht Réigiúnach Corcaigh	57	59
Cigireacht Réigiúnach Baile Átha Cliath	139	134
Cigireacht Réigiúnach Cill Chainnigh	26	24
Cigireacht Réigiúnach Muineachán	16	14
Oifigí Réigiúnacha	6	6
	454	**448**

(C) Anailís ar chostais tuarastail foirne sa bhreis ar €60,000:

Is iad seo a leanas líon na bhfostaithe ar thit a gcuid sochar fostaí laistigh de gach banda €10,000 ó €60,000:	2022	2021
€60,000 go €70,000	85	78
€70,000 go €80,000	51	52
€80,000 go €90,000	42	15
€90,000 go €100,000	24	24
€100,000 go €110,000	6	6
€110,000 go €120,000	5	3
€140,000 go €150,000	0	3
€150,000 go €160,000	4	1
€160,000 go €170,000	1	0
€170,000 go €180,000	0	1
€180,000 go €190,000	1	0

Ba é líon iomlán na mball foirne a bhí fostaithe ag deireadh na bliana ná 434.5 (2021: 415.9).

(d) Sochair Ghearrthéarmacha Foirne

	2022	2021
	€'000	€'000
Pá Bunúsach	27,609	24,974
Ragobair	0	0
Liúntais	72	65
	27,681	**25,039**

(e) Príomhphearsanra bainistíochta

Is Ard-Stiúrthóir agus cúigear baill den Bhord Stiúrthóirí atá mar phríomhphearsanra bainistíochta ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil. Is Stiúrthóirí feidhmiúcháin lánaimseartha iad Stiúrthóirí na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil. Íoctar tuarastal cuimsitheach leo agus dá bharr sin ní íoctar aon táillí Stiúrthóirí ná Boird leo. Tá luach iomlán na sochar fostaí don phríomhphearsanra bainistíochta leagtha amach thíos:

	2022	2021
	€'000	€'000
Tuarastal	935	860
Liúntais	17	11
	952	**871**

Ní áirítear leis sin luach na sochar scoir arna dtuilleamh sa tréimhse sin. Tá an príomhphearsanra bainistíochta ina mbaill de scéim pinsin foirne na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil agus ní shíneann a gcuid teidlíochtaí chuige sin thar théarmaí shamhail scéim na bpinsean seirbhíse poiblí.

(f) Tuarastal agus Sochair an Ard-Stiúrthóra

	2022	2021
Seo a leanas pacáiste luach saothair an Ard-Stiúrthóra don tréimhse airgeadais:	€'000	€'000
Tuarastal	**182**	**175**

Ní áirítear leis sin luach na sochar scoir arna dtuilleamh sa tréimhse sin. Tá an tArd-Stiúrthóir ina bhall de scéim pinsin foirne na Gníomhaireachta um Chaomhnú Comhshaoil (Ard-Stiúrthóir agus Stiúrthóir) agus ní shíneann a theidlíochtaí chuige sin thar théarmaí shamhail an scéim pinsean seirbhíse poiblí.

9 Speansais Taistil

	2022	2021
	€'000	€'000
Taisteal agus Cothú	1,133	366
Speansais Mhótarfheithiclí	128	100
	1,261	**466**

Áirítear leis sin caiteachas taistil an Bhoird Feidhmiúcháin de €79,237 (2021: €23,091).

10 Costais Saotharlainne agus Allamuigh

	2022	2021
	€'000	€'000
Speansais Saotharlainne agus Allamuigh	1,053	912
Deisiúcháin ar Threalamh agus Cothabháil	689	541
Éadaí Cosanta	43	41
	1,785	**1,494**

11 Costais Chóiríochta

	2022	2021
	€'000	€'000
Cíos agus Rátaí	735	744
Cumhacht, Solas agus Téamh, Glantóireacht	889	631
Deisiúcháin, Cothabháil, Slándáil	656	541
	2,280	**1,916**

12 Costais Riaracháin

	2022	2021
	€'000	€'000
Teileafón agus Postas	430	462
Cló Foilseachán agus Soláthairtí Stáiseanóireachta	310	384
Árachas	222	195
Muirir Ríomhairí agus Próiseála Sonraí	4,354	4,050
Táillí Iniúchóireachta	29	29
Rialachas Corparáideach agus Costais Iniúchóireachta Inmheánaí	78	84
Táillí dlí, comhairle agus costais a bhaineann leo	1,791	1,419
Speansais Cruinnithe, Coiste Sheachtraigh agus Aoi-chainteoirí	496	210
Ceapachán Foirne agus costais ghaolmhara eile	229	218
Ús agus Muirir Bhainc	63	74
Leabhair, Tréimhseacháin, agus Leabharlann	95	88
Costais Forbartha agus Oiliúna Foirne	495	424
Fógraíocht	54	80
Cumarsáid	1,256	961
Ilghnéithigh	297	148
	10,199	**8,826**

13 Costais Sainchomhairleoireachta

	2022	2021
	€'000	€'000
Sainchomhairleoirí	380	285
	380	**285**

Ar na hOifigí GCC a bhain leas as na comhairliúcháin seo, bhí:	€'000	€'000
An Oifig Cumarsáide agus Seirbhísí Corparáideacha	35	108
An Oifig um Inbhunaitheacht i leith Cúrsaí Comhshaoil	7	5
An Oifig um Fhianaise agus Measúnú	232	86
An Oifig um Chosaint ar Radaíocht agus Monatóireacht Comhshaoil	47	17
Oifig an Ard-Stiúrthóra / Trasoifig	59	69
	380	**285**

14 Deontais, Conraitheoirí, Soláthraithe Seirbhísí Seachtracha

	2022	2021
	€'000	€'000
Conraitheoirí agus Soláthraithe Seirbhísí Seachtracha	6,873	7,201
Deontais	1,592	2,472
	8,465	**9,673**

Seo a leanas na hOifigí GCC inar tabhaíodh costais faoin gceannteideal seo:	€'000	€'000
An Oifig Cumarsáide agus Seirbhísí Corparáideacha	705	622
An Oifig um Inbhunaitheacht i leith Cúrsaí Comhshaoil	2,989	3,032
An Oifig um Fhianaise agus Measúnú	2,940	3,873
An Oifig Forfheidhmithe i leith Cúrsaí Comhshaoil	692	926
An Oifig um Chosaint ar Radaíocht agus Monatóireacht Comhshaoil	1,139	1,220
	8,465	**9,673**

15 Taighde Comhshaoil

		2022	2021
		€'000	€'000
Clár Taighde an EPA	Íocaíochtaí Deontais	10,320	10,109
Clár Taighde an EPA	Aisíocaíochtaí Deontais	(201)	(15)
Ioncam Taighde Cómhaoinithe		(1,029)	(1,310)
Íocaíochtaí maidir leis an gClár Taighde		**9,090**	**8,784**

Seoladh clár reatha na GCC um thaighde comhshaoil in 2021. Tá sé á chómhaoiniú le meascán de mhaoiniú ón Státchiste agus cómhaoiniú a sholáthraíonn eagraíochtaí maoinithe taighde eile. Tá sé mar aidhm ag Clár Taighde na GCC an eolaíocht agus an nuálaíocht a chur i gceartlár chosaint an chomhshaoilin Éirinn agus feasacht á forbairt agus á haistriú go réamhghníomhach.

Cómhaoiniú Taighde	2022	2021
De bhreis ar an maoiniú a chuir an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide ar fáil, fuarthas an comh-mhaoiniú seo a leanas:	€'000	€'000
An Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara	509	346
Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	44	211
An Roinn Iompair	56	166
Údarás Fuinnimh Inmharthana na hÉireann	6	147
Foras na Mara	108	138
Suirbhéireacht Gheolaíochta na hÉireann	113	87
An tSeirbhís Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra	19	63
Met Éireann/An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta	73	55
Oifig an Rialálaí Pleanála	50	0
Oifig na nOibreacha Poiblí	36	0
Bio Diversa	0	25
Agence Nationale de la Recherche	0	21
Ilghnéitheach / Eile	15	51
Cómhaoiniú Iomlán	**1,029**	**1,310**

In 2022, ba é caiteachas na GCC ar Chláir Taighde ná €11.404M lenar áiríodh Íocaíochtaí Deontais de €10.337M, mar a thaispeántar thuas, agus costais um chur i bhfeidhm agus gníomhaíochta de €1,067K, atá tuairiscithe faoi na cinnteidil chostais seo a leanas: Taisteal, Saotharlann agus Allamuigh, Riarachán agus Conraitheoirí.

In 2021, ba é caiteachas na GCC ar Chláir Taighde ná €11.11M lenar áiríodh Íocaíochtaí Deontais de €10.109M, mar a thaispeántar thuas, agus costais um chur i bhfeidhm agus gníomhaíochta de €1,001K, atá tuairiscithe faoi na cinnteidil chostais seo a leanas: Taisteal, Saotharlann agus Allamuigh, Riarachán agus Conraitheoirí.

Tá €269K d'íocaíochtaí deontais breise (2021: €327K) le haghaidh cláir taighde san áireamh san fhigiúr a bhaineann le Deontais i Nóta 14.

Ar an 31 Nollaig 2022, b'ionann na gealltanais a bhí déanta ach nach raibh gearrtha go fóill ar na ráitis airgeadais maidir le Tionscadail taighde agus €28.886M (2021: €24.841M) leis an miondealú seo a leanas:

	2022	2021
	€'000	€'000
Gealltanais Deontais le híoc amhail an 1 Eanáir	24,841	24,391
Deontais a Ceadaíodh le linn na bliana	15,758	11,166
Deontais Dídhílsithe le linn na bliana	(1,328)	(295)
Íocaíochtaí Deontais a rinneadh sa bhliain	(10,604)	(10,436)
Aisíocaíochtaí íocaíochtaí Deontais a fuarthas sa bhliain	201	15
Gealltanais le híoc amhail an 31 Nollaig	**28,868**	**24,841**

Níl costais feidhmiúcháin an EPA maidir leis na Cláir thaighde san áireamh sna figiúirí seo.

16 Dímheas ar Shócmhainní Seasta

	2022	2021
	€'000	€'000
Dímheas Réadmhaoine, Gléasra agus Trealaimh (Nóta 19)	5,552	5,762
	5,552	**5,762**

17 Cuntas Caipitil

		2022	2021
		€'000	€'000
Amhail an 1 Eanáir 2022			**37,876**
Aistriú ón gCuntas Ioncaim agus Caiteachais:			
Ioncam Leithdháilte chun críche Caipitil	- Breiseanna Sócmhainní Seasta	5,410	
Lúide:			
Diúscairtí ar chostas		(299)	
Lúide dímheas roimhe sin ar dhiúscairtí		299	
		0	
Muirear dímheasa don bhliain		(5,552)	
Aistriú glan (go dtí)/ón gCuntas Ioncaim agus Caiteachais			(142)
Amhail an 31 Nollaig 2022			**37,734**

Amhail an 31 Nollaig 2022, cuimsíonn iarmhéid an Chuntais Caipitil €14,175 (2021: €15,623) maidir le réamhíocaíochtaí as sócmhainní seasta (féach Nóta 20 – Infheáltais).

18 Cánachas

Tá an GCC díolmhaithe go sonrach faoi fhorálacha Alt 32, agus Sceideal 2, den Acht Airgeadais, 1994. Dá réir sin, níl aon mhuirir chánachais curtha san áireamh sna cuntais.

19 Sócmhainní Seasta – Réadmhaoin, Gléasra & Trealamh

	Iomlán	Foirgnimh	Troscán & Feistis	Trealamh TF agus CE	Trealamh Saotharlainne agus Allamuigh	Mótarfheithiclí
Costas	€'000	€'000	€'000	€'000	€'000	€'000
Amhail an 1 Eanáir 2022	**93,302**	**44,468**	**6,155**	**28,895**	**12,549**	**1,235**
Breiseanna	5,410	933	772	2,384	1,235	86
Diúscairtí	(299)	0	(13)	(12)	(230)	(44)
Amhail an 31 Nollaig 2022	**98,413**	**45,401**	**6,914**	**31,267**	**13,554**	**1,277**
Dímheas						
Amhail an 1 Eanáir 2022	**55,420**	**16,080**	**4,667**	**24,524**	**9,025**	**1,124**
Muirear don Bhliain	5,552	876	656	2,758	1,181	81
Ar Dhiúscairtí	(299)	0	(13)	(12)	(230)	(44)
Amhail an 31 Nollaig 2022	**60,673**	**16,956**	**5,310**	**27,270**	**9,976**	**1,161**
Glanluach de Réir na Leabhar						
Amhail an 31 Nollaig 2022	**37,740**	**28,445**	**1,604**	**3,997**	**3,578**	**116**
Amhail an 31 Nollaig 2021	**37,882**	**28,388**	**1,488**	**4,371**	**3,524**	**111**

Thóg Oifig na nOibreacha Poiblí (OOP) foirgneamh cigireachta réigiúnaí GCC ag Lóiste Seville, Cill Chainnigh ar láithreán a fuarthas don GCC. Tá aistriú dlíthiúil an láithreáin chuig an GCC á phróiseáil ag an OOP trí Oifig an PhríomhAturnae Stáit.

In 2022, rinne an GCC caipitliú de €2.088M (2021: €2.288M) maidir leis an gcostas seachtrach agus €74K (2021: €62K) maidir le costas an tuarastail inmheánaigh a bhain le forbairt bogearraí ar mhaithe le húsáid inmheánach. Tá sé seo ag teacht lenár bPolasaí Cuntasaíochta maidir le Caipitliú Bogearraí a Forbraíodh go hInmheánach.

20 Infháltais

	2022	2021
	€'000	€'000
Féichiúnaithe	1,707	1,727
Réamhíocaíochtaí	1,962	1,509
Réamhíocaíochtaí i leith Sócmhainní Seasta	14	16
	3,683	**3,252**

21 Airgead tirim agus coibhéisí airgid tirim

	2022	2021
	€'000	€'000
Airgead Tirim agus Iarmhéideanna Bainc	**8,462**	**10,350**

22 Suimeanna Iníoctha

	2022	2021
Méideanna dlite laistigh de bhliain amháin:	€'000	€'000
Táillí Ceadúnas Réamhíoctha	1,765	1,441
Ioncam Iarchurtha Eile	309	586
Trádáil agus Speansais Eile	6,835	6,846
	8,909	**8,873**
Tá na suimeanna seo a leanas atá dlite do na Coimisinéirí Ioncaim san áireamh i dTrádáil agus Speansais Eile thuas:		
Cáin Shiarchoinneálach i leith Seirbhísí Gairmiúla	381	364
ÍMAT/ÁSPC/MSU	897	769
CBL	317	371
Cáin Chonarthaí Iomchuí	0	2
	1,595	**1,506**

23 Costais Sochair Scoir

(a) Anailís ar chostais iomlán sochair scoir a ghearrtar ar an Ráiteas Ioncaim agus Caiteachais agus ar Chúlchistí Coinnithe Ioncaim

	2022	2021
	€'000	€'000
Costas Seirbhíse Reatha	11,293	9,945
Ús ar dhliteanais scéime sochair scoir	3,989	2,438
Ranníocaíochtaí Fostaí	(1,487)	(1,331)
	13,795	**11,052**

(b) Gluaiseacht sna glanoibleagáidí sochair scoir le linn na bliana airgeadais

	2022	2021
	€'000	€'000
Glanoibleagáid shochair scoir ar 1 Eanáir	334,807	306,587
Costais seirbhíse reatha	11,293	9,945
Costais Úis	3,989	2,438
(Gnóthachan)/Caillteanas Achtúireach	(111,616)	20,278
Pinsin a íocadh sa bhliain	(4,634)	(4,441)
Glanoibleagáid shochair scoir ar 31 Nollaig	**233,839**	**334,807**

c) Maoiniú Iarchurtha le haghaidh Sochar Scoir

Aithníonn an GCC gur sócmhainní a fhreagraíonn do dhliteanas iarchurtha neamh-mhaoinithe le haghaidh sochair scoir atá sna suimeanna sin ar bhonn na mbonn tuisceana a ndéantar cur síos orthu thíos agus roinnt teagmhas san am atá thart. Ar na himeachtaí seo tá an bonn reachtúil um bunú na scéimeanna aoisliúntais, agus an beartas agus an cleachtas atá i bhfeidhm faoi láthair i ndáil le maoiniú pinsean na seirbhíse poiblí, lena n-áirítear ranníocaíochtaí fostaithe agus an próiseas bliantúil meastacháin. Níl aon fhianaise ag an GCC nach leanfaidh leis an mbeartas maoinithe sin chun suimeanna den chineál sin a chlúdach i gcomhréir le cleachtas reatha.

Ba é seo a leanas an glanmhaoiniú iarchurtha i gcomhair aoisliúntais a aithníodh sna Cuntais Ioncaim agus Caiteachais agus sna Cúlchistí Ioncaim Coinnithe:

	2022	2021
	€'000	€'000
Maoiniú In-aisghabhála maidir le costais aoisliúntais na bliana reatha	15,282	12,383
Acmhainní curtha i bhfeidhm chun sochair scoir a íoc	(4,634)	(4,441)
	10,648	**7,942**

B'ionann agus €233.8M an tsócmhainn mhaoiniúcháin iarchurtha le haghaidh sochair scoir amhail an 31 Nollaig 2022 (2021: €334.8M).

(d) Stair na n-oibleagáidí sochair shainithe

	2022	2021	2020	2019	2018
	€ M	€ M	€ M	€ M	€ M
Oibleagáidí sochar sainithe	234	335	307	280	248
Gnóthachain / (caillteanais) ó thaithí ar dhliteanais shonraithe scéime sochair:					
Méid (€ M)	(5.489)	3.143	3.606	7.264	(0.688)
Céatadán na nDliteanas Scéime	-2.3%	0.9%	1.2%	2.6%	(0.3%)

Is ionann an caillteanas achtúireach carnach a aithnítear sa Ráiteas maidir le hIoncam Cuimsitheach agus **€47.5M (2021**: **€159.1M).**

(e) Tuairisc Ghinearálta ar an Scéimeanna

Is socruithe pinsin sochair shainithe bunaithe ar an tuarastal deiridh iad na scéimeanna, ina sainítear na sochair agus na ranníocaíochtaí a bhaineann leo trí thagairt do "samhail" reatha na rialachán i dtaca le scéim na hearnála poiblí. Soláthraíonn na scéimeanna pinsean do na baill foirne (1/80 in aghaidh na bliana seirbhíse), mar aon le haisce nó cnapshuim (3/80 in aghaidh na bliana seirbhíse) agus pinsin céilí agus leanaí. Is é breithlá 65 bliain Gnáthaois Scoir an chomhalta, agus tá comhaltaí a bhí mar chomhaltaí roimh 2004 i dteideal éirí as gan laghdú achtúireach ó aois 60. Soláthraíonn na scéimeanna do bhaill an Bhoird pinsean (1/48 in aghaidh na bliana seirbhíse), aisce nó cnapshuim (1/32 in aghaidh na bliana seirbhíse) agus pinsin céilí agus leanaí. Tá baill an Bhoird i dteideal dul ar scor nuair a thagann deireadh lena gconradh. De ghnáth, tagann méadú ar phinsin atá á n-íoc (agus á n-iarchur) ag teacht leis an mboilsciú tuarastail ginearálta san earnáil phoiblí.

Tá an luacháil a úsáidtear le haghaidh nochta faoi FRS 102 bunaithe ar luacháil achtúireach iomlán a rinne achtúire cáilithe neamhspleách amhail an 31 Márta 2023, agus cuireadh ceanglais an FRS san áireamh d'fhonn dliteanais na scéime a mheasúnú amhail 31 Nollaig 2022.

Seo a leanas na príomhbhoinn tuisceana achtúireacha:	2022	2021
Arduithe tuarastail amach anseo	3.60%	3.20%
Arduithe sochair scoir amach anseo	3.60%	2.70%
Arduithe sa phinsean stáit amach anseo	2.60%	2.20%
Ráta lascaine	3.60%	1.20%
Boilsciú amach anseo	2.60%	2.20%
Athluacháil iarchuir	3.10%	2.70%

Mortlaíocht

Mortlaíocht Réamhscoir – Náid.

Mortlaíocht Iarscoir – Fireann: 58% ILT15, Baineann 62% de ILT15.

Leis an mbonn básmhaireachta a glacadh, ceadaítear go sainráite forbairtí in ionchas saoil le himeacht ama, a chiallaíonn go mbraithfidh ionchas saoil ar an mbliain ina mbaineann comhalta aois scoir amach. Léirítear sa tábla thíos an t-ionchas saoil a bheidh ag baill a bhainfidh 65 bliain d'aois amach in 2022 agus 2042.

An bhliain ina slánóidh an duine 65 bliain d'aois	2022	2042
Ionchas saoil - fir	86.9	89.2
Ionchas saoil - mná	89.3	91.3

24 Gealltanais Léasa

Ar an 31 Nollaig 2022, bhí na híocaíochtaí íosléasa seo a leanas, agus iad faoi léasanna oibriúcháin neamhchealaithe, ag an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil le haghaidh gach ceann de na tréimhsí thíos:

	2022	2021
	€'000	€'000
Iníoctha laistigh de bhliain amháin	679	639
Iníoctha laistigh de dhá go cúig bliana	1,991	2,004
Iníoctha tar éis cúig bliana	1,511	2,000

B'ionann luach na n-íocaíochtaí léasa oibriúcháin a aithníodh mar chostas agus €720K (2021: €720K).

25 Nochtaí Páirtí Ghaolmhair

Tá modhanna oibre maidir le teacht ar chinneadh glactha ag an EPA de réir an Achta fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992, agus de réir an Achta um Eitic in Oifigí Poiblí, 1995 agus na rialacháin a ritheadh faoi. Lean an EPA na nósanna imeachta sin i gcaitheamh na bliana.

Ar phríomhphearsanra bainistíochta na GCC tá an tArd-Stiúrthóir agus baill an Bhoird Stiúrthóirí. Íocadh €1,029K san iomlán leis an bpríomhphearsanra bainistíochta, lena n-áirítear tuarastail Stiúrthóirí, speansais dhearbhaithe agus luach saothair an Ard-Stiúrthóra (2021: €894K).

I ngnáthchúrsaí gnó d'fhéadfadh an Ghníomhaireacht deontais a cheadú agus dul isteach i socruithe conarthacha eile le gnóthais ina bhfuil leas ag Príomhphearsanra Bainistíochta na GCC.

Rinneadh na hidirbhearta seo a leanas le páirtithe gaolmhara:	**2022**	**2021**
Ceannach Earraí agus Seirbhísí:	**€'000**	**€'000**
Páirtithe Gaolmhara Eile	64	28
	64	**28**
Iníoctha le páirtithe gaolmhara:	**€'000**	**€'000**
Páirtithe Gaolmhara Eile	13	3
	13	**3**

Eascraíonn na suimeanna iníoctha ó idirbhearta ceannaigh.

I gcás coimhlintí leasa féideartha, ní bhíonn baill an Bhoird i láthair agus ní ghlacann siad páirt i bplé maidir leis na hábhair sin.

26 Figiúirí Inchomparáide

Rinneadh roinnt athruithe ar chur i láthair míreanna sna ráitis airgeadais agus rinneadh na figiúirí inchomparáide a athaicmiú áit ba ghá, ar bhonn atá ar aon dul le cur i láthair na bliana reatha.

27 Faomhadh na Ráiteas Airgeadais

D'fhaomh Bord na Stiúrthóirí na Ráitis Airgeadais ar an 27 Meitheamh 2023.

Environmental Protection Agency
An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil

Ceanncheathrú

**Bosca PO 3000,
Eastát Chaisleán Bhaile Sheáin,
Contae Loch Garman, Éire
T: +353 53 916 0600
F: +353 53 916 0699
R: info@epa.ie
G: www.epa.ie
Íosghlao: 1890 33 55 99**

Cigireacht Réigiúnach

Teach Mhic Cumascaigh,
Richview, Bóthar Chluain Sceach,
Baile Átha Cliath 14, Éire

T: +353 1 268 0100
F: +353 1 268 0199

Cigireacht Réigiúnach

Inis Cara, Co. Chorcaí,
Éire

T: +353 21 487 5540
F: +353 21 487 5545

Cigireacht Réigiúnach

Lóiste Sevilla, Bóthar Challainn,
Cill Chainnigh, Éire

T: +353 56 779 6700
F: +353 56 779 6798

Cigireacht Réigiúnach

Bóthar Sheáin de Móra, Caisleán an Bharraigh
Co. Mhaigh Eo, Éire

T: +353 94 904 8400
F: +353 94 902 1934

Cigireacht Réigiúnach

An Gleann, Muineachán, Éire

T: +353 47 77600
F: +353 47 84987

Oifigí Réigiúnacha

An t-Ionad Cathartha,
Sráid na hEaglaise, Baile Átha Luain,
Contae na hIarmhí, Éire
T: +353 906 475722

Seomra 3, Ionad Comhdhála an Ráithín,
Teach an Phiarsaigh, Bóthar an Phiarsaigh,
Páirc Ghnó an Ráithín, Luimneach,
Éire
T: +353 61 224764

Clóite ar pháipéar neamhdhíobhálach don chomhshaol